

III. Vissa automatiska anslagsökningar.

Överstyrelsen har för nästa budgetår beräknat följande automatiska anslagsökningar utöver vad förut nämnts:

a) ökning av ordinarieposten till följd av uppflyttningen av professorerna från Ca 33 till Ca 37	113 000
b) ökning av delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare till följd av den arvodeshöjning, som av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens skrivelse 1951: 50 beviljats fr. o. m. innevarande budgetår	64 700
c) ökning av icke-ordinarieposten på grund av löneklassuppflyttningar m. m.	500
d) ökning av anslagsposten till rörligt tillägg på grund av tilläggets höjning från 12 till 32 (33) procent för nuvarande personal	495 000

Departementschefen. Från högskolemyndigheternas sida ha i anslagsäskandena för nästa budgetår framlagts en rad förslag, vilkas förverkligande skulle föranleda avsevärda anslagshöjningar. Även med beaktande av den tekniska undervisningens och forskningens betydelse för samhället är det emellertid i nuvarande ekonomiska läge icke möjligt att annat än i begränsad omfattning tillmötesgå de framställda önskemålen. Trots detta är en betydande anslagshöjning erforderlig för nästa budgetår, delvis föranledd av redan fattade beslut.

Vad angår lärarpersonalen vid högskolan, vill jag först erinra om att professorerna från och med innevarande budgetår uppflyttats från Ca 33 till Ca 37. Då hänsyn härtill icke tagits vid anslagsavvägningen för innevarande budgetår, påkallar nämnda åtgärd en anslagshöjning för nästa budgetår.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört i proposition den 28 december 1951 angående löne- och pensionsreglering för professorer och vissa andra akademiska lärare m. fl. böra nuvarande i personalförteckningen uppförda 57 professurer (varav en på övergångsstat) och 2 laboraturer uppflyttas från Ca 37 till Co 14, respektive från Ca 30 till Ca 33 samt i personalförteckningen uppföras 8 docentbefattningar i Ce 30. Härav föranledes ett ökat anslagsbehov. För nästa budgetår böra vidare beräknas medel för den förra året beslutade professuren i kulturteknik. Samtidigt kunna emellertid två speciallärararvoden å tillhopa 11 650 kronor indragas.

Jag tillstyrker förslaget om ändring av benämningen på professuren i teoretisk kemi till fysikalisk kemi.

Främst med hänsyn till angelägenheten av att erhålla en förbättrad organisation av undervisningen i de grundläggande ämnena matematik och mekanik har överstyrelsen, enligt vad överstyrelsen framhållit, nu avstått från att framföra andra förslag om inrättande av vissa lärarbefattningar av vikt för högskolan. Önskemål om en förbättring av undervisningen i matematik

och mekanik ha tidigare flera gånger framförts av högskolemyndigheterna. Behovet av de föreslagna nya tjänsterna, en professors- och fyra laboratorbefattningar, sammanhänger med det stora antalet studerande, vilket starkt försvårar en undervisning i dessa ämnen av den kvalitet, som är nödvändig såväl för studierna vid högskolan av de tekniska tillämpningsämnena som för elevernas blivande yrkesutövning. Efter de överläggningar med representanter för överstyrelsen och tekniska högskolan i Stockholm, som föregått mitt ställningstagande, har jag bibragts den uppfattningen, att det framstår som särskilt angeläget med en personalförstärkning från och med nästa budgetår i ämnet matematik. Härför talar bland annat, att antalet licentiatstuderande i ämnet utgör cirka 25. Jag vill därför föreslå inrättande av två laboratorstjänster i Ca 33, den ena i matematik I och den andra i matematik II. Vid bifall härtill kan en befattning som biträdande lärare i matematik I med arvode av 4 000 kronor indragas.

I den förra året principiellt beslutade omorganisationen av lantmätar- och lantbruksingenjörsutbildningen ingår som ett viktigt led inrättandet av en praktisk kurs, kombinerad med viss teoretisk undervisning. Denna kurs skulle egentligen förläggas till kronoegendomen Färna i Bergslagen, men av vissa skäl har förutsatts, att en annan förläggning för närvarande måste åstadkommas. Enligt nu framlagt förslag skall kursen förläggas till Ökna lantmannaskola i Södermanland och där endast omfatta praktisk utbildning i jord- och skogsbruk, medan nyssnämnda teoretiska undervisning skall meddelas vid högskolan. Med hänsyn till omständigheterna synes den föreslagna provisoriska anordningen böra godtagas. För kursen vid Öknaskolan böra för nästa budgetår beräknas dels arvoden åt föreståndare, instruktörer och arbetsledare med tillhoppa 4 400 kronor, vilket belopp bör utgå ur delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare m. fl., dels medel till omkostnader med förslagsvis 6 000 kronor. De tre speciallärbefattningar, vilka enligt omorganisationsplanen skulle knytas till kursen, böra såsom föreslagits inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår, ehuru de tills vidare torde böra uppehållas av vikarier. Arvodena vid dessa befattningar torde i enlighet med föreliggande förslag för nästa budgetår böra beräknas till ett sammanlagt belopp av 6 250 kronor. Samtidigt med inrättande av de nya speciallärbefattningarna kunna övergångsvis vissa nuvarande speciallärararvoden minskas med tillhoppa 13 200 kronor. Med omorganisationen av utbildningen av lantmätare m. fl. sammanhänga också förslagen om inrättande av en speciallärbefattning i geodesi II med arvode av 3 250 kronor och om viss omändring av speciallärbefattningen i fiskerikunskap med arvodeshöjning av 300 kronor. Jag biträder dessa förslag. Härjämte bör speciallärtjänsten i ägomätning med arvode av 3 650 kronor indragas.

Av övriga förslag rörande speciallärare och biträdande lärare kan jag endast tillstyrka uppdelning av specialläraryrket i läran om maskin-element III och utökning av den med biträdande läraryrket i lantbruksbyggnadslära förenade undervisningsskyldigheten, medförande en sammanlagd arvodesökning av 1 150 kronor.

Överstyrelsen har föreslagit ett särskilt arvode till föreståndaren för värme- och kraftcentralen, därvid åberopats att han skulle ha det kontinuerliga ansvaret för centralen, vilken också skall disponeras för utbildning och forskning, samt att vederbörande professor icke kunde åläggas att utan särskild gottgörelse utöva föreståndarskapet. Förslaget synes mig innefatta den lämpligaste lösningen av frågan, varför jag tillstyrker detsamma. Arvodet bör utgöra 3 000 kronor för år och uppföras under delposten till övriga arvoden och särskilda ersättningar.

Delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter är nu uppförd med 933 000 kronor. På grund av den beviljade arvodeshöjningen bör posten ökas med 107 000 kronor. Den av överstyrelsen nu föreslagna ytterligare arvodeshöjningen för assistenter är jag icke beredd förorda. Med hänsyn till vad överstyrelsen i övrigt anfört till stöd för sitt förslag om en väsentlig höjning av ifrågakvarande delpost förordar jag, att den höjes med ytterligare 250 000 kronor till 1 290 000 kronor. Härvid förutsätter jag, att inkomstposten för elevavgifter i avlöningsstaten uppföres med oförändrat belopp.

I fråga om övrig personal har överstyrelsen föreslagit åtskilliga lönegradsuppflyttningar. Frågorna om uppflyttning av överbibliotekarien, högskolesekreteraren, en kansliskrivare på kansliet, högskoleintendenten, en kassör och en förste expeditionsvakt på intendentskontoret samt av en expeditionsvakt är jag icke beredd att nu upptaga till prövning. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört i proposition den 28 december 1951 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. föreslår jag, att i personalförteckningen i stället för fem kontorsbiträdestjänster i Ca 8 uppföras en kontoristtjänst i Ca 13 och fyra kanslibiträdestjänster i Ca 11 samt att medel under icke-ordinarieposten beräknas för fyra kanslibiträdestjänster i Ce 11 i stället för fyra biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål i Cf 4—Ce 8. Vidare förordar jag, att en förste expeditionsvaktstjänst i Ca 11, vars innehavare har uppsikt över hör-salarnas användning och viss tillsyn av högskolans byggnader i övrigt m. m., uppflyttas till tjänst som uppsyningsman i Ca 13. Härjämte tillstyrker jag, att till extra arbetshjälp vid institutionerna för arkitektur I och teknisk organisk kemi under icke-ordinarieposten anvisas de begärda beloppen av 4 000 kronor respektive 1 000 kronor. För avlöande av laboratoriebiträden torde vidare under samma post böra beräknas ytterligare 7 000 kronor.

I vidare mån än som framgått av det föregående har jag icke ansett mig

nu kunna biträda föreliggande förslag om förstärkning i olika avseenden av högskolans personalorganisation.

I enlighet med överstyrelsens förslag räknar jag med följande automatiska ökningar utöver de av mig förut nämnda, nämligen av delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare med 64 702 kronor eller för avrundning av anslagsposten med 64 750 kronor, av icke-ordinarieposten med 500 kronor och av anslagsposten till rörligt tillägg med 495 000 kronor.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör anslaget för nästa budgetår höjas med 1 415 000 kronor till 4 440 000 kronor med den fördelning å de särskilda anslagsposterna, som framgår av efterföljande avlöningsstat. I personalförteckningen för högskolan torde vederbörliga ändringar bära vidtagas i anledning av vad jag i det föregående anført.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1952/53, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledas av vad jag i det föregående anført,

b) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 600 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	363 148
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar	16 452 379 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 952 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	858 400
<u>Summa kronor</u>	<u>4 790 000</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	350 000
<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>4 440 000</u>

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 4 440 000 kronor.

[164] 4. Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	775 000	861 696
1951/52 (statsliggaren s. 573)	811 000	
1952/53 (förslag)	900 000	

Det för innevarande budgetår anvisade anslagets fördelning å olika med anslaget avsedda ändamål ävensom den för nästa budgetår av *högskolans kollegienämnd* begärda och av *överstyrelsen* i dess anslagsäskanden förordade medelsanvisningen framgår av följande sammanställning, däri tillika anges av *överstyrelsen* ifrågasatt ökning, respektive minskning av skilda anslagsposter i förhållande till innevarande budgetår:

Anslagsändamål	Medelsanvisning för budgetåret 1951/52, kronor	Av kollegienämnden äskad medelsanvisning för budgetåret 1952/53, kronor	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning för budgetåret 1952/53, kronor	Av överstyrelsen ifrågasatt ökning i förhållande till budgetåret 1951/52, kronor
<i>Utgifter:</i>				
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	7 000	9 000	9 000	2 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	28 000	42 000	42 000	14 000
3. <i>Expenser:</i>				
a. Bränsle m. m., <i>förslagsvis</i>	420 000	420 000	420 000	—
b. Övriga <i>expenser:</i>				
Biblioteket	6 500	8 000	8 000	1 500
Högskolan i övrigt . . .	370 000	422 000	420 000	50 000
4. Övriga <i>utgifter:</i>				
a. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	39 000	60 000	60 000	21 000
b. Anordnande av anslagsprov	3 500	3 500	3 500	—
c. Nattbevakning	8 000	10 000	10 000	2 000
d. Inköp av epidiaskop . . .	—	15 000	7 500	7 500
e. » » rotaprintrycksmaskin	—	8 000	8 000	8 000
f. Praktisk kurs för vissa studerande inom avdelningarna för lantmäteri samt väg- och vattenbyggnad, <i>förslagsvis</i>	—	5 000	5 000	5 000
Summa <i>utgifter</i>	882 000	1 002 500	993 000	111 000
<i>Avgår:</i>				
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>				
I. Ersättning för kol, gas m.m.	70 000	70 000	70 000	—
II. Övriga uppbördsmedel . . .	1 000	1 000	1 000	—
Summa uppbördsmedel	71 000	71 000	71 000	—
Nettoutgift	811 000	931 500	922 000	111 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

2. Av denna anslagspost må till rese- och traktamentsersättningar åt lärare för ledande av studieresor och andra exkursioner med de studerande tagas i anspråk högst 24 000 kronor. Med hänsyn till ökningen av antalet lärarbefattningar samt av rese- och traktamentskostnaderna har *kollegienämnden* beräknat en höjning av nämnda belopp med 9 000 kronor. Nämnden har därjämte begärt 4 000 kronor för rese- och traktamentsersättningar åt lärare vid avdelningen för bergsvetenskap. Jernkontoret hade tidigare ställt medel till förfogande för detta ändamål men numera begränsat sin medelsanvisning så, att endast något över hälften av de till omkring 9 000 kronor uppgående kostnaderna kunde täckas på detta sätt. För reseersättningar i övrigt har nämnden beräknat en minskning med 1 000 kronor.

3 b. Höjningen av delposten till biblioteket avser kompensation för prisstegringar. Vad angår delposten till högskolan i övrigt, har *kollegienämnden* till stöd för sitt förslag huvudsakligen åberopat prisstegringar och högskolans utbyggnad. Bland nytillkommande utgifter har nämnden upptagit kostnader för anskaffande av en ljuskopieringsapparat samt för drift och underhåll av högskolans nyinköpta skåpbil och traktor. Å andra sidan har nämnden beräknat viss minskning av utgifterna för gårdsrenhållning m. m. på grund av traktorns anskaffande. *Överstyrelsen* anser någon utgiftsökning icke böra beräknas för skåpbilens drift och underhåll, då bilens användande förutsatts medföra vissa besparingar under denna delpost.

4 a. *Kollegienämnden* har framhållit, att högskolan för utgivande av sin publikationsserie tidigare erhållit bidrag från statens tekniska forskningsråd. För höjning av delposten talade därjämte ökat publiceringsbehov och prisstegringar.

4 c. *Kollegienämnden* har anfört, att högskolan på grund av löneökningar nödgats teckna nytt kontrakt beträffande nattbevakningen med vederbörande företag.

4 e. *Kollegienämnden* har funnit, att bibliotekets rotaprinttryckmaskin, som användes för tryckning av kompendier m. m., efter över 25 års tjänst borde utbytas mot en ny, vilket även vore önskvärt med hänsyn till användningen av billigare plåtar.

I. *Kollegienämnden* har anfört, att högskolans nya värme- och kraftcentral avsetts skola förse vissa i närheten av högskolan befintliga byggnader med värme och kraft. Någon exakt beräkning av storleken av de avgifter, som härför skulle erläggas till högskolan, hade ännu ej kunnat göras. Nämnden har hemställt, att leverans av värme till högskolans studentkårs kårbyggnad måtte få ske utan avgift för kåren med hänsyn till att den för de studerande synnerligen viktiga kårhusbyggnadsfrågan kunnat lösas på ett ur statsverkets synpunkt särdeles förmånligt sätt. *Överstyrelsen* ansluter sig till vad *kollegienämnden* föreslagit.

Departementschefen. Sjukvårdsposten torde böra uppräknas med 3 500 kronor. Anslagsposten till reseersättningar bör på grund av rese- och traktamentsersättningarnas stegring samt av de övriga skäl, högskolan åberopat, höjas med 6 000 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser för biblioteket föreslår jag en höjning med 1 000 kronor. Vad angår motsvarande delpost för högskolan i övrigt, måste för nästa bud-

getår en ganska betydande ökning av medelsbehovet beräknas främst på grund av kostnadsstegringar och högskolans utbyggnad. Med hänsyn till den redovisning av medelsbehovet, som högskolemyndigheterna lämnat, tillstyrker jag, att delposten uppföres med det av överstyrelsen föreslagna beloppet av 420 000 kronor, innebärande en ökning med 50 000 kronor. Jag föreslår vidare höjning av anslagsposten till publikationstryck med 13 500 kronor på grund av prisstegringar. För nattbevakning beräknar jag ytterligare 2 000 kronor. Någon särskild medelsanvisning för inköp av epidiaskop kan jag icke tillstyrka. För utbyte av en uttjänt rotaprinttryckmaskin på biblioteket torde böra anvisas det begärda engångsbeloppet av 8 000 kronor. Slutligen tillstyrker jag, att till omkostnader för praktisk kurs för studerandena inom avdelningarna för lantmåteri samt väg- och vattenbyggnad, förlagd till Ökna lantmannaskola i Södermanland, beräknas förslagsvis 5 000 kronor, huvudsakligen avseende ersättningar till skolan för dess omkostnader för kursen.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör anslaget således ökas med sammanlagt 89 000 kronor till 900 000 kronor. I likhet med högskolemyndigheterna anser jag, att högskolans studentkår icke skall behöva erlagga ersättning till högskolan för värme, som levereras till kårhusbyggnaden efter dennas anslutning till högskolans värme- och kraftcentral. Motsvarande system tillämpas exempelvis vid lantbrukshögskolan. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader*
för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[165] 5. **Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.** Detta reservationsanslag är nu upptaget med 1 500 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 574 i statsliggaren.

Högskolans kollegienämnd har för nästa budgetår hemställt om anslag till materiel m. m. i enlighet med följande sammanställning, däri tillika anges av *överstyrelsen* för här avsedda ändamål förordad medelsanvisning och anslagsökning i förhållande till innevarande budgetår.

Ändamål	Av kollegienämnden äskad medelsanvisning, kronor	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning, kronor	Av överstyrelsen förordad ökning eller minskning i förhållande till budgetåret 1951/52 kronor
Samlingar och laborationer	1 044 122	977 000	+197 000
Tekniska licentiatarbeten	50 000	50 000	+ 15 000
Inköp och underhåll av skåpbil	—	—	— 8 000
Nyanskaffning av apparater m. m. . . .	890 000	871 000	+194 000
Summa kronor	1 984 122	1 898 000	+398 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

S a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r. *Kollegienämnden* har anfört, att med hänsyn till inträffade prisstegringar och ibruktagandet av nya laboratorier syntes vid oförändrad standard böra beräknas en anslagsökning med 30 procent. Kollegienämndens anslagsäskande innebure, att nämnden iakttagit mycket stor återhållsamhet. *Överstyrelsen* uttalar, att med hänsyn till vad kollegienämnden anfört en ökad medelsanvisning med 197 000 kronor erfordras på grund av prisstegringar m. m.

T e k n i s k a l i c e n t i a t a r b e t e n. *Kollegienämnden*, vars framställning biträtts av *överstyrelsen*, har motiverat sin hemställan främst med att antalet licentiander beräknades komma att ökas. För budgetåret 1951/52 hade ingivits ansökningar om bidrag av sammanlagt 88 250 kronor.

N y a n s k a f f n i n g a v a p p a r a t e r m. m. *Kollegienämnden* har anfört, att även i fråga om denna post borde beräknas en kostnadsökning med 30 procent. Vidare borde 25 000 kronor anvisas för geodesi II. Kollegienämnden har emellertid ansett sig böra begränsa sitt äskande till samma belopp som nämnden begärt för innevarande budgetår. *Överstyrelsen* anser, att med hänsyn till vad kollegienämnden anfört en ökad medelsanvisning med 194 000 kronor är erforderlig på grund av inträffade prisstegringar m. m.

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka en höjning av detta anslag med 300 000 kronor till 1 800 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av överstyrelsen besluta om den närmare fördelningen av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.*
för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av
1 800 000 kronor.

[166] **6. Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** Detta reservationsanslag utgör alltsedan budgetåret 1947/48 55 000 kronor.

Kollegienämnden har hemställt om höjning av anslaget till 120 000 kronor.

Överstyrelsen framhåller bibliotekens betydelse för undervisningen och forskningen vid de tekniska högskolorna samt för tillgodoseende av behovet av teknisk-vetenskaplig litteratur inom industrien m. m. Till följd av högskolornas successiva utbyggnad och den tekniska forskningens alltmera ökade omfattning och specialisering framstår enligt överstyrelsens mening en reell ökning av anslagen till biblioteken såsom väl motiverad. I rådande läge har emellertid överstyrelsen ej ansett sig kunna förorda större höjning av här ifrågavarande anslag än som erfordras för att möta de väsentliga prisstegringar, som under de senaste åren ägt rum med avseende å teknisk-vetenskaplig litteratur m. m. Överstyrelsen föreslår därför endast höjning av anslaget med 25 000 kronor.

Departementschefen. Under åberopande av vad jag anfört vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för kungl. biblioteket förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 19 000 kronor till 74 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 74 000 kronor.

[167] **7. Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier.** Detta anslag är nu uppfört med 26 000 kronor, varav en anslagspost å 16 000 kronor disponeras till stipendier åt mindre bemedlade eller medellösa studerande och en å 10 000 kronor till bidrag åt obemedlade och mindre bemedlade studerande inom tre avdelningar till bestridande av nödiga kostnader för resor m. m. under obligatoriska exkursioner och fältövningar.

Med anledning av framställning av *kollegienämnden* föreslår *överstyrelsen*, att sistnämnda anslagspost skall få avse jämväl frivilliga studieresor inom landet, varvid *överstyrelsen* dock förutsätter, att bidrag i första hand skall utgå för obligatoriska resor. I anslutning härtill hemställer *överstyrelsen*, att anslagsposten höjes med 3 000 kronor samt att anslaget följaktligen uppföres med 29 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig böra föreslå, att anslagsmedlen till stipendier åt mindre bemedlade och medellösa studerande med hänsyn till penningvärdets förändring höjas med 2 500 kronor. Jag tillstyrker vidare, att anslagsmedlen till resebidrag till vissa studerande höjas med 1 500 kronor. *Överstyrelsens* förslag om vidgad disposition av sistnämnda anslagsmedel har icke givit mig anledning till erinran. Vid bifall till vad jag nyss föreslagit bör anslaget höjas med 4 000 kronor till 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

[168] **8. Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 000 000 kronor. Frågan om anslag till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår upptager jag till närmare behandling senare denna dag vid anmälan av spörsmålet om investeringsanslag för samma budgetår till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[169] **9. Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad.** Fortsättningskurs i stadsbyggnad har med bidrag av statsmedel varit anordnad vid högskolan under ettvart av budgetåren 1945/46, 1947/48 och 1949/50, varvid för förstnämnda budgetår anvisats ett belopp av 11 000 kronor och för vardera av de båda sistnämnda budgetåren — med hänsyn till förefintlig reservation å anslaget — ett belopp av 7 000 kronor. För vardera av budgetåren 1950/52 har vidare för samma ändamål anvisats ett bidrag av 8 500 kronor.

Kollegienämnden har nu hemställt om ett anslag för budgetåret 1952/53 av 8 500 kronor för anordnandet av en ny fortsättningskurs. Kostnaderna för kursen ha liksom för innevarande års kurs beräknats till 11 000 kronor, varav emellertid 2 500 kronor avsetts skola täckas genom kursavgifter.

Överstyrelsen finner det i hög grad önskvärt, att en kurs av här avsedd art kommer till stånd under nästa budgetår med hänsyn till de goda erfarenheter, som tidigare liknande kurser vid högskolan givit och den aktualitet till kursen hörande frågor för närvarande äga. Mot det föreslagna programmet, som nära ansluter sig till 1951 års, har *överstyrelsen* intet att erinra. Att viss reservation å anslaget förelåg vid utgången av det sistförflutna budgetåret beror på att vissa utgifter ej hunnit regleras före budgetårsskiftet. Med hänsyn härtill tillstyrker *överstyrelsen* den av *kollegienämnden* begärda medelsanvisningen.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att medel anvisas för nästa budgetår till anordnande av en ny fortsättningskurs i stadsbyggnad. Mot det beräknade anslagsbehovet för kursen, 8 500 kronor, har jag ingen erinran. Inkomster av försålda kompendier m. m. torde böra tillgodoföras anslaget att användas på sätt *Kungl. Maj:t* bestämmer.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att *Kungl. Maj:t* måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 8 500 kronor.

[170] **10. Chalmers tekniska högskola: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 627 000	1 741 471
1951/52 (statsliggaren s. 576)	1 705 000	
1952/53 (förslag)	2 491 000	

Högskolans kollegienämnd har hos *överstyrelsen* för de tekniska högskolorna gjort framställningar, som, därest de bifallits, hade medfört en anslagshöjning av i runt tal 1 411 000 kronor. *Överstyrelsen* förordar *kollegienämndens* anslagsäskanden endast i begränsad utsträckning och tillstyrker anslagshöjningar om tillhoppa 850 000 kronor.

I det följande redogör jag mera utförligt huvudsakligen endast för de framställningar av överstyrelsen, vilka jag funnit mig kunna biträda helt eller delvis.

A. Lärarpersonal.

Ändring av benämningen på professuren i teoretisk kemi till fysikalisk kemi. *Överstyrelsen* föreslår, liksom beträffande tekniska högskolan i Stockholm, en dylik förändring. Förslaget motiveras med att därigenom skulle nås överensstämmelse med internationell praxis och med att den nuvarande benämningen är oegentlig med hänsyn till att varje gren inom kemin har sin teoretiska del.

Laboratoriebefattning i mekanik i lönegraden Ca 30. *Kollegienämnden* har föreslagit inrättande av en dylik befattning, därvid nämnden anfört bland annat:

Undervisningen i mekanik uppehålls av en professor med hjälp av två biträdande lärare. Avdelningarna M, S, E och V äro sammanförda till en undervisningsavdelning under professorn och den ene biträdande läraren, varvid professorn ensam sköter ämnets avancerade delar jämte huvuddelen av den mera elementära undervisningen. Undervisningen i avdelningarna K och A handhaves av den andre biträdande läraren. Antalet studerande, som utgöra den större undervisningsavdelningen i mekanik, beräknas nästa hösttermin bli 225.

Det är oundvikligt att undervisningens kvalitet sjunker, då så många studerande sammanträngas till en undervisningsavdelning. Under de senare åren har särskilt framhållits de grundläggande ämnenas synnerliga betydelse såsom kärnan i den tekniska undervisningen. I dessa ämnen är det därför nödvändigt att kvaliteten av undervisningen intensifieras, så att den ger det bästa möjliga utbyte, som de studerande kunna erhålla på den för ämnena i fråga anslagna tiden. Därvid har samtidigt betydelsen av mera skolmässiga former i undervisningen framhävts. Särskilt vid universiteten har utvecklingen gått i riktning mot sådana former, bland annat genom inrättande av ett icke ringa antal tjänster som biträdande lärare eller laboratorer. Vid de tekniska högskolorna ha givetvis icke undervisningsavdelningarna från början haft denna storlek. Avdelningarna ha emellertid vuxit på grund av utvecklingens krav på allt flera högskolemässigt utbildade ingenjörer.

Vid Chalmers tekniska högskola har antalet sökande de senare åren efter en mindre tillbakagång efter krigets slut hållit sig omkring 450 per år. År 1951 har antalet sprungit upp till 557. Även andra tecken, såsom teknikens fortsatta utveckling och den pågående inflyttningen av befolkningen till städer och stadslignande samhällen, peka på att under en lång framtid kommer behovet av civilingenjörer icke att minska utan sannolikt öka. Under sådana förhållanden synes antalet lärarkrafter vid högskolorna böra utökas i de grundläggande ämnen, där undervisningsavdelningarna nått en oformlig storlek.

Förhållandena som ovan berörts angår givetvis icke ämnet mekanik ensamt utan samtliga de grundläggande ämnena matematik, tillämpad matematik och mekanik samt i någon mindre grad hållfasthetslära och fysik.

I första hand eftersträvar kollegienämnden att åtminstone under en tid framåt komma tillrätta med de större undervisningsavdelningarna genom inrättandet av lägre lärartjänster. Dessa böra inrättas som heltidsbefattningar, då erfarenheten visat att det är mycket svårt att besätta deltidsbefattningar i Göteborg med tillräckligt kvalificerade personer. Kollegienämnden tänker sig därför närmast laboratorstjänster.

På grund av de statsfinansiella förhållandena anser kollegienämnden, att dessa tjänster böra inrättas successivt, och anser att början bör göras med en laboratorstjänst i mekanik, i vilket ämne behovet för närvarande är störst vid högskolan.

Detta skulle möjliggöra, att den större undervisningsavdelningen i mekanik (omfattande M, S, E och V) i första och andra årskurserna skulle klyvas i två och att den avsedda laboratorn skulle föreläsa för en av de delade avdelningarna i varje årskurs. Då de studerande i första årskursen ha största behovet att bli hjälpta vid övergången till högre studier, skulle han öva med två små grupper av första årsavdelningen på olika tider och med en grupp i andra årsavdelningen.

Överstyrelsen framhåller, att en förbättring av undervisningen i grundläggande ämnen är nödvändig och att antalet lärare i dessa bör successivt ökas. Överstyrelsen vill sålunda tillstyrka ifrågavarande förslag.

B e f a t t n i n g s o m b i t r ä d a n d e l ä r a r e i m e k a n i s k t e k n o l o g i med arvode av 1 650 kronor. Kollegienämnden har härom i huvudsak anfört:

Det undervisningsområde, som vid Chalmers tekniska högskola ingår i professuren i mekanisk teknologi, är vid tekniska högskolan i Stockholm fördelat mellan professuren i mekanisk teknologi och i läran om verktygsmaskiner samt speciallärarbefattningen i lättmetall- och legeringsteknik. Kollegienämnden får erinra, att professuren i mekanisk teknologi vid högskolan, som under flera år uppehållits av vakansvikarie, numera erhållit ordinarie innehavare. Avdelningskollegiet har nu funnit, att undervisningen i gjuteriteknik med fördel kan handhavas av en biträdande lärare, varigenom professorn i ämnet skulle erhålla möjlighet att bättre tillgodose undervisningsbehovet inom övriga delar av ämnet. Avdelningskollegiet har även framhållit, att högskoleingenjörernas kunskaper i gjuteriteknik äro alltför ringa och att en ökning av undervisningen däri är av behovet påkallad.

Överstyrelsen tillstyrker, att en lärarbefattning inrättas för handhavande av undervisningen i gjuteriteknik. Befattningen torde böra konstrueras som en befattning såsom biträdande lärare i mekanisk teknologi, knuten till professuren i detta ämne.

A r v o d e å t f ö r e s t å n d a r e n f ö r v ä r m e - o c h k r a f t - c e n t r a l e n. Överstyrelsen föreslår ett arvode av 3 000 kronor åt denne föreståndare. Överstyrelsen åberopar vad överstyrelsen i motsvarande hänseende föreslagit i fråga om tekniska högskolan i Stockholm. Härom må i detta sammanhang nämnas följande.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår föreslogs ett arvode av 3 000 kronor till föreståndaren för tekniska högskolans värmekraftverk.

I propositionen 1951:89 uttalade föredragande departementschefen, att med prövningen av detta spörsmål borde anstå till ett följande år, då närmare erfarenheter erhållits om den ökade arbetsbelastning, som föreståndarskapet innebure.

Stockholmshögskolans värmekraftverk är för närvarande under uppförande. Under denna tid åtnjuter den professor, som leder arbetet, särskilt arvode från högskolans byggnadskommitté. Högskolans kollegienämnd har anfört, att han från och med nästa budgetår syntes böra i egenskap av föreståndare övertaga ansvaret för värmekraftverket. En särskild föreståndare erfordrades nämligen för kontinuiteten i organisationen. Anläggningens drift måste tillrättaläggas med hänsyn till utbildnings- och forskningssynpunkterna utan att sådana driftåtgärder vidtoges, som kunde få ogynnsamma ekonomiska verkningar med avseende å med vissa anslutna förbrukare träffade leveransavtal. De beslut, som härvid måste fattas, måste åvila en särskild föreståndare. Professorn kunde icke anses skyldig att åtaga sig föreståndarskapet utan särskilt arvode. Att i stället minska hans undervisningsskyldighet skulle säkerligen medföra större kostnad. Överstyrelsen har föreslagit ett arvode av 3 000 kronor, vilket borde höjas vid en eventuell allmän arvodeshöjning.

Vissa lärartjänster i övrigt. Överstyrelsen föreslår vidare nyinrättande eller förändring av lärarbefattningar enligt följande.

1. Professur i stadsbyggnad i stället för speciallärartjänsten i ämnet.
2. Professur i teleteknik II i stället för speciallärartjänsten i ämnet.
3. Personlig professur i fläktanläggnings- och luftbehandlingsteknik för civilingenjören Folke Tenelius, delvis bekostad av AB Svenska fläktfabriken, varvid arvodet för speciallärartjänsten i pumpar, fläktar och vattenturbiner minskas från 9 750 till 4 600 kronor.
4. Laboratorbefattning i kemi (Ca 30).
5. Omreglering av den med speciallärarbefattningen i beskrivande maskinlära förenade undervisningsskyldigheten med höjning av arvodet från 7 950 till 8 800 kronor.
6. Speciallärarbefattning i geoteknik.
7. Speciallärarbefattning i akustik (arvode 4 900 kronor) i stället för befattning som biträdande lärare i byggnadsakustik (arvode 1 700 kronor).
8. Utökning av den med befattningen som biträdande lärare i ultrakortvågsteknik förenade undervisningsskyldigheten med höjning av arvodet från 2 700 till 3 600 kronor.
9. Utökning av den med befattningen som biträdande lärare i elektronik förenade undervisningsskyldigheten med höjning av arvodet från 2 700 till 4 400 kronor.
10. Befattning som biträdande lärare i teleteknik I.
11. Befattning som biträdande lärare i elektricitetslära och elektrisk mätteknik.
12. Befattning som biträdande lärare i fysik.
13. Befattning som biträdande lärare i ångteknik.

Tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter. Med stöd av riksdagens i skrivelsen 1951:50 anmälda beslut har Kungl. Maj:t den 8 juni 1951 medgivit, att för innevarande budgetår

delposten å 498 800 kronor till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter må överskridas med högst 42 000 kronor.

Kollegienämnden har för nästa budgetår begärt uppräknig av högskolans anslagsmedel för ifrågavarande ändamål till 876 000 kronor. Framställningen avser bland annat höjning av maximiarvodena för assistenter.

Överstyrelsen föreslår höjning av delposten med 285 200 kronor till 784 000 kronor. Den föreslagna höjningen innefattar förutnämnda belopp av 42 000 kronor, varmed delposten får överskridas under innevarande budgetår. Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Nya förste-assistentbefattningar böra inrättas vid institutionerna för matematik, tillämpad matematik, textilkemi och teknisk kemi samt — vid bifall till överstyrelsens förslag om inrättande av nya professurer i stadsbyggnad, teleteknik II samt fläktanläggnings- och luftbehandlingsteknik — i dessa ämnen. För dessa sju förste-assistentbefattningar beräknas en ökning av medelsbehovet med 62 000 kronor jämte rörligt tillägg.

Liksom i fråga om tekniska högskolan i Stockholm föreslår överstyrelsen, att maximibeloppen för arvoden åt timavlönade assistenter höjas från 12 till 17 kronor för undervisningstimme i högskolans lokaler och från 6 kronor till 8 kronor 50 öre per timme för hemarbete. Härför erfordras en ökad medelsanvisning av 94 000 kronor.

För löneklassuppflyttningar bör beräknas ett belopp av 5 000 kronor.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle sålunda ökningen av medelsbehovet uppgå till sammanlagt 161 000 kronor. Kollegienämnden har beräknat medelsbehovet under innevarande budgetår till i runt tal 770 000 kronor. För nästa budgetår skulle medelsbehovet enligt överstyrelsens beräkningar alltså uppgå till 930 000 kronor.

Då överstyrelsen åskat 784 000 kronor har överstyrelsen beräknat, att omkring 150 000 kronor skola tagas i anspråk av fonden för besparade medel till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter. Denna fond har enligt en inom högskolan verkställd kalkyl beräknats den 1 juli 1952 komma att uppgå till i runt tal 85 000 kronor. För budgetåret 1952/53 har beräknats, att av studerandeavgifter omkring 140 000 kronor skola inflyta till fonden. Fonden skulle alltså enligt överstyrelsens beräkningar och vid bifall till överstyrelsens förslag komma att uppgå till $(85\ 000 + 140\ 000 - 150\ 000 =) 75\ 000$ kronor.

Vid beräkning av förevarande delpost har överstyrelsen förutsatt, att inkomstposten av gifter från de studerande för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 210 000 kronor.

B. Övrig personal.

Bibliotekspersonal. Överstyrelsen föreslår uppflyttning av överbibliotekarien från Ca 31 till Ca 37, inrättande av en amanuens tjänst för katalogiseringsavdelningen, inrättande av en assistenttjänst i Ce 15 för centralkatalog och referenskartotek samt ökning av anslagsmedlen till extra arbetshjälp från 9 000 till 10 800 kronor. Rörande motiveringen för

den begärda personalförstärkningen hänvisar överstyrelsen till den utredning rörande personalförhållandena vid tekniska högskolornas bibliotek, som överstyrelsen tidigare framlagt (jfr 1949 års åttonde huvudtitel, s. 171).

Kansliets personal. *Överstyrelsen* föreslår följande.

- a) Högskolesekreteraren i Ce 27 uppflyttas som kanslichef i Ca 32.
- b) En kontoristtjänst (registrator) i Ce 13 uppflyttas till kansliskrivartjänst i Ce 15, en kanslibiträdestjänst i Ce 11 uppflyttas till kansliskrivartjänst i Ce 15, en kanslibiträdestjänst i Ce 11 uppflyttas till kontoristtjänst i Ce 13 (beroende på 1947 års biträdesutrednings förslag).
- c) En biträdestjänst med reglerad befordringgång (Cf 4—Ce 8) nyinrättas.
- d) En biträdestjänst med reglerad befordringgång (Ce 8) ordinarie-sättes.

Förslaget under c) har motiverats med att arbetsbelastningen inom kansliet är av sådan omfattning, att arbetsuppgifterna icke kunna behörigen skötas utan personalförstärkning. Till stöd för förslaget under d) åberopas grunderna för ordinariesättning i dylika fall.

Personal å kamrerarkontoret och avdelningarna. Beträffande kamrerarkontoret föreslår *överstyrelsen* dels uppflyttning av kamrerartjänsten från Ca 25 till Ca 32, dels ock att en kontoristtjänst i Ce 13 uppflyttas till kassörstjänst i Ce 17 och en kanslibiträdestjänst i Ce 11 till kansliskrivartjänst i Ce 15, därvid *överstyrelsen* erinrar om den översyn, som verkställes av förutnämnda biträdesutredning. I fråga om avdelningarna föreslår *överstyrelsen*, att åtta biträdestjänster med reglerad befordringgång uppflyttas till kanslibiträdestjänster i Ce 11 samt att två kanslibiträdestjänster nyinrättas.

Institutionsvaktmästare m. m. *Överstyrelsen* föreslår inrättande av en tjänst som institutionsvaktmästare (glasblåsare) i Ce 13 för kemiska och fysiska institutionerna, inrättande av en tjänst som instrumentmakare i Ce 14 för avdelningen för elektroteknik och höjning av det för laboratoriebiträden disponibla beloppet från 15 000 kronor till 30 000 kronor.

Rörande behovet av en instrumentmakartjänst har *kollegienämnden* anfört i huvudsak:

Inom avdelningen för elektroteknik utgöra översyns- och reparationsarbeten å elektriska instrument och apparater en mycket viktig och omfattande del av arbetet. Såväl av ekonomiska skäl som för undvikande av tidsspillan måste man räkna med att dessa arbeten i huvudsak verkställas inom avdelningen. Under en följd av år har man för denna uppgift haft tillgång till en av assistentmedel avlönad laboratorieingenjör. Någon person med liknande meriter torde numera icke stå att erhålla. Samtidigt har det starkt ökade antalet studerande inom avdelningen och det allt intensivare forskningsarbetet gjort det angeläget, att frågan om verkställandet av nämnda översyns- och reparationsarbeten löses rationellt. I propositio-

nen 1951: 89 (s. 57) har föreslagits inrättande av en instrumentmakartjänst i Ca 14 vid tekniska högskolans i Stockholm elektroteknikavdelning. Den nu för Chalmers tekniska högskola föreslagna instrumentmakaren bör utföra översyns- och reparationsarbeten å elektriska instrument och apparater för elektrotekniska avdelningens samtliga institutioner och även för andra institutioner inom högskolan.

Beträffande laboratoriebiträdena har *kollegienämnden* anfört, att de olika institutionerna framfört önskemål om rikligare medelstillgång för avlönan- de av dylik arbetskraft. *Överstyrelsen* anser en ökad medelstilldelning erforderlig även med tanke på att ersättningarna till laboratoriebiträdena måste höjas.

C. Vissa automatiska ökningar.

Utöver de förändringar av avlöningsstaten, som böra vidtagas vid bifall till överstyrelsens i det föregående omnämnda förslag, beräknar *överstyrelsen* följande automatiska ökningar:

1. Ökning av ordinarieposten till följd av uppflyttningen av professorerna från Ca 33 till Ca 37	56 300
2. Ökning av anslagsposten till rörligt tillägg på grund av tilläggets höjning från 12 till 32 (33) procent för nuvarande personal	262 000
3. Höjning av icke-ordinarieposten på grund av löneklassuppflyttningar (innefattande även ett belopp av 1 080 kronor, varmed posten under innevarande budgetår får överskridas enligt av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens skrivelse 1951: 50 meddelat beslut)	4 800
4. Ökning av icke-ordinarieposten för att bereda ökad medelstillgång för vikariatsersättningar m. m.	1 500
5. Höjning av anslagsposten till rörligt tillägg för de under 3. och 4. angivna ändamålen	2 700
6. Ökning av delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare med anledning av den arvodeshöjning med cirka 20 procent, som av Kungl. Maj:t beviljats för innevarande budgetår	35 450

Departementschefen. Enligt beslut vid förra årets riksdag ha professorerna vid Chalmers tekniska högskola uppflyttats från Ca 33 till Ca 37. Med anledning härav bör ordinarieposten uppräknas. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört i proposition den 28 december 1951 angående löne- och pensionsreglering för professorer och vissa andra akademiska lärare m. fl. föreslår jag, att följande i personalförteckningen för högskolan uppförda tjänster uppflyttas i högre lönegrad, nämligen 32 professurer i Ca 37 till Co 14, 1 laboratur i Ca 30 till Ca 33 och en tjänst som observator i Ce 29 till Ce 33, samt att i förteckningen uppföras 4 docentbefattningar i Ce 30.

För nästa budgetår har överstyrelsen begärt inrättande av tre nya professurer vid högskolan. Även om vissa skäl anförts för dessa förslag, anser jag mig likväl icke kunna föreslå någon ny professur för nästa budgetår. Vad särskilt angår den föreslagna personliga professuren i fläktanläggningsteknik hänvisar jag till vad föredragande statsrådet anført vid behandlingen av motsvarande förslag i anslagsäskandena för innevarande budgetår (prop. 1951:89, s. 71). I överensstämmelse med överstyrelsens förslag bör benämningen på professuren i teoretisk kemi ändras till fysikalisk kemi. Av de två nya laboratorstjänster överstyrelsen begärt anser jag mig endast kunna tillstyrka laboratorstjänsten i mekanik, vars inrättande för mig framstår såsom nödvändigt ur undervisningens synpunkt med hänsyn till det alltför stora antal studerande, som professorn i ämnet har att undervisa och examinera. Laboratorstjänsten bör uppföras i Ca 33.

Delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare bör på grund av den arvodesreglering, som Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut i fjol medgivit, uppräknas med 37 350 kronor. För nästa budgetår har överstyrelsen hemställt om inrättande av åtskilliga nya sådana befattningar m. m. Jag kan nu endast tillstyrka inrättande av en befattning som biträdande lärare i mekanisk teknologi med ett arvode av 1 650 kronor. Denna befattning har ansetts behöflig främst för att bättre tillgodose behovet av undervisning i gjuteriteknik. I enlighet med överstyrelsens förslag bör föreståndaren för högskolans värme- och kraftcentral, liksom motsvarande föreståndare vid tekniska högskolan i Stockholm, erhålla ett arvode av 3 000 kronor för år. Detta belopp bör utgå ur delposten till övriga arvoden och särskilda ersättningar.

Den under icke-ordinarieposten uppförda delposten till ersättningar åt tillfälliga lärare, förste assistenter och assistenter är nu uppförd med 498 800 kronor. Detta belopp bör i första hand ökas med 42 000 kronor avseende ökat medelsbehov på grund av den av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut i fjol beviljade arvodesregleringen. Den av överstyrelsen nu föreslagna höjningen av maximibeloppen för ersättningar åt assistenter är jag icke beredd att förorda. För avlönande av här ifrågavarande personal disponerar högskolan även fondmedel, huvudsakligen bestående av elevavgifter. Under de senaste åren har denna fond starkt minskats, delvis beroende på ökningen av den allmänna lönenivån. Med hänsyn härtill synes det mig erforderligt, att delposten höjes med ytterligare 125 000 kronor.

Vad angår övrig personal, har överstyrelsen bland annat föreslagit uppflyttning av överbibliotekarien, högskolesekreteraren och kamreraren i högre lönegrad. Jag är icke nu beredd att upptaga dessa frågor till prövning. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anført i proposition den 28 december 1951 angående lönegradsplacering för viss biträ-

despersonal m. m. föreslår jag uppflyttning av två kontoristtjänster i 13 lönegraden, den ena till kassörstjänst i 15 lönegraden och den andra till kansliskrivartjänst i samma lönegrad, av två kanslibiträdestjänster i 11 lönegraden till kontoristtjänster i 13 lönegraden och av sju kontorsbiträden i högst 8 lönegraden till kanslibiträden i 11 lönegraden. För detta ändamål föreslår jag, att en ordinarie kontoristtjänst i Ca 13 uppflyttas till kassörstjänst i Ca 15 och att två ordinarie kontorsbiträdestjänster i Ca 8 uppflyttas till Ca 11 samt att medel beräknas för en kansliskrivartjänst i Ce 15, en kontoristtjänst i Ce 13 och tre kanslibiträdestjänster i Ce 11 i stället för fem biträdestjänster i reglerad befordringsgång (Cf 4—Ce 8). Vidare finner jag behov av personalförstärkning på biblioteket föreligga. Jag kan dock för nästa budgetår endast tillstyrka ökning av anslagsmedlen till extra arbetshjälp från 9 000 kronor till 10 800 kronor. Arbetsbelastningen på kansliet bör också föranleda, att medel anvisas för anställande av ytterligare ett biträde med reglerad befordringsgång. En nu befintlig dylik tjänst i Ce 8 på kansliet synes i enlighet med tillämpade principer böra ändras till ordinarie kontorsbiträdestjänst i Ca 8. Av överstyrelsens övriga framställningar om nyinrättande av tjänster kan jag endast förorda förslaget om inrättande av en instrumentmakartjänst i Ce 14, avsedd för utförandet av översyns- och reparationsarbeten å elektriska instrument och apparater inom elektrotekniska avdelningen och i mån av behov även inom andra avdelningar. Det för laboratoriebiträden disponibla beloppet av 15 000 kronor bör vidare på grund av ökade lönekostnader ökas med 3 000 kronor.

I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag vissa automatiska ökning utöver av mig förut nämnda, nämligen en ökning av icke-ordinarieposten med 6 300 kronor, avseende löneklassuppflyttningar och vikariatsersättningar m. m., samt en höjning av anslagsposten till rörligt tillägg med 264 700 kronor på grund av det rörliga tilläggets höjning från 12 till 32 (33) procent.

Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med 2 491 000 kronor med den fördelning å de särskilda anslagsposterna, som framgår av efterföljande avlöningsstat. Detta innebär en anslagshöjning med 786 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1952/53, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledas av vad jag i det föregående anför, t

b) godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	853 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, förslagsvis ..	267 764
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar	<u>13 136</u> 280 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 117 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	<u>476 900</u>
	Summa kronor 2 727 800

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	210 000
Bidrag från Göteborgs stad m. fl.	<u>26 800</u>
	Summa kronor 236 800
	<u>Nettoutgift kronor 2 491 000</u>

c) till *Chalmers tekniska högskola*: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 2 491 000 kronor.

[171] 11. Chalmers tekniska högskola: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	370 000	377 653
1951/52 (statsliggaren s. 580)	355 000	
1952/53 (förslag)	423 000	

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 97 000 kronor enligt följande sammanställning:

Anslagsändamål	Medelsanvisning för budgetåret 1951/52, kronor	Av överstyrelsen föreslagen medelsanvisning för budgetåret 1952/53, kronor	Ökning i förhållande till budgetåret 1951/52, kronor
<i>Utgifter:</i>			
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	3 000	4 000	1 000
2. <i>Expenser, förslagsvis:</i>			
A. Bränsle m. m., <i>förslagsvis</i>	200 000	250 000	50 000
B. Övriga <i>expenser:</i>			
a. Biblioteket	6 500	8 500	2 000
b. Högskolan i övrigt	128 000	157 500	29 500
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	20 000	23 000	3 000
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	16 500	19 000	2 500
5. Övriga utgifter: Reparations- och ändringsarbeten i högskolans äldre byggnader	11 000	20 000	9 000
* Summa utgifter	385 000	482 000	97 000
<i>Avgår:</i>			
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>			
I. Ersättning för bränsle m. m.	29 500	29 500	—
II. Hyror	500	500	—
Summa uppbördsmedel	30 000	30 000	—
Nettoutgift	355 000	452 000	97 000

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

2 A. Den föreslagna höjningen motiveras med tillkomsten av nya byggnader (avdelningen för elektroteknik och institutionen för elektronik) samt bränsleprisernas stegring.

2 B a. Framställningen om höjning av denna delpost förändrades av inträffade prisstegringar på papper m. m.

2 B b. På grund av den allmänna fördyringen, vilken icke anses understiga 20 procent i genomsnitt, beräknas en ökning av delposten med 12 000 kronor. Höjningen från och med den 1 januari 1951 av städpersonalens löner medför en automatisk utgiftsökning av 4 000 kronor. Kostnaderna för städning av den i det närmaste färdiga huvudbyggnaden för elektroteknik beräknas till 5 000 kronor. Den kraftiga stegringen i elevantalet och tillkomsten av nya befattningar medför också ett ökat städbehov, som kan antagas förändra en kostnadsökning av 1 500 kronor. Telefonkostnaderna beräknas vidare till följd av abonnemangsavgifternas höjning och installation av nya telefoner komma att stiga med 7 000 kronor.

3. De stegrade trycknings- och papperskostnaderna framtvunga en uppräkning av denna post.

4. Den begärda ökningen erfordras för att i huvudsak täcka merkostnaderna till följd av järnvägstaxornas och traktamentsersättningarnas höjning.

5. För iordningställande av lärarrum åt en äskad professur i stadsbyggnad beräknas 20 000 kronor.

I. Överstyrelsen anser, att studentkåren vid högskolan icke skall erlagga ersättning för värme, som kommer att levereras från högskolans värme- och kraftcentral till kårhusbyggnaden. Överstyrelsen åberopar vad överstyrelsen anfört i motsvarande hänseende beträffande tekniska högskolan i Stockholm.

Departementschefen. Jag tillstyrker uppräknade av sjukvårdsposten och delposten till bränsle m. m. med de av överstyrelsen föreslagna beloppen av 1 000 kronor respektive 50 000 kronor. Med hänsyn till prisstegringar torde delposten till övriga expenser för biblioteket och anslagsposten till publikationstryck böra höjas med 1 000 kronor, respektive 5 000 kronor. Vad beträffar delposten till övriga expenser för högskolan i övrigt föreslår jag en höjning med 22 000 kronor, i huvudsak på grund av prisstegringar och högskolans utbyggnad. I fråga om anslagsposten till reseersättningar synes med hänsyn till belastningen under sistförflutna budgetår någon höjning icke erforderlig; eventuellt ökat medelsbehov under någon delpost torde kunna tillgodoses genom omfördelning av anslagsposten. Då jag icke tillstyrkt inrättande av en föreslagen professur i stadsbyggnad, beräknar jag nu icke medel för reparations- och ändringsarbeten i högskolans äldre byggnader. Under åberopande av vad jag förut denna dag anfört om rätt för tekniska högskolans i Stockholm studentkår att utan ersättning erhålla värme från denna högskolas värme- och kraftcentral ansluter jag mig till överstyrelsens mening, att studentkåren vid Chalmers tekniska högskola bör erhålla motsvarande förmån.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör anslaget således höjas med 68 000 kronor till 423 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola*: *Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 423 000 kronor.

[172] **12. Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.** Detta reservationsanslag, som för budgetåret 1946/47 var uppfört med 425 000 kronor, är nu upptaget med 850 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 581 i statsliggaren.

Högskolans kollegienämnd har för nästa budgetår hemställt om anslag till materiel m. m. i enlighet med följande sammanställning, i vilken tillika anges av *överstyrelsen* för här avsedda ändamål förordad medelsanvisning och anslagsökning i förhållande till innevarande budgetår.

Ändamål	Av kollegienämnden äskad medelsanvisning,	Av överstyrelsen förordad medelsanvisning,	Av överstyrelsen förordad ökning i förhållande till budgetåret 1951/52
	kronor	kronor	kronor
Samlingar och laborationer	743 900	743 000	241 000
Tekniska licentiatarbeten	26 000	26 000	6 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	361 800	401 000	73 000
Summa kronor	1 131 700	1 170 000	320 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

S a m l i n g a r o c h l a b o r a t i o n e r. *Kollegienämnden* har — främst med hänsyn till prisstegringar å ifrågakommande materiel och utvidgningen av verksamheten vid vissa institutioner — uppskattat det fortlöpande medelsbehovet vid oförändrat antal lärarbefattningar till 728 900 kronor, vartill skulle komma 15 000 kronor vid inrättande av vissa nya lärartjänster. *Överstyrelsen* finner vad kollegienämnden anfört motivera en uppräknig av anslagsmedlen vid oförändrat antal lärarbefattningar med 226 000 kronor. Vid inrättande av en föreslagen professur i stadsbyggnad och en föreslagen laboratorstjänst i kemi kommer härtill ett medelsbehov av 15 000 kronor.

T e k n i s k a l i c e n t i a t a r b e t e n. Framställningen om ökad medelsanvisning motiveras med inträffade prisstegringar.

N y a n s k a f f n i n g a v a p p a r a t e r m. m. *Kollegienämnden* har anfört, att från de olika institutionerna gjorts framställningar om medel till ett betydande belopp. Såsom skäl för ökning av nyanskaffningen har åberopats den allt livligare kontakten med utländsk teknisk-vetenskaplig forskning och framstegen inom den svenska forskningen samt högskolans utbyggnad ävensom inrättandet av professurer i utpräglat experimentellt arbetande ämnen och moderniseringsbehov i samband med återbesättande av äldre professurer. *Kollegienämnden* har för nästa budgetår begärt 361 800 kronor och därjämte hemställt, att avtal måtte få ingås om leverans av ytterligare utrustning för institutionen för teknisk kemi intill ett belopp av ytterligare 40 000 kronor. Med hänsyn till vad kollegienämnden anfört föreslår *överstyrelsen* ett belopp av (361 800 + 40 000 =) i avrundat tal 401 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig böra förorda, att detta anslag höjes med 170 000 kronor till 1 020 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av överstyrelsen besluta om den närmare fördelningen av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 1 020 000 kronor.

[173] **13. Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** Detta reservationsanslag utgör alltsedan budgetåret 1949/50 50 000 kronor.

Kollegienämnden har begärt höjning av anslaget för nästa budgetår med 25 000 kronor.

Överstyrelsen tillstyrker, under hänvisning till vad överstyrelsen anfört rörande motsvarande anslag vid tekniska högskolan i Stockholm, kollegienämndens framställning.

Departementschefen. Under återopande av vad jag i det föregående anfört vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för kungl. biblioteket förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 18 000 kronor till 68 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 68 000 kronor.

[174] **14. Chalmers tekniska högskola: Stipendier.** Detta anslag är nu uppfört med 12 000 kronor, vilket belopp är fördelat på två anslagsposter. Den ena anslagsposten, å 9 000 kronor, avser stipendier åt studerande. Den andra anslagsposten, å 3 000 kronor, disponeras till bidrag åt obemedlade och mindre bemedlade studerande till bestridande av nödiga kostnader för resor m. m. under obligatoriska exkursioner och fältövningar.

Kollegienämnden har under återopande av prisstegringar hemställt om höjning av anslagsposterna med respektive 2 500 och 500 kronor.

Överstyrelsen anhåller, att anslaget i enlighet med kollegienämndens förslag höjes till 15 000 kronor. I anslutning till vad överstyrelsen anfört beträffande motsvarande anslag vid tekniska högskolan i Stockholm föreslår överstyrelsen, att bidragsposten skall få disponeras även till bidrag för frivilliga studieresor inom landet.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens förslag bör detta anslag för nästa budgetår höjas med 3 000 kronor till 15 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Stipendier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[175] **15. Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 250 000 kronor, vilket belopp skall disponeras till inredning och utrustning av nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik.

Kollegienämnden har hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett anslag av 2 063 000 kronor, nämligen 1 313 000 kronor för avdelningen för elektroteknik och 750 000 kronor för avdelningen för maskinteknik. Kollegienämnden har anfört i huvudsak följande.

I fjolårets åttonde huvudtitel (s. 196) har föredragande departementschefen uttalat, att han ansett sig kunna förorda det av kollegienämnden framlagda reviderade utrustningsprogrammet för avdelningen för elektroteknik. Kostnaderna för genomförande av detta program ha på basis av priserna i maj 1950 beräknats till i runt tal 4 388 000 kronor. I departementschefens uttalande har framhållits, att det emellertid framdeles kan bli erforderligt att till prövning taga upp frågan om ytterligare utrustning av ifrågavarande nybyggnad för möjliggörande av ett mera rationellt utnyttjande därav till förmån för undervisningen och forskningen vid högskolan. För inredning och utrustning av elektroteknikbyggnaden har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 3 075 000 kronor. Sålunda återstår att anvisa 1 313 000 kronor. Kollegienämnden finner det angeläget att i detta sammanhang framhålla att, sedan nämnda kostnadsberäkning verkstälts, en högst avsevärd prisstegring inträtt, varför ett tilläggsanslag otvivelaktigt kommer att erfordras. Storleken härav låter sig ännu icke med säkerhet beräknas. Det är emellertid kollegienämndens förhoppning att kunna i anslagsäskandena för budgetåret 1953/54 framlägga en beräkning av de av prisstegringarna föranledda kostnadsökningarna. För att programmet skall kunna i huvudsak fullföljas och byggnaderna snarast möjligt förses med erforderlig utrustning torde för ändamålet för budgetåret 1952/53 få anvisas det förutnämnda återstående beloppet 1 313 000 kronor.

I annat sammanhang hemställer kollegienämnden, att medel anvisas för påbörjande av laboratoriebyggnad för avdelningen för maskinteknik. Denna byggnad kommer att förses med en sådan maskinpark, som förefinnes vid mekaniska och andra verkstäder och som erfordras för undervisningen och forskningsverksamheten i respektive ämnen. På ett tidigare stadium har inredning och utrustning av det maskintekniska laboratoriet kostnadsberäknats till omkring 1 250 000 kronor. I riksstaten för budgetåren 1946/47 och 1947/48 har för avdelningen för maskinteknik anvisats 150 000 respektive 250 000 kronor för inredning och utrustning. Därav har drygt 150 000 kronor åtgått för inredning och utrustning av den nu färdigställda ritsalsbyggnaden för avdelningen, varför omkring 250 000 kronor återstå. Med hänsyn till önskvärdheten att snarast kunna utlægga beställningar å de i utrustningen ingående maskinerna, som tarva lång leveranstid, erfordras att för budgetåret 1952/53 ytterligare medel ställas till förfogande för täckande av de förskottsbetalningar, som få göras i samband med beställningar. Enligt kollegienämndens mening är det tillräckligt att härför anvisas ett belopp av 250 000 kronor, under förutsättning att bemyndigande erhålles att avtal må under budgetåret träffas om leverans av utrustning intill ett belopp av ytterligare 500 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår medelsanvisning i överensstämmelse med kollegienämndens framställning.

Departementschefen. Nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik utföres i tre etapper. De två första äro nu praktiskt taget avslutade. Den

tredje etappen, som är avsedd att omfatta starkströmlaboratorier och högspänningshall, står först på programmet för högskolans fortsatta utbyggnad. För denna etapp har byggnadstillstånd ännu icke lämnats. Av byggnadsprogrammet för avdelningen för maskinteknik återstår nybyggnad för de maskintekniska laboratorierna. Med hänsyn till vad nyss sagts och läget på byggnadsmarknaden torde man icke kunna räkna med att detta byggnadsföretag kommer att igångsättas före utgången av nästa budgetår. Under sådana omständigheter anser jag mig icke nu böra beräkna medel till inredning och utrustning av nya lokaler för avdelningen för maskinteknik. Däremot böra ytterligare medel nu beräknas till samma ändamål för avdelningen för elektroteknik. Det torde emellertid vara tillfyllest att härför för nästa budgetår beräknas 1 250 000 kronor. Förevarande anslag bör därför uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1952/53 anvisa att reservationsanslag av 1 250 000 kronor.

[176] **16. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier.** Detta reservationsanslag är i gällande riksstat uppfört med 60 000 kronor, varav 40 000 kronor anvisats till tekniska högskolan i Stockholm och 20 000 kronor till Chalmers tekniska högskola. För närvarande utgå ifrågavarande stipendier med ett belopp av 2 500 kronor och antalet stipendier utgör 16 vid den förra och 8 vid den senare högskolan.

Överstyrelsen hemställer, att stipendierna för främjande av högre tekniska studier måtte uppdelas i licentiandstipendier à 3 500 kronor och doktorandstipendier à 6 000 kronor. Antalet licentiand- och doktorandstipendier skulle enligt förslaget bestämmas till respektive 30 och 2 vid tekniska högskolan i Stockholm samt till respektive 10 och 1 vid Chalmers tekniska högskola. I anslutning härtill hemställer överstyrelsen om höjning av anslaget med 98 000 kronor.

Departementschefen. Jag är icke beredd att tillstyrka, att ifrågavarande stipendier uppdelas i licentiandstipendier och doktorandstipendier. Jag anser mig ej heller böra föreslå någon ökning av antalet stipendier. Däremot bör, såsom jag tidigare denna dag framhållit vid anmälan av frågan om anslag för nästa budgetår till Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, det belopp, varmed nu ifrågavarande stipendier utgå, höjas med 500 kronor till 3 000 kronor. Detta påkallar en anslagshöjning med 12 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 72 000 kronor.

[177] 17. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	11 000	7 231
1949/50	11 000	4 194
1950/51	11 000	21 759
1951/52 (statsliggaren s. 583)	11 000	
1952/53 (förslag)	11 000	

De av Kungl. Maj:t den 30 juni 1948 meddelade bestämmelserna angående ifrågavarande tryckningsbidrag innebära bland annat, att utgifter för översättning eller språkgranskning ej må inräknas i de kostnader för tryckning av avhandling, till vilkas bestridande statsbidrag utgår.

Statens tekniska forskningsråd, som utdelar tryckningsbidragen, hemställer ånyo om sådan ändring av nämnda bestämmelser, att statsbidrag må kunna utgå även för översättning och språkgranskning av avhandling. Medelsbehovet för nästa budgetår anser forskningsrådet böra beräknas till 11 000 kronor.

Departementschefen. Frågan om statsbidrag för översättning och språkgranskning av doktorsavhandlingar äger motsvarighet även för universitetens m. fl. läroanstalters vidkommande och torde därför böra upptagas till övervägande först i ett vidare sammanhang. I avvaktan på säkrare erfarenhet av medelsbehovet under förevarande anslag torde detsamma böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 kronor.

[178] 18. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	16 000	30 520
1949/50	30 000	42 686
1950/51	30 000	20 501
1951/52 (statsliggaren s. 584)	40 000	
1952/53 (förslag)	30 000	

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen under sistförflutna budgetår sänkes med 10 000 kronor till 30 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[179] **19. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 56 000 kronor, varav 35 000 kronor anvisats till tekniska högskolan i Stockholm och 21 000 kronor till Chalmers tekniska högskola.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om en till 50 000 kronor ökad medelsanvisning till högskolan.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har hemställt om en medelsanvisning för denna högskolas vidkommande av 30 000 kronor.

Överstyrelsen finner det vara av utomordentlig betydelse, att lärarna vid de tekniska högskolorna i största möjliga utsträckning beredas tillfälle att följa utvecklingen utomlands inom sina olika ämnesområden och knyta personliga förbindelser med kolleger i främmande länder. Med hänsyn härtill och med beaktande jämväl av lärarpersonalens ökning samt stegrade resekostnader förordar överstyrelsen en höjning av ifrågavarande anslag för nästa budgetår med 24 000 kronor till 80 000 kronor, varav 50 000 kronor till tekniska högskolan i Stockholm och 30 000 kronor till Chalmers tekniska högskola.

Departementschefen. Jag förordar, att detta anslag höjes med 8 000 kronor till 64 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 64 000 kronor.

G. Skolöverstyrelsen.

[180] 1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar. 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader. 3. Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.

Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda, avlöningsanslaget med 1 978 000 kronor, omkostnadsanslaget med 472 000 kronor och anslaget till försöksverksamhet m. m. med 300 000 kronor. Beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår är ännu icke avslutad, varför anslagen böra uppföras i riksstatsförslaget med beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna

a) till *Skolöverstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor;

b) till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 600 000 kronor;

c) till *Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.* ett reservationsanslag av 475 000 kronor.

H. Allmänna läroverken m. m.

[181] 1. **Allmänna läroverken: Avlöningar.** Detta anslag är nu uppfört med 64 714 000 kronor. Beredningen av frågan om medelsbehovet under nästa budgetår har ännu icke slutförts, varför anslaget torde böra i rikstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Allmänna läroverken: Avlöningar* ett förslagsanslag av 80 000 000 kronor.

[182] 2. Allmänna läroverken: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	310 000	396 651
1951/52 (statsliggaren s. 606)	354 000	
1952/53 (förslag)	447 000	

Det nuvarande anslaget å 354 000 kronor disponeras sålunda:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	250 000
2. Rese- och flyttningersättningar, <i>förslagsvis</i>	100 000
3. Bidrag till biblioteks- och materielkassan vid statens normalskola	2 500
4. Utrustning för skolhälsovården vid de allmänna läroverken ..	1 500
	<hr/> Summa kronor 354 000

Skolöverstyrelsen föreslår *dels* att anslagsposten 1 med hänsyn till belastningen samt till pågående utvidgning av läroverksorganisationen uppräknas med 50 000 kronor, *dels* att anslagsposten 3 med hänsyn till pristegringarna samt till att vid läroverket från och med höstterminen 1950 successivt inrättas enhetsskola höjes med 1 500 kronor, *dels* att anslagsposten 4 höjes med 16 500 kronor, varav 1 500 kronor till nödvändig komplettering av instrumentarierna för skolläkarverksamheten och 15 000 kronor för anskaffande av 35 glasögonlådor till läroverk, som förut ej kunnat erhålla dylika, *dels* att en anslagspost 5 å 28 300 kronor uppföres till bestridande av kostnader för skyddsbeklädnad åt skolläkare och deltidsanställda skolsköterskor samt förbrukningsartiklar för skolhälsovården, *dels* ock att en anslagspost 6 — benämnd *Övriga utgifter* — å 20 000 kronor

uppföres. Avsikten är att ur sistnämnda anslagspost skola bestridas bland annat ifrågakommande kostnader för annonsering vid statens aftonskola, beräknade till 1 000 kronor, ävensom, efter prövning i varje särskilt fall, bidrag till bestridande av kostnaderna för s. k. pedagogdagar.

Departementschefen. Med hänsyn till belastningen under förra budgetåret föreslår jag en uppräknig av anslagsposten 1 med 75 000 kronor. Under posterna 3 och 4 tillstyrker jag överstyrelsens förslag om höjningar med 1 500 kronor, respektive 16 500 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande detta anslag, som därför för nästa budgetår bör höjas med sammanlagt 93 000 kronor till 447 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 447 000 kronor.

[183] 3. **Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	145 000	145 000
1951/52 (statsliggaren s. 607)	152 000	
1952/53 (förslag)	202 000	

Skolöverstyrelsen föreslår en höjning av detta reservationsanslag med 50 000 kronor samt återoppar till stöd härför dels den fortsatta utbyggnaden av läroverksorganisationen, dels ock den inträdda ökningen av kostnaderna för bokinköp och bokbindning. Nämnda ökning uppskattar överstyrelsen till minst 30 procent.

Departementschefen. Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag om en höjning av detta anslag med 50 000 kronor till 202 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 202 000 kronor.

[184] 4. **Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	2 000 000	2 327 736
1951/52 (statsliggaren s. 607)	2 200 000	
1952/53 (förslag)	3 185 000	

Jämlikt läroverksstadgan § 217 skola ur läroverkens ljus- och vedkassor huvudsakligen bestridas kostnaderna för belysning, uppvärmning och renhållning av läroverkets lokaler, för renskrivningsgöromål samt för avlöning åt vaktmästare, eldare och övrig betjäning. Ljus- och vedkassas inkomster

äro terminsavgifter och hyresmedel. Om för bestridande av nödvändiga utgifter skulle ha erfordrats högre terminsavgift än 30 kronor, skall bristen fyllas genom bidrag av statsmedel. Dylikt bidrag utgår ur förevarande anslag.

Den möjlighet, som läroverksstadgan sålunda ger rektorerna att anlita ljus- och vedkassorna för bestridande av kostnaderna för renskrivningsgöromål å rektorsexpeditionerna, har av skolöverstyrelsen — under åberopande av skilda uttalanden från statsmakternas sida — genom cirkulär den 6 maj 1949 utvidgats till att avse även enklare kontorsgöromål. Denna utvidgning har icke föranlett någon erinran från Kungl. Maj:ts eller riksdagens sida (se propositionen 1950:154, statsutskottets utlåtande 1950:160 och riksdagens skrivelse 1950:296). I nämnda cirkulär har överstyrelsen vidare angivit vissa maximibelopp, vilka de totala kostnaderna för arbetskraft, som av rektor anlitas för expeditionella göromål, icke borde överstiga. Från dessa maximibelopp borde i förekommande fall dragas de belopp, som vid vissa läroverk utginge ur de allmänna läroverkens avlöningsanslag till arvoden åt dels sekreterare, dels andra biträden än sekreterare. Det vid denna subtraktion framkomna beloppet vore den summa, som rektor för ändamålet borde få disponera ur ljus- och vedkassan.

Skolöverstyrelsen anför i sina anslagsäskanden för nästa budgetår till en början att innevarande års anslag torde komma att väsentligt överskridas, framför allt beroende på avsevärt höjda kostnader för bränsle och städning. Enligt överstyrelsens uppskattning kunna nämligen utgifterna under budgetåret 1951/52 beräknas komma att uppgå till 2 900 000 kronor. Av detta belopp beräknas 450 000 kronor komma att åtgå till renskrivnings- och kontorsgöromål på rektorsexpeditionerna.

Vad angår medelsbehovet för nästa budgetår erinrar överstyrelsen om att den i sina anslagsäskanden angående avlöningar vid de allmänna läroverken hemställt, att arbetet på rektorsexpeditionerna snarast måtte omorganiseras i enlighet med de riktlinjer, som angivits av överstyrelsen i dess yttrande den 13 februari 1948 över föreliggande sakkunnigförslag angående organisationen av arbetet å rektorsexpeditionerna. Vid bifall härtill komma kostnaderna för renskrivnings- och kontorsgöromål ej längre att belasta förevarande anslag. Därest omorganisationen ej genomföres anser överstyrelsen det synnerligen angeläget, att grunderna för medelsanvändningen vidgas att gälla icke blott som hittills renskrivnings- och enklare kontorsgöromål utan expeditionsgöromål över huvud taget, så att rektorerna i största möjliga utsträckning befrias från rent administrativa göromål. De ur kassorna utgående ersättningarna böra jämväl höjas med belopp, som svara mot penningvärdets fall. I sådant hänseende räknar överstyrelsen med en uppräknig med 18,75 procent, vilket skulle medföra att medelsbehovet ökade till 535 000 kronor d. v. s. 85 000 kronor mer än som beräknats komma att erfordras för dessa göromål under innevarande år. För övriga ut-

gifter under anslaget räknar överstyrelsen med att medelsbehovet kommer att överstiga den för innevarande år beräknade medelsåtgången med 200 000 kronor. Sammanlagt innebär överstyrelsens beräkningar alltså, att medelsbehovet under budgetåret 1952/53 — under förutsättning att sakkunnigförslaget om omorganisation av arbetet å rektorsexpeditionerna genomföres — uppgår till (2 900 000 — 450 000 + 200 000 =) 2 650 000 kronor. Vid oförändrad organisation däremot ökas sistnämnda belopp med 535 000 kronor till 3 185 000 kronor, medan till gengäld medelsbehovet under läroverkens avlöningsanslag blir mindre än vid genomförande av omorganisationen.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka, att en omorganisation av arbetet å rektorsexpeditionerna i anslutning till föreliggande sakkunnigförslag genomföres från och med nästa budgetår. Däremot biträder jag skolöverstyrelsens alternativa förslag, att ur ljus- och vedkassorna skola få bestridas kostnader ej endast för renskrivning och enklare kontorsgöromål utan för expeditionsgöromål över huvud taget å rektorsexpeditionerna. Vid bifall här till torde emellertid samtidigt böra bestämmas ett maximibelopp, över vilket de totala kostnader för detta ändamål, som belasta ljus- och vedkassorna vid samtliga ifrågakommande skolor, icke må stiga. Detta belopp torde för nästa budgetår böra bestämmas till 580 000 kronor.

Medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår uppskattar jag i anslutning till överstyrelsens beräkningar till 3 185 000 kronor. Anslaget bör sålunda höjas med 985 000 kronor. Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 3 185 000 kronor.

[185] **5. Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 8 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 8 500 kronor.

[186] **6. Arvoden åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 790 000 kronor. Beredningen av frågan om medelsbehovet för nästa budgetår är ännu icke avslutad, och anslaget torde därför i riksstatsförslaget böra uppföras med ett preliminärt beräknat belopp av 950 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Arvoden åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.* ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

[187] 7. **Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Avlöningar.** Direktionen, som fullgör vissa — huvudsakligen kamerala — uppgifter för allmänna läroverk med flera läroanstalter i Stockholm, disponerar för sin verksamhet räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond. Då räntemedlen visat sig otillräckliga, har direktionen under flera år erhållit understöd av statsmedel. Från och med innevarande budgetår utgår detta understöd från två särskilda, å riksstaten uppförda förslagsanslag, ett till avlöningar och ett till omkostnader. Förstnämnda anslag är uppfört med 14 400 kronor och disponeras enligt bestämmelser, som finnas införda å s. 609 f. i statsliggaren.

Direktionen hemställer för nästa budgetår om en ökning i avlöningsstatens utgiftssida om 8 000 kronor. Av detta belopp avses 2 500 kronor till en arvodeshöjning för kamreraren (från 5 500 till 7 000 kronor) och sekreteraren (från 3 000 till 4 000 kronor). Denna arvodesförbättring motive-ras med att direktionsens arbete ökat starkt till följd av läroverkens expansion och överföringen till direktionsens arbetsområde av allt flera läroanstalter. Återstoden av den begärda ökningen avses — förutom till en uppräknig av anslagsposten till rörligt tillägg — till vikarier samt till anställande av tillfällig arbetskraft under de perioder då arbetsbelastningen är särskilt hög, exempelvis vid terminernas början (sammanlagd kostnad 3 000 kronor).

De under anslaget inflytande uppbördsmedlen beräknas till följd av ökning i fondavkastningen stiga med 500 kronor. Den anslagshöjning, som erfordras för nästa budgetår beräknas med hänsyn härtill till 7 500 kronor.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka någon höjning av de nu utgående arvoden å direktionsens kamrerare och sekreterare. Däremot föreslår jag, att till avlöande av tillfällig arbetskraft å direktionsens kansli beräknas ytterligare 2 000 kronor under icke-ordinarieposten. Vidare tillstyrker jag en uppräknig av anslagsmedlen till rörligt tillägg med 2 500 kronor. Sammanlagt förordar jag sålunda en höjning med 4 500 kronor, men då jag samtidigt i anslutning till direktionsens uppskattning räknar med en ökning i fondavkastningen om 500 kronor reduceras den för nästa budgetår erforderliga anslagshöjningen till 4 000 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med 18 400 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för direktionen över Stockholms stads undervisningsverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	8 500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	13 400
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	3 800
	<hr/>
	Summa kronor 25 700

Särskilda uppbördsmedel:

1. Räntemedel från Allmänna undervisningsver-	
kens fond	6 700
2. Hyra	600
	<hr/>
	Summa kronor 7 300

Nettoutgift kronor 18 400

b) till *Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk*: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 18 400 kronor.

[188] **8. Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Omkostnader.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 7 100 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 610.

Direktionen hemställer om en höjning av anslaget med 1 900 kronor och räknar därvid — med ledning av erfarenheterna från det första verksamhetsåret i nya lokaler — med en sänkning av delposten till bränsle, lyse och vatten från 1 900 till 1 500 kronor samt med en höjning av delposten till övriga expenser från 5 000 till 7 300 kronor.

Departementschefen. Direktionens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har icke givit mig anledning till erinran. Jag föreslår därför en uppräknig av anslaget med 1 900 kronor till 9 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk*: Omkostnader för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kronor.

[189] **9. Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 595 000 kronor. Beredningen av frågan om medelsbehovet för nästa budgetår har ännu icke slutförts, varför anslaget torde i riksstatsförslaget böra uppföras med ett beräknat belopp av 900 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.* ett anslag av 900 000 kronor.

[190] **10. Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor. 11. Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala realskolor. 12. Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska kommunala realskolor.**

		Anslag	Nettoutgift
1950/51	Kommunala flickskolor	7 760 000	8 294 094
	» mellanskolor	1 400 000	2 346 200
	Praktiska mellanskolor	4 300 000	3 782 444
1951/52 (statsliggaren s. 610)	Kommunala flickskolor	8 560 000	
	» mellanskolor	2 600 000	
	Praktiska mellanskolor	4 700 000	
1952/53 (förslag)	Kommunala flickskolor	10 700 000	
	» realskolor	4 250 000	
	Praktiska kommunala realskolor	6 000 000	

Genom kungörelse den 19 oktober 1951, nr 719, har Kungl. Maj:t föreskrivit, att kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor från och med den 1 juli 1952 skola benämnas kommunala realskolor, respektive praktiska kommunala realskolor.

Statsbidrag till avlönande av lärare vid av Kungl. Maj:t erkända kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor utgår enligt huvudregeln med 78 procent av vederbörligt skolområdes kostnader för ändamålet enligt gällande avlöningsbestämmelser (kung. 1951: 541). Bidraget utgår per redovisningsår och utbetalas dels i form av fyra förskott under löpande år dels i form av slutlig utanordning efter årets utgång. Förskotten utgå med en viss del av de belopp, som utbetalats i statsbidrag för det senast förflutna redovisningsåret. Utbetalningssystemet innebär alltså, att storleken av de belopp, som böra anvisas under nu ifrågasvarande anslag för ett visst budgetår, beror på förhållandena vid skolorna icke under samma budgetår utan under året dessförinnan.

I besparingssyfte ha för innevarande liksom för tidigare budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar, begränsning av antalet nybörjaravdelningar, inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal mellanskola, utsträckning av tjänstgöringsskyldigheten för ämneslärare och lärare i yrkesämne samt reduktion av arvodena till tillsynslärare. Dessa bestämmelser ansluta sig till de för de allmänna läroverken meddelade.

Skolöverstyrelsen föreslår, att förevarande förslagsanslag för nästa budgetår uppföras med respektive 10 700 000, 4 250 000 och 6 170 000 kronor, vilket innebär höjningar med respektive 2 140 000, 1 650 000 och 1 470 000 kronor. De föreslagna höjningarna äro till väsentlig del av automatisk

karaktär. Sålunda erfordras ökade medel till ålderstillägg och — framför allt — till rörligt tillägg. Vidare räknar överstyrelsen för budgetåret 1951/52 i förhållande till året närmast dessförinnan med en ökning av antalet klassavdelningar vid de kommunala flickskolorna från 634 till 665, och vid de praktiska mellanskolorna från 315 till 338. I fråga om de kommunala mellanskolorna räknar överstyrelsen med en viss ökning av antalet skolor (under budgetåret 1950/51 38) främst genom ombildning av samtliga 18 nu existerande, icke yrkesbestämda, 4-åriga högre folkskolor.

Utöver det nu angivna föreslår överstyrelsen, att ersättning för konfirmationsundervisning vid de kommunala flickskolorna och kommunala mellanskolorna skall få utgå ur vederbörligt anslag enligt samma grunder, som gälla vid de allmänna läroverken, samt erinrar till stöd härför, att i stadgorna för nämnda kommunala skolor införts samma bestämmelser om skyldighet för rektor att anordna konfirmationsundervisning, som redan förut funnits i läroverksstadgan. De merkostnader, som ett bifall till detta förslag kunna väntas medföra, uppskattas av överstyrelsen till 1 000 kronor vid flickskolorna och 1 500 kronor vid realskolorna. Slutligen hemställer överstyrelsen under hänvisning till sina äskanden för innevarande budgetår, att ur nu ifrågavarande anslag må utgå ersättning för frivillig gymnastikundervisning vid såväl kommunala flickskolor som kommunala och praktiska mellanskolor. Någon uppräknings av respektive anslag för detta ändamål anser överstyrelsen dock icke erforderlig med hänsyn bland annat till att kostnadsökningen beräknas bli relativt obetydlig.

Departementschefen. Med hänsyn till den av Kungl. Maj:t beslutade namnändringen för de kommunala och praktiska mellanskolorna böra anslagen till dessa skolor i fortsättningen anvisas under rubrikerna Bidrag till kommunala realskolor, respektive Bidrag till praktiska kommunala realskolor.

Överstyrelsens förslag att ersättning för konfirmationsundervisning skall få utgå vid de kommunala flickskolorna och kommunala mellanskolorna efter samma grunder som vid de allmänna läroverken anser jag mig, med hänsyn till den ändring, som gjorts i stadgorna för dessa skolor, böra tillstyrka. Förslaget om anordnande av frivillig gymnastikundervisning, vilket framlades av överstyrelsen även i dess anslagsäskanden för innevarande budgetår, kan jag däremot icke biträda.

I anslutning till överstyrelsens anslagsberäkningar föreslår jag, att för nästa budgetår anvisas till kommunala flickskolor 10 700 000 kronor, till kommunala realskolor 4 250 000 kronor och till praktiska kommunala realskolor 6 000 000 kronor. Detta innebär höjningar med 2 140 000 kronor, 1 650 000 kronor, respektive 1 300 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1952/53 anvisa

a) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* ett förslagsanslag av 10 700 000 kronor;

b) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala realskolor* ett förslagsanslag av 4 250 000 kronor;

c) till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska kommunala realskolor* ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

[191] **13. Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	70 000	60 061
1951/52 (statsliggaren s. 615)	75 000	
1952/53 (förslag)	81 000	

Statsbidrag till avlönande av skolläkare och skolsköterskor vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor utgår enligt kungörelsen 1944: 584 med belopp motsvarande hälften av kostnaderna för ifrågavarande personal tillkommande minimiavlönning. Denna minimiavlönning är fastställd efter samma grunder, som gälla för motsvarande ersättning vid de allmänna läroverken.

För de högre kommunala skolorna — av vilka mellanskolorna från och med den 1 juli 1952 skola benämnas kommunala realskolor, respektive praktiska kommunala realskolor — innebära bestämmelserna om minimiavlönning, bland annat, att till skolläkare vid skola där antalet under höstterminen närvarande lärjungar uppgår till högst 400 skall utgå dels fast arvode av 400 kronor, dels ock rörligt arvode med minst en krona 75 öre för varje under höstterminen närvarande lärjunge. Vid större skolor utgår icke något fast arvode men i gengäld skall det rörliga arvodet vara högre, nämligen 2 kronor 75 öre för varje under höstterminen närvarande lärjunge.

Skolöverstyrelsen föreslår nu i fråga om läkarna, att de fasta arvoden måtte ökas från 400 till 550 kronor och de rörliga från 1 krona 75 öre till 2 kronor 50 öre, respektive från 2 kronor 75 öre till 3 kronor 75 öre.

Överstyrelsen, vars anslagsäskanden avgivits innan Kungl. Maj:t i propositionen 1951: 214 för riksdagen framlagt förslag om en lönerrevision för bland annat sjuksköterskepersonal, förordar även en viss arvodesförbättring för skolsköterskorna. Därvid föreslår överstyrelsen tillika att på varje heltidsanställd skolsköterska skall ankomma övervakningen av 1 200—1 700 elever och icke som hittills 1 500—2 500. Samma nedsättning föreslår överstyrelsen för de allmänna läroverken.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar överstyrelsen till 101 600 kronor, vilket innebär en ökning med 26 600 kronor. Vid oförändrade bidragsgrunder beräknas medelsbehovet bli i det närmaste oförändrat.

Departementschefen. Jag finner det skäligt, att en viss höjning sker av skolläkarnas arvoden, vilkas nuvarande belopp fastställts år 1944. Jag förordar därför — med beaktande jämväl av den ökning av arbetstiden, som åsamkats skolläkarna genom det därefter tillkomna åliggandet att införa läkarintyg i arbetsböcker — att den minimiavlöning, som utgör villkor för erhållande av statsbidrag till skolläkares avlöning, från och med den 1 juli 1952 höjes på följande sätt. Det fasta arvodet vid skolor, där antalet under höstterminen närvarande lärjungar uppgår till högst 400, höjes från 400 till 500 kronor, det rörliga arvodet vid dessa skolor från en krona 75 öre till 2 kronor 20 öre och det rörliga arvodet vid större skolor från 2 kronor 75 öre till 3 kronor 45 öre.

Vad angår skolsköterskorna vid nu ifrågavarande skolor förutsätter riksdagens beslut i anledning av förutnämnda proposition 1951: 214 att de heltidsanställda sköterskorna redan från den 1 juli 1951 få lön enligt högre lönegrad än förut samt att de deltidanställda sköterskorna från samma dag erhålla en uppräknig av arvodet för hel vecka från 100 till 150 kronor samt en viss justering av timlönen (riksdagens skrivelse 1951: 378).

Jag är icke beredd att tillstyrka någon sänkning på sätt överstyrelsen föreslagit av antalet av de barn, vars tillsyn skall ankomma på heltidsanställd skolsköterska.

Medelsbehovet för nästa budgetår har av skolöverstyrelsen vid oförändrade bidragsgrunder beräknats till omkring 75 000 kronor. Den av mig föreslagna arvodesuppräknigen för skolläkarna kommer — om den genomföres från och med nästa budgetår — icke att påverka medelsbehovet förrän under därpå följande år, eftersom statsbidrag utbetalas först efter utgången av vederbörligt redovisningsår. Däremot medför den förbättring i löneställningen för skolsköterskorna, som riksdagen redan beslutat, en ökad belastning på förevarande anslag, som torde kunna uppskattas till i runt tal 6 000 kronor. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med detta belopp till 81 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 81 000 kronor.

[192] **14. Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk.** Jämlikt beslut av 1950 och 1951 års riksdagar har från och med innevarande budgetår genomförts en lönereglering och samtidigt införts ett nytt statsbidragssystem beträffande vissa privatläroverk. De skolor, som omfattas av dessa båda reformer, ha av Kungl. Maj:t angivits i beslut den 29 juni 1951. Deras antal är 20 och beträffande dem gäller numera stadga för de statsunderstödda privatläroverken (1951: 587).

Löne-regleringen innebär i stort sett att lärarpersonalen erhåller lön enligt samma bestämmelser som lärarna vid motsvarande statliga skolor. Stats-

bidragssystemet åter innebär, att statsbidrag till ifrågavarande läroverk utgår med 60 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning enligt vederbörliga avlöningsbestämmelser och av de fortlöpande huvudmansavgifterna för lärarnas pensionering, med möjlighet för den eller de skolor, för vilka detta bidrag prövas vara otillräckligt, att efter framställning till Kungl. Maj:t erhålla ytterligare statsbidrag. Dock må bidragen till samtliga nu avsedda privatläroverk icke sammanlagt överstiga 75 procent av skolornas sammanlagda lärarlönekostnader och fortlöpande huvudmansavgifter.

Kostnaderna för statsbidragen avses skola bestridas från förevarande förslagsanslag, vilket är nytt för innevarande budgetår. Det utgår med 3 700 000 kronor och ersätter helt eller delvis vissa tidigare å riksstaten uppförda anslag. Vid avvägningen av anslaget storlek har hänsyn icke tagits till de merkostnader som sammanhånga med det rörliga tilläggets höjning till 32 (33) procent.

Skolöverstyrelsen uppskattar det totala medelsbehovet för nästa budgetår till 4 875 000 kronor. Därvid föreslår överstyrelsen, att ett belopp av 35 000 kronor beräknas som bidrag till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk. Vidare räknar överstyrelsen med, att ur anslaget skall utgå bidrag förutom till nyssnämnda 20 läroverk även till Högländsskolan i Stockholm. Underdånig framställning i samma syfte har även ingivits av direktionen för *stiftelsen Högländsskolan*.

Av tillgängliga handlingar inhämtas följande:

Såsom bidrag till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk anvisades senast för budgetåret 1950/51 ett belopp av 30 000 kronor. Bidraget utgick under villkor, att läroverket såsom helt avgiftsfria elever mottoge minst 30 statsstipendiater med högsta inackorderingsbidrag eller, i den mån fullt antal dylika stipendiater icke kunde erhållas eller mottagas, andra statsstipendiater med behovsprövat inackorderingsbidrag. Vid genomförandet från och med innevarande budgetår av det nya systemet för understöd åt vissa privatläroverk, däribland humanistiska läroverket, förutsattes, att det nya statsbidraget helt skulle ersätta de olika äldre bidragsformerna. Statsbidraget till friplatser vid humanistiska läroverket föll därför bort från och med innevarande budgetår. Styrelsen för läroverket hemställer emellertid nu om ett belopp av 35 000 kronor till friplatser åt stipendiater. Höjningen i förhållande till budgetåret 1950/51 är betingad av levnadskostnadsstegringen. Läroverkets bidrag till de helt fria elevplatserna uppgick under nyssnämnda budgetår till 47 135 kronor. Överstyrelsen finner det synnerligen önskvärt, att skolan får det äskade bidraget.

Högländsskolan åtnjuter nu understöd från ett särskilt riksstatsanslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 60 000 kronor och dessutom jämlikt beslut av Kungl. Maj:t må överskridas med 9 500 kronor. Enligt beräkningar, som verkställts inom överstyrelsen, synes ett statsbidrag om 60 procent av lönekostnaderna för Högländsskolans del icke komma att överstiga 85 000 kronor. Då lärarekryteringen kan väntas bli lättare om skolan jämställs med flertalet övriga statsunderstödda privatläroverk anser överstyrelsen det önskvärt att så sker.

I fråga om sättet för beräkningen av medelsbehovet anför överstyrelsen bland annat följande.

De bestämmelser angående statsbidrag till avlönande av lärare vid privatläroverk, som erfordras med anledning av den lönereglering, som trätt i kraft den 1 juli 1951, äro ej utfärdade. Överstyrelsen har emellertid räknat med att statsbidrag till samtliga här avsedda privatläroverk tillhopa enligt riksdagens beslut skall kunna utgå med 75 procent av skolornas sammanlagda lärarlönekostnader, huvudmännens fortlöpande avgifter för lärarnas pensionering inräknade. Dessutom bör statsbidrag utgå till kostnader för sjukvård och till begravningshjälp.

Lönekostnaderna ha beräknats med ledning av från skolorna erhållna uppgifter angående lärarbehovet under läsåret 1951/52, vilka granskats i detalj. Underlaget för beräkningarna är dock osäkert, eftersom beslut ännu icke kunnat fattas angående antalet ordinarie lärare, rektors och lärares lönegradsplaceringar, lärares löneklassplaceringar och övningslärares tjänstgöring enligt stadgan för övningslärare.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens förslag att även Höglandsskolan i Stockholm skulle hänföras till de läroverk, som erhålla statsbidrag ur förevarande anslag, anser jag mig icke nu kunna tillstyrka. Bidrag till denna skola torde därför även för nästa budgetår böra utgå ur ett särskilt anslag. Jag återkommer härtill i det följande.

Det synes mig synnerligen önskvärt, att det bidrag, som tidigare utgick till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk, ånyo anvisas. Jag föreslår därför, att under en särskild anslagspost till detta ändamål anvisas 30 000 kronor.

Detta anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med 4 785 000 kronor. I jämförelse med innevarande år innebär detta en anslagshöjning med 1 085 000 kronor, vilken till väsentlig del sammanhänger med uppräknningen av det rörliga tillägget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 4 785 000 kronor.

[193] 15. Privatläroverk: Bidrag till Höglandsskolan i Stockholm.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	50 000	54 750
1951/52 (statsliggaren s. 617)	60 000	
1952/53 (förslag)	69 500	

Med stöd av riksdagens i skrivelsen 1951:50 anmälda beslut har Kungl. Maj:t den 29 juni 1951 i anslutning till den under år 1951 vidtagna höjningen av det till statstjänstemännen utgående rörliga tillägget medgivit, att detta anslag må under innevarande budgetår överskridas med 9 500

kronor. Under nästföregående punkt har jag avstyrkt ett av skolöverstyrelsen framfört förslag, att Höglandsskolan skulle överföras till anslaget Bidrag till vissa privatläroverk. Med hänsyn härtill torde förevarande anslag böra utgå även för nästa budgetår. Beträffande anslagsbeloppet ifrågasätter jag icke någon annan ändring än en uppräknig med 9 500 kronor, motsvarande det för innevarande år medgivna anslagsöverskridandet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till Höglandsskolan i Stockholm* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 69 500 kronor.

[194] 16. **Privatläroverk: Bidrag till Franska skolan i Stockholm.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	50 000	54 750
1951/52 (statsliggaren s. 618)	50 000	
1952/53 (förslag)	59 500	

Genom beslut den 29 juni 1951 har Kungl. Maj:t i anslutning till den under år 1951 vidtagna höjningen av statstjänstemännens rörliga tillägg medgivit, att detta anslag under innevarande budgetår må överskridas med 9 500 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes till 75 000 kronor. Ett bifall härtill skulle för statsverket innebära en utgiftsökning om 15 500 kronor. Till stöd för sitt förslag anför överstyrelsen, att det enligt dess mening är önskvärt, att skolan kan höja sina löner, så att de komma i paritet med vad som gäller för övriga skolor av motsvarande slag. Vissa nya statsbidragsvillkor böra dock i så fall uppställas.

I ärendet föreligger jämväl en framställning från *styrelsen för Franska skolan*, i vilken hemställes, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande frågan om likställighet i löneavseende för skolans lärarpersonal med lärarpersonalen vid andra statsunderstödda enskilda flickskolor, dock utan rubbning av skolans nuvarande organisation och karaktär. I yttrande över denna framställning förordar *överstyrelsen*, att understöd till skolan tills vidare må utgå från ett särskilt riksstatsanslag.

Departementschefen. Jag tillstyrker en höjning av detta anslag med 9 500 kronor till 59 500 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande anslaget, som sålunda bör uppföras med sistnämnda belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till Franska skolan i Stockholm* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 59 500 kronor.

[195] **17. Privatläroverk: Bidrag till Lyceum för flickor i Stockholm för dess realgymnasium.** Detta anslag, som är nytt för innevarande budgetår, är uppfört med 15 400 kronor. Rörande tillkomsten av anslaget må erinras om följande.

Aktiebolaget Lyceum, som äger läroanstalten Lyceum för flickor i Stockholm, har av ekonomiska skäl ansett sig böra nedlägga den realgymnasie-linje, som funnits vid läroanstalten sedan år 1945 och till vilken skolan icke ägt uppbära något statsbidrag. Någon överflyttning av eleverna å linjen till andra läroanstalter har icke ansetts skäligen böra ifrågasättas, varför en successiv avveckling av linjen måste ske. Under sådana förhållanden ha statsmakterna funnit billighetsskäl tala för att skolan erhåller ekonomiskt stöd under avvecklingstiden, läsåren 1950—53. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget avser de två första av nämnda tre läsår.

Skolöverstyrelsen föreslår, att för nästa budgetår anvisas 2 800 kronor, avseende realgymnasiets fjärde ring.

I detta sammanhang torde jag även få anmäla uppkommen fråga om skyldighet för aktiebolaget Lyceum att till statsverket återbetala ett som statsbidrag uppburet belopp av 12 183 kronor 69 öre. Bakgrunden härtill är följande.

Den revisor som av skolöverstyrelsen utsetts att granska räkenskaperna vid Lyceum för flickor i Stockholm har till statskontoret anmält, att han vid sin granskning konstaterat, att statsbidrag för budgetåren 1947/48 och 1948/49 rekvirerats och uppburits för veckotimmar, som hänföra sig till undervisningen å reallinjen, ehuru skolan ej varit berättigad därtill. Revisorn har uttalat, att det felaktigt uppburna beloppet, 12 183 kronor 69 öre, borde återbetalas till statsverket, och även ifrågasatt skyldighet att återbetala de s. k. grundanslag om sammanlagt 4 000 kronor, som skolan erhållit för nämnda budgetår.

Styrelsen för aktiebolaget Lyceum har hos statskontoret vitsordat riktigheten av den framställda anmärkningen och medgivit återbetalningsskyldighet beträffande 12 183 kronor 69 öre men bestritt sådan skyldighet beträffande grundanslagen om sammanlagt 4 000 kronor. I underdånig skrivelse den 29 december 1949 har styrelsen vidare framhållit, att den felaktiga rekvisitionen tillkommit uteslutande av misstag och att en återbetalning skulle så avsevärt rubba bolagets ekonomiska ställning att det vore risk för att hela gymnasiet efter något år finge nedläggas. Under åberopande härav har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte förklara bolaget berättigat att uppbära grundanslagen samt av nåd befria det från skyldighet att återbetala det oriktigt uppburna statsbidraget av 12 183 kronor 69 öre.

Riksräkenskapsverket har uttalat, att enligt verkets förmenande någon felaktig utbetalning av statsunderstöden i form av grundanslag för budgetåren 1947/49 icke skett. Beträffande framställningen i övrigt har riksräkenskapsverket icke haft något att erinra mot bifall till densamma.

Skolöverstyrelsen har vitsordat önskvärdheten av att gymnasiet icke nedlägges och tillstyrkt befrielse för bolaget från skyldighet att återbetala de statsbidragsbelopp, som oriktigt uppburits för budgetåren 1947/49.

Statskontoret har uttalat, att ämbetsverket icke avsåge att återkräva någon del av de statsunderstöd, som utbetalats i form av grundanslag. I övrigt har ämbetsverket ansett sådana omständigheter föreligga, att Kungl. Maj:t borde inhämta riksdagens bemyndigande om befrielse för bolaget från återstående betalningsskyldighet, därest bolaget före utgången av budgetåret 1950/51 till statskontoret inbetalade ett belopp av 6 000 kronor.

Departementschefen. Jag föreslår, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med det äskade beloppet 2 800 kronor, vilket i jämförelse med innevarande år innebär en minskning med 12 600 kronor.

Vad angår den av aktiebolaget Lyceum gjorda framställningen, att Kungl. Maj:t måtte förklara bolaget berättigat att uppbära förutnämnda grundanslag om sammanlagt 4 000 kronor samt av nåd befria bolaget från skyldigheten att återbetala det oriktigt uppburna statsbidraget av 12 183 kronor 69 öre vill jag i fråga om grundanslagen framhålla, att framställningen i denna del med hänsyn till riksräkenskapsverkets och statskontorets inställning icke synes påkalla någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

De upplysningar angående bolagets ekonomiska ställning, som föreligga i ärendet, giva vid handen, att denna är mycket svag. Sålunda resulterade verksamheten ekonomiskt sett under året 1948/49 i en förlust på över 7 100 kronor trots att för detta år oriktigt erhöles ett statsbidrag till realgymnasiet vid skolan av mer än 8 500 kronor. Erinras må också om att skolan även från Stockholms stad uppburit större bidrag än den varit berättigad till, nämligen sammanlagt 2 458 kronor 92 öre. Även beträffande detta belopp är frågan om återbetalningsskyldighet aktuell. Bolagets ekonomi synes alltså vara sådan att ett fullgörande av återbetalningsskyldigheten till staten och Stockholms stad skulle vålla betydande svårigheter och sannolikt äventyra hela gymnasiets fortbestånd. Av de hörda myndigheterna ha både skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket tillstyrkt befrielse från återbetalningsskyldigheten till statsverket, medan statskontoret ansett, att denna kunde nedsättas till att gälla 6 000 kronor.

För egen del vill jag framhålla, att jag i likhet med skolöverstyrelsen anser det önskvärt, att gymnasiet vid Lyceum för flickor kan fortleva. Jag vill också erinra om att statsmakterna genom att anvisa förevarande anslag i själva verket i viss mån kunna sägas ha i efterhand accepterat den reallinje å gymnasiet, till vilken statsbidrag felaktigt utgått. Jag anser mig emellertid icke kunna tillstyrka full befrielse från återbetalningsskyldigheten utan förordar en nedsättning av denna skyldighet till att gälla 3 000 kronor. En sådan nedsättning synes emellertid förutsätta riksdagens med-

givande och detta torde därför nu böra inhämtas. Jag vill ytterligare endast tillägga att Stockholms stad enligt vad jag under hand inhämtat torde komma att för sin del medgiva nedsättning i samma mån som dylik medgives av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Under återopandande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva att den aktiebolaget Lyceum åvilande, av bolaget medgivna skyldigheten att till statsverket återbära 12 183 kronor 69 öre, som bolaget för budgetåren 1947/49 felaktigt uppburit i statsbidrag för reallinjen av gymnasiet vid Lyceum för flickor i Stockholm, må nedsättas till 3 000 kronor;

b) till *Privatläroverk: Bidrag till Lyceum för flickor i Stockholm för dess realgymnasium* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 2 800 kronor.

[196] **18. Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa.** Detta förslagsanslag är för närvarande uppfört med 1 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes till 500 kronor. Därvid erinrar överstyrelsen om att Kungl. Maj:t den 1 oktober 1948 anbefallt överstyrelsen att verkställa utredning rörande kassans framtida ställning samt meddelar, att överstyrelsen icke vore beredd att ännu taga definitiv ställning till frågan om kassans fortsatta verksamhet.

Departementschefen. Jag föreslår, att detta anslag i enlighet med överstyrelsens förslag för nästa budgetår sänkes med 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 500 kronor.

[197] **19. Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen bör detta förslagsanslag, som nu är uppfört med 19 000 kronor, på grund av väntad nedgång i medelsbehovet för nästa budgetår sänkas med 2 500 kronor till 16 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 16 500 kronor.

[198] 20. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	159 000	156 512
1951/52 (statsliggaren s. 619)	164 500	
1952/53 (förslag)	210 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med i runt tal 63 900 kronor. Höjningen betingas av följande förslag.

1) inrättande av en rektorstjänst i lönegraden Cb 8 och samtidigt indragning av nuvarande arvode åt en biträdande föreståndarinna (1 200 kronor) och en lärarinnetjänst i hushållsgöromål (Ce 23);

2) anvisande av 1 200 kronor till skrivhjälp åt rektor;

3) uppräknig från 1 000 till 2 500 kronor av arvodet till ett räkenskapsbiträde;

4) anvisande av 400 kronor till arvode åt laboratorieföreståndare;

5) ökning av medelsanvisningen till undervisning i hushållsgöromål med belopp motsvarande en lärarinnetjänst (Ce 23) och därutöver med i runt tal 3 800 kronor till timlärartimmar;

6) reglering av timlärararvodena i teoretiska ämnen (kostnad 8 200 kronor);

7) utökning av övningsundervisningen (kostnad 900 kronor);

8) automatisk uppräknig av anslagsposten till rörligt tillägg (25 500 kronor);

9) anvisande av medel till ålderstillägg m. m. (i runt tal 2 400 kronor).

Överstyrelsens förslag om inrättande av en rektorstjänst har framförts nu under hänvisning till att överstyrelsen räknade med att pensionsåldern för den nuvarande biträdande föreståndarinnan i hennes egenkap av lärarinna eventuellt komme att sänkas och att hon i så fall komme att avgå med utgången av juni månad 1952.

Till stöd för vissa av sina övriga förslag anför överstyrelsen i huvudsak följande.

3) Arvode åt räkenskapsbiträde. Det nuvarande arvodet, 1 000 kronor, är alltför lågt, för att kvalificerad och tillräcklig hjälp skall kunna erhållas. Särskilt bör framhållas, att vid en läroanstalt av detta slag räkenskaperna, bland annat på grund av det stora antalet matinköp, bli synnerligen omfattande. En arvodeshöjning av 1 500 kronor synes ofrånkomlig.

4) Arvode åt laboratorieföreståndare. Undervisningen i kemi och fysik vid seminariet meddelas av timlärare, läsåret 1950/51 av fyra lärare. Ingen av dessa kan åläggas handha vård av laboratoriets utrustning och inköp av behövliga inventarier och kemikalier. Vid läroanstalter med heltidsanställd befattningshavare i naturvetenskapliga ämnen tages vid fastställande av antalet veckotimmar hänsyn till om vederbörande är institutionsföreståndare. Överstyrelsen anser det nödvändigt med en laboratorieföreståndare vid seminariet och föreslår härför ett arvode av 400 kronor.

5) Undervisningen i hushållsgöromål. Från och med höstterminen 1952/53 kommer undervisningen i hemkunskap och hushållsgöromål att till följd av ändring i timplanerna erhålla större omfattning vid läroverken (kungörelsen 1950:60), således även vid högre allmänna läroverket statens normalskola, som tjänar som övningskola för seminariet. Bland annat på grund härav kommer antalet undervisningstimmar för lärarinnor i hushållsgöromål att ökas, varför ytterligare en extra ordinarie lärarinna i hushållsgöromål torde bli behövlig. Dessutom bör ett antal timlärartimmar beräknas.

I fråga om förslaget angående timlärararvoden i teoretiska ämnen må erinras, att skolöverstyrelsen i sina petita för innevarande budgetår föreslog en uppräknig av timarvodena till vissa angivna belopp, men att statskontoret ansåg att arvodena i stället borde inordnas under timlärarkungörelsen. Vid anmälan av denna fråga i 1951 års statsverksproposition uttalade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare överväga statskontorets förslag och vidtaga de åtgärder i sådan riktning, som kunde befinnas lämpliga. Detta uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida. Vid anslagsberäkningen utgick departementschefen från oförändrade arvodesgrunder.

Skolöverstyrelsen har nu för nästa budgetår, i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut i frågan, räknat med arvode enligt TA 27 för undervisning i lärarinne- och ekonomiföreläsningarkurserna och enligt TC 27 för undervisning i övriga kurser, vilket per undervisningstimme innebär 18 kronor 90 öre, respektive 15 kronor 15 öre. Då undervisningen ligger på i stort sett samma plan i ekonomiföreläsningarkursen som i lärarinnekursen anser överstyrelsen, att samma arvode bör beräknas till undervisning i dessa båda kurser.

I fråga om ö v n i n g s u n d e r v i s n i n g e n anför överstyrelsen i huvudsak följande.

Sedan budgetåret 1948/49 utgå 600 kronor, avsedda till lärare utanför seminariet för handledning av seminarieelever vid övningsundervisning. För att elevernas pedagogiska utbildning skall bli tillfredsställande fordras, att de beredas ökade möjligheter till övningsundervisning inom olika skolformer. En ökning av beloppet med 900 kronor har därför beräknats.

Statskontoret avstyrker förslaget om ökad medelsanvisning till undervisning i hushållsgöromål och erinrar därvid om att ämbetsverket i sitt utlåtande angående petita för innevarande budgetår i stället för inrättande av en ny tjänst i hushållsgöromål föreslog viss utsträckning av undervisningsskyldigheten för lärarna i detta ämne. Statskontoret avstyrker vidare förslaget om ökad medelsanvisning till handledning vid övningsundervisning och anser frågan om en rektorstjänst böra vila i avvaktan på den vidare behandlingen av betänkandet angående utbildningen av lärarinnor inom det husliga området. Till ökad ersättning åt ett räkenskapsbiträde

föreslår statskontoret anvisande av 200 kronor och till arvode åt laboratorieföreståndare likaledes 200 kronor.

Departementschefen. Jag är icke beredd att nu taga ställning till överstyrelsens förslag om inrättande av en rektorstjänst vid ifrågavarande läroanstalt.

I arvodesstaten för statens skolköksseminarium och hushållsskola finnes för närvarande upptaget ett belopp av 1 000 kronor till arvode åt ett räkenskapsbiträde. I anledning av skolöverstyrelsens förslag om höjning av detta arvode vill jag föreslå, att till tillfällig arbetskraft å läroanstaltens expedition under icke-ordinarieposten beräknas 2 500 kronor. Vid bifall härtill bör nyssnämnda arvode helt utgå ur staten. Jag tillstyrker vidare att under arvodesposten anvisas 200 kronor till arvode åt laboratorieföreståndare.

Med hänsyn till den återopade ändringen i timplanen för rikets allmänna läroverk synes en utökning av lärarkrafterna i hushållsgöromål behövlig. Det härför erforderliga beloppet beräknar jag till 17 000 kronor.

Den av överstyrelsen ånyo upptagna frågan om timlärararvodena i teoretiska ämnen synes mig tarva ytterligare överväganden. Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår utgår jag därför från hittillsvarande arvodesbelopp.

Jag biträder förslaget om en viss utökning av övningsundervisningen för seminarieeleverna och föreslår för detta ändamål en anslagshöjning med 400 kronor.

Överstyrelsens förslag om automatisk uppräkningsposten till rörligt tillägg med 25 500 kronor har icke givit mig anledning till erinran. För beredande av medel till författningenslaga ålderstillägg tillstyrker jag vidare en uppräkningsposten med 900 kronor.

Då jag icke utöver vad jag nu sagt ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag torde detta för nästa budgetår böra höjas med 45 500 kronor till 210 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster på sätt framgår av efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium och hushållsskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	80 000
2. Arvodena, bestämda av Kungl. Maj:t	1 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	84 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	44 300

Summa kronor 210 000

b) till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kronor.

[199] **21. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	26 000	26 360
1951/52 (statsliggaren s. 620)	27 000	
1952/53 (förslag)	27 000	

Skolöverstyrelsen hemställer för nästa budgetår om anvisande av oförändrat belopp, 27 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att detta anslag uppföres med 27 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

[200] **22. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	3 000	3 000
1951/52 (statsliggaren s. 621)	3 000	
1952/53 (förslag)	3 500	

För nästa budgetår föreslår *skolöverstyrelsen* en höjning av detta anslag med 2 000 kronor och anför till stöd härför bland annat följande.

Enligt av *överstyrelsen* inhämtade uppgifter uppgick antalet stipendiesökande vid läroanstalten budgetåret 1951/52 till 31. Av dessa hade 27 styrkt, att de voro i stort behov av ekonomiskt stöd, och erhöilo stipendier. På grund av det i förhållande till antalet sökande ringa stipendiebeloppet ha stipendierna varit låga, högst 150 och lägst 75 kronor.

Departementschefen. Jag finner en höjning av detta anslag önskvärd och föreslår därför, att för nästa budgetår anvisas 3 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 3 500 kronor.

[201] **23. Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.** Efter förslag i propositionerna 1951:112 och 147 har 1951 års riksdag fattat beslut om genomförande från och med den 1 juli 1951 av en lönereglering för fackskolans lärarpersonal samt om införande av nya grunder för statens bidrag till lärarlönekostnaderna vid skolan. Löneregleringen innebär främst att statens allmänna avlöningsreglemente gjorts tillämpligt å rektorstjänsten ävensom å en ämneslärartjänst medan övriga lärartjänster inordnats under övningslärarreglementet. Statsbidragssystemet innebär, att bidrag utgår till kostnaderna för lärarpersonalens avlöning enligt vederbörliga avlöningsbestämmelser och till de fortlöpande huvudmansavgifterna för lärarnas pensionering med 90 procent.

Statsbidraget till fackskolan, vilket tidigare utgick från fyra olika anslag, utgår numera endast från förevarande anslag, vilket från och med innevarande budgetår erhållit förslagsanslags karaktär. Det är uppfört med 315 000 kronor. Vid avvägningen av anslagets storlek har hänsyn icke tagits till de merkostnader, som sammanhännga med det rörliga tilläggets höjning till 32 (33) procent.

Skolöverstyrelsen hemställer för nästa budgetår om en höjning av anslaget med 151 000 kronor till 466 000 kronor. Överstyrelsens beräkning av medelsbehovet är emellertid av olika skäl endast approximativ. Sålunda har överstyrelsen icke haft tillgång till slutgiltiga statsbidragsbestämmelser. Vidare ha vissa frågor om lönegrads- och löneklassplacering varit oavgjorda och detsamma gäller — här liksom vid statens skolköksseminarium — spörsmålet om timarvoden i teoretiska ämnen.

Av det begärda anslaget avser ett belopp av 50 000 kronor driftkostnader. Överstyrelsen, som erinrar om att 1944 års lönekommitté för privatläroverken föreslog, att skolan skulle erhålla ett årligt driftanslag av 40 000 kronor, anför i detta sammanhang bland annat följande.

Den uppgjorda preliminära budgeten för skolan visar en brist av 47 300 kronor. Styrelsen påpekar, att budgetåret 1950/51 ett statsbidrag av 18 200 kronor utgick till omkostnader och att skolans ekonomiska ställning försämrats bland annat genom att skolans del i lärarlönerna ökats genom den nu genomförda löneregleringen. Det framhålles även, att de allmänna omkostnaderna väsentligt ökats och att med tanke på elevrekryteringen elevavgifterna, som redan äro höga, icke kunna höjas utöver en av överstyrelsen medgiven ökning med 15 kronor per elev och kurs.

Överstyrelsen, som undersökt fackskolans ekonomiska ställning, har funnit, att fackskolan är i trängande behov av statsbidrag till driften. Denna vårt lands största utbildningsanstalt av lärarinnor inom det husliga området måste erhålla sådant ekonomiskt understöd, att utbildningen kan ske på ett fullt tillfredsställande sätt. Överstyrelsen föreslår därför ett statsbidrag till driften av 50 000 kronor.

Departementschejen. Av de upplysningar angående fackskolans ekonomiska ställning som föreligga i ärendet framgår, att skolan är i mycket

stort behov av bidrag jämväl till täckande av sina driftkostnader. Det torde i själva verket vara ovisst, om skolan utan sådant bidrag över huvud taget kommer att kunna fortsätta sin verksamhet under nästa budgetår. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka, att som statsbidrag till driftkostnaderna vid fackskolan under förevarande anslag anvisas det äskade beloppet av 50 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat och på grund av att vid anslagsavvägningen för innevarande budgetår hänsyn icke tagits till de merkostnader, som sammanhånga med det rörliga tilläggets höjning till 32 (33) procent, bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med 145 000 kronor till 460 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 460 000 kronor.

[202] **24. Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier.** Efter förslag i propositionen 1951:112 har 1951 års riksdag fattat beslut om genomförande från och med budgetåret 1951/52 av en provisorisk löneförbättring för personalen vid vissa icke-statliga handarbets- och skolköksseminarier nämligen Maria Nordenfelts högre handarbetsseminarium i Göteborg, föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm (numera efter omorganisation benämnt enbart Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium), Göteborgs skolköksseminarium och skolköksseminariet i Umeå. Därjämte har samma års riksdag efter förslag i propositionen 1951:147 fattat beslut om ett nytt statsbidragssystem för nämnda läroanstalter.

I lönehänseende innebär riksdagens beslut ett bibehållande av hittillsvarande system med föreskrift om vissa minimilöner till befattningshavarna. Statsbidragssystemet innebär, att bidrag utgår med 60 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning och av de fortlöpande huvudmansavgifterna för lärarnas pensionering. Därest ett bidrag av denna storlek för något eller några av seminarierna prövas icke vara tillräckligt må Kungl. Maj:t bevilja högre statsbidrag, dock icke med högre belopp än att summan av statsbidragen till samtliga seminarier icke överstiger 75 procent av de sammanlagda lönekostnaderna och huvudmansavgifterna vid seminarierna.

Statsbidragen till ifrågavarande seminarier utgå från förevarande förslagsanslag i stället för tidigare fem olika anslag. Anslaget är nytt för innevarande budgetår och uppfört med 155 000 kronor. Vid avvägningen av anslagets storlek har hänsyn icke tagits till de merkostnader, som sammanhånga med det rörliga tilläggets höjning till 32 (33) procent.

Skolöverstyrelsen hemställer för nästa budgetår om en höjning av anslaget med 22 700 kronor till 177 700 kronor. Överstyrelsens beräkning av

medelsbehovet är endast approximativ, vilket bland annat beror på att överstyrelsen icke haft tillgång till slutgiltiga statsbidragsbestämmelser. Vidare har överstyrelsen icke i detta sammanhang tagit ställning till frågan om statsbidragsprocenten för de olika seminarierna utan räknat med maximitabeloppet 75 procent av sammanlagda bidragsunderlaget.

I fråga om seminariernas organisation har överstyrelsen hemställt dels att en förberedande lärarinnekurs vid Maria Nordenfelts seminarium, till vilken bidrag för budgetåret 1950/51 utgått från anslaget till Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, måtte anses tillhöra seminariet, dels att statsbidrag till Umeå skolköksseminarium måtte utgå till två årsklasser av den tvååriga lärarinnekursen så att intagning av elever skall kunna ske årligen. I sistnämnda hänseende anför överstyrelsen bland annat följande.

För innevarande år utgår statsbidrag till förberedande kurs och en lärarinnekurs. Vid seminariet ha elever tidigare intagits vartannat år. Hösten 1950 började en kurs. På grund av bristen på lärarinnor i norra Sverige och på grund av stark tillströmning av elever ha emellertid till höstterminen 1951 antagits elever till ny kurs. Elevintagning beräknas ske även hösten 1952, varför under budgetåret 1952/53 enligt hittills gällande beräkningar statsbidrag ej skulle utgå till seminariets andra årskurs. Överstyrelsen anser det motiverat, att statsbidrag utgår även till denna kurs. Överstyrelsen vill erinra om den föga rimliga konsekvensen att seminariets föreståndarinna, om kursen ej vore statsunderstödd, icke skulle kunna förlägga den tjänstgöring, som bestämmes för henne, till avgångsklassen.

Departementschefen. Överstyrelsens förslag, att bidrag ur anslaget skall få utgå jämväl till en förberedande lärarinnekurs vid Maria Nordenfelts högre handarbetsseminarium kan jag icke tillstyrka. Däremot biträder jag förslaget, att statsbidrag må från och med nästa budgetår utgå till två i stället för som nu endast en årsklass av lärarinnekursen vid Umeå skolköksseminarium.

För nästa budgetår uppskattar jag medelsbehovet till 165 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 kronor.

[203] **25. Läroboksnämnden.** Detta förslagsanslag är uppfört med 31 000 kronor. Då beredningen av denna anslagsfråga ännu icke slutförts, torde anslaget i riksstatsförslaget böra uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Läroboksnämnden* ett förslagsanslag av 31 000 kronor.

[204] 26. **Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	15 000	14 088
1951/52 (statsliggaren s. 622)	15 000	
1952/53 (förslag)	15 000	

Centralnämnden hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta förslagsanslag till 20 000 kronor. Höjningen motiveras med stegrade kostnader av olika slag. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker den begärda höjningen.

Departementschefen. Jag föreslår, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 15 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[205] 27. **Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	16 000	5 662
1951/52 (statsliggaren s. 622)	10 500	
1952/53 (förslag)	7 000	

Medelsåtgången under detta förslagsanslag har visat sig mindre än man beräknat. Med hänsyn härtill synes anslaget i nära anslutning till förslag av skolöverstyrelsen för nästa budgetår böra sänkas med 3 500 kronor till 7 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 kronor.

[206] 28. **Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	16 500	26 477
1951/52 (statsliggaren s. 623)	16 500	
1952/53 (förslag)	25 000	

Överstyrelsen föreslår, att detta reservationsanslag höjes till 140 000 kronor och anför därvid angående omfattningen av kursverksamheten m. m. i huvudsak följande.

Medelsanvisningen till förevarande ändamål under budgetåren 1947/51 har endast medgivit anordnande av ett fåtal kurser. Behovet är emellertid stort i samtliga ämnen, såväl läro- som övningsämnen, och har ytterligare accentuerats, sedan den reducerade timplanen medfört omläggning och koncentration av kursplaner och metodik för flertalet ämnen. Å andra sidan ha de fortgående prisstegringarna inneburit, att den redan förut otillräckliga kursverksamheten successivt måst beskåras trots oförändrad medelsanvisning.

Överstyrelsen räknar med att åtminstone omkring tio kurser böra anordnas men finner det mindre ändamålsenligt att redan nu fixera ämnena, då åtskilliga omständigheter kunna påverka ämnesvalet. Det torde liksom för de senaste budgetåren böra läggas i överstyrelsens hand att bestämma, vilka kurser som skola anordnas.

Från ett antal lärarföreningar ha till överstyrelsen tidigare inkommit framställningar om resebidrag m. m. i samband med vissa lärarmöten, vilka överlämnades i samband med överstyrelsens petita för budgetåret 1950/51. Överstyrelsen anser det ändamålsenligt att kunna bevilja dylikt bidrag av anslaget till kurser.

Statskontoret, som erinrar om de avsevärt stegrade anspråk på statskassan, som i olika sammanhang anmält sig för nästkommande budgetår, anser förutsättningar icke föreligga att i vidgad omfattning anvisa medel för en intensifierad kursverksamhet. Enligt ämbetsverkets uppfattning bör därför anslaget uppföras med oförändrat belopp. Överstyrelsens hemställan att få disponera medel ur anslaget till resebidrag till lärare för att delta i vissa lärarmöten avstyrkes av statskontoret.

Jämlikt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser må under tiden för nu ifrågavarande kurser till kursdeltagare, som ej är bosatt på kursorten, kunna utgå traktamente med högst tio kronor om dagen. Sådan kursdeltagare må även kunna erhålla resebidrag högst motsvarande kostnaderna enligt klass III i allmänna resereglementet, dock att ersättning för sovplats må utgå endast då överstyrelsen så prövar skäligen. *Överstyrelsen* erinrar nu om att dessa bestämmelser om resekostnads- och traktamentsersättning, vilka gälla även vid andra lärarkurser av olika slag, tillämpats från och med budgetåret 1950/51 samt framhåller, att vid förhandlingar mellan överstyrelsen och Läroverkslärarnas riksförbund från lärarnas sida framförts önskemål om ändring i dessa bestämmelser. Överstyrelsen anför härutinnan följande.

Man har yrkat på att deltagare, som äro bosatta på annan ort än kursorten, skola erhålla reseersättning enligt allmänna resereglementet i för dem gällande klass vid resa till och från kursen samt traktamentsersättning enligt samma reglemente vid resa fram och åter samt under vistelsen på kursorten. En särskild tyngd ha dessa önskemål enligt överstyrelsens mening erhållit genom jämförelse med andra områden av statsförvaltningen. Enligt en promemoria, som sammanställts inom Läroverkslärarnas riksförbund, förefinnas åtskilliga kurser för statstjänstemän av likartat slag som de av överstyrelsen för lärare anordnade kurserna, vid vilka resekostnads- och traktamentsersättning utgår i enlighet med allmänna resereglementet.

Överstyrelsen, som finner det uppenbart, att lärarna icke böra placeras i ogynnsammare ställning än andra tjänstemannagrupper, hemställer därför, att vid av skolöverstyrelsen anordnade kurser deltagarnas rese- och traktamentsersättningar beräknas enligt allmänna resereglementet på nyss angivet sätt. Detta bör gälla icke blott lärare vid de allmänna läroverken och seminarierna utan också vid de högre kommunala skolorna och privatläroverken. Dock bör traktamentsersättningen reduceras med skäligt belopp, om utgifterna för kursdeltagarna kunna minskas genom internatförläggning. De av överstyrelsen anordnade kurserna ha i åtskilliga fall kunnat förläggas på detta sätt, och sådan förläggning bör eftersträvas, varigenom kostnaderna kunna nedbringas.

Statens lönenämnd tillstyrker överstyrelsens förslag angående resekostnads- och traktamentsersättningar. *Statskontoret* åter uttalar, att de av överstyrelsen åberopade kurserna inom andra områden av statsförvaltningen äro av annan karaktär än nu ifrågavarande lärarkurser och sålunda icke helt jämförliga med dessa. Med hänsyn bland annat härtill är statskontoret icke berett att förorda ändrade ersättningsnormer.

Departementschefen. Under åberopande av vad statskontoret anfört avstyrker jag överstyrelsens förslag i fråga om resekostnads- och traktamentsersättning åt deltagare i lärarkurser. Jag anser mig härvid jämväl böra framhålla, att deltagandet i ifrågavarande lärarkurser är helt frivilligt. I betraktande av de stegrade levnadskostnaderna vill jag emellertid föreslå, att det traktamente, som må utgå, höjes med två kronor till tolv kronor. Med hänsyn härtill och även för att i någon mån förstärka anslaget föreslår jag för nästa budgetår en medelsanvisning av 25 000 kronor, vilket är 8 500 kronor mer än för innevarande år. Jag kan däremot icke tillstyrka, att ur anslaget får utgå resebidrag till lärare för deltagande i vissa lärarmöten.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[207] 29. Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	25 000	37 311
1951/52 (statsliggaren s. 622)	25 000	
1952/53 (förslag)	35 000	

Ur detta reservationsanslag bestridas nu kostnaderna för fortbildningskurser i skolhygien dels för lärare, skolläkare och skolsköterskor såväl vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga läroanstalter som inom folk-

undervisningen, dels ock — efter skolöverstyrelsens beprövande — för lärarkandidater. Till deltagare i dessa kurser må utgå traktamente och resebidrag efter samma grunder som vid de kurser, som behandlats under närmast föregående punkt.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 65 500 kronor enligt följande sammanställning:

1. Resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna rese-reglementet åt deltagarna i fortbildningskurserna i skolhygien	31 500
2. En större kurs i sexualundervisning och sexualhygien företrädesvis avsedd för lärare vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga läroanstalter men öppen även för lärare inom folkundervisningen	28 000
3. Kortare fortbildningskurser i sexualundervisning för folk- och småskollärare	6 000
	Summa kronor 65 500

Vad först angår överstyrelsens förslag om resekostnads- och traktamentsersättning åt deltagare i fortbildningskurser torde jag få hänvisa till den redogörelse för detta ävensom för lönenämndens och statskontorets yttranden över detsamma, som lämnats under närmast föregående punkt.

I fråga om de föreslagna kortare fortbildningskurserna i sexualundervisning för folk- och småskollärare erinrar överstyrelsen, att dylika kurser anordnats läsåren 1945—50. Överstyrelsen framhåller, att fortbildning av detta slag alltjämt är behöflig och föreslår kortare kurser på vissa orter där dylika ej tidigare kommit till stånd.

I detta sammanhang torde jag vidare få anmäla, att skolöverstyrelsen hemställt om ett särskilt reservationsanslag om 12 000 kronor till kurs i sexualundervisning för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. Denna kurs är särskilt avsedd för biologilärare vid nämnda skolor.

Departementschefen. Under närmast föregående punkt har jag tillstyrkt en höjning från tio till tolv kronor av det traktamente som må utgå till deltagare i, bland annat, de kurser, som avses med förevarande anslag. Ett bifall härtill bör föranleda en höjning av det nuvarande anslaget med ett belopp, som jag uppskattar till 5 000 kronor.

Överstyrelsens i det föregående redovisade förslag i övrigt kan jag icke tillstyrka i vidare mån än att jag föreslår, att till kortare fortbildningskurser i sexualundervisning för folk- och småskollärare under anslaget beräknas ytterligare 5 000 kronor.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag icke nu någon ändring beträffande förevarande anslag, som därför för nästa budgetår bör höjas med 10 000 kronor till 35 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[208] 30. **Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	60 000	55 234
1951/52 (statsliggaren s. 623)	62 000	
1952/53 (förslag)	74 000	

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 22 juni 1951 må från det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för rörliga löne- och pensionsförmåner 6 800 kronor tillgodoföras förevarande anslag för budgetåret 1951/52. Detta sammanhänger med att Kungl. Maj:t samma dag i anslutning till den under år 1951 vidtagna höjningen av statstjänstemännens rörliga tillägg beslutat en viss arvodesuppräknings för assistenterna, till vilken medel icke beräknats vid anslagsavvägningen för innevarande budgetår.

Ur reservationsanslaget till språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter bestridas kostnader för av skolöverstyrelsen anordnad språkundervisning genom infödda lärare (språkassistenter) i engelska, tyska och franska vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga under överstyrelsens inseeende stående kommunala och enskilda läroanstalter samt vid folk- och småskoleseminarierna. Arvode till heltidsanställd språkassistent må utgå med högst 10 600 kronor för år och till deltidsanställd assistent med högst 10 kronor 90 öre för undervisningstimme. Språkassistent må vidare åtnjuta rese- och traktamentsersättning enligt klass II B i allmänna rese- reglementet.

Skolöverstyrelsen föreslår en höjning av anslaget med 60 700 kronor, varav 6 800 kronor motsvara nyssnämnda arvodesuppräknings. Ökningen i övrigt beror dels på att överstyrelsen räknat med en utvidgning av verksamheten — sju heltidsanställda assistenter i stället för fyra — dels ock på att till rese- och traktamentsersättningar åt varje assistent ansetts böra beräknas 7 900 kronor i stället för nuvarande belopp, 6 500 kronor.

Departementschefen. Jag kan icke nu förorda, att medel beräknas till en utökning av antalet språkassistenter. Däremot tillstyrker jag, att förevarande anslag med hänsyn till nyssnämnda uppräknings av assistenternas arvoden för nästa budgetår höjes med 6 400 kronor. Jag tillstyrker vidare i anslutning till överstyrelsens förslag, att till resekostnads- och traktamentsersättningar beräknas en höjning av 5 600 kronor. Då jag icke i övrigt ifrågasätter någon ändring beträffande anslaget, bör detta för nästa

budgetår höjas med sammanlagt 12 000 kronor till 74 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 74 000 kronor.

[209] **31. Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	50 000	51 975
1951/52 (statsliggaren s. 624)	50 000	
1952/53 (förslag)	65 000	

Detta reservationsanslag disponeras till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid allmänna läroverk, kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och privatläroverk.

Skolöverstyrelsen hemställer, att anslaget höjes till 105 000 kronor samt föreslår, att 92 000 kronor disponeras till resestipendier åt lärare i moderna främmande språk vid allmänna läroverk, till vilka läroanstalter de kommunala gymnasierna hänförts, kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och privatläroverk, 10 000 kronor till resestipendier till andra lärare i läroämnena vid allmänna läroverk än lärare i moderna främmande språk, särskilt vid provårsläroverk, och 3 000 kronor till resestipendier åt övningslärare vid allmänna läroverk eller liknande läroanstalter.

Departementschefen. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår höjes med 15 000 kronor till 65 000 kronor samt att det liksom hittills i sin helhet disponeras till resestipendier åt lärare i främmande levande språk. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[210] **32. Psykologisk-pedagogiska institutet: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	15 000	16 158
1951/52 (statsliggaren s. 624)	33 500	
1952/53 (förslag)	40 800	

Den för innevarande budgetår vidtagna höjningen av detta förslagsanslag är föranledd av att psykologisk-pedagogiska institutet övertagit pedagogiska biblioteket. För nästa budgetår föreslår *institutets styrelse* en ytterligare höjning med 43 900 kronor för genomförande av följande förslag.

1. Uppräkning med 2 000 kronor av arvodet till direktor (nu 1 000);
2. Uppräkning med 500 kronor av arvodet till vetenskaplig expert (nu 500);
3. Inrättande av en forskningsprofessur i lönegraden Ca 37;
4. Ordinariesättning och uppflyttning av sekreterartjänsten (från Ce 27 till Ca 29);
5. Uppflyttning av bibliotekarietjänsten från Ce 24 till Ce 27;
6. Förändring av en halvtidstjänst som biblioteksassistent i Cg 15 till heltidstjänst i Ce 15. Samtidigt indragning av arvode till tillfällig personal (2 700 kronor);
7. Inrättande av en ny tjänst som kanslibitråde i Cg 9;
8. Uppräkning av anslagsmedlen till rörligt tillägg åt nuvarande personal (5 400 kronor).

I fråga om direktors arvode anför styrelsen, att detta nu på intet sätt står i proportion till direktors alltmera omfattande ämbetsplikter.

Förändringen av biblioteksassistenttjänsten har motive-rats med bibliotekets utveckling Härvidlag anför styrelsen följande.

Med hänsyn till bibliotekets utbyggnad och ökade lånefrekvens är en förändring av biblioteksassistentens tjänst till heltid ofrånkomlig. Biblioteks-assistentens arbetsuppgifter äro huvudsakligen bundna till den yttre tjänsten, d. v. s. låneexpeditionen, betjänande av allmänheten, de interurbana lånen, utskrivning och inläggning av katalogkort, uppsättning av återlämnade böcker m. m., i den mån tiden medgiver även katalogisering. Den nuvarande innehavaren av befattningen, fil. kand. med en för ifrågavarande arbete lämplig kombination, har blivit väl förtrogen med sitt arbete och synnerligen duglig som biblioteksassistent. Det är små utsikter för biblioteket att få behålla denna kraft, om befattningen skall fortsätta att vara av halvtidskaraktär. En förändring av befattningen till heltidstjänst innebär, att delposten på 2 700 kronor till tillfällig bibliotekspersonal kan inbesparas.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått, har institutet för nästa budgetår föreslagit en betydande personalförstärkning. Jag anser mig emellertid endast i vissa begränsade hänseenden kunna gå institutets önskemål tillmötes. Jag föreslår sålunda, att arvodet till institutets direktor höjes från 1 000 kronor till 1 200 kronor. Vidare tillstyrker jag, att tjänstgöringstiden vid biblioteksassistenttjänsten — utan förändring i övrigt av tjänsten — utökas från halvtid till heltid. Då samtidigt ett belopp av 2 700 kronor, som nu utgår till avlönande av tillfällig personal, kan indragas, beräknar jag den för utökningen erforderliga anslagshöjningen till 1 700 kronor. För uppräkning av anslagsmedlen till rörligt tillägg åt institutets nuvarande personal tillstyrker jag en anslagshöjning med det äskade beloppet, 5 400 kronor.

Institutets förslag om ordinariesättning och uppflyttning i högre lönegrad av sekreterartjänsten samt om uppflyttning av bibliotekarietjänsten är jag icke beredd att nu pröva. Jag avstyrker förslagen om uppräkning av anslagsmedlen till vetenskaplig expert samt om inrättande av en forskningsprofessur.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med 7 300 kronor till 40 800 kronor. Anslaget bör fördelas på anslagsposter på sätt framgår av efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för psykologisk-pedagogiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 700
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	29 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	9 600
<u>Summa kronor</u>	<u>40 800</u>

b) till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 40 800 kronor.

[211] **33. Psykologisk-pedagogiska institutet: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	7 100	5 227
1951/52 (statsliggaren s. 624)	9 400	
1952/53 (förslag)	11 000	

Institutets styrelse föreslår för nästa budgetår en höjning av detta förslagsanslag med 1 800 kronor. Höjningen avser anslagsposten till expenser (nu 5 200 kronor) och motiveras förutom med penningvärdets fall med att pedagogiska biblioteket erhållit vissa nya lokaler.

Departementschefen. Jag tillstyrker för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 1 600 kronor till 11 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: *Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 kronor.

[212] **34. Psykologisk-pedagogiska institutet: Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket.** Detta reservationsanslag är nytt för innevarande budgetår och uppfört med 12 000 kronor. Det ersätter delvis det från och med samma år indragna riksstatsanslaget till Bidrag till pedagogiska biblioteket.

Institutets styrelse föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 6 500 kronor till 18 500 kronor och anför därvid följande.

Den föreslagna höjningen motiveras med allmänna prishöjningar på bokmarknaden. En stor del av anslaget till bokinköp går till periodiska facktidsskrifter, ett flertal amerikanska. Dollarkursens höjning har för biblioteket inneburit ökade omkostnader på amerikanska tidskrifter och annan facklitteratur. Priserna för bokbindning beräknas under det senaste året ha stigit med cirka 25 procent. Slutligen erinras om att psykologins fram-marsch som vetenskap inneburit en väsentligt ökad efterfrågan på facklitteratur från såväl statliga och andra institutioner som från enskilda forskare.

Departementschefen. Jag tillstyrker en uppräknig av detta anslag med 4 000 kronor till 16 000 kronor och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Psykologisk-pedagogiska institutet: Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket* för budget-året 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

[213] **35. Psykologisk-pedagogiska institutet: Undersökningar och kurser.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	65 000	89 342
1951/52 (statsliggaren s. 625)	65 000	
1952/53 (förslag)	100 000	

För nästa budgetår föreslår *institutets styrelse* en höjning av detta reservationsanslag med 135 000 kronor till 200 000 kronor. I första hand pekar styrelsen därvid på önskvärdheten av en utvidgning av verksamheten samt anför därom följande.

Särskild uppmärksamhet måste riktas mot den planerade omorganisationen av vårt skolväsende. Institutet har sedan några år varje sommar anordnat fortbildningskurser, avseende att lämna handledning beträffande individualiserad undervisning i den planerade medborgarskolan i läroämnena modersmål, engelska och matematik. Uppenbarligen är utvidgad fortbildning efter denna linje en nödvändig förutsättning för omdaning av skolans inre verksamhet.

Bristen på erforderliga medel har lagt hinder i vägen för påbörjandet av undersökningar rörande olika ämnens trötthetsbelastning, ytterligare utbyggnad av de standardiserade kunskapsproven (ett arbete, som med hänsyn till de standardiserade kunskapsprovets betydelse vid övergång från folkskola till läroverk snarast bör igångsättas), utarbetande av diagnostiska prov i matematik och moderna språk, utarbetande av grupptest för olika åldrar, undersökning av grupptestningens metodik, statistisk bearbetning av skrivningarna vid realexamens avläggande, standardisering av frågeformulär för undersökning av missanpassade barn, utarbetandet av en handledning för ett friare arbetsätt vid undervisningen i den planerade medborgarskolan m. m. Det förtjänar även att erinras om den uppräknig

av föreläsningsarvoden och dylikt, som visat sig nödvändig med hänsyn till det stegrade prisläget. Institutet utger från och med i år en publikationsserie, varigenom resultaten av de genom institutet utförda undersökningarna kunna delges allmänheten. Även denna åtgärd har för institutet medfört rätt betydande omkostnader.

Styrelsen uttalar vidare, att behov föreligger av medel till *u n d e r s t ö d* åt *e n s k i l d a* forskare och framhåller, att enligt styrelsens mening de medel, som hittills kunnat avsättas för detta ändamål, varit alltför knapphändiga, särskilt om man håller i minne, att psykologisk-pedagogiska forskare så gott som helt och hållet sakna möjlighet att på annat håll erhålla forskningsbidrag.

Departementschefen. Det pågående reformarbetet inom skolans område gör, att en avsevärd höjning av detta anslag synes väl motiverad. Jag kan dock i nuvarande läge icke gå längre än till att föreslå, att anslaget för nästa budgetår höjes med 35 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Psykologisk-pedagogiska institutet: Undersökningar och kurser* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[214] **36. Vissa kostnader för student- och realexamina.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	455 500	455 128
1951/52 (statsliggaren s. 625)	460 000	
1952/53 (förslag)	600 000	

Det nuvarande anslaget å 460 000 kronor disponeras på följande sätt.

1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten samt för utarbetande av anvisningar till bedömande av examensprov 18 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten i studentexamen samt i realexamen och praktisk realexamen 33 000
3. Övriga utgifter, *förslagsvis* 409 000

Anm.: Ur förestående anslagspost skola bestridas kostnader för ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att vid enskild läroanstalt övervaka och leda realexamen, för censorer samt för gransknings- och examensnämnder i enlighet med bestämmelser, som äro eller må varda av Kungl. Maj:t meddelade, ävensom kostnader för ersättningar jämlikt § 82 mom. 4, § 107 avd. B mom. 9 och § 110 mom. 5 läroverksstadgan.

Summa kronor 460 000

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 92 000 kronor till 552 000 kronor. Höjningen, som helt hänförs till anslagsposten 3, är till viss del av automatisk karaktär i det ökade medel beräknas till resekostnads- och traktamentsersättningar samt till er-

sättningar för mistade avlöningsförmåner åt censorerna (sammanlagt 26 000 kronor). Därjämte beräknas 1 300 kronor bli erforderliga till bestridande av automatiskt ökande kostnader för vissa ersättningar i samband med privatistexamina m. m. Dessa ersättningar utgå med belopp, som äro fastställda i nyssnämnda författningsrum i läroverksstadgan. Återstoden av den äskade anslagshöjningen hänför sig dels till förslag om ökning med 1 300 kronor av ett till ersättningar till sekreterare och vaktmästare vid gransknings- och examensnämnder avsett belopp om 6 600 kronor, dels — och framför allt — till förslag om uppräknig enligt följande sammanställning av vissa arvoden, som utgå i samband med student- och realexamina.

Arvode till	Nuvarande belopp, kronor	Föreslaget belopp, kronor
a) ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att övervaka och leda realexamen vid enskild läroanstalt, per examensdag	30	45
b) censor för vårterminens studentexamen	1 550	1 700
» » höstterminens studentexamen	500	550
» » deltagande i examensnämnd	250	275
c) ordförande i granskningsnämnd i studentexamen, per examinand	1	1: 25
d) ledamot i granskningsnämnd i studentexamen, per dag	25	30
e) ordförande i granskningsnämnd i realexamen, per examinand	0: 75	1
f) ledamot i granskningsnämnd i realexamen, per dag .	25	30
g) ordförande i examensnämnd i studentexamen, per examinand	7 (dock lägst 240)	9 (dock lägst 350)
h) ledamot i examensnämnd i studentexamen, per dag	30	40
i) ordförande i examensnämnd i realexamen, per examinand	5 (dock lägst 180)	7 (dock lägst 250)
j) ledamot i examensnämnd i realexamen för prov i teckning eller maskinskrivning, per prov	3	4
k) annan ledamot i examensnämnd i realexamen, per dag	30	40

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått har skolöverstyrelsen för nästa budgetår räknat med en automatisk ökning av medelsbehovet under detta anslag med 27 300 kronor. Ett genomförande av den föreslagna löneregleringen för professorer m. fl. kommer emellertid att öka kostnaderna för ersättning åt censorerna för mistade avlöningsförmåner med ett ganska betydande belopp. Någon exakt beräkning härvidlag är icke möjlig att göra. Överstyrelsens förslag om en uppräknig med 1 300 kronor av anslagsmedlen till ersättningar åt sekreterare och vaktmästare vid gransknings- och examensnämnder har icke givit mig anledning till erinran. Den arvodesreglering skolöverstyrelsen föreslagit gäller praktiskt taget samtliga under detta anslag utgående arvoden. En viss arvodesjustering synes erforderlig, men jag är icke beredd att utan ytterligare överväganden taga ställning till detaljerna i överstyrelsens förslag. Liksom fal-

let varit vid de senaste regleringarna av ifrågavarande arvoden, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela erforderligt beslut.

Med hänsyn till de av mig antydda utgiftsökningarna uppskattar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 600 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[215] **37. Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	11 000 000	10 571 192
1951/52 (statsliggaren s. 626)	12 200 000	
1952/53 (förslag)	13 800 000	

Bestämmelser angående ifrågavarande statsstipendier äro meddelade i kungörelsen 1946: 552. Stipendierna äro av två slag, grundstipendier, som utgå utan behovsprövning, och behovsstipendier. Till behovsstipendier må under innevarande budgetår användas högst 4 300 000 kronor.

Studielånenämnden erinrar i anslagsäskanden för nästa budgetår om sitt den 23 juni 1949 avgivna betänkande angående studiehjälpverksamheten vid de allmänna läroverken m. fl. statliga och statsunderstödda läroanstalter (SOU 1949: 41). Medelsbehovet vid ett genomförande av vissa i detta betänkande framlagda förslag beräknar nämnden till 15 540 000 kronor eller — om en viss uppräknig av stipendiebeloppen vidtages med hänsyn till penningvärdets försämring — till 17 300 000 kronor. Vid endast en mindre förändring i stipendiegrunderna beräknar nämnden, att förevarande anslag bör uppföras med 13 800 000 kronor.

Nämnden anför inledningsvis följande.

I betänkande, avgivet den 23 juni 1949, har studielånenämnden föreslagit nya grunder för stipendierna. Förslaget, som grundats på de erfarenheter, som nämnden förvärvat av stipendieverksamheten, innebär bland annat, att grundstipendierna skulle utdelas utan studielämplighetsprövning och sålunda få karaktären av utjämningsbidrag i studiekostnaderna mellan skolort och icke-skolort tydligare än hittills accentuerad. Därjämte innebär förslaget betydande förenklingar i det administrativa förfarandet och en normalisering av stipendiebestämmelserna för olika elevgrupper, vilkas studiehjälp nu är ordnad efter åtskilliga olika grunder. Den fortsatta erfarenheten efter det betänkandet avgavs, har styrkt nämnden i uppfattningen, att ändring i de av nämnden föreslagna hänseendena är synnerligen önskvärd och snarast bör genomföras. Nämnden kan därför ej underlåta att hemställa, det Kungl. Maj:t måtte taga upp nämndens förslag till prövning och för riksdagen framlägga det förslag, vartill prövningen kan föranleda. I detta sammanhang vill nämnden erinra om, att från riksdagens sida uttalats önskemål om att Kungl. Maj:t utan för lång tidsutdräkt ville för riksdagen framlägga på studielånenämndens utredning grundat förslag i ämnet (statsutskottets utlåtande 1951: 8).

För beräkning av anslaget till stipendier budgetåret 1952/53 anför nämnden följande.

Elevantalet i de högre läroanstalterna, vilkas elever erhålla stipendier från studielånenämnden, kan beräknas öka med omkring 6 procent årligen och väntas under året 1952/53 komma att uppgå till omkring 157 000.

Nämndens i utredningen framlagda förslag innebär bland annat, att eleverna i tekniska fackskolor och ettåriga handelsgymnasier skulle överföras till studielånekategorien samt att grundstipendier, kallade studiebidrag, visserligen skulle utgå utan studielämplighetsprövning men kvarsittning och nedsatt uppförandebetyg i regel diskvalificera för stipendium. Någon skärpning av kraven på studielämplighet skulle därjämte ske beträffande behovsstipendier. Nämnden har uppskattat, att omkring 13 500 inackorderade och 33 000 dagligen resande elever skulle erhålla studiebidrag och behovsstipendier utdelas till omkring 14 700 elever. Medeltalet per studiebidrag för inackordering beräknades i utredningen till 445 kronor och för dagliga resor och frukost till 159 kronor samt behovsstipendier till 359 kronor. Enligt dessa beräkningsgrunder skulle studiebidragen uppgå till 11 240 000 kronor och behovsstipendierna till 4 300 000 kronor eller tillhoppa 15 540 000 kronor.

Denna summa är emellertid beräknad på grundval av de i utredningen år 1949 föreslagna beloppen för studiebidrag och behovsstipendier, vilka belopp nu med hänsyn till penningvärdets förändring böra höjas. Såsom skäligt torde kunna anses, att studiebidragen till inackordering höjas från föreslagna 50 kronor per månad till 60 kronor, motsvarande 540 kronor för helt läroverksår, och studiebidragen till dagliga resor och frukost till genomsnittligt 176 kronor. Behovsstipendierna, som redan i förslaget upptagits till 75 kronor mot nu 60 kronor, synas icke böra ändras. Med nu angivna justeringar skulle till studiebidrag åtgå 12 970 000 kronor och till stipendier 4 330 000 kronor, tillhoppa 17 300 000 kronor.

Därest Kungl. Maj:t skulle finna skäl att för riksdagen framlägga studielånenämndens utredningsförslag, förordar nämnden utan tvekan, att beräkningen av beloppen grundas på nyssnämnda uppräknade förslag såsom bättre motsvarande det nuvarande penningvärdet.

För den händelse att det statsfinansiella läget icke skulle medgiva, att förslag, grundat på studielånenämndens utredning, framlägges för riksdagen, har nämnden ansett sig böra föreslå ett anslagsbelopp, beräknat enligt de nu gällande stipendiegrunderna och i detta avseende anfört följande.

Under hänvisning till det i det föregående uppskattade elevantalet läsåret 1952/53 beräknar nämnden antalet grundstipendier för inackordering till 10 400 och för dagligen resande till 18 500 samt antalet behovsstipendier till 15 000. Nuvarande bestämmelser medgiva, att grundstipendiet för dagliga resor och frukost utmätas efter kostnaderna, varför hänsyn kan tagas till de stegrade kostnaderna. Grundstipendiet för inackordering är emellertid bestämt till 500 kronor per läsår och behovsstipendiets maximum fastslaget till 540 kronor för läsår, vilket för läroverksåret om 9 läs-månader motsvarar 60 kronor per månad. Med hänsyn till det förändrade penningvärdet anser nämnden skäligt, att i vart fall sistnämnda behovs-

prövade stipendier höjes med omkring 15 procent till 70 kronor per månad, vilket innebär ett maximalt behovsstipendium per läsår å 630 kronor. Med ett erfarenhetsmässigt beräknat medeltal för inackorderingsstipendiet å 491 kronor uppgår anslagsbehovet för dessa stipendier till cirka 5 100 000 kronor. De inträdda höjningarna å biljettpriserna på järnväg och buss samt prisstegringar å frukostmålen medföra ett medeltal för grundstipendierna för dagliga resor och frukost å 200 kronor. Anslagsbehovet för dessa stipendier uppgår sålunda till 3 700 000 kronor. Medeltalet för behovsstipendium, som nu är 287 kronor per läsår, höjes enligt ovannämnda förslag om 70 kronor per månad till 330 kronor, och medelsbehovet bör då beräknas till i runt tal 5 000 000 kronor. Sammanlagt uppgår det beräknade anslaget till 13 800 000 kronor.

Departementschefen. Jag är icke beredd förorda, att en omläggning redan från och med nästa budgetår genomföres av studiehjälpverksamheten i anslutning till studielånenämndens i förutnämnda betänkande framlagda förslag. I avvaktan på en dylik omläggning framstår det emellertid som synnerligen önskvärt, att den av penningvärdets försämring förorsakade sänkningen av stipendiernas realvärde i möjligaste mån motverkas åtminstone i vad avser behovsstipendierna. Med hänsyn härtill tillstyrker jag nämndens alternativa förslag om en uppräknig av dessa stipendiers maximibelopp från nuvarande 540 kronor till 630 kronor.

Den ekonomiska utvecklingen sedan förevarande stipendiens tillkomst år 1946 har medfört icke blott prisstegringar utan även en allmän inkomstökning. Detta måste givetvis påverka de siffermässiga normer, efter vilka de stipendiesökandes behov av ekonomisk hjälp bedömes. Om nämligen dessa normer få förbli oförändrade, innebär detta i själva verket en skärping av de ekonomiska krav, som gälla för erhållande av behovsstipendium, och detta i sin tur medför, att den kategori, som kan komma i fråga till sådant stipendium, blir allt mindre. Normerna böra därför anpassas efter det ändrade läget. Jag förutsätter å andra sidan, att därvid iakttages, att någon utvidgning i förhållande till vad som gäller för innevarande budgetår icke må ske av den kategori, som med hänsyn till sitt ekonomiska läge kan erhålla behovsstipendium.

Studielånenämndens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 600 000 kronor till 13 800 000 kronor, varav högst 5 000 000 kronor böra få användas till behovsstipendier. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 13 800 000 kronor, varav högst 5 000 000 kronor må användas till behovsstipendier.

[216] 38. Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning.

	Anslag	Reservation
1947/48	250 000	458 945
1948/49	100 000	458 200
1949/50	100	362 335
1950/51	100	281 720
1951/52 (statsliggarens s. 626)	100	
1952/53 (förslag)	50 000	

Kungl. Maj:t har efter riksdagens hörande medgivit, att för innevarande budgetår må till stipendier, som här avses — utöver för utdelning disponibel del av behållningen å förevarande reservationsanslag — utdelas ytterligare högst 75 000 kronor.

Bestämmelserna angående de med anslaget avsedda stipendierna äro meddelade i kungörelsen 1946: 552.

Studielånenämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 75 000 kronor, samt anför därvid i huvudsak följande.

För budgetåren 1945/46—1948/49 ha genom anslag å riksstaten tillhoppa 710 000 kronor tillförts detta reservationsanslag. Sedan ha endast nominella belopp å 100 kronor uppförts i riksstaten, enär reservationer å anslaget ansetts tillräckliga för de utbetalningar, som kunna förekomma från anslaget. Efter det för budgetåret 1949/50 en reservation å 362 335 kronor redovisats i budgetredovisningen, ha verkställts utbetalningar å tillhoppa 96 510 kronor, varför reservationen nu uppgår till 265 765 kronor. Under budgetåret 1951/52 torde reservationen till största delen komma att tagas i anspråk, enär de stipendierade nu kunna förväntas i stor utsträckning ha nått fram till examen, varvid stipendierna skola utanordnas till brevskolorna. För budgetåret 1951/52 torde därför medgivandet att utöver för utdelning disponibel del å reservationsanslaget få utdela ytterligare högst 75 000 kronor måhända behöva tagas i anspråk. Nytt anslag för budgetåret 1952/53 synes vidare böra upptagas i riksstaten för att möjliggöra stipendieringen detta budgetår.

Under senaste år har utdelningen hållit sig omkring 75 000 kronor med undantag för budgetåret 1950/51, då utdelningen var 65 000 kronor. Då denna nedgång kan ha varit en tillfällighet, synes det lämpligt att för budgetåret 1952/53 beräkna, att medel på 75 000 kronor stå till förfogande.

Departementschefen. De nu ifrågavarande stipendierna utbetalas i regel icke förrän stipendiaten avlagt den avsedda examen eller eljest uppnått sitt studiemål. På grund härav har såsom härförut angivits en betydande reservation uppstått å anslaget. Detta innebär emellertid icke, att det som reservation bokförda beloppet står till förfogande för utdelning av stipendier. Eftersläpningen i utbetalningen medför nämligen i vad gäller detta anslag, att ett reserverat belopp regelmässigt är åtminstone till viss del disponerat genom nämndens stipendiebeslut.

För budgetåren 1945/52 ha till förevarande ändamål anvisats sammanlagt 710 300 kronor. För samma tid har nämnden — enligt vad jag under hand inhämtat — genom utdelningsbeslut disponerat sammanlagt 807 855 kronor. Nämnden har därvid delvis utnyttjat givna bemyndiganden att disponera vissa belopp utöver dem som anvisats. Hela det nyssnämnda disponerade beloppet torde emellertid icke komma att behöva utbetalas, bland annat enär en del stipendiater i förtid avbryta sina studier. Den besparing, som därigenom kan väntas uppstå, torde, enligt vad jag likaledes under hand inhämtat, kunna beräknas komma att uppgå till inemot 60 000 kronor. Det belopp, som erfordras till redan beslutade men ännu ej utbetalade stipendier, kan alltså beräknas till (807 855 — 710 300 — 60 000 =) i runt tal 37 000 kronor. Eftersom den nu förefintliga reservationen kan väntas bli åtminstone till stor del förbrukad under innevarande budgetår erfordras en viss medelsanvisning för nästa år. Jag föreslår, att anslaget uppföres med 50 000 kronor. Med hänsyn till det framtida anslagsbehovet synes riksdagen vidare böra fatta beslut om hur stort belopp nämnden för nästa budgetår skall få utdela. Detta belopp torde böra bestämmas till 75 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att för budgetåret 1952/53 må till stipendier, som under denna punkt avses, utdelas högst 75 000 kronor;

b) till *Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[217] 39. Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	500 000	192 500
1951/52 (statsliggaren s. 627)	1 000	
1952/53 (förslag)	300 000	

Skolöverstyrelsen anser en avsevärd ökning av detta reservationsanslag påkallad för tillgodoseende av det behov, som kommit till uttryck i redan ingivna ansökningar om statsbidrag och som överstyrelsen i övrigt känner till men framhåller samtidigt, att förhållandena på byggnadsmarknaden torde lägga hinder i vägen för en nämnvärt ökad tillståndsgivning under de närmaste två åren. Överstyrelsen föreslår, att anslaget för budgetåret 1952/53 uppföres med 500 000 kronor, vilket tillsammans med en anslagsreservation av ungefär 1 800 000 kronor skulle räcka till bidrag till sex nya skolhem under budgetåren 1951/53.

Departementschefen. Vid denna tid i fjol fanns å anslaget ett odisponerat belopp av omkring 1 400 000 kronor. Med hänsyn härtill och till situationen å byggnadsmarknaden har anslaget för innevarande budgetår uppförts med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Det odisponerade beloppet av anslaget har nu nedgått till omkring 690 000 kronor. En del av detta belopp torde på grund av de stegrade byggnadskostnaderna behöva disponeras för att bereda ytterligare statsbidrag till vissa byggnadsföretag, för vilka statsbidrag tidigare beviljats. Jag anser det erforderligt, att anslaget för nästa budgetår icke sättes till lägre belopp än 300 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 299 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[218] 40. **Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	45 000	27 325
1951/52 (statsliggaren s. 627)	45 000	
1952/53 (förslag)	70 000	

Jämlikt kungörelsen 1945: 594 må efter Kungl. Maj:ts medgivande statsbidrag med 4 500 kronor för år utgå till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid allmänna läroverk och vissa andra i kungörelsen angivna läroanstalter.

Skolöverstyrelsen hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår måtte uppföras med 73 000 kronor, vilket innebär en höjning med 28 000 kronor. Överstyrelsen räknar därvid med att statsbidrag kommer att utgå till avlönande av föreståndare vid 13 skolhem samt att bidragsbeloppet, som varit oförändrat sedan år 1945, skall ökas i proportion till dyrtidstilläggets höjning sedan nämnda år.

Departementschefen. Med hänsyn till den stegring i lönenivån, som skett sedan det nuvarande bidraget till avlönande av skolhemsföreståndare infördes, vill jag förorda att det högsta belopp, varmed bidrag må utgå, höjes med 1 000 kronor till 5 500 kronor. Överstyrelsens beräkning av det antal skolhem, till vilka nu ifrågavarande bidrag kan komma att utgå under nästa budgetår, har icke givit mig anledning till erinran. Jag föreslår därför, att anslaget uppföres med 70 000 kronor, vilket är 25 000 kronor mer än för innevarande budgetår. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

[219] 1. **Folkskoleseminarierna: Avlöningar.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 9 518 000 kronor. Då beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår ännu icke är avslutad, bör anslaget i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Folkskoleseminarierna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 11 300 000 kronor.

[220] 2. Folkskoleseminarierna: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 025 800	1 026 600
1951/52 (statsliggaren s. 633)	1 048 600	
1952/53 (förslag)	1 239 100	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 279 400 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m. (nu förslagsvis 26 000)	+ 9 000
2. Bränsle, lyse och vatten (nu förslagsvis 405 000)	+ 95 000
3. Övriga expenser (nu 436 000)	+ 84 000
4. Trädgårdarnas underhåll och skötsel (nu förslagsvis 107 500)	+ 17 500
5. Särskilda kurser och föreläsningar m. m. (nu förslagsvis 41 100)	+ 61 900
6. Reseersättningar (nu förslagsvis 500)	+ 32 500
7. Dagtraktamenten åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare (nu 28 000)	— 28 000
8. Bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid skolor av lägre skolform (nu förslagsvis 50 000)	+ 10 000
9. Bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder (nu 7 500)	+ 2 500
10. Ökad inkomst av upplåtelse av lokaler m. m.	— 5 000
	<u>Summa ökning 279 400</u>

De under 1, 2, 8 och 10 föreslagna ändringarna äro av automatisk karaktär. Vad särskilt angår p. 2, hänför sig ökningen delvis till ibruktagandet av nya lokaler för seminariet för kvinnliga elever i Göteborg, seminariet för manliga elever i Stockholm och seminariet i Växjö. Beträffande övriga föreslagna ökningar anför överstyrelsen i huvudsak följande:

3. De till övriga expenser anvisade beloppen ha under de senaste budgetåren visat sig vara otillräckliga. Det är framförallt de ständigt ökade städningskostnaderna, som medföra ökade krav under denna delpost. För nästa budgetår uppskatta rektorerna medelsbehovet till 542 800 kronor, varav omkring 317 900 kronor beräknas enbart för städningskostnader.

4. Med hänsyn särskilt till de nya seminariernas behov erfordras höjning av denna delpost. Rektorerna beräkna bruttokostnaderna för trädgårdarna till 143 450 kronor.

5. Överstyrelsen beräknar medelsbehovet för särskilda kurser och föreläsningar sålunda:

a. föreläsningar i skolhygieniska spörsmål (höjning från 300 till 360 kr. per seminarium)	6 840	(+ 1 140)
b. kurser i tal- och röstvård (höjning från 500 till 600 kr. per seminarium)	11 400	(+ 1 900)
c. föreläsningar i skilda ämnen m. m. (höjning från 500 till 600 kr. per seminarium)	11 400	(+ 1 900)
d. socialpedagogisk föreläsningkurs	1 800	
e. psykotekniska inträdesprov	6 560	(+ 3 060)
f. simundervisning och bad	10 700	(+ 1 850)
g. förhyrande av idrottsplan	2 800	(+ 550)
h. instruktörsarvoden för undervisning i brandskydd och olycksfallsvård	11 500	(+11 500)
i. kostnadsökning på grund av omläggning av utbildningen	40 000	(+40 000)
	<hr/>	
	Summa 103 000	(+ 61 900)

De under a. och b. avsedda beloppen per seminarium, vilka varit oförändrade flera budgetår, böra på grund av den allmänna kostnadsstegringen höjas med omkring 18,75 procent. Av samma skäl bör posten c. höjas. Vad angår e., erfordras en ökning särskilt för bearbetningen av prov, som under ledning av Stockholms högskolas psykotekniska institut pågå vid Stockholmsseminarierna. Rektorerna ha begärt ökad medelsanvisning för de under f. och g. avsedda ändamålen. Förslagen under h. och i. avse de fall, att ifrågavarande undervisning respektive omläggning kommer till stånd.

6. Liksom för sistförflutna och innevarande budgetår hemställer överstyrelsen om medelsanvisning för bestridande av rese- och traktamentskostnader dels med 9 500 kronor för rektorernas eller deras ombuds studieresor till folkskolor, dels med 20 000 kronor för lärare, som leda seminarielävernas studie- och idrottsutfärder, dels ock med 3 000 kronor för lärares studiebesök vid seminarier och folkskolor. Överstyrelsen finner den begärda medelsanvisningen synnerligen angelägen. Icke minst seminariernas samarbete med den pågående försöksverksamheten med enhetsskola nödvändiggör, att rektorer eller av rektorerna utsedda lärare beredas möjligheter att besöka folkskolor av olika typer. Därest ej hela det begärda beloppet kan beviljas, finner överstyrelsen det därför alldeles särskilt viktigt, att föreslagna 9 500 kronor för detta ändamål ställas till förfogande.

7. Därest det föreslagna specialpedagogiska seminariet kommer till stånd, kan denna anslagspost avföras. I annat fall torde den böra uppföras med ett till 29 000 kronor höjt belopp på grund av resekostnadernas ökning.

9. Rektorerne begära ökning av denna delpost med i runt tal 8 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker höjning av de förslagsvis betecknade anslagsposterna till sjukvård m. m. och till bränsle m. m. med respektive 9 000 kronor och 95 000 kronor. Under delposten till övriga expenser, nu uppförd med 436 000 kronor, torde på grund av prisstegringar böra anvisas ytterligare 70 000 kronor. Jag finner en viss höjning av anslagsposten till trädgårdarnas underhåll och skötsel erforderlig och föreslår, att denna post uppräknas med 7 500 kronor. Till föreläsningar i skolhygieniska spörsmål, kurser i röst- och talvård samt föreläsningar i skilda ämnen m. m. torde med hänsyn till prisnivåns höjning få anvisas ytterligare respektive 570, 950 och 950 kronor, varför anslagsposten till särskilda kurser och föreläsningar med hänsyn härtill bör ökas med tillhoppa 2 470 kronor. Samma anslagspost bör ökas med ytterligare 530 kronor på grund av ökat medelsbehov för förhyrande av idrottsplan. Då jag icke i år är beredd att taga ställning till förslaget om inrättande av ett specialpedagogiskt seminarium, bör under anslaget alltjämt uppföras en anslagspost till dagtraktementen åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare. Posten bör på grund av resekostnadernas stegring ökas med 1 000 kronor. I fråga om anslagsposten till bidrag till seminariet elevernas studiebesök vid skolor av lägre skolform tillstyrker jag en ökning — av automatisk natur — med 10 000 kronor. I överensstämmelse med överstyrelsens förslag beräknar jag slutligen en ökning med 5 000 kronor av inkomsterna av upplåtelse av lokaler m. m. Vid bifall till vad jag föreslagit bör anslaget således ökas med sammanlagt 190 500 kronor till 1 239 100 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 1 239 100 kronor.

[221] **3. Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 299 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* föreslår höjning av anslaget med 105 000 kronor till 404 000 kronor. Höjningsyrkandet motiveras med dels prisstegringar, dels den föreslagna omläggningen av utbildningen, dels ock undervisningen i olycksfallsvård och brandskydd.

Departementschefen. Jag föreslår, att detta anslag med hänsyn till inträffade prisstegringar ökas med 60 000 kronor till 359 000 kronor. I övrigt kan jag icke förorda någon förändring av anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 359 000 kronor.

[222] 4. **Folkskoleseminarierna: Utrustning.** Detta anslag är nu uppfört med 400 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 233 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att medelsbehovet är särskilt stort i fråga om seminariet för kvinnliga elever i Göteborg och seminariet för manliga elever i Stockholm, då dessa seminarier under innevarande budgetår inflytta i nybyggda lokaler. I sina anslagsäskanden redogör överstyrelsen närmare för de ändamål vid de olika seminarierna, vilka borde tillgodoses ur anslaget; härutinnan torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Departementschefen. Under de senare budgetåren ha avsevärda belopp anvisats till utrustning vid folkskoleseminarierna. Trots att prisstegringar medfört begränsning av den avsedda nyanskaffningen, kan jag i nuvarande läge icke förorda ökning av anslaget. Jag förordar alltså oförändrat anslag för nästa budgetår och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[223] 5. **Småskoleseminarierna: Avlöningar.** Detta anslag är nu uppfört med 2 828 000 kronor. Då beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår ännu icke är avslutad, bör anslaget i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Småskoleseminarierna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 150 000 kronor.

[224] 6. **Småskoleseminarierna: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	312 400	330 264
1951/52 (statsliggaren s. 638)	321 800	
1952/53 (förslag)	390 500	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 139 200 kronor enligt följande sammanställning.

	Ökning eller minskning
1. Bränsle, lyse och vatten (nu förslagsvis 148 000)	+ 42 000
2. Övriga expenser (nu 130 000)	+ 30 000

3. Trädgårdarnas underhåll och skötsel (nu förslagsvis 22 500)	+ 3 500
4. Särskilda kurser och föreläsningar m. m. (nu 26 800)	+ 40 200
5. Reseersättningar (nu förslagsvis 500)	+ 16 500
6. Bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid andra skolor samt anordnande av studie- och idrottsutfärder (nu 4 000 för utfärder)	+ 11 000
7. Ökad inkomst av upplåtelse av lokaler m. m.	— 4 000
	<hr/> Summa ökning 139 200

De under 1. och 7. föreslagna ökningarna äro av automatisk karaktär. Beträffande posterna 2—6 anför överstyrelsen huvudsakligen följande:

2. De till övriga expenser anvisade medlen ha under de senaste budgetåren visat sig otillräckliga. Det är särskilt de ökade städningskostnaderna, som ställa stora krav på denna delpost. För budgetåret 1952/53 beräkna rektorerna medelsbehovet till 170 000 kronor, varav enbart för städningskostnader omkring 96 000 kronor. Med hänsyn till föreslagen minskning av elevintagningen kan möjligen det av rektorerna beräknade beloppet något reduceras.

3. Rektorerna beräkna bruttoutgifterna för trädgårdarna till 28 050 kronor.

4. Överstyrelsen beräknar medelsbehovet för särskilda kurser och föreläsningar m. m. sålunda:

föreläsningar i skolhygieniska spörsmål (10×360 =)	3 600	(+ 600)
kurser i tal- och röstvärd (10×600 =)	6 000	(+ 1 000)
föreläsningar i skilda ämnen m. m. (10×360)	3 600	(+ 600)
simundervisning och bad	4 100	
förhyrande av idrottsplan	500	
preparandkurs vid seminariet i Haparanda	11 700	(+ 2 000)
psykotekniska inträdesprov	2 600	(+ 1 100)
instruktörsarvoden för undervisning i brandskydd och olycksfallsvård . . .	4 900	(+ 4 900)
kostnadsökning på grund av omläggning av utbildningen	30 000	(+ 30 000)
	<hr/> Summa 67 000	(+ 40 200)

Den beräknade ökningen för preparandkursen hänför sig till höjda timlärararvoden. I övrigt är motiveringen för höjningen i stort sett densamma som för motsvarande förslag beträffande folkskoleseminarierna.

5. Med hänvisning till vad överstyrelsen anför beträffande motsvarande anslagspost under folkskoleseminariernas omkostnadsstat föreslår överstyrelsen, att under denna post anvisas *dels* 5 000 kronor för rektorernas studiebesök i folkskolor, *dels* 9 500 kronor till rese- och traktamentsersättning åt lärare, som leda seminarieelevernas studie- och idrottsutfärder, *dels* ock 2 000 kronor för lärares studiebesök vid andra seminarier och folkskolor inom landet.

6. Den nuvarande anslagsposten till bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder är mycket otillräcklig. Rektorerna begära sammanlagt 21 900 kronor. Rektor vid Haparanda-seminariet har framhållit, att studieresor, som ingå som ett led i den moderna lärarutbildningen, för detta seminarium måste bli ganska långa. Rektor vid seminariet i Lycksele framhåller, att studieutflykter torde vara särskilt behövliga för eleverna

där, vilka ofta komma från ödebygden. Rektor vid seminariet i Stockholm begär bland annat 3 000 kronor för elevernas studiebesök i B-skolor. Redan tidigare har överstyrelsen föreslagit, att även kostnader för elevernas besök i andra skolor skulle få bestridas ur denna anslagspost. Sådana besök skola ingå i utbildningen, men eleverna måste för närvarande själva svara för därav föranledda kostnader.

Departementschefen. I fråga om delposten till bränsle m. m. beräknar jag en automatisk ökning med 42 000 kronor. På grund av prisstegringar bör delposten till övriga expenser, nu uppförd med 130 000 kronor, höjas med 25 000 kronor. Jag finner vidare en uppräknig av utgiftsposten till trädgårdarnas underhåll och skötsel med 1 700 kronor erforderlig. Till föreläsningar i skolhygieniska spörsmål, kurser i tal- och röstvård samt föreläsningar i skilda ämnen m. m. torde få utgå ytterligare respektive 300, 500 och 500 kronor. För preparandkursen vid seminariet i Haparanda bör beräknas en ökning med 2 700 kronor, väsentligen på grund av timplärlararvodenens höjning och ökade städningskostnader. Under anslagsposten till särskilda kurser och föreläsningar föreslår jag alltså en sammanlagd ökning med 4 000 kronor. Slutligen beräknar jag en ökning med 4 000 kronor av inkomsterna av upplåtelse av lokaler m. m. Vid bifall till vad jag föreslagit bör alltså anslaget höjas med 68 700 kronor till 390 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 390 500 kronor.

[225] **7. Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 69 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 17 000 kronor. Överstyrelsen, som tagit hänsyn till föreslagen minskning av elevintagningen, motiverar sitt förslag med prisstegringar samt behovet av materiel för undervisning i brandskydd och olycksfallsvård.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att anslaget på grund av prisstegringar ökas med 15 000 kronor till 84 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 84 000 kronor.

[226] **8. Småskoleseminarierna: Utrustning.** Detta anslag är nu uppfört med 50 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 18 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att rektorernas tidigare anslagsäskanden endast delvis bifallits, och redogör närmare för de ändamål vid de olika seminarierna, vilka borde tillgodoses ur anslaget (härutinnan torde få hänvisas till handlingarna i ärendet).

Departementschefen. Under erinran om vad jag anført rörande motsvarande anslag vid folkskoleseminarierna föreslår jag, att här ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[227] **9. Kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier.**

Under de senaste åren har skolöverstyrelsen gjort åtskilliga framställningar om medelsanvisning till fortbildningskurser för seminarielärare. Dessa framställningar ha icke bifallits. För nästa budgetår hemställer *skolöverstyrelsen*, att ett reservationsanslag av 30 000 kronor måtte anvisas till kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier. Överstyrelsen anför i huvudsak följande:

Under åtskilliga år ha anslag utgått för anordnande av fortbildningskurser för lärare vid allmänna läroverk, folkhögskolor och folkskolor. Däremot ha icke några medel anvisats till liknande kurser för seminariernas lärare, vilket måste betecknas som en allvarlig brist. De senaste årens stora utvidgning av seminarieorganisationen, den därav följande nyanställningen av i fråga om lärarutbildning oerfarna lärare samt den alltjämt pågående nydaningen och intensiva diskussionen inom det pedagogiska området ha i hög grad aktualiserat behovet av fortbildning för seminariernas lärare av olika kategorier.

Styrelsen för Svenska seminarieläraryöreningen har hos överstyrelsen framhållit, att folk- och småskoleseminarierna jämte provårsläroverken i egenskap av lärarutbildningsanstalter intaga en särställning på så sätt, att vad som kommer dessa anstalters lärare tillgodo, omedelbart föres vidare till blivande lärare. Seminariernas lärare inom olika ämnesgrupper böra ges tillfälle att träffas relativt ofta för överläggning om gemensamma frågor. Föreläsningar och samtal böra behandla såväl nya forskningsresultat på de olika ämnesområdena som rent pedagogisk-metodiska ämnen. Styrelsen anser, att det för seminarielärare varje läsår bör anordnas minst ett tiotal kurser på 3—6 dagar.

Överstyrelsen finner de av föreningens styrelse anförda synpunkterna synnerligen beaktansvärda. Enligt överstyrelsens mening är det framför allt kurser rörande den allmänna metodiken och de särskilda ämnenas metodiska behandling, som böra anordnas för seminariernas lärare. En kurs rörande undervisningen i sexualhygien tillhör också de angelägna önskemålen just nu.

För budgetåren 1950/52 äskade överstyrelsen anslag för här ifrågavarande ändamål. Överstyrelsen får vidare erinra om att överstyrelsen förut begärt medel till en utbildningskurs i filmundervisning för lärare vid folk- och småskoleseminarier samt provårsläroverk. En sådan utbildningskurs finner överstyrelsen vara av stor betydelse. Överstyrelsen har även upprepade gånger hemställt om medel till anordnande av två instruktionsdagar för lärarinnor i kvinnlig slöjd vid folk- och småskoleseminarierna. Överstyrelsen anser det i hög grad önskvärt, att sådana instruktionsdagar komma till stånd. Överstyrelsen har tidigare framhållit, att slöjdundervis-

ningen inom skolorna, ej minst inom folkskolorna, flerstädes är i behov av förnyelse och att en omläggning är behövlig till mera tidsenliga arbeten, utförda på ett rationellt sätt. En mycket stor del av undervisningen i kvinnlig slöjd handhaves av folk- och småskollärarinnor. Undervisningen vid seminarierna bör därför vara vägledande för dessa lärarinnors undervisning i kvinnlig slöjd.

Av det anförda torde framgå, att ett mycket stort behov av fortbildningskurser för seminariernas lärare föreligger. Överstyrelsen beräknar att under budgetåret 1952/53 kunna anordna endast några få av alla önskvärda kurser. Kursdeltagarna böra erhålla rese- och traktamentsersättning enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet. Överstyrelsen föreslår, att ett reservationsanslag av 30 000 kronor anvisas till kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier.

Departementschefen. Såsom överstyrelsen framhållit äro anslag anvisade till fortbildningskurser för lärare vid folkskolor m. fl. läroanstalter, medan någon motsvarande medelsanvisning icke finnes för seminariernas vidkommande. Starka skäl tala onekligen för att kursverksamhet av nämnda slag kommer till stånd också för lärare vid seminarierna. Jag åsyftar härvid icke så mycket rättvisesynpunkter som fastmera värdet för lärarutbildningen av att seminarielärarna erhålla möjlighet att på lämpligt sätt tillgodogöra sig de senaste årens rön inom det pedagogiska området och, vad de många nyanställda angår, de äldre lärarnas erfarenhet rörande den metodiska behandlingen av ämnena. En fortbildningsverksamhet för seminarielärare blir särskilt fruktbar, då den indirekt kommer även de blivande folk- och småskollärarna till godo. Jag tillstyrker därför, att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 30 000 kronor till kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier. Jag vill framhålla, att jag härmed icke åsyftar att en permanent medelsanvisning för ändamålet skall åstadkommas. Deltagare i kurserna böra erhålla samma rese- och traktamentsförmåner som lärare vid läroverk erhålla vid deltagande i motsvarande kurser. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela bestämmelser rörande anslaget disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[228] **10. Kurs för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn.** Under åberopande av ett av skolöverstyrelsen den 14 juni 1948 av-givet förslag rörande åtgärder till avhjälpande av läs- och skrivsvårigheter hos skolungdom hemställer *skolöverstyrelsen*, att för nästa budgetår måtte anvisas ett reservationsanslag av 20 000 kronor till kurs för lärare rörande dylika svårigheter.

Överstyrelsens nämnda förslag av år 1948 innebär, att för ändamålet

skulle anvisas dels ett reservationsanslag av 10 000 kronor till fortbildningskurser för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter, dels ett reservationsanslag av 9 900 kronor till specialutbildning av pedagoger för läs- och skrivsvårigheter, dels ock ett förslagsanslag av 30 000 kronor till arvode åt lärare för särundervisning av elever med läs- och skrivsvårigheter. Till stöd för sitt förslag framlade överstyrelsen en ingående utredning. Av denna utredning må här återgivas vissa huvudpunkter:

Folk- och småskolläraernas sammanslutningar ha gjort framställningar om åtgärder för avhjälpande av läs- och skrivsvårigheter hos barn.

De läs- och skrivsvårigheter, vilka beröras i utredningen, bruka betecknas ordblindhet. Svårigheterna kunna ha olika orsaker men torde oftast vara betingade av ärftliga utvecklingsrubbingar. Symtomen äro icke blott de egentliga svårigheterna vid läsning och skrivning utan även ångest, olust m. m. Diagnosen måste ställas av läkare, i första hand skolläkaren, men lärarna böra äga kännedom om symtomatologin. Behandlingen av barn med läs- och skrivsvårigheter måste i huvudsak bli individuell samt bestå av intensiv ljudning och talrörelseföreställning. Utsikterna att ernå förbättring torde i allmänhet vara goda.

Specialundervisning för barn med läs- och skrivsvårigheter fanns hösten 1947 inom Norge endast i Oslo. I Danmark har sådan undervisning funnits flera år i Storköpenhamn och i en rad städer på landsbygden. I Sverige undervisades läsåret 1945/46 barn med läs- och skrivsvårigheter i särskilda läsklasser i Stockholm, Göteborg och Malmö. Läsåret 1946/47 infördes dylik undervisning även i Uppsala.

Den särskilda undervisningen avser att skapa förutsättningar för kunskapstillägnet och är därför av stor betydelse för individen. Förekomsten av barn med läs- och skrivsvårigheter i en klass försvårar arbetet där. Med utgångspunkt i frekvensen av dylika barn i Stockholms folkskolor kan frekvensen för hela landet beräknas till något över 1 procent av pojkarna och knappt $\frac{1}{2}$ procent av flickorna (detta är minimisiffror). Någon ordnad utbildning av lärare för ifrågavarande undervisning finnes nu icke.

Lärarinnorna i befintliga läsklasser ha förskaffat sig den erforderliga specialutbildningen på olika sätt. För att garantera behovet av specialutbildade pedagoger böra särskilda kurser anordnas. Årligen bör därför av skolöverstyrelsen hållas en kurs i Stockholm för utbildning av dylika speciallärare. Denna kurs bör omfatta tre veckor, varav 14 dagar för hospitering i läsklasser, samt mottaga 25 elever. Härvid räknar överstyrelsen med att inom den närmaste 10-årsperioden föreligger behov av 236 lärare för läsklasser (varje klass beräknas ha 10 lärjungar). Kursen bör förestås av en pedagog, som även undervisar i metodik (10 föreläsningar à 40 kronor) och leder praktiska demonstrationer m. m. (arvode härför 1 050 kronor). Då eleverna böra fördelas i 5 grupper med var sin ledare under den praktiska undervisningen i läsklasserna, synes för dessa ledare böra beräknas en sammanlagd kostnad av 4 200 kronor. För andra föreläsningar än de nämnda beräknas 400 kronor. Kursdeltagarna böra erhålla rätt att under kurstiden åtnjuta vissa ekonomiska förmåner, nämligen ordinarie och extra ordinarie lärare oavkortad lön jämte traktamente samt andra lärare stipendier.

Statskontoret har i utlåtande den 28 augusti 1948 framställt vissa erinringar mot kostnadsberäkningarna. Styrelsen för Federationen Sveriges allmänna folkskolläraiförening har i yttrande samma år bland annat framhållit angelägenheten av att utbildningen av specialpedagoger och speciallärare i första hand stimuleras. Detta är enligt styrelsens uppfattning en oundgänglig förutsättning för att utbildningen av andra lärare med avseende å läs- och skrivsvårigheter skall kunna effektiviseras. Styrelsen har vidare framfört vissa synpunkter på organisationen av den föreslagna kursen för utbildning av speciallärare, därvid styrelsen bland annat framhållit det numera ökade behovet av dylika lärare och föreslagit utökning av antalet kursdeltagare till 40.

I detta sammanhang bör nämnas, att skolöverstyrelsen förra året i sin publikation »Aktuellt från skolöverstyrelsen» (nr 16) utfärdat anvisningar rörande åtgärder för avhjälpande av läs- och skrivsvårigheter hos skolbarn.

Departementschefen. På senare tid ha de hos många eljest normala skolbarn förefintliga läs- och skrivsvårigheterna (»ordblindhet») tilldragit sig ökad uppmärksamhet. Man har allmänt kommit till insikt om att åtgärder för avhjälpande av dylika svårigheter hos barnen böra vidtagas, icke blott för vederbörande lärjungars skull utan även för underlättande av skolarbetet. Från statsmakternas sida har hittills icke mycket åtgjorts för att skapa bättre förhållanden på detta område. De större skoldistrikten ha emellertid, huvudsakligen på egen bekostnad, vidtagit åtgärder för avhjälpande av läs- och skrivsvårigheter hos skolbarnen, framför allt genom upprättande av s. k. läsklasser. Skolöverstyrelsens i det föregående omnämnda förslag till åtgärder från statens sida är ett ganska omfattande projekt, vars fullständiga genomförande i nuvarande läge ter sig alltför kostsamt. Såsom lärarfederationens styrelse framhållit är den mest angelägnå förbättringsåtgärden att sörja för utbildningen av speciallärare för läsklasserna. Under erinran om att skolöverstyrelsen nyligen utfärdat anvisningar rörande behandlingen av barn med läs- och skrivsvårigheter, varigenom ett förbättrat tillstånd inom mindre skoldistrikt flerstädes torde vinnas, vill jag därför föreslå, att medel för nästa budgetår anvisas till en kurs för utbildning av läsklasslärare. För ändamålet torde böra anvisas ett reservationsanslag av 20 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela bestämmelser rörande dispositionen av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Kurs för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[229] **11. Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- utbildning.** Stiftelsen, vars verksamhet bedrivs på egendomen Nääs i Västergötland, har till ändamål att genom fortsatt utbildning av lärare verka för uppfostran i allmänhet och särskilt för användande därvid av den pedagogiska slöjden. Vid sidan av denna sin egentliga uppgift har stiftelsen kommit att — i brist på ett statligt slöjdläroseminarium — bli en anstalt för utbildning av facklärare i manlig slöjd. För slöjdläro- utbildningen åtnjuter stiftelsen alltsedan budgetåret 1941/42 ett årligt stats- anslag, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 14 300 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 7 700 kronor med hänsyn till de senare årens utveckling på löneområdet.

Departementschefen. Av det skäl överstyrelsen anfört bör anslaget höjas. Jag kan dock icke tillstyrka större ökning än med 5 700 kronor till 20 000 kronor. Här bör erinras om att stiftelsens ekonomi och fortsatta verksamhet är föremål för utredning av särskilt tillkallade sakkunniga. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- utbildning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett an- slag av 20 000 kronor.

[230] **12. Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor.** Detta reservationsanslag, som var indraget för budget- åren 1940/46, utgick för budgetåret 1946/47 med 20 000 kronor och för budgetåren 1948/50 med 30 000 kronor samt har från och med budgetåret 1950/51 uppförts med 35 000 kronor (statsliggaren s. 640).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 115 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Utvidgning av kursverksamheten under ferietid och förbätt- ring av kursdeltagarnas förmåner	65 000
2. Bidrag till kursverksamhet under läsåret	50 000
	<hr/> Summa kronor 115 000

Av vad överstyrelsen anför inhämtas bland annat:

1. För budgetåret 1950/51 söktes bidrag till 22 kurser med omkring 70 000 kronor. Överstyrelsen fördelade det tillgängliga beloppet på 15 kurser i olika ämnen, vilka hållits under sommaren 1951.

För de till ferietid förlagda kurserna bör beräknas organisationskostna- der samt rese- och traktamentsersättningar till deltagare. För närvarande kan traktamentsersättning utgå med högst 10 kronor per dag och delta- gare, som icke är bosatt å kursorten. Överstyrelsen finner det — såsom närmare framhålles beträffande anslaget till kurser för lärare vid de all- männa läroverken m. fl. läroanstalter — motiverat, att nämnda ersätt- ningar beräknas enligt allmänna resereglementet.

Under åberopande av vikten av ökad medelsanvisning till förevarande

ändamål och med hänsyn till den föreslagna ökningen av rese- och traktamentsersättningarna — vilka dock endast för ett mindre antal kurser beräknas utgå med högsta belopp — föreslår överstyrelsen, att de för anordnande av kurser utanför undervisningstiden avsedda anslagsmedlen höjas betydligt för att möjliggöra, att även större kurser anordnas. Ett belopp av 100 000 kronor bör reserveras härför. Härav beräknas 25 000 kronor för ökningen av rese- och traktamentsförmånerna.

2. Beträffande kurser, som anordnas på dagar som eljest skulle varit läsdagar, torde man för närvarande knappast kunna fixera allmän statlig rese- och traktamentsersättning. Man torde kunna räkna med att skoldistriktet ekonomiskt understödja deltagandet. Staten synes dock böra uppmuntra denna form av fortbildningsverksamhet genom ett bidrag, som tills vidare väsentligen bör avse organisationskostnaderna.

För att ytterligare befrämja sådan kursverksamhet vill överstyrelsen, i anslutning till vad som framhållits i flera inhämtade yttranden, förorda höjning av antalet dagar, då undervisningen av sådan anledning får inställas, från nuvarande tre till fem dagar.

Departementschefen. I det föregående har jag föreslagit förbättring av traktamentsförmånerna för deltagare i kurser för läroverkslärare m. fl. Med hänsyn härtill och under erinran om resekostnadernas stegring föreslår jag höjning av här ifrågakommande anslag med 25 000 kronor till 60 000 kronor. I vidare mån än sålunda skett anser jag mig icke kunna biträda skolöverstyrelsens förslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[231] **13. Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter.** Ur detta anslag, som är uppfört med 25 000 kronor, utgå resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och småskoleseminarier, folk- och fortsättningsskolor samt högre folkskolor.

Skolöverstyrelsen hemställer, liksom i flera tidigare anslagsäskanden, att anslaget höjes till 50 000 kronor och avses för stipendier åt lärare vid samtliga till folkundervisningen hörande läroanstalter ävensom åt statens folkskolinspektörer för allmänna skolstudier, språkstudier däri inbegripna.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens förslag om ändringar beträffande anslagets disposition kan jag icke tillstyrka. Även utan dylika ändringar synes emellertid starka skäl föreligga för en viss höjning av anslagsbeloppet. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår höjes med 10 000 kronor till 35 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[232] **14. Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	100 000	149 636
1951/52 (statsliggaren s. 641)	130 000	
1952/53 (förslag)	150 000	

Skolöverstyrelsen föreslår med hänsyn till anslagsbelastningen under det sistförflutna budgetåret höjning av anslaget för nästa budgetår till 150 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om uppräknings av anslaget med 20 000 kronor till 150 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[233] **15. Bidrag till Ericastiftelsen.** Detta bidrag avser Ericastiftelsens läkepedagogiska institut, som omfattar tre avdelningar, nämligen en avdelning för psykisk hälsovård bland barn och ungdom, grundad 1934, en rådgivningsbyrå, grundad 1936, och ett läkepedagogiskt seminarium, grundat 1937.

Till Ericastiftelsen har statsbidrag utgått från särskilt riksstatsanslag alltsedan år 1938. Ett år, nämligen 1941, fanns anslag till detta ändamål icke upptaget i statsverkspropositionen. Efter motioner i ämnet anvisade dock 1941 års riksdag anslag till stiftelsen. I samband därmed uttalade emellertid riksdagen, att riksdagen ansåge goda skäl tala för att en närmare utredning komme till stånd beträffande Ericastiftelsens verksamhet och betydelse ur pedagogisk och social synpunkt. Riksdagen framhöll vidare, att det borde sedermera få bli beroende på undersökningens resultat, om stiftelsen i fortsättningen ansåges bära understödjas med statsmedel eller icke. Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag verkställdes den ifrågavarande utredningen av skolöverstyrelsen i samråd med socialstyrelsen och medicinalstyrelsen. Utredningen — för vilken en ingående redogörelse lämnats i 1942 års statsverksproposition, bilagan femte huvudtiteln, s. 274 ff. — utmynnade i förslag om fortsatt och förhöjt statsbidrag till Ericastiftelsen. Vid anmälan av utredningen uttalade föredragande departementschefen bland annat, att av den av överstyrelsen verkställda utredningen framginge, att Ericastiftelsens verksamhet vore av stort värde ur både medicinsk, social och pedagogisk synpunkt, samt att den samlade insats stiftelsen i mån av sina resurser gjort genom sin barnafostrande och pedagogiska verksamhet syntes departementschefen vara av den betydelse, att skäl föreläge för stat-

ligt bidrag till verksamhetens fortsatta uppehållande. Statsutskottet (utl. 1942 nr 5) förklarade sig dela departementschefens uppfattning om värdet av en verksamhet av den art, som bedreves vid Ericastiftelsens läkepedagogiska institut.

Beträffande en senare redogörelse för stiftelsens verksamhet torde få hänvisas till 1947 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 366 ff.

Anslaget till Ericastiftelsen har utgått med nuvarande belopp, 35 000 kronor, alltsedan budgetåret 1947/48, ehuru stiftelsens styrelse för varje år hemställt om betydande anslagsökningar.

Stiftelsens styrelse har för nästa budgetår anmält ett anslagsbehov av 194 000 kronor från det allmänna samt hemställt om statsbidrag av sådan storlek, att nämnda anslagsbehov täcktes av statsbidraget jämte de kommunala bidrag, som kunde påräknas från Stockholms stad. Med hänsyn till att staten och staden i juni 1951 igångsatt en gemensam utredning om stiftelsens anslagsbehov och om möjligheterna att täcka detta behov, vilken utredning förväntades bliva färdig relativt snart, har styrelsen icke ansett sig kunna precisera anslagsbehovets fördelning mellan staten och staden. Styrelsen har alltså icke angivit beloppet av det för budgetåret 1952/53 erforderliga statsbidraget. Beträffande stiftelsens ekonomiska ställning har styrelsen anfört bland annat följande.

Av senaste bokslut framgår, att stiftelsens ekonomiska ställning starkt försämrats. För verksamhetsåret 1950/51 redovisas ett underskott på 66 067:88 kronor. Då den från 1949/50 balanserade bristen utgjorde 104 664:22 kronor, uppgår det totala underskottet till 170 732:10 kronor. På grund av otillräckliga anslag har verksamheten i stor utsträckning måst finansieras med tillhjälp av förlagsmedel från Stockholms stad. Till och med verksamhetsåret 1950/51 har staden lämnat sådana medel till ett sammanlagt belopp av 108 000 kronor, varav 60 000 kronor belöpa på det senast förflutna verksamhetsåret. Även denna utväg har emellertid stängts, sedan staden meddelat, att förlagsmedel icke vidare komma att ställas till stiftelsens förfogande. Stiftelsen står därför nu inför nödvändigheten att upptaga ett banklån mot inteckningssäkerhet i stiftelsens fastighet Odengatan 9. Det största belopp, som kan påräknas lånevägen, utgör 60 000 kronor. Stiftelsen anser det vara ytterst beklagligt, att en dylik åtgärd måste tillgripas, emedan den innebär ianspråktagande av kapital — därtill sådant som delvis erhållits i form av understöd ur allmänna arvsfonden — för att täcka löpande utgifter. Likväl är detta enda möjligheten att vidmakthålla verksamheten åtminstone några månader framåt, under vilken tid det synes stiftelsen ofrånkomligt, att ett avgörande i någon form kommer till stånd rörande den fortsatta finansieringen av stiftelsens verksamhet.

Departementschefen. Ericastiftelsens ekonomiska ställning har genomgått en betydande förändring under de senaste tio åren. När Kungl. Maj:t och riksdagen år 1942 efter en ingående utredning omprövade frågan om statsbidrag till stiftelsen, bestodo inkomsterna till icke oväsentlig del av

andra inkomster än bidrag från stat och kommun. I dag är stiftelsen helt beroende av sistnämnda bidrag. En av stiftelsens styrelse upprättad preliminär stat för nästa verksamhetsår (budgetår) upptar inkomster å sammanlagt 213 200 kronor, varav 12 000 kronor i patientavgifter och 7 200 kronor i elevavgifter samt 194 000 kronor eller ungefär 91 procent i bidrag från staten och Stockholms stad. På grund av denna utveckling har avvägningen av bidragen från det allmänna kommit att få en direkt och avgörande betydelse för frågan om det läkepedagogiska institutets fortsatta existens.

Det var med hänsyn till detta förhållande och till de upprepade likviditetskriser, vari stiftelsen råkat under de senaste åren, som min företrädare i ämbetet och vederbörande borgarråd i Stockholms stad beslöt att gemensamt låta verkställa en undersökning av Ericastiftelsen, dess ekonomiska ställning och förutsättningarna för dess fortbestånd. Jag har under hand erfarit, att denna undersökning är i det närmaste färdig. Ett ställningstagande till undersökningens resultat och till de förslag till frågans lösning, som utredningsmännen kunna komma att framlägga, måste emellertid antagas bli avgörande för statens engagemang gentemot stiftelsen under en längre tid. Jag är icke beredd att nu träffa ett sådant avgörande. Å andra sidan är jag medveten om vikten av att stiftelsens verksamhet icke nu nedlägges. På grund av mitt ämbetsområde tänker jag härvid närmast på stiftelsens seminarium. Jag är därför beredd att för nästa budgetår föreslå sådan höjning av anslaget till stiftelsen, att staten i huvudsak kan sägas bära kostnaderna för seminariet. Enligt vad jag inhämtat av utredningsmännen måste härför erfordras ett statsbidrag av minst 80 000 kronor. Jag föreslår, att anslaget till stiftelsens verksamhet under budgetåret 1952/53 höjes till nämnda belopp. Vid bifall härtill synes kunna påräknas en väsentlig höjning även av Stockholms stads bidrag, så att detta i huvudsak täcker kostnaderna för behandling av barn från staden. Även med dessa höjningar av de allmänna bidragen komma att finnas utgifter, vilkas täckande torde komma att bereda stiftelsens styrelse vissa svårigheter. Jag förutsätter dock, att styrelsen skall kunna finna möjligheter härtill.

Av det avsnitt ur stiftelsens petitaframställning, som jag i det föregående återgivit, framgår, att verksamheten medfört stora förluster under senare år och kommer att utmytna i ett betydande underskott även för innevarande verksamhetsår. Stiftelsen har icke längre någon möjlighet att själv täcka ett underskott. På grund härav finner jag det nödvändigt, att statsbidraget höjes även för innevarande budgetår så att det i huvudsak motsvarar kostnaderna för seminariet. Det härför erforderliga ytterligare anslagsbeloppet uppskattar jag efter samråd med utredningsmännen till 38 000 kronor. Jag är emellertid icke beredd att äska detta belopp å tilläggsstat för innevarande budgetår utan föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med motsvarande belopp. Jag vågar räkna med att Stockholms stad skall befinnas villig att förskottera stiftelsen denna summa i mån av behov under våren 1952.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget för nästa budgetår upptagas till (80 000 + 38 000 =) 118 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 118 000 kronor.

Folkskolinspektionen.

[234] 16. Folkskolinspektionen: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 100 000	1 159 839
1951/52 (statsliggaren s. 642)	1 118 000	
1952/53 (förslag)	1 322 000	

Skolöverstyrelsen understryker vikten av att frågan om lönereglering för folkskolinspektörerna underställes 1952 års riksdag. Härjämte föreslår överstyrelsen ökning av anslagsmedlen till biträdeshjälp åt folkskolinspektörerna med 100 000 kronor och uppräknig av anslagsposten till rörligt tillägg med 164 000 kronor. Till stöd för sitt förslag beträffande biträdeshjälpen anför överstyrelsen bland annat:

Till arvoden åt biträden på inspektörernas expeditioner må under budgetåret 1951/52 användas högst 250 000 kronor, därav högst 3 300 kronor för nomadskolinspektören. Statens folkskolinspektörers förbund har hemställt om ökad medelsanvisning för ändamålet. Förbundet har anført, att en stor del av de arbetsuppgifter, som skulle tillkomma de föreslagna mellaninstanserna för folkskoleväsendet, redan pålagts folkskolinspektörerna, utan att dock arbetshjälpen förstärkts i motsvarande omfattning. De ständigt ökade arbetsuppgifterna ha enligt förbundet nått den gräns, som allvarligt hotar inspektörernas möjligheter att tillfredsställande fullgöra sina tjänståligganden. Skolöverstyrelsen erinrar om att sakkunniga tillkallats för utredning rörande mellaninstanser inom folkskoleväsendet m. m. I avvaktan på deras förslag är det emellertid ofrånkomligt att bereda åtminstone de mest arbetstyngda inspektörerna möjlighet att anställa biträden med heltidstjänstgöring. Överstyrelsen föreslår därför, att anslagsmedlen till biträdeshjälp höjas med 100 000 kronor.

Departementschefen. Jag är icke nu beredd att till prövning upptaga frågan om högre löneställning för inspektörerna. Anslagsmedlen till ersättning åt inspektörerna för utbetalade arvoden till biträden på deras expeditioner torde böra ökas. En höjning med hela det av skolöverstyrelsen begärda beloppet kan jag dock icke tillstyrka. Jag föreslår, att det för ifrågavarande ändamål nu anvisade beloppet av 250 000 kronor höjes med 40 000 kronor till 290 000 kronor. Icke-ordinarieposten bör således upptagas med 358 000 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör i enlighet med överstyrelsens

förslag uppräknas med 164 000 kronor till 256 000 kronor. Vid bifail till vad jag föreslagit bör alltså anslaget höjas med 204 000 kronor till 1 322 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> 708 000	
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	358 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	256 000
	Summa kronor 1 322 000

b) till *Folkskolinspektionen*: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 1 322 000 kronor.

[235] 17. **Folkskolinspektionen: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	350 000	351 434
1951/52 (statsliggaren s. 642)	350 000	
1952/53 (förslag)	410 000	

Skolöverstyrelsen hemställer, att anslagsposten till reseersättningar (nu 232 000 kronor) och anslagsposten till tjänstgöringstraktamenten åt vikarierande folkskolinspektörer (nu 24 000 kronor) med hänsyn till höjda resekostnader och traktamentsersättningar uppräknas med 40 000 kronor respektive 5 000 kronor. Vidare föreslår överstyrelsen höjning av anslagsposten till expenser från 45 000 kronor med 15 000 kronor till 60 000 kronor. Överstyrelsen åberopar, att enligt uppgift från folkskolinspektörerna utgifterna under sistnämnda anslagspost för budgetåret 1950/51 uppgått till 54 278 kronor.

Departementschefen. Till följd av inträffade prisstegringar böra förutnämnda poster i omkostnadsstaten höjas med respektive 35 000 kronor, 5 000 kronor och 20 000 kronor. Expensposten bör icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Jag tillstyrker således höjning av anslaget med 60 000 kronor till 410 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 410 000 kronor.

Skolmåltider.

[236] 18. Bidrag till anordnande av skolmåltider.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	14 000 000	15 998 674
1950/51	16 120 000	18 000 171
1951/52 (statsliggaren s. 644)	19 500 000	
1952/53 (förslag)	26 300 000	

Bestämmelser angående detta statsbidrag äro meddelade i kungörelsen 1946:553 (ändr. 1950:393 och 1951:518), ur vars innehåll må återgivnas följande.

Kungörelsen avser folk- och fortsättningsskolor, seminariernas övnings-skolor, allmänna och kommunala läroverk, tekniska läroverk, vissa andra läroanstalter för yrkesutbildning, vissa enskilda läroanstalter m. fl.

Statsbidraget utgår med viss procent av ett bidragsunderlag. Procentsatsen utgör 0,2 procent för varje tiotal skatteören, varmed skoldistriktets (kommunens) skatteunderlag för redovisningsåret understiger 50 skattekronor per invånare (där synnerliga skäl föreligga, må Kungl. Maj:t fastställa högre procentsats). Bidragsunderlaget utgör 60 öre för varje utspisad måltid, dock att bidragsunderlaget vid bespisningsenhet med högst två läraravdelningar utgör 80 öre per måltid. Kungl. Maj:t må, då synnerliga skäl därtill äro, fastställa högre bidragsunderlag. För lärjunge, som tillhör annat skoldistrikt (annan kommun), utgår statsbidraget med belopp, motsvarande hela bidragsunderlaget.

Enligt övergångsbestämmelser till kungörelsen må intill viss tidpunkt statsbidrag utgå för måltid av enklare typ än kungörelsen avser, nämligen för a) oslofrukost eller b) gröt eller välling. Därvid utgör bidragsunderlaget, liksom statsbidraget för »främmande» lärjunge, för a) 35 öre och för b) 20 öre.

I fråga om utbetalningen av statsbidrag gäller som huvudregel utbetalning i efterskott, dock att 40 procent av det beräknade statsbidragsbeloppet för redovisningsåret må utbetalas i förskott under redovisningsåret.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 10 500 000 kronor på sätt och av orsaker, som framgå av följande sammanställning:

	Ökning eller minskning
1. Beräknad ökning av antalet deltagare	+ 6 600 000
2. Anslagsminskning på grund av stegring av antalet skatte-kronor per invånare	— 500 000
3. Höjning av bidragsunderlagen från 60 och (för mindre bespisningsenheter) 80 öre till 70 respektive 90 öre	+ 1 500 000
4. Höjning av procentsatsen till 0,2 procent för varje tiotal skatteören, varmed skatteunderlaget understiger 55 skattekronor per invånare, dock lägst 10 procent	+ 2 500 000

5. Höjning av statsbidraget för »främmande» lärjunge till belopp, motsvarande verkliga kostnaden per måltid, dock högst 1 krona	+ 400 000
	Ökning kronor 10 500 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande:

1. Antalet i skolmåltiderna deltagande lärjungar utgjorde läsåret 1950/51 cirka 380 000 och beräknas utgöra 450 000 läsåret 1951/52 och 520 000 läsåret 1952/53. Anslagsöverskridandet under budgetåret 1950/51 sammanhänger med att uppgifterna rörande deltagarantalet tidigare varit ofullständiga. Med hänsyn till den beräknade stegringen av antalet deltagare och till en eventuellt ökad tendens att rekvirera förskott samt med utgångspunkt i anslagsbelastningen under budgetåret 1950/51 kan en automatisk anslagsökning med 6 600 000 kronor beräknas.

2. Antalet skattekoronor per invånare har från år 1949 till år 1950 stegrats med i medeltal endast 0,68 skattekorona till 24,75 skattekoronor. Den fortsatta ökningen beräknas även bli jämförelsevis liten.

3. Överstyrelsen har företagit en undersökning rörande skoldistriktens och kommunernas kostnader för skolmåltidsverksamheten under läsåret 1950/51 i de med udda nummer försedda inspektionsområdena. Därvid har visat sig, att de verkliga kostnaderna inom de flesta skoldistrikt ligger mellan 76 och 90 öre.

I följande sammanställning redovisas medelvärdena i ören av utgifterna (exklusive lokal- och inventariestikostnader) per utspisad måltid under läsåren 1948/51 för i statsbidragskungörelsen avsedd måltid (A-måltid) samt för oslofrukost (B-måltid) och gröt- eller vällingfrukost (C-måltid):

Medelvärde för	1948/49	1949/50	1950/51	
			hösttermin	vårtermin
A-måltid:				
samtliga kostnader:				
landsbygd	81	82	84	91
stad	64	66	73	76
landsbygd och stad	73	77	78	83
vid bespisningsenheter med högst två läraravdelningar	—	—	98	103
B-måltid	50	48	50	61
C-måltid	36	29	37	43

Uppgifterna beträffande A-måltid äro för respektive budgetår medeltal från: 1948/49 cirka 450 distrikt och högre skolor, 1949/50 cirka 500 distrikt och högre skolor samt 1950/51 cirka 200 distrikt, därav 37 städer. Beträffande B- och C-måltider äro uppgifterna medeltal från distrikt och högre skolor fördelade över hela landet. Siffrorna för vårterminen 1951 äro i regel ej influerade av retroaktiv lönehöjning från den 1 januari 1951.

En avsevärd ökning i kostnaderna kan förmärkas från år till år och främst från höstterminen 1950 till vårterminen 1951. Under sommaren 1951 pågå inom ett stort antal skoldistrikt löneförhandlingar, vilkas resul-

tat enligt uppgift skola erhålla retroaktiv verkan från och med den 1 januari 1951. Värdena för vårterminen 1951 bli därför i realiteten högre än vad som redovisats. Lågt räknat torde de verkliga kostnaderna för A-måltid i medeltal komma att uppgå till 85 öre. En ytterligare höjning torde kunna förutses till år 1952/53.

Kungl. Maj:t har den 2 juni 1950 förklarat sig framdeles ämna meddela beslut beträffande en av riksdagen i dess skrivelse 1949: 8 (p. 214) begärd utredning rörande ifrågavarande statsbidrag. På grund härav föreslog överstyrelsen för innevarande budgetår icke någon ändring av statsbidragsbestämmelserna. Överstyrelsen anser, att det nu är ofrånkomligt med ändrade bestämmelser. En av överstyrelsen gjord undersökning visar, hur avsevärt kostnaderna för skolmåltider inom några skoldistrikt, som kunna anses representativa för förhållandena i landet, förskjutits från stat till kommun. Skoldistriktet ha i regel vid startandet av skolmåltidsverksamheten kalkylerat med ett jämförelsevis högre statsbidrag än som nu utgår. Ej sällan framhålles, att kostnaderna för skolmåltiderna utgöra en mycket stor ekonomisk belastning för distriktet.

Överstyrelsen vill i första hand föreslå, att bidragsunderlaget från och med redovisningsåret 1952/53 höjes från 60 till 70 öre per utspisad måltid, dock att vid bespisingensenheter med högst två läraravdelningar bidragsunderlaget måtte utgå med 90 öre i stället för med 80 öre. Överstyrelsen önskar, på grund av vad överstyrelsen kommer att anföra under p. 4, icke föreslå höjning av bidragsunderlaget för B- och C-måltider.

4. Det av överstyrelsen under p. 3 föreslagna bidragsunderlaget är mycket lågt i förhållande till de verkliga kostnaderna för skolmåltiderna. Enbart en höjning av bidragsunderlaget skulle emellertid ej på ett rättvist sätt tillgodose de olika skoldistriktet och kommunerna i förhållande till deras ekonomiska bärkraft. Överstyrelsen önskar därför ej föreslå höjning av bidragsunderlaget till exempelvis 80 öre.

Vid införandet av skolmåltidsverksamheten enligt nuvarande bestämmelser beräknades statsbidraget genom en lämplig avvägning mellan bidragsprocentens och bidragsunderlagets storlek. Då medeltalet skatte-kronor per invånare, sedan beslutet om den nu gällande statsbidragsprocenten fattades, stigit med cirka 10, har statsbidraget med oförändrat bidragsunderlag minskat med i medeltal cirka 25 kronor per elev och år. Vid årsskiftet 1953—54 torde en avsevärd ökning av antalet skatte-kronor per invånare kunna konstateras, vilket kommer att ha till följd minskat statsbidrag för de under redovisningsåret 1952/53 utspisade skolmåltiderna. Det synes överstyrelsen nödvändigt för en lämplig avvägning av statsbidraget att ändra bestämmelserna för beräkning av bidragsprocenten.

Överstyrelsen vill föreslå, att bidrag utgår med två tiondels procent för varje fullt tiotal skatteören, varmed skoldistriktets eller kommunens skatteunderlag för redovisningsåret understiger 55 skatte-kronor per invånare, dock med lägst 10 procent av bidragsunderlaget.

Överstyrelsen föreslår, att den föreslagna bidragsprocenten även användes vid beräkning av statsbidraget till B- och C-måltider.

Enligt de föreslagna bestämmelserna skulle distriktet ej erhålla full kompensation för de ökade kostnaderna. Överstyrelsen anser sig emellertid på grund av det statsfinansiella läget ej böra nu föreslå en större höjning.

5. Till skolmåltider för lärjungar från annan kommun utgår hela

bidragsunderlaget. Då emellertid de verkliga kostnaderna äro avsevärt högre än 60 öre, har skolkommunen fått bidra med skillnaden mellan statsbidraget och de verkliga kostnaderna, såvida icke — såsom förekommer — hemkommunen frivilligt betalat till skolkommunen denna mellan-skillnad. I många fall vägra dock hemkommunerna att gå med på en sådan frivillig överenskommelse. Enligt vad överstyrelsen erfarit har vid ett stort antal högre skolor det varit storleken av statsbidraget för lärjungarna från annan kommun i förhållande till de verkliga kostnaderna, som verkat hämmande vid anordnandet av skolmåltider. Vid de högre skolorna finns ett mycket stort antal dagligen resande lärjungar — vanligt är att över 50 procent av lärjungarna tillhöra annan kommun än skolkommunen. Det är av utomordentligt stort värde, att speciellt dessa lärjungar erhålla skolmåltider. Med hänsyn härtill anser skolöverstyrelsen, att kommunerna böra erhålla sina utgifter för de »främmande» barnens måltider helt täckta av statsmedel, samt förordar, att bidragsunderlaget skall i dessa fall motsvara de verkliga kostnaderna, dock högst 1 krona per utspisad måltid. De verkliga kostnaderna äro starkt varierande, beroende på hur måltiderna kunna ordnas på olika orter. Enhetligt bidragsunderlag bör därför icke fastställas för denna elevgrupp.

Under förutsättning, att överstyrelsens förslag om höjt bidragsunderlag till skolmåltider i allmänhet och ny beräkning av bidragsprocenten beslutas, skulle kostnaderna budgetåret 1952/53 uppgå till 400 000 kronor för den här föreslagna höjningen av bidragsunderlaget.

Slutligen anför överstyrelsen, att de under punkterna 3—5 beräknade ökningarna av anslaget avse förskott för de under anslagsåret 1952/53 utspisade måltiderna. De föreslagna nya grunderna komma även att medföra ökning av anslaget 1953/54 för under 1952/53 utspisade måltider med $(2\,700\,000 + 4\,700\,000 + 600\,000 =) 8\,000\,000$ kronor.

Statskontoret framhåller, att beräkningarna rörande den automatiska nettoökningen av anslaget innesluta många osäkra faktorer. Utgående från belastningssiffrorna ifrågasätter statskontoret, om ökningen icke torde kunna begränsas till 5 miljoner kronor. Med hänsyn till prisstegringen synes en uppräknig av bidragsunderlagen från 60 och 80 öre till 70 respektive 85 öre i och för sig motiverad. Att höjningen av det senare bidragsunderlaget bör kunna begränsas till 5 öre beror på att detta underlag nyligen blivit fastställt (jfr statsutskottets utl. nr 8/1950, s. 110). Därest vid budgetavvägningen utrymme finnes för en höjning av bidragen, synes denna lämpligen böra komma till stånd i den omfattning statskontoret förordar. Med anledning av överstyrelsens förslag om höjning av bidragsprocenten erinrar statskontoret om den förestående omläggningen av den kommunala beskattningen. Genom höjningen av ortsavdragen vid denna beskattning kommer antalet skattekröner per invånare att nedgå, vilket i sin tur i höjande riktning påverkar de statsbidrag, som äro satta i relation härtill. Under angivna förhållanden är statskontoret icke berett tillstyrka bifall till överstyrelsens förslag i denna del, vilket för övrigt skulle få vissa konsekvenser på andra områden inom förvaltningen. Under erinran om

att ett yrkande om förhöjda bidrag för »främmande» lärjungar lämnades utan bifall av statsmakterna vid 1951 års riksdag avstyrker statskontoret jämväl bifall till överstyrelsens yrkande härom.

Departementschefen. Den automatiska nettoökningen av medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår torde i enlighet med statskontorets utlåtande kunna beräknas till 5 miljoner kronor.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag den kraftiga stegringen av livsmedels- och lönekostnaderna för skolmåltiderna böra föranleda, att det bidragsunderlag, som ligger till grund för statsbidragsberäkningen, höjes från och med nästa budgetår. Bidragsunderlaget fastställdes år 1946 till 60 öre per måltid och lärjunge, vilket belopp vid denna tid torde ungefärligen ha motsvarat skoldistriktens (kommunernas) genomsnittliga kostnader i de hänseenden statsbidraget avser. År 1950 höjdes bidragsunderlaget till 80 öre för mindre bespisningsenheter. Enligt överstyrelsens nu framlagda undersökningar utgjorde de verkliga kostnaderna för skolmåltid läsåret 1950/51 inom de flesta skoldistrikten 76—90 öre. Jag finner mig därför böra biträda överstyrelsens förslag om höjning av det allmänna bidragsunderlaget till 70 öre. Även det särskilda bidragsunderlaget för mindre bespisningsenheter torde böra undergå viss höjning. Med hänsyn till att jag räknar med att inom den närmaste tiden tillkalla sakkunniga för översyn av bland annat grunderna för statsbidrag till skolmåltiderna torde höjningen av det sistnämnda bidragsunderlaget såsom statskontoret föreslagit kunna begränsas till 5 öre, och underlaget sålunda fastställas till 85 öre. Merkostnaden för statsverket — vilken delvis faller på budgetåret 1953/54 — torde i enlighet med skolöverstyrelsens beräkning för nästa budgetår kunna uppskattas till 1 500 000 kronor.

Med hänsyn till den av mig nyss berörda sakkunnigutredningen beträffande statsbidragsgrunderna för skolmåltidsverksamheten kan jag icke tillstyrka överstyrelsens förslag om höjning av procentsatsen för statsbidraget från och med nästa budgetår.

För »främmande» lärjunge äger skoldistrikt (kommun) nu uppbära statsbidrag med belopp motsvarande bidragsunderlaget. Överstyrelsen har föreslagit höjning av detta statsbidrag, under framhållande att därigenom skulle ernås en starkt önskvärd utvidgning av skolmåltidsverksamheten vid de högre skolorna. Mot tidigare framställningar av liknande art ha statsmakterna ställt sig avvisande (jfr t. ex. 1948 års åttonde huvudtitel, s. 255). På grund av vad överstyrelsen anfört och med hänsyn till de svårigheter, som yppat sig i fråga om den ekonomiska regleringen vid hänvisning av skolpliktiga barn till annat skoldistrikt, anser jag mig böra — utan att avvakta resultatet av en blivande sakkunnigutredning — i viss mån biträda överstyrelsens framställning. Jag föreslår sålunda, att statsbidrag skall från och med den 1 juli 1952 utgå med belopp, motsvarande den

verkliga kostnaden per måltid, dock högst 85 öre. Den härigenom uppkommande merkostnaden för statsverket torde för nästa budgetår kunna beräknas till 300 000 kronor.

Vid bifall till vad jag här föreslagit bör anslaget alltså ökas med (5 000 000 + 1 500 000 + 300 000 =) 6 800 000 kronor till 26 300 000 kronor. Erforderliga ändringar av statsbidragsbestämmelserna torde få utfärdas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar beträffande grunderna för statsbidrag till skolmåltidsverksamheten, att tillämpas från och med budgetåret 1952/53,

b) till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 26 300 000 kronor.

[237] **19. Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	500 000	2 202 088
1949/50	600 000	1 580 141
1950/51	1 000 000	1 246 287
1951/52 (statsliggaren s. 644)	1 000 000	
1952/53 (förslag)	1 400 000	

Enligt kungörelsen 1946: 553 utgår statsbidraget såsom engångsbidrag med viss procent av ett bidragsunderlag, beräknat med hänsyn till antalet i skolmåltiderna deltagande lärjungar enligt fastställd skala; uppkommer viss ökning av antalet deltagare, må utgå tilläggsbidrag, beräknat efter samma grunder. Nämda procent beräknas på samma sätt som procent-satsen för det under nästföregående punkt avsedda statsbidraget. Statsbidraget utbetalas i regel i efterskott för redovisningsår, men 40 procent av det beräknade bidragsbeloppet må kunna utgå i förskott.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 600 000 kronor. Härvid beräknar överstyrelsen en automatisk anslagsökning av 550 000 kronor på grund av relevantalets stegring. Å andra sidan räknar överstyrelsen med en automatisk minskning å 25 000 kronor på grund av stegring av antalet skattekröner per invånare. Vidare föreslår överstyrelsen, att statsbidragsprocenten höjes på samma sätt som överstyrelsen föreslagit beträffande det under nästföregående punkt avsedda bidraget. Anslagsöverskridandet under det sistförflutna budgetåret hänför överstyrelsen huvudsakligen till viss eftersläpning i fråga om rekvisitioner för äldre budgetår; någon motsvarande belastning beräknas ej uppstå under nästa budgetår.

Statskontoret föreslår, att anslaget uppföres med 1 400 000 kronor.

Departementschefen. För nästa budgetår räknar jag endast med automatiska förändringar beträffande detta anslag. Utgiftsökningen torde i enlighet med statskontorets förslag böra beräknas till 400 000 kronor, varför anslaget bör uppföras med 1 400 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor.

[238] **20. Kurser för utbildande av personal för skolmåltider.** Till detta ändamål har riksdagen anvisat 51 000 kronor för budgetåret 1946/47, 85 000 kronor för vardera av budgetåren 1947/49, 82 500 kronor för budgetåret 1949/50, 90 000 kronor för budgetåret 1950/51 och 80 000 kronor för innevarande budgetår (statsliggaren s. 644).

Skolöverstyrelsen hemställer om höjning av anslaget med 22 000 kronor. Överstyrelsen upplyser, att under sommaren 1951 hållits 13 kurser med 170 deltagare. För sommaren 1952 räknar överstyrelsen med 15 kurser och 208 deltagare. Till stöd för sin begäran om höjning av anslaget åberopar överstyrelsen den allmänna ökningen av lärararvoden och levnadsomkostnader. Den begärda anslagshöjningen fördelar sig på olika utgiftsändamål sålunda:

1. Föreståndararvoden (höjning med 25 kronor för enmånads- och sexveckorskurser samt med 50 kronor för tvåmånaderskurser)	400
2. Lärararvoden (utgå nu med i medeltal 7 kronor 50 öre för undervisningstimme, överstyrelsen beräknar höjning till 9 kronor vid internatkurser och 10 kronor vid övriga kurser)	7 500
3. Kost och logi	11 900
4. Kursdeltagarnas resor	900
5. Läroböcker m. m.	1 000
6. Studiebesök	500

Summa i runt tal 22 000

Statskontoret tillstyrker uppräknning av anslaget med 18 000 kronor. Ämbetsverket avstyrker de under 1., 5. och 6. angivna höjningarna. I fråga om 2. föreslår statskontoret ett medeltal av 9 kronor och en ökning med 5 600 kronor. Ämbetsverket tillstyrker de under 3. och 4. redovisade höjningarna.

Departementschefen. Till här ifrågavarande kursverksamhet torde anslag böra anvisas även för nästa budgetår. Såsom överstyrelsen framhållit har medelsbehovet ökats till följd av löne- och kostnadsstegringarna. Jag finner icke anledning till erinran mot överstyrelsens beräkningar av kostnaderna för föreståndararvoden, kost och logi samt kursdeltagarnas resor. Lärararvodena synas böra beräknas till i medeltal 9 kronor för undervisningstimme. I likhet med statskontoret anser jag ökningarna icke böra be-

räknas i fråga om kostnaderna för läroböcker m. m. och studiebesök. Trots det ökade medelsbehovet för kurserna torde, enär enligt budgetredovisningen vid utgången av sistförflutna budgetår en reservation av omkring 55 800 kronor fanns på anslaget, någon höjning av anslaget icke erfordras för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av personal för skolmål-tider* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

Folkskoleväsendet.

[239] 21. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	234 000 000	230 951 260
1951/52 (statsliggaren s. 645)	257 000 000	
1952/53 (förslag)	346 000 000	

I. Anslagsäskanden.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår höjning av anslaget på sätt framgår av följande sammanställning:

	Anvisat för 1951/52	Förslag för 1952/53	(Ökning)
1. Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor, <i>förslagsvis</i> . .	236 845 000	272 128 000	(+ 35 283 000)
2. Statsbidrag till avlönan- de av överlärare, <i>förslags- vis</i>	500 000	600 000	(+ 100 000)
3. Statsbidrag till avlöning åt övningslärare vid folk- och småskolor, <i>förslags- vis</i>	19 400 000	22 510 000	(+ 3 110 000)
4. Ersättning för sjukvårds- kostnad, <i>förslagsvis</i>	180 000	200 000	(+ 20 000)
5. Ersättning för flyttnings- kostnad och resor, <i>för- slagsvis</i>	20 000	20 000	—
6. Bidrag för svensk under- visning åt svenska barn i utlandet, <i>förslagsvis</i> . .	55 000	110 000	(+ 55 000)

7. Bidrag för undervisnings- och kuratorsverksamhet bland zigenare, förslags- vis	—	8 400	(+ 8 400)
Summa kronor	257 000 000	295 576 400	(+ 38 576 400)
Avrundat till kronor		296 000 000	(+ 39 000 000)

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande:

A n s l a g s p o s t e n 1. Vid början av läsåret 1951/52 beräknas antalet folkskollärare och småskollärare komma att ökas med omkring 600 respektive 540, varvid hänsyn tagits till att de vid kungörelsen 1950: 137 fogade anvisningarna skola tillämpas. Statsbidragskostnaderna för de nya tjänsterna torde med vederbörliga avdrag kunna beräknas till 8 785 200 kronor, vartill komma vikariekostnader på cirka 525 000 kronor.

Kommunindelningsreformen kommer att medföra, att flera kommuner få distriktsöverlärare från och med den 1 januari 1952. Statsbidraget till arvode åt timlärare under den tid, för vilken de nya distriktsöverlärarna befrias från undervisningsskyldighet, kan beräknas till i runt tal 400 000 kronor första halvåret 1952.

Vissa folkskollärartjänster i försöksdistrikten komma läsåret 1951/52 att ersättas av ämneslärartjänster i högre lönegrad. Kostnadsökningen kan beräknas till i runt tal 50 000 kronor.

A n s l a g s p o s t e n 3. Vissa lärare i gymnastik, såväl de högre skolornas som folkskolornas, anlitas såsom instruktörer för lärare vid folkskolan. Statsbidrag har hittills icke utgått för sådan instruktionsverksamhet.

1941 års läraryrkesakkunniga föreslog år 1949, att gymnastiklärarnas instruktionsverksamhet skulle få inräknas i lärartjänstgöringen med det antal veckotimmar, skolöverstyrelsen bestämde. Denna tjänstgöring borde såsom fyllnadstjänstgöring kunna fullgöras även vid andra skolor än där gymnastikläraren var anställd. Föredragande departementschefen ansåg sig emellertid icke beredd att i propositionen beträffande avlöningsbestämmelser för övningslärare (1950: 234) framlägga förslag i ämnet. I motionerna I: 469 och II: 559 vid 1950 års riksdag framfördes yrkande av innebörd, som helt överensstämde med läraryrkesakkunnigas förslag. Statsutskottet framhöll (utlåtandet 1950: 155), att spörsmålet kan ha avseende å övningslärare jämväl i andra ämnen än gymnastik och att svårigheter därför föreligga att överblicka konsekvenserna av den föreslagna anordningen. Utskottet ansåg därför, att frågan i första hand borde prövas genom Kungl. Maj:ts försorg, och fann sig i sakens dåvarande läge icke böra tillstyrka det i motionerna gjorda yrkandet.

Enär instruktionsverksamheten i gymnastik visat sig mycket ändamålsenlig och behovet av sådan verksamhet nu är särskilt stort på grund av rådande förhållanden, finner överstyrelsen angeläget, att frågan nu upptages till förnyat övervägande. Bland annat medför bristen på gymnastiklokaler, till stor del orsakad av de stränga byggnadsrestriktionerna, betydande avbräck i undervisningen i många skolor. Då lokalbehovet icke kan beräknas bli tillgodosett inom överskådlig framtid, böra åtgärder vidtagas för att undervisningen i gymnastik, lek och idrott dock skall kunna bedri-

vas så ändamålsenligt som möjligt. Av lämplig lärare ledd instruktionsverksamhet är då ett av de värdefullaste hjälpmedlen.

Överstyrelsen föreslår — i likhet med lärarlönesakkunniga — att lärare i gymnastik med lek och idrott må för tjänstgöring såsom instruktör i gymnastik för lärare vid folkskolan i tjänsten inräkna det antal veckotimmar, som skolöverstyrelsen bestämmer, samt att statsbidrag med 78 procent därför må utgå även till ersättningen för denna verksamhet. Överstyrelsen föreslår vidare, att verksamheten under budgetåret 1952/53 begränsas att omfatta högst 200 veckotimmar.

Kostnaderna härför, som först komma att påverka anslagsbehovet för budgetåret 1953/54, torde kunna beräknas motsvara kostnaderna för sju extra ordinarie tjänster med 30 veckotimmar ($7 \times 30 = 210$ veckotimmar) i Ce 20: 22, i runt tal 78 000 kronor.

Som statsutskottet framhållit, kan spörsmålet om instruktionsverksamhetens inräknande i tjänstgöringen ha avseende å övningslärare jämväl i andra ämnen än gymnastik. Detta kan givetvis medföra konsekvenser, vilka emellertid kunna överblickas, därest — såsom föreslagits beträffande gymnastik — timtalet för år begränsas.

A n s l a g s p o s t e n 6. De statsbidrag, som utgå till de utlandssvenska skolornas huvudmän, äro lägre än statsbidragen till skoldistriktet. Likaså äro lönerna till lärarna vid de utlandssvenska skolorna lägre än lärarlönerna i Sverige, ehuru huvudmännen bidra med vissa tillägg. Den omständigheten, att bidragen — och därmed också lönerna — äro låga, liksom det förhållandet, att tjänstgöringen ej i merithänseende m. m. jämställas med tjänstgöring i Sverige, ha i en del fall visat sig försvåra en god lärarekrytering och ha medfört lärarbyten, som eljest kunnat undvikas. Med hänsyn till den betydelse, de utlandssvenska skolorna ha, anser överstyrelsen, att en ökning av löner och statsbidrag är erforderlig, samt att tjänstgöringen utomlands i merithänseende m. m. bör jämnställas med tjänstgöring i Sverige.

Då de utlandssvenska skolorna fullgöra samma funktioner som folkskolor i Sverige, anser överstyrelsen det skäligt, att huvudmännen för skolorna få möjlighet att erbjuda lärarna i stort sett samma reallön, som lärarna i Sverige erhålla.

För närvarande uppehållas vid de utlandssvenska skolorna åtta tjänster, motsvarande folkskollärartjänster, och två tjänster, motsvarande småskollärartjänster. Någon förändring i organisationen kan ej nu förutses. Lärarlönerna, beräknade efter löneklass 19 respektive 11 och med hänsyn tagen till levnadskostnaderna på de olika orterna, skulle sammanlagt uppgå till 140 444 kronor för år.

Huvudmännens bidrag till lärarlönerna synes böra vara av samma storleksordning som skoldistriktets bidrag. För att förenkla beräkningarna föreslås, att statens bidrag fastställas till 80 procent av kostnaderna. Den årliga kostnaden för staten skulle då uppgå till 112 355 kronor, eller avrundat 110 000 kronor.

Lika viktigt som en löne- och statsbidragsökning är emellertid att lärarna få rätt att tillgodoräkna tjänstgöringen vid utlandssvensk skola i merit-hänseende samt för löneklassuppflyttning och pension.

A n s l a g s p o s t e n 7. Under en följd av år har stiftelsen Svensk Zigenarmission åtnjutit statsunderstöd för undervisnings- och kuratorsverksamhet bland zigenare. Överstyrelsen föreslår, att bidrag medges även för

budgetåret 1952/53, att bidraget beräknas till 8 400 kronor och att beloppet upptages som särskild post under här ifrågavarande anslag. Överstyrelsen förutsätter, att — om en utvidgning av verksamheten prövas genomförbar — Kungl. Maj:t skall äga att disponera större bidragsbelopp än det nu beräknade.

Riksräkenskapsverket föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 346 miljoner kronor. Av ämbetsverkets utlåtande inhämtas bland annat.

Skillnaden mellan för budgetåret 1950/51 anvisat belopp och redovisad nettoutgift synes kunna till största delen förklaras av att statskontoret icke medhunnit utanordning under budgetåret av slutreglering å statsbidrag för redovisningsåret 1949/50 till avlöning åt lärare vid Stockholms stads folkskolor. Om nämnda slutreglering, cirka 2,7 miljoner kronor, hade utanordnats före den 1 juli 1951, skulle anslagsbelastningen för budgetåret 1950/51 ha stigit till omkring 233,65 miljoner kronor, vilket belopp endast obetydligt avviker från det anvisade anslaget.

Vad beträffar anslaget för budgetåret 1951/52, är detsamma beräknat med utgångspunkt från att rörligt tillägg skulle utgå med 12 procent. Den från och med den 1 januari 1951 genomförda avlöningsförhöjningen innebär, att rörligt tillägg numera utgår med 32 (33) procent. Enär de under budgetåret 1950/51 utbetalade förskotten å statsbidraget på grund av gällande statsbidragsbestämmelser icke påverkats av ifrågavarande avlöningsförhöjning, kommer merkostnaden för halvåret 1 januari—30 juni 1951 att i sin helhet belasta anslaget för innevarande budgetår. Den procentuella ökningen av det rörliga tillägget beräknas till i genomsnitt (32,75 — 12 =) 20,75 procent. Med hänsyn härtill bör merkostnaden, som i sin helhet faller på statsverket, beräknas till (20,75 procent av 117,99 =) 24,48 miljoner kronor. Riksräkenskapsverket uppskattar statsbidraget för budgetåret 1950/51 till 256,28 miljoner kronor. I anslutning härtill skulle utgiften å anslagsposten 1 för budgetåret 1951/52 uppgå till följande belopp:

	Milj. kr.
Slutreglering av statsbidraget för budgetåret 1950/51 (256,28 — 206,37 =)	49,91
Under budgetåret 1951/52 utgående förskott å statsbidraget (0,9 × 256,28 =)	230,65
<u>Summa</u>	<u>280,56</u>

Merutgiften å anslagsposten 1 för budgetåret 1951/52 på grund av det rörliga tilläggets höjning synes alltså komma att utgöra (280,56 — 236,845 =) omkring 43,71 miljoner kronor. Merutgiften å hela anslaget för budgetåret 1951/52 torde kunna beräknas till 48,23 miljoner kronor. Härav utgöra 45,53 miljoner kronor ökning till följd av det rörliga tilläggets höjning och 2,70 miljoner kronor ökning till följd av förutnämnda förskjutning av statsbidragsutbetalning avseende redovisningsåret 1949/50. Då i fråga om anslagsposten 1 förhöjningen av det rörliga tillägget för första halvåret 1951 bör beräknas till 24,48 miljoner kronor och då förhöjningen för budgetåret 1951/52 utgör dubbla detta belopp eller 48,96 miljoner kronor, synes statsbidraget för budgetåret 1951/52 böra beräknas till [263,345 + (48,960 — 21,782) =] omkring 290,50 miljoner kronor. I anslutning härtill och då under budgetåret 1951/52 utgående förskott å statsbidraget kan uppskat-

tas till 230,65 miljoner kronor, skulle anslagsposten 1 för budgetåret 1952/53 belastas med följande belopp:

	Milj. kr.
Slutreglering av statsbidraget för budgetåret 1951/52 ($290,50 - 230,65 =$)	59,85
Under budgetåret 1952/53 utgående förskott å statsbidraget ($0,9 \times 290,50 =$)	261,45
Summa	321,30

Anslagsposten 3 har för budgetåret 1952/53 av skolöverstyrelsen beräknats till 22,510 miljoner kronor. Då emellertid nyssnämnda belopp enligt inhämtad uppgift avser ökning av rörligt tillägg för allenast ett halvår, synes anslagsposten böra uppräknas med ytterligare 1,819 miljoner kronor till ($22,510 + 1,819 =$) omkring 24,33 miljoner kronor.

Överstyrelsens beräkning av statsverkets kostnader under anslagsposten 6, om den av överstyrelsen föreslagna regleringen genomföres, har icke givit riksräkenskapsverket anledning till erinran. Frågan huruvida anslagsposten för budgetåret 1952/53 kommer att belastas med hela det beräknade beloppet är dock givetvis beroende på vid vilken tidpunkt den föreslagna löner regleringen genomföres. Beträffande kompensation för högre levnadskostnader förutsätter riksräkenskapsverket, att densamma utgår i form av ett särskilt tillägg utöver lönen enligt stats löneplansförordning.

Skolöverstyrelsens förslag att å en särskild anslagspost anvisa medel för undervisnings- och kuratorsverksamhet bland zigenare kan riksräkenskapsverket icke tillstyrka. I den mån bidrag för ändamålet även i fortsättningen skall utgå, synes medelsanvisningen med hänsyn till beloppets obetydlighet lämpligen böra ske i hittillsvarande ordning.

På grund av vad som anförts förordar riksräkenskapsverket, att ifrågasvarande anslag för budgetåret 1952/53 uppföres med ($321,30 + 0,60 + 24,33 + 0,20 + 0,02 + 0,11 =$) 346,56 miljoner kronor eller i avjämnat tal 346 miljoner kronor. Detta belopp överstiger det av skolöverstyrelsen beräknade med 50 miljoner kronor.

Statskontoret ansluter sig i stort sett till de av riksräkenskapsverket framförda synpunkterna rörande anslagsberäkningen. Ämbetsverket finner dock anledning till vissa särskilda uttalanden, varvid statskontoret anför i huvudsak följande:

A n s l a g s p o s t e n 1. Skolöverstyrelsen synes ha kalkylerat med en ökning av statsbidragsbeloppet å cirka 21,782 miljoner kronor för budgetåret 1950/51 till följd av det höjda rörliga tillägget under nämnda budgetårs senare hälft, under det att riksräkenskapsverket angivit samma stegring till cirka 24,48 miljoner kronor. Detta sammanhänger, såvitt statskontoret kunnat finna, med att skolöverstyrelsen vid sina beräkningar ej tagit hänsyn till att statsverket ensamt får gälda även höjningen av det rörliga tillägget å den del av grundlönen, som vid utbetalningen av statsbidraget täckes genom kommunbidragen.

Såsom riksräkenskapsverket framhållit faller den genom höjningen av det rörliga tillägget föranledda merkostnaden i sin helhet på statsverket. Statskontoret vill på denna punkt erinra om vad ämbetsverket i annat sammanhang (se prop. 1951: 155, sid. 22) anført rörande det nu tillämpade statsbidragssystemet för folkskolan. Utgående från att skoldistriktet icke utan särskilda åtgärder från statsmakternas sida skulle komma att taga sin

andel i de ökade utgifterna för avlöningar från och med den 1 januari 1951, förordade statskontoret en 20-procentig uppräknig av kommunbidragen i fråga om folk- och småskolläraernas löner. Härigenom beräknas statsverkets årliga merutgifter i anledning av lönestegringarna minska med överlagsvis omkring 7 miljoner kronor.

Emellertid fann sig föredragande departementschefen för det dåvarande icke beredd att isolerat upptaga den av statskontoret väckta frågan, ehuru departementschefen för egen del funnit starka skäl tala för en översyn med det snaraste beträffande kommunbidragens belopp (prop. s. 31).

Nu förevarande framställning aktualiserar enligt statskontorets mening sagda spörsmål. Ämbetsverket finner det därför synnerligen angeläget, att frågan snarast upptages till behandling. Hade kommunbidragen kunnat höjas med 20 procent från och med den 1 januari 1951, skulle detta ha minskat medelsbehovet under anslaget med i runt tal 10 miljoner kronor.

A n s l a g s p o s t e n 3. Skolöverstyrelsen har äskat medel till särskilt statsbidrag för instruktionsverksamhet i gymnastik.

Med anledning härav må erinras, att departementschefen senast i uttalande till statsrådsprotokollet vid anmälan av fjolårets statsverksproposition (VIII ht, s. 313) icke funnit sig kunna tillstyrka detta förslag, samt därvid understrukt vad statskontoret i yttrande över då föreliggande framställning anfört rörande viss möjlighet att utan särskild kostnad för statsverket åstadkomma dylik instruktionsverksamhet.

Vad skolöverstyrelsen i förevarande ärende framhållit har icke givit ämbetsverket skäl frånga sin tidigare uppfattning. Statskontoret avstyrker därför bifall till överstyrelsens förslag i denna del.

A n s l a g s p o s t e n 6. Även om vissa skäl kunna anföras för en ökning av lärarlönerna vid de svenska utlandsskolorna, lämnar enligt statskontorets uppfattning den i ärendet redovisade utredningen icke tillräckliga hållpunkter för en så väsentlig höjning av statens bidrag till verksamheten som överstyrelsen ifrågasatt. Närmare kännedom om berörda skolors arbetsformer, elevantal och undervisningsplaner synes böra krävas för ett dylikt beslut. I avvaktan härpå vill ämbetsverket dock icke motsätta sig, att anslagsposten uppräknas med förslagsvis 10 000 kronor, att disponeras av Kungl. Maj:t för bidragsförstärkning till de skolor, som visa sig vara i särskilt behov därav.

Departementschefen. Huvuddelen av detta anslags belopp faller på anslagsposten 1 Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor. Anslagsposten för visst budgetår avser dels slutreglering av statsbidraget för närmast föregående budgetår, dels förskott med 90 procent, gällande löpande budgetår men beräknat på statsbidraget för närmast föregående budgetår. Utgifterna under anslagsposten hänföra sig alltså väsentligen till lönekostnaderna under närmast föregående budgetår.

Anslaget för innevarande budgetår kommer enligt riksräkenskapsverkets beräkningar att överskridas med cirka 48 miljoner kronor, huvudsakligen på grund av rörliga tilläggets höjning från och med senare halvåret av budgetåret 1950/51. Denna merbelastning är för innevarande budgetår inräknad i anslaget XII: F 6. Här ifrågavarande anslag för nästa budgetår,

vilket alltså väsentligen avser lönekostnaderna under budgetåret 1951/52, kommer enligt riksräkenskapsverkets beräkningar att belastas med ytterligare 41 miljoner kronor. Ökningen beror huvudsakligen dels på att utbetalningen under innevarande budgetår påverkas av rörliga tilläggets höjning endast för ett halvår, dels på att slutregleringen till följd av förskotts-systemets utformning alltid blir onormalt stor under budgetåret efter en löneförhöjning, dels på ökning av lärarantalet till följd av elevantalets stegring. I förhållande till anslagsbeloppet för innevarande budgetår utgör den för nästa budgetår beräknade utgiftsökningen 89 miljoner kronor.

Statskontoret har påyrkat, att »kommunavdragen» — d. v. s. de belopp, som enligt 3 § 4 mom. statsbidragskungörelsen 1948: 208 skola avdragas från lärarlönekostnaderna vid statsbidragets bestämmande och vilka alltså utgöra skoldistriktens bidrag till lärarlönekostnadernas bestridande — skola höjas i anslutning till rörliga tilläggets ökning. Spörsmålet har tidigare berörts i propositionen 1951: 155 (s. 31), därvid föredragande departementschefen förklarat sig icke vara beredd att isolerat upptaga denna fråga. Jag anser mig icke heller böra nu föreslå höjning av »kommunavdragen».

Den för nästa budgetår beräknade anslagsökningen avser jämväl andra automatiska kostnadsökningar än de förut nämnda, ehuru av mindre betydelse. Sålunda bör nämnas, att rörliga tilläggets förhöjning gäller även övningslärare samt att kommunindelningsreformen medför ökade kostnader för överlärare.

Skolöverstyrelsens anslagsäskanden avse också vissa icke-automatiska utgiftsökningar. Sålunda hemställer överstyrelsen, att statsbidrag skall få utgå till viss instruktionsverksamhet i gymnastik. Gymnastiklärare skulle vid bifall härtill få i tjänsten inräkna tjänstgöring som instruktör i gymnastik för lärare vid folkskolan och statsbidrag skulle få utgå för denna instruktörstjänstgöring. Verksamheten skulle under nästa budgetår begränsas till högst 200 veckotimmar. Som skolöverstyrelsen påpekat har frågan om denna instruktörsverksamhet varit uppe till behandling i den på föredragning av nuvarande chefen för civildepartementet framlagda propositionen (1950: 234) med förslag till avlöningsbestämmelser för övningslärare. Föredragande statsrådet var då icke beredd att föreslå en organisation av ifrågavarande slag. I två motioner (I: 469 och II: 559) vid 1950 års riksdag yrkades genomförande av lärarlönesakkunnigas förslag i ämnet. Statsutskottet (utl. 155) framhöll, att spörsmålet kunde ha avseende å övningslärare jämväl i andra ämnen än gymnastik och att svårigheter därför föreläge att överblicka konsekvenserna av den föreslagna anordningen. Utskottet ansåg därför, att frågan i första hand borde prövas genom Kungl. Maj:ts försorg, och fann sig i sakens dåvarande läge icke böra tillstyrka motionerna. Jag vill vidare erinra om att överstyrelsen också i anslagsäskandena för innevarande budgetår gjorde framställning om statsbidrag

för instruktionsverksamheten i gymnastik. I utlåtande häröver avstyrkte statskontoret förslaget och pekade på viss möjlighet att utan särskild kostnad för statsverket åstadkomma dylik verksamhet. Även skolöverstyrelsens aktuella framställning har avstyrkts av statskontoret, som funnit vad överstyrelsen nu anfört icke giva ämbetsverket skäl att frångå sin tidigare ståndpunkt. Ehuru jag delar skolöverstyrelsens uppfattning om värdet av instruktionsverksamhet, särskilt under nuvarande brist på gymnastiklokaler, finner jag mig icke nu kunna tillstyrka, att statsbidrag får utgå för ändamålet.

I fråga om de svenska skolorna i utlandet föreslår överstyrelsen en fastare reglering av statsbidragen, innebärande att dessa skolor beträffande lärarlöner och statsbidrag härtill skulle i stort sett bli jämställda med folkskolorna i Sverige. För ändamålet beräknar överstyrelsen en fördubbling av anslagsposten 6. Jag är icke beredd att nu tillstyrka en så omfattande bidragsförbättring. Jag ansluter mig i stället till statskontorets förslag om höjning av anslagsposten med 10 000 kronor. Det torde liksom nu få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma bidragen till de olika skolorna.

Överstyrelsens förslag, att en särskild anslagspost för undervisnings- och kuratorsverksamhet bland zigenare skulle uppföras under anslaget, kan jag i likhet med riksräkenskapsverket och statskontoret icke biträda.

I det följande ämnar jag föreslå, att det nu i riksstaten uppförda förslagsanslaget till handledning vid korrespondens- och radioundervisningen i folkskolan skall överföras till här ifrågavarande anslag. Någon särskild anslagspost torde ej böra uppföras för ändamålet.

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört beräknar jag i nära överensstämmelse med riksräkenskapsverkets förslag anslagsposten 1 till 321 000 000 kronor, anslagsposten 2 till 600 000 kronor, anslagsposten 3 till 24 100 000 kronor, anslagsposten 4 till 210 000 kronor, anslagsposten 5 till 25 000 kronor och anslagsposten 6 till 65 000 kronor. Anslaget i dess helhet bör alltså uppföras med 346 000 000 kronor, vilket belopp överstiger anslagsbeloppet för innevarande budgetår med 89 miljoner kronor.

II. Genomförande av enhetlig lästid i folkskolan.

G ä l l a n d e o r d n i n g. Den årliga lästiden i folkskolan har alltsedan läsåret 1942/43 varit antingen $36\frac{4}{7}$ eller 39 veckor. Antalet verkliga undervisningsdagar skall utgöra minst 202 i skolor med den kortare lästiden och minst 214 i skolor med den längre lästiden, inräknat tid för friluftsverksamhet m. m. Vederbörande kommunala representation beslutar, huruvida skolorna i distriktet skola arbeta med den längre eller kortare lästiden.

För de enskilda lärjungarna kan antalet läsdagar understiga det angivna. Bortsett från de varannandagsläsande undantagsformerna äro följande fall av intresse:

1. Växellov (folkskolestadgan § 15 mom. 4, andra stycket). Där skolvägarnas längd eller andra omständigheter av motsvarande betydelse därtill föranleda, får läraravdelning uppdelas i två grupper, som växelvis erhålla ledighet en dag i veckan. Dock få de i undervisningsplanen angivna timtalen icke härigenom minskas med mer än fem timmar i veckan.

2. Gruppundervisning (samma författningsrum, första stycket). Om växellov icke anordnas, kan läraravdelning vid skola av B2-, B3-, D1- och b-formerna, ifall det ur undervisningens synpunkt befinnes lämpligt, uppdelas i två grupper, som under vissa av läsårets veckor undervisas växelvis. Dock får den årliga lästiden för lärjungarna icke därigenom inskränkas mer än 100 timmar vid 39 veckors lästid och 50 timmar vid $36\frac{4}{7}$ veckors lästid.

3. Reducerad timplan (kung. 392/1949). Anordningen gäller småskolan och får användas i läraravdelning med minst 15 lärjungar i skola av a-form och minst 12 lärjungar i skola av b-form. I klass 1 av a-formen minskas undervisningstiden för varje enskild lärjunge till 20 timmar i veckan, men samtidigt delas avdelningen i två undervisningsgrupper under 8 av dessa timmar, så att lärarens undervisningstid i klassen blir 28 timmar i veckan. I klass 2 får varje lärjunge 24 timmar, och avdelningen klyves under 4 av dessa timmar. I b-formen äro motsvarande siffror 22 och 6.

Lärarnas löner påverkas i vissa fall av lästidens längd, såsom närmare framgår av följande tabell (Arf § 13 mom. 1):

Befattning	Lönegrad	Löneklasser
<i>Folkskollärare vid skola med 39 veckors årlig lästid:</i>		
ordinarie	Ca 21	21—24
extra ordinarie	Ce 19	19—22
extra	Cg 17	17—20
<i>Folkskollärare vid skola med $36\frac{4}{7}$ veckors årlig lästid:</i>		
ordinarie	Ca 20	20—23
extra ordinarie	Ce 18	18—21
extra	Cg 17	17—20
<i>Småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare:</i>		
ordinarie	Ca 13	13—16
extra ordinarie	Ce 11	11—14
extra	Cg 9	9—12

Ordinarie och extra ordinarie folkskollärare i skoldistrikt med den längre lästiden står alltså en lönegrad högre än motsvarande lärare i distrikt med den kortare lästiden. Någon sådan skillnad finnes däremot icke för extra folkskollärare och ej heller för småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare.

T i d i g a r e ö v e r v ä g a n d e n m. m. De nuvarande alternativen för lästidens längd fastställdes i princip genom beslut av 1939 års riksdag. Möjligheten att generellt övergå till 39 veckors lästid hade redan då ingående dryftats. 1937 års folkskoleutredning, som förberett frågan, pekade emellertid på vissa förhållanden, som manade till varsamhet vid en förlängning av skolans lästid. Det var huvudsakligen två omständigheter, som utredningen tillmätte betydelse:

1. Den jordbrukande befolkningen hade vissa tider ett påtagligt behov av de mera vuxna barnens hjälp med olika göromål, exempelvis vid sådd och skördearbete, rensning av rotfrukter samt potatis- och betupptagning.

2. En förlängning av läsåret till 39 veckor måste vålla svårigheter att ordna fortsättningsskolans undervisning, som på landsbygden nästan utan undantag, frånsett ämnet hushållsgöromål, sköttes av folkskolans lärare.

I propositionen 1939:149 anförde departementschefen ytterligare vissa omständigheter, som i dåvarande läge måste göra saken tveksam:

3. Beslut hade fattats om folkskolans utbyggande med en sjunde årsklass. Det syntes icke lämpligt att låta två för landsbygdens skolväsen så betydelsefulla och ingripande reformer som ökningen av antalet skolår och förlängningen av lästiden till 39 veckor sammanfalla till tiden.

4. De ekonomiska konsekvenserna för statsverket finge icke heller förbises. Kostnaderna kunde beräknas till 1 900 000 kronor.

5. Vissa psykologiska hänsyn måste tagas. De skoldistrikt, som ännu icke utsträckt lästiden, hade säkerligen i många fall de största svårigheterna att övervinna.

Riksdagen förklarade sig dela departementschefens uppfattning:

»Den mycket betydande reformverksamhet inom folkskoleväsendet, som ägt rum under senare år, talar enligt riksdagens mening för att varsamhet bör iakttagas från statsmakternas sida, när det gäller genomförandet av ytterligare skolorganisatoriska åtgärder. Riksdagen anser sig därför icke kunna tillstyrka, att steget nu skulle tagas fullt ut till en enhetlig lästid av 39 veckor, men vill understryka det av departementschefen gjorda uttalandet, att det bör vara statsmakterna angeläget att främja den pågående frivilliga utvecklingen för utsträckning av lästiden till 39 veckor.» (Skriv. 252 s. 2.)

Utvecklingen har sedan raskt gått i den av statsmakterna önskade riktningen. Följande tabell ger en översikt över lästiden inom skoldistriktet läsåren 1939/51.

Siffrorna tala ett tydligt språk. Medan läsåret 1939/40 ännu 60,9 procent av skoldistriktet hade mindre än 39 veckors lästid, hade antalet läsåret 1950/51 nedgått till 8,5 procent.

Genom beslut den 19 maj 1950 tillkallades inom ecklesiastikdepartementet sakkunniga med uppgift att utreda organisatoriska och pedagogiska frågor av betydelse för den inom 1949 års tjänsteförteckningskommitté pågående tjänsteförteckningsrevisionen. Enligt direktiven skulle dessa

Läsår	Skoldistrikt med lästiden						Summa skol-distrikt
	39 veckor		36 ⁴ / ₇ veckor		34 ⁴ / ₇ veckor		
	antal	%	antal	%	antal	%	
1939/40	964	39,1	973	39,5	529	21,4	2466
1940/41	1005	40,8	1038	42,1	421	17,1	2464
1941/42	1058	43,0	1062	43,1	343	13,9	2463
1942/43	1143	46,4	1321	53,6	—	—	2464
1943/44	1245	50,6	1216	49,4	—	—	2461
1944/45	1361	55,4	1097	44,6	—	—	2458
1945/46	1491	60,7	966	39,3	—	—	2457
1946/47	1599	65,1	857	34,9	—	—	2456
1947/48	1741	71,0	711	29,0	—	—	2452
1948/49	2060	84,1	389	15,8	—	—	2449
1949/50	2140	87,5	307	12,5	—	—	2447
1950/51	2239	91,5	207	8,5	—	—	2446

Om olika lästider förekommit i samma skoldistrikt — vilket rätt ofta varit fallet — har i tabellen distriktet förts i den kolumn, som anger den lästid, vilken varit övervägande inom distriktet.

bland annat undersöka, huruvida en och samma årliga lästid kunde genomföras i samtliga skoldistrikt; därigenom skulle vid tjänsteförteckningsrevisionen vinnas, att en enhetlig lönegrad kunde bli gällande för folkskollärarna.

De sakkunniga, 1950 års lärarutredning, ha avgivit betänkande den 12 juli 1951.

F ö r e l i g g a n d e u t r e d n i n g. För att erhålla fylligare uppgifter om de skoldistrikt, som fortfarande hade den kortare lästiden, inhämtade de sakkunniga vissa uppgifter från folkskolinspektörerna om de läraravdelningar, som hade 36 ⁴/₇ veckors lästid. Antalet skoldistrikt, där den kortare lästiden förekommer i någon avdelning, är givetvis större än antalet distrikt, där denna lästid är övervägande. Enligt de erhållna uppgifterna utgjorde antalet läraravdelningar med 36 ⁴/₇ veckors lästid undervisade av småskollärare och folkskollärare 503 respektive 518. Den kortare lästiden förekommer huvudsakligen i ett rätt begränsat område av Götaland. Av de 322 skoldistrikt, som i sin helhet eller i begränsad omfattning hade 36 ⁴/₇ veckors lästid, lågo inte mindre än 275 eller 85 procent i Jönköpings, Kronobergs, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs eller Skaraborgs län. Genomgående är det fråga om mycket små skoldistrikt. Det största skoldistriktet med den kortare lästiden, Tärna i Västerbottens län, har 17 läraravdelningar. Antalet läraravdelningar med kortare lästid var vid tidpunkten för undersökningen endast 3,5 procent av samtliga.

I rätt många fall — 99 av de 322 — var den kortare lästiden begränsad till småskolestadiet. I 26 skoldistrikt var den begränsad till folkskolestadiet; ofta förekommer den endast i sjunde klassen.

Av den snabba frivilliga övergången till 39 veckors lästid drar utredningen den slutsatsen, att de gamla skälen för en kortare lästid icke längre ha samma giltighet som förr. Den kortare lästidens mycket begränsade geografiska utbredning tyder på att skolväsendets traditionella utformning och befolkningens allmänna inställning till skolan ha mera att betyda än exempelvis behovet av hjälp vid jordbruksarbete av olika slag. Svårigheterna med organisationen av fortsättningsskolan ha minskats, då fortsättningsskolan numera i regel är ettårig mot tidigare tvåårig. Härtill bidrager också, att fortsättningsskolekurser i många fall anordnas i anslutning till hushållsgöromål. Svårigheten att erhålla tid för fortsättningsskolan mellan höst- och vårterminerna bortfalla härigenom ofta, enär särskilda lokaler i stor utsträckning finnas för denna undervisning.

Ett nytt skäl, som tidigare knappast spelat någon större roll i diskussionen, har nu ryckt i förgrunden, betonar utredningen. När ett hundratal skoldistrikt bibehållit 36 $\frac{4}{7}$ veckors lästid endast på småskolestadiet, har man av allt att döma letts av en önskan att göra skolgången för de minsta barnen mindre krävande.

Vanligen har man velat befria småskolans lärjungar från skolgången under den tid, då vägarna äro sämst, och därför förlängt julferierna ett par veckor. Förhållandena härvidlag torde emellertid icke vara svårare i de områden, där den kortare lästiden bibehållits, än i landet i övrigt. Skulle skäl av här ifrågavarande slag i något distrikt äga större styrka, böra tydligen skolskjutsar anordnas. Den reducerade timplanen för småskolan av år 1949, som förutsätter arbete med delad klass i rätt stor utsträckning, gör det till och med möjligt att för vardera gruppen inskränka arbetet till fem dagar i veckan.

Om sålunda tidigare motiv för kortare lästid väsentligen mist sin bärighet, ha å andra sidan skälen för en enhetlig, i alla skoldistrikt lika lästid om 39 veckor vuxit i styrka. Det erkännes alltmera villigt, att en förbättrad skolgång för landsbygdsbarnen på längre sikt är ägnad att förbättra den jordbrukande befolkningens möjligheter och villkor. Strävandena att bättre tillgodose landsbygden ha varit en av drivfjädrarna till 1950 års skolreformsbeslut.

Över huvud torde frågan om utsträckning av folkskolans lästid till 39 veckor böra ses som ett led i den allmänna utvecklingen på folkundervisningens område. När de flyttande skolorna helt och varannandagsläsningen i det närmaste avvecklats, när skolformerna även i övrigt successivt förbättrats, när ett sjunde läsår nu genomförts och allt fler skoldistrikt frivilligt genomföra ett åttonde, är detta otvivelaktigt ett vittnesbörd om att skolans undervisning täcker väsentliga och alltmer framträdande behov i nutidssamhället. Det är knappast erforderligt att förebringa speciella motiveringar för den delreform, varom nu är fråga.

Speciella förhållanden göra det önskvärt, att reformen genomföres nu, fortsätter utredningen. Från och med år 1952 skall den nya kommunindel-

ningen genomföras. Olägenheter av skilda slag kunna uppstå, om nuvarande bestämmelser därvid kvarstå.

Slutligen erinrar utredningen om att en konsekvent övergång till 39 veckors lästid lönetekniskt sett skulle komma att innebära en förenkling. De särbestämmelser i löne- och pensionsförfattningarna, som avse lärare i skolor med kortare lästid, kunna utgå, om övergången till 39 veckors lästid göres generell.

Utredningen föreslår, att *lästiden i folkskolan från och med läsåret 1952/53 skall utgöra 39 veckor per år.*

Det är väl icke helt uteslutet, att genomförandet av 39 veckors lästid på en och annan ort kunde vålla vissa olägenheter, fortsätter utredningen. Till stor del torde emellertid dessa kunna undanröjas genom utnyttjande av utvägar, som redan anvisats i gällande författningar. De sakkunniga vilja erinra om de i folkskolestadgan 15 § 4 mom. intagna bestämmelserna om gruppundervisning och växellov och om de redan berörda möjligheter, som kungörelsen om reducerad timplan och gruppundervisning i småskolan, nr 392/1949, erbjuder. Den utformning, kungörelsen om statsbidrag för skolskjutsar erhållit genom kung. 346/1947, ökar skoldistriktens möjligheter att smidigt tillgodose vissa av de behov, som kunna framträda i samband med en förlängning av lästiden. Slutligen må erinras om det årligen återkommande cirkuläret (jfr 169/1951) angående ledighet för lärjungar vid bland annat folk- och småskolor för deltagande i lantbruksarbete m. m. Vid de årliga övervägandena rörande dess prolongering torde jordbrukets behov av barnens hjälp och önskvärdenheten av en smidig avvägning mellan skolans och arbetslivets krav tillhöra de självfallna huvudsynpunkterna. Härutöver kunna individuella ledigheter för lärjungarna beviljas i den ordning skoldistriktets ordningsstadga föreskriver.

Dessa utvägar äro enligt de sakkunnigas uppfattning tillsammantagna i stort sett tillräckliga för att möjliggöra en mjuk övergång till den längre lästiden. Någon tvekan kan måhända råda i fråga om småskolestadiet, där den kortare lästiden understundom bibehållits, oaktat i övrigt övergång skett till längre lästid. Skulle i fråga om småskolestadiet särskilda förhållanden kunna påvisas inom något skoldistrikt, vilka göra ett undantag för distriktet klart önskvärt för kortare eller längre tid framåt, bör Kungl. Maj:t givetvis vara oförhindrad att medgiva uppskov. Ur lönetekniska synpunkter komme detta icke att medföra komplikationer, eftersom avlöningen åt småskolans lärare icke är beroende av lästidens längd.

Skulle mot förmodan uppskov med införandet av den enhetliga lästiden medgivas för folkskolestadiet vid någon skola, böra lärarna kunna åläggas skyldighet att bestrida annan undervisning på sätt, som framgår av tilläggsbestämmelserna till avlöningsreglementet för folkskolan, 2 § 1 mom. Däremot torde undantagsbestämmelser i fråga om dessa lärares lönegrads-placering icke vara påkallade.

Remissyttranden. De över sakkunnigförslaget hörda lärarorganisationerna, *Sveriges överlärares förbund*, *Sveriges folkskollärares förbund*, *Sveriges folkskollärares förbund* och *Sveriges småskollärares förbund* tillstyrka samtliga.

Av *folkskolinspektörerna* förordar ingen enda det nuvarande lägre läs-

tidsalternativets bibehållande. Några få inspektörer ifrågasätta dock jämkningar i de lästider, som nu tillämpas i det stora flertalet skoldistrikt.

Svenska landskommunernas förbund finner det helt i linje med den beslutade skolreformen att nu fastställa lästiden i folkskolan till 39 veckor. Av skäl som de sakkunniga anfört bör likväl en smidig övergångsform tillskapas för småskolestadiet. *Jönköpings läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott* anser det vara av stor betydelse, att landsbygdens ungdom får en första utbildning fullt likvärdig med den, som bjudes ungdomen i städer och samhällen. De skäl, som bruka åberopas för en kortare lästid — bland annat behovet att utnyttja barnen i skolåldern för arbete i hemmen — böra sålunda icke få vara avgörande.

De i ärendet hörda *länsstyrelserna* ha intet att erinra. *Statskontoret* finner det med hänsyn till den förestående kommunindelningsreformen angeläget, att en enhetlig lästid genomföres vid folkskolorna.

Skolöverstyrelsen, som i utlåtande den 30 januari 1939 förordade en enhetlig lästid av 39 veckor, vidbliver denna mening. Där särskilda förhållanden det föranleda, bör uppskov med förlängning av lästiden kunna medgivas för såväl folk- som småskolestadiet. Frågan, huruvida folkskolornas och de högre skolornas lästider kunna än bättre anpassas efter varandra, synes icke böra upptagas i detta sammanhang.

K o s t n a d e r n a för reformen bero huvudsakligen på den lönegradsuppflyttning, som lästidens förlängning skulle medföra för ordinarie och extra ordinarie folkskollärare.

Huvuddelen av de lärare det här gäller kunna beräknas vara ordinarie (lönegrad 20), i all synnerhet som det här i första hand gäller skolor av lägre skolform, beträffande vilka riksdagen 1946 uttalade, att lärartjänsterna i princip böra vara ordinarie. De allra flesta torde tillhöra ortsgrupperna 1 eller 2. Med utgångspunkt häri beräkna de sakkunniga, att kostnadsökningen för genomförandet av 39 veckors lästid vid samtliga folkskolor med nuvarande löneförhöjningar skulle belöpa sig till i runt tal 300 000 kronor. För småskolorna skulle ingen motsvarande kostnadsökning uppstå.

Vid bedömningen av den kalkylerade kostnadsökningen bör uppmärksammas, att en ökning av lönekostnaderna även utan generellt beslut om enhetlig lästid kan väntas automatiskt uppstå till följd av den frivilliga övergången till 39 veckors lästid, framhålla de sakkunniga. De ha därför ansett sig kunna avstå från att beräkna vissa smärre kostnadsökningar i samband med reformen, såsom de till följd av läsårets förlängning ökade vikariatskostnaderna.

Departementschefen. Av utredningen framgår, att intill utgången av sistförflutna läsår 91,5 procent av skoldistriktet spontant genomfört 39 veckors lästid och att, om man räknar i läraravdelningar, till och med 96,5 procent av organisationen under läsåret tillämpade denna lästid. De hinder, som ännu för tio år sedan stodo i vägen för en generell utsträckning

av lästiden, äro nu i huvudsak undanröjda. De organisatoriska svårigheterna ha starkt reducerats, sedan den obligatoriska skolan gjorts sjuårig med en därpå byggd förkortad fortsättningsskola. Reformens ekonomiska räckvidd har minskats, allteftersom antalet distrikt med kortare lästid blivit mindre. Insikten om skolutbildningens värde och betydelse har samtidigt alltmer slagit igenom i målsmanskretsar. I remissyttrandena över den nu föreliggande utredningen tillstyrkes med stor samstämmighet införandet av en enhetlig lästid av ungefär 39 veckors längd.

Även jag delar denna mening, och jag finner det mest rationellt, att frågan löses i det större sammanhang, som kommunindelningsreformen skapat. Jag förordar alltså, att en enhetlig lästid av 39 veckor införes från och med det första hela läsår, då den nya kommunorganisationen är i funktion, med andra ord från och med budgetåret 1952/53. En konsekvens därav blir, att folkskolläraernas avlöningsförhållanden från och med samma tidpunkt kan ordnas enhetligt på basis av de bestämmelser, som nu gälla vid folkskolor med 39 veckors lästid.

Kostnaderna ha av 1950 års lärarutredning på grundval av förhållandena vårterminen 1951 uppskattats till 300 000 kronor. Med hänsyn till den ytterligare övergång till 39 veckors lästid, som innevarande läsår torde ha ägt rum, och den frivilliga övergång, som kunde motses instundande läsår, därest generellt beslut om lästidens förlängning icke komme till stånd, torde de verkliga kostnaderna kunna beräknas till avsevärt lägre belopp. Det synes tillräckligt att uppskatta kostnadsökningen till 200 000 kronor. Med hänsyn till gällande ordning för utbetalandet av statsbidragen till folkskolläraernas avlöning inverkar förslaget genomförande ej på anslagsberäkningen för budgetåret 1952/53.

Uppskov med införandet av reformen kan möjligen komma att ifrågasättas inom skoldistrikt, där de lokala förhållandena i något avseende avvika från de i vårt land typiska. Jag har anledning tro, att det icke kan bli fråga om mer än ett fåtal fall, eftersom redan nu gällande författningar möjliggöra uppmjukande anordningar. Skulle något skoldistrikt kunna förebringa speciella omständigheter av den art, att en omedelbar förlängning av lästiden måste sägas medföra uppenbara svårigheter, bör Kungl. Maj:t givetvis kunna tillmötesgå en uppskovsansökan från distriktets sida.

Förlänges lästiden i folkskolan på sätt av mig föreslagits, kommer läsårets längd vid folkskolorna och de högre skolorna att nära sammanfalla. Frågan om fullständig samordning av arbetstiderna synes icke böra upptagas i detta sammanhang. Dess lösning torde komma att föras närmare genom den utredning om gemensam skolstyrelse, som uppdragits åt förra året tillkallade sakkunniga inom departementet. Även resultatet av vissa inom skolöverstyrelsen pågående undersökningar angående läsårets längd bör avvaktas.

Frågan om en generell förlängning av lästiden i folkskolan synes mig vara av den natur, att riksdagens yttrande bör inhämtas.

III. Hemställen.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) förklara sig icke hava något att erinra mot att den årliga lästiden i folkskolan fastställs till en enhetlig tid av 39 veckor från och med läsåret 1952/53,

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 346 000 000 kronor.

[240] 22. *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor.*

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	900 000	920 242
1951/52 (statsliggaren s. 647)	945 000	
1952/53 (förslag)	1 060 000	

Det nuvarande förslagsanslaget är uppdelat på en anslagspost till bidrag till arvoden åt skolläkare å förslagsvis 775 000 kronor och en anslagspost till bidrag till avlöning av skolsköterskor å förslagsvis 170 000 kronor.

Gällande bestämmelser om ifrågavarande hälsovård innehålla bland annat följande:

Till skolläkare skall utgå arvode av minst 2 kronor 50 öre för varje lärjunge, som vid vårterminens slut var inskriven och åtnjutit undervisning vid vederbörande skola. För varje sådan lärjunge utgår statsbidrag till arvodet med 1 krona 25 öre i efterskott för budgetår.

I skoldistrikt med högst 20 000 invånare skola distriktssköterskorna vara skolsköterskor, distriktet dock obetaget att anställa särskild skolsköterska. I städer med mer än 20 000 invånare böra särskilda skolsköterskor anställas, varvid på varje skolsköterska med full tjänstgöring bör ankomma vården av högst 1 500 barn. Till arvode åt skolsköterska utgår statsbidrag i efterskott med en krona för varje vid vårterminens slut inskriven lärjunge, dock med högst hälften av distriktets verkliga kostnader för skolsköterskans avlöning. Beträffande deltidsanställd skolsköterska i distrikt med högst 20 000 invånare gäller vidare, att statsbidraget ej heller må överstiga hälften av ett belopp, motsvarande arvode efter 100 kronor för vecka vid heltidstjänstgöring i början av höstterminen under visst, av skolöverstyrelsen bestämt antal veckor och efter 3 kronor 75 öre för timme vid tjänstgöring under återstoden av läsåret.

Skolöverstyrelsen beräknar, med utgångspunkt i det beräknade elevantalet höstterminen 1952, vid oförändrade statsbidragsgrunder en automatisk ökning av förutnämnda anslagsposter med 142 500 kronor respektive

15 000 kronor. Under erinran om att överstyrelsen föreslagit arvodeshöjning för skolläkare vid allmänna och kommunala läroverk föreslår överstyrelsen, att minimiarvodet för skolläkare vid folk- och småskolor höjes till 3 kronor 50 öre per lärjunge. Överstyrelsen, som utgår från att hälften av denna ökning skall bestridas av skoldistriktet, beräknar för arvodeshöjningen en anslagsökning av 367 500 kronor utöver den förut angivna automatiska ökningen. Vidare föreslår överstyrelsen, att antalet elever per skolköterska med full tjänstgöring begränsas till 1 000—1 300 samt att förutnämnda för deltidsanställda skolköterskor fastställda maximibelopp för vecka vid heltidstjänstgöring och för timme vid övrig tjänstgöring höjas till 135 kronor respektive 5 kronor 50 öre. Ett bifall härtill skulle enligt överstyrelsens beräkning medföra en kostnadsökning för statsverket av 40 000 kronor utöver den automatiska ökningen.

Departementschefen. Den automatiska ökningen av medelsbehovet till följd av elevantalets stegring bör beräknas med hänsyn till elevantalet vid slutet av vårterminen 1952. Jag uppskattar ökningen till 70 000 kronor under skolläkarposten och till 15 000 kronor under skolköterskeposten.

På grund av det förändrade prisläget och med hänsyn till den ökning av arbetsbördan, som skolläkarna åsamkats genom åliggandet att införa läkarintyg i arbetsböcker för lärjungar, föreslår jag, att från och med den 1 juli 1952 minimiarvodet för skolläkare ökas från 2 kronor 50 öre till 3 kronor 15 öre och statsbidraget för skolläkare höjes från 1 krona 25 öre till 1 krona 55 öre per lärjunge. Denna bidragshöjning kan beräknas medföra en ökning av statsbidragsutgifterna med cirka 250 000 kronor. Ökningen inverkar dock icke på medelsbehovet för nästa budgetår.

Överstyrelsens förslag om minskning av omfattningen av heltidstjänstgörande skolköterskors uppgifter kan jag icke biträda. Vad angår skolköterskornas arvoden och statsbidraget härtill, erinrar jag om den enligt proposition 1951: 214 företagna regleringen. Denna kan för nästa budgetår beräknas medföra en ökning av medelsbehovet under detta anslag med 30 000 kronor.

Vid bifall till vad jag föreslagit torde anslaget böra höjas med sammanlagt 115 000 kronor till 1 060 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder beträffande statsbidrag till skolläkare vid folk- och småskolor, att tillämpas från och med den 1 juli 1952,

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 1 060 000 kronor.

[241] 23. **Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	125 000	61 244
1949/50	75 000	58 778
1950/51	75 000	56 638
1951/52 (statsliggaren s. 648)	65 000	
1952/53 (förslag)	65 000	

Skolöverstyrelsen föreslår — med beaktande av å ena sidan vidtagna taxehöjningar, å andra sidan den låga anslagsbelastningen — oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[242] 24. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter.** Detta förslagsanslag hade tidigare rubriken Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m. I samband med övningslärarreformen ha emellertid statsbidragen till hushållslärarynnorna i folkskolan överförts till annat anslag. Det förevarande anslaget gäller sålunda numera endast i fråga om undervisning, som i särskild anstalt anordnas av landsting, hushållnings-sällskap eller annan av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd organisation. Anslaget är för innevarande budgetår upptaget med 50 000 kronor (statsliggaren s. 648). I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen föreslår jag oförändrat anslag för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[243] 25. **Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	440 000	355 825
1951/52 (statsliggaren s. 648 f.)	440 000	
1952/53 (förslag)	500 000	

Skolöverstyrelsen, som med hänsyn till rörliga tilläggets ökning beräknar statens utgifter för ifrågavarande ändamål budgetåren 1950/51 och 1951/52 till 390 000 respektive 450 000 kronor, föreslår höjning av anslaget för nästa budgetår till 505 000 kronor.

Departementschefen. I ungefärlig överensstämmelse med skolöverstyrelsens beräkning föreslår jag höjning av anslaget med 60 000 kronor till 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

[244] **26. Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	300 000	333 383
1950/51	300 000	224 639
1951/52 (statsliggaren s. 650)	300 000	
1952/53 (förslag)	300 000	

I enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[245] **27. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	700 000	680 844
1951/52 (statsliggaren s. 651)	750 000	
1952/53 (förslag)	650 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, med hänsyn till beräknade växlingar i här ifrågasvarande organisation, minskning av anslaget till 632 000 kronor.

Departementschefen. Anslaget torde böra uppföras med i avrundat tal 650 000 kronor, vilket belopp understiger det nuvarande anslagsbeloppet med 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

[246] **28. Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 250 000	2 220 918
1950/51	2 250 000	1 879 821
1951/52 (statsliggaren s. 651)	2 250 000	
1952/53 (förslag)	2 250 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslår *skolöverstyrelsen* höjning av anslaget med 250 000 kronor. Härvid beräknar överstyrelsen å ena sidan en automatisk minskning i medelsbehovet med 166 000 kronor. Å andra sidan räknar överstyrelsen med en ökning å 416 000 kronor, avseende höjning av det belopp, som enligt statsbidragsbestämmelserna skall anses motsvara kostnaden för inackordering i skolhem eller arbetsstuga. Beträffande sistnämnda höjning må här nämnas följande:

Enligt gällande statsbidragskungörelse bestämmer Kungl. Maj:t det belopp, som skall anses motsvara kostnaden för inackordering i skolhem eller arbetsstuga.

Genom beslut den 19 december 1947 förordnade Kungl. Maj:t, att detta belopp skulle från och med den 1 januari 1948 tills vidare utgöra 2 kronor för varje dag, vederbörande barn erhållit fostran och vård på skolhemmet eller arbetsstugan (dock för högst det antal dagar, som i vederbörlig ordning bestämts). Beloppet skulle minskas med 30 öre för varje dag, barnet deltagit i skolmåltid, för vilken statsbidrag utgick. Till grund för Kungl. Maj:ts beslut låg främst en av skolöverstyrelsen gjord utredning rörande driftkostnaderna vid ett antal skolhem och arbetsstugor under budgetåret 1945/46, utvisande en medelkostnad per barn och dag av 2 kronor 12 öre.

Efter undersökning av skolhemmens driftkostnader under budgetåret 1948/49 föreslog överstyrelsen sedermera, att nämnda belopp av 2 kronor skulle höjas till 3 kronor. Statskontoret tillstyrkte höjning av beloppet till 2 kronor 75 öre, varjämte ämbetsverket föreslog ökning av avdraget för barn, som deltagit i skolmåltid, till 50 öre. Förslagen föranledde emellertid ingen åtgärd.

I sina nu ifrågavarande anslagsäskanden har överstyrelsen upprepat sin framställning om höjning av kostnadsbeloppet till 3 kronor, under erinran om stegringen av driftkostnaderna. Avdraget för i skolmåltid deltagande barn, vilka utgöra minst hälften av hela antalet, har överstyrelsen ansett allttjämt böra utgöra 30 öre. Höjningen borde tillämpas från och med den 1 juli 1951.

Statskontoret har funnit en höjning till 3 kronor i och för sig rimlig, dock att avdraget för skolmåltidsbarn borde ökas till 50 öre. Om den ökade medelsanvisningen kunde beviljas, hade statskontoret därför ingen erinran mot att anslaget uppräknades enligt överstyrelsens förslag. Bidragsförbättringen borde dock gälla först från och med budgetåret 1952/53.

Genom beslut den 19 oktober 1951 har Kungl. Maj:t förordnat, att det belopp, som skall anses motsvara inackorderingskostnaden, skall från och med den 1 januari 1952 tills vidare utgöra 3 kronor för dag, vilket belopp skall minskas med 50 öre för varje dag barnet deltagit i skolmåltid.

Departementschefen. Förutnämnda av Kungl. Maj:t beslutade höjning från och med den 1 januari 1952 av det belopp, som skall anses motsvara kostnaden för inackordering i skolhem eller arbetsstuga, kan för nästa budgetår beräknas medföra en ökad statsbidragsutgift av omkring 187 000 kronor. Med hänsyn till den automatiska minskning, som överstyrelsen angivit, torde anslaget emellertid kunna uppföras med oförändrat belopp.

I detta sammanhang anhåller jag att få beröra uppkommen fråga om fortsatt disposition av det senast för budgetåret 1947/48 uppförda reservationsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning. Med stöd av riksdagens beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att vid utgången av budgetåret 1950/51 förefintlig behållning å anslaget får disponeras intill utgången av budgetåret 1951/52. Under förutsättning att reserverade medel finge disponeras även under budgetåret 1952/53, har överstyrelsen förklarat anslag för ändamålet icke vara erforderligt för nästa budgetår. Med anledning härav synes riksdagens medgivande till sådan fortsatt disposition böra inhämtas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 2 250 000 kronor;

b) medgiva, att vid utgången av budgetåret 1951/52 befintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning må disponeras intill utgången av budgetåret 1952/53.

[247] **29. Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	9 000 000	12 816 672
1950/51	13 000 000	14 607 726
1951/52 (statsliggaren s. 652)	15 000 000	
1952/53 (förslag)	18 000 000	

Skolöverstyrelsen föreslår höjning av anslaget med 3 miljoner kronor till 18 miljoner kronor. Förslaget motiveras med stegring av skjutspriserna samt utökning av skjutsverksamheten till följd av bland annat centraliserings- och rationaliseringsåtgärder inom folkskoleväsendet.

Departementschefen. Jag finner ej anledning till erinran mot överstyrelsens beräkning av det erforderliga anslaget för nästa budgetår. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kronor.

[248] 30. *Folkskolor m. m.*: Bidrag till kostnaderna för tillhållande av fria läroböcker m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	6 150 000	6 149 990
1951/52 (statsliggaren s. 652)	6 650 000	
1952/53 (förslag)	8 300 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 3 700 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Automatisk anslagshöjning med hänsyn till ökning av antalet skolpliktiga lärjungar	250 000
2. Höjning av bidragsbeloppet per lärjunge från 10 till 15 kronor	3 450 000
	Summa kronor 3 700 000

Till stöd för det under 2. upptagna förslaget anför överstyrelsen i huvudsak:

Genom kungörelsen 1951:557 har möjlighet lämnats skoldistriktet att i större omfattning än tidigare lämna läroböcker m. m. som lån i stället för gåva. På grund härav kommer statsbidraget att betyda en något större förmån för kommunerna än tidigare.

Emellertid ha skoldistriktets faktiska kostnader för fria läroböcker m. m. stigit avsevärt. Det nuvarande bidraget, 10 kronor för lärjunge, bestämdes på grundval av en utredning rörande medelkostnaden i 76 skoldistrikt under läsåret 1944/45, utvisande en medelkostnad av 12 kronor. Vid en förnyad undersökning rörande samma distrikt för läsåret 1949/50 har överstyrelsen kommit till ett medelvärde av 20 kronor 24 öre. De där-efter inträffade kraftiga prishöjningarna på denna materiel torde kunna uppskattas till omkring 50 procent av föregående års priser. En välbehövlig standardhöjning av läroböckerna har även skett.

Då det nuvarande bidraget år 1946 bestämdes, betonade departementschefen, att beloppet borde tid efter annan underkastas revision i anslutning till prisutvecklingen och den pedagogiska erfarenhetens krav på ny undervisningsmateriel. Överstyrelsen finner en höjning nu klart motiverad. Det kan befaras, att vissa skoldistrikt, om en ökning ej sker, drivas att alltför hårt tillämpa låneprincipen.

Ökningen av bidraget synes kunna fixeras till fem kronor per år och lärjunge.

Departementschefen. Såsom skolöverstyrelsen föreslagit bör för nästa budgetår beräknas en automatisk utgiftsstegring av 250 000 kronor.

I likhet med överstyrelsen anser jag statsbidraget böra höjas på grund av de senaste årens prisstegringar. Jag är dock icke nu beredd att förorda

större höjning än från nuvarande 10 kronor till 12 kronor per lärjunge och år, medförande en ökning av medelsbehovet med 1 400 000 kronor.

Anslaget torde således böra höjas med sammanlagt 1 650 000 kronor till 8 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordad höjning från och med den 1 juli 1952 av statsbidraget för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. åt lärjungar vid folk- och småskolor,

b) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 8 300 000 kronor.

[249] 31. **Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	22 000 000	17 377 636
1950/51	34 000 000	24 557 103
1951/52 (statsliggaren s. 652)	34 000 000	
1952/53 (förslag)	50 000 000	

Från detta anslag avförs statsbidrag, som utgå dels jämlikt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet, dels enligt kungörelsen 1948: 438 angående statsbidrag till provisoriska skolbyggnader för folkskoleväsendet.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår uppräknig av anslaget med 44 miljoner kronor till 78 miljoner kronor. Av vad överstyrelsen anför inhämtas bland annat:

Av överstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnade men ännu icke avgjorda statsbidragsärenden omfatta en beräknad sammanlagd kostnad av minst 110 miljoner kronor. Till överstyrelsen inkomna men av överstyrelsen ännu icke färdigbehandlade statsbidragsärenden gälla byggnadsföretag, för vilka sammanlagda kostnaderna av överstyrelsen preliminärt uppskattats till minst 105 miljoner kronor. Dessutom bör här tagas i beräkning ett flertal byggnadsföretag, beträffande vilka, enligt av folkskolinspektörerna lämnade uppgifter, ansökning om statsbidrag torde komma att ingivas till länsstyrelserna före den 1 januari 1952. I fråga om dessa företag har överstyrelsen, som utgått från antalet behovsprövade nya lokaler, uppskattat totalkostnaderna till cirka 130 miljoner kronor. De beräknade kostnaderna för skolbyggnadsföretag, beträffande vilka statsbidragsansökan inkommit eller kan beräknas bli ingiven före den 1 januari 1952, uppgå alltså sammanlagt till omkring 345 miljoner kronor.

Med anledning av inkomna ansökningar om prövning av lokalbehovet har överstyrelsen förklarat sådant behov föreligga, respektive folkskolinspektörerna i sina yttranden över av överstyrelsen ännu icke färdigbehandlade ansökningar räknat med ett behov, motsvarande en sammanlagd kostnad av omkring 430 miljoner kronor.

Sammanlagda kostnaderna för skolbyggnadsföretag, till vilka statsbidrag

ännu icke beviljats men beträffande vilka utredningsarbetet dock fortskridit så långt, att lokalbehovet varit eller nu är föremål för överstyrelsens prövning, kunna således beräknas till 775 miljoner kronor.

Vidare böra omnämnas de mestadels i så kallade etappbyggen ingående byggnadsarbeten, för vilka statsbidrag medgivits men byggnadstillstånd ännu icke beviljats. Kostnaderna för dessa arbeten beräknar överstyrelsen sammanlagt till omkring 150 miljoner.

Totalkostnaden för det i dag för folkskoleväsendet aktuella byggnadsbehovet kan alltså uppskattas till 925 miljoner kronor.

För kalenderåret 1952 beräknar överstyrelsen kostnadsramen för angelägna folkskolebyggen till 275 miljoner kronor. Härtill bör läggas ett belopp av 15 miljoner kronor för utförande av kvarvarande etapparbeten, huvudsakligen avseende gymnastiksal, skolkökslokaler m. fl. speciallokaler. För provisoriska skollokaler och för icke statsbidragsberättigade byggnadsarbeten räknar överstyrelsen med 10 miljoner kronor. För kalenderåret 1952 finner överstyrelsen sålunda nödvändigt att räkna med en tillståndskvot av 300 miljoner kronor, varav ett belopp av 290 miljoner kronor skulle komma att påverka anslagsbehovet för budgetåret 1952/53.

Vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1952/53 utgår överstyrelsen från att statsbidrag till skolbyggnadsföretag genomsnittligt utgår med 41 procent av totalkostnaden, att $\frac{1}{2}$ utanordnas under det budgetår, som börjar den 1 juli det kalenderår, under vilket byggnadstillstånd beviljats för företaget, samt att $\frac{1}{4}$ utbetalas under det närmast följande budgetåret och $\frac{1}{4}$ under det därpå följande budgetåret.

Hänsyn bör också tagas till de ytterligare statsbidrag, som pläga beviljas för utförda företag, där på grund av inträffade prisstegringar de verkliga kostnaderna kommit att överstiga de beräknade. Dylika kostnadshöjningar falla utanför byggnadskvoten. För ändamålet beräknas för nästa budgetår 2 miljoner kronor.

Då kostnadsramen för tillståndsgivningen i fråga om statsbidragsberättigade skolbyggnadsföretag var 68 miljoner kronor år 1950 och utgör 93 miljoner kronor år 1951 samt, därest överstyrelsens förslag vinner beaktande, kommer att uppgå till 290 miljoner kronor år 1952, skulle alltså medelsbehovet för budgetåret 1952/53 kunna beräknas till

$\frac{41}{100} \left(\frac{68\,000\,000}{4} + \frac{93\,000\,000}{4} + \frac{290\,000\,000}{2} + 2\,000\,000 \right)$ eller i avrundat tal 78 miljoner kronor.

Departementschefen. För utredning av frågan om ändring av grunderna för här ifrågavarande statsbidrag ämnar jag inom kort tillkalla särskilda sakkunniga. I avvaktan på resultatet av denna utredning utgår jag nu från oförändrade statsbidragsgrunder.

Skolöverstyrelsen har för kalenderåret 1952 räknat med en avsevärd höjning av byggnadskvoten för folkskolelokaler och med en därav följande kraftig ökning av anslagsbelastningen under nästa budgetår. Frågan om byggnadskvotens storlek, som i annat sammanhang denna dag berörts av chefen för finansdepartementet, upptages icke här till behandling. Vid be-

dömningen av det nu föreliggande spørsmålet om hur stor anslagsbelastningen kan antagas bli under nästa budgetår utgår jag emellertid från en viss ökning av investeringsbeloppet för folkskolebyggen, om också icke av den storlek överstyrelsen beräknat. Med hänsyn tagen till de olika på medelsåtgången inverkan omständigheterna räknar jag med att anslagsbelastningen under nästa budgetår icke skall överstiga 50 miljoner kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 000 kronor.

[250] 32. Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 200 000	2 075 466
1950/51	2 200 000	2 321 744
1951/52 (statsliggaren s. 653)	2 500 000	
1952/53 (förslag)	2 500 000	

Enligt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet äga motsvarande bestämmelser i den äldre kungörelsen i ämnet, 1936: 45, alltjämt i huvudsak tillämpning beträffande byggnadsarbeten, till vilka Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag före den 1 januari 1946. Dock ha vissa övergångsbestämmelser tillskapats, möjliggörande bland annat viss omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av de nya, genom kungörelsen 1945: 882 fastställda grunderna. De bidrag till byggnadsarbeten, som utgå enligt bestämmelserna i 1936 års kungörelse, avföras från här ifrågavarande anslag.

Skolöverstyrelsen föreslår uppräknig av anslaget med 200 000 kronor. Enligt överstyrelsens uppgift utgöra de från och med redovisningsåret 1950/51 utgående årsbidragen omkring 2 490 000 kronor. Uppräkningen anser överstyrelsen erforderlig med hänsyn till att årsbidrag kunna beräknas komma att utgå för ytterligare ett antal byggnadsföretag.

Departementschefen. Även om vissa skäl synas tala för att under kommande år anslagsbehovet blir något större än det för innevarande budgetår bestämda anslagsbeloppet, anser jag mig böra föreslå oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

[251] 33. Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	700 000	818 628
1951/52 (statsliggaren s. 653)	600 000	
1952/53 (förslag)	600 000	

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Detta anslag borde rätteligen successivt minskas, allteftersom bidragstiden utlöper för respektive lokalårgångar. Emellertid synes minskningen i medelsåtgången icke ha blivit så stor som — på grundval av uppgifter i statsutskottets utlåtande 1935: 142 — vid anslagsavvägningarna beräknats. För nästa budgetår torde anslaget därför böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[252] 34. Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	625 000	658 198
1950/51	800 000	555 736
1951/52 (statsliggaren s. 653)	850 000	
1952/53 (förslag)	900 000	

Skolöverstyrelsen föreslår ökning av anslaget för nästa budgetår till 1 100 000 kronor. Som motivering härför anför överstyrelsen i huvudsak.

Enligt infortrade uppgifter utgjorde de i skoldistriktens statsbidragsrekvisitioner upptagna kostnaderna för under redovisningsåret 1950/51 förhyrda lokaler sammanlagt omkring 1 670 000 kronor. För redovisningsåret 1951/52 har beräknats en totalkostnad av omkring 2 010 000 kronor. På grund av rådande begränsning av byggnadsverksamheten är en fortsatt ökning av antalet hyrda lokaler att förutse.

I detta sammanhang anhåller jag att få anmäla uppkommen fråga om viss utvidgning av statsbidragsrätten. Enligt gällande bestämmelser (kung. 1936: 45) äger skoldistrikt för undervisningslokaler och lokaler för barnbespisning, vilka av distriktet förhyras, åtnjuta årligt hyresbidrag med hälften av den erlagda hyran (i förekommande fall jämkad till enligt ortens pris skäligt belopp), under villkor att lokalerna blivit av folkskolinspektören för ändamålet godkända.

Svenska stadsförbundets styrelse hemställer, att hyresbidrag skall få

utgå även för sådana undervisningslokaler och lokaler för barnbespisning, som inrymmas i andra kommunen tillhöriga byggnader än folkskolebyggnader. Av framställningen inhämtas bland annat följande.

Grundtanken bakom kungörelsen 1936:45 angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet måste ha varit att bereda kommunerna en generell lättnad i kostnaderna för lokaler för folkskoleväsendets behov. Fördenskull medgavs statsbidrag såväl till kostnader för anskaffande av nya skollokaler genom ny-, om- eller tillbyggnad som till kostnader för vissa redan uppförda skollokaler och för förhyrande av undervisningslokaler. Bortsett från lokaler, som tagits i bruk före den 1 juli 1912, skulle statsbidrag sålunda utgå för praktiskt taget alla undervisningslokaler. Även upplåtelser av lokaler, som äro avsedda för andra kommunala förvaltningsgrenar, innebära emellertid en kostnad för kommunen, vilken markerat framträder, om lokalen kunnat uthyras för annat ändamål eller kommunen tvingas anskaffa andra lokaler för den förvaltningsgren, som genom uthyrningen till skoländamål gått miste om erforderliga lokalutrymmen.

Statsmakterna ha numera medgivit, att statsbidrag till byggnadsarbeten må utgå även då skoldistrikt för anskaffande av folkskolelokaler tager i anspråk kommunal byggnad. Konsekvensen kräver en motsvarande hållning i fråga om hyresbidrag.

Styrelsen är medveten om att ett förslag att utsträcka hyresbidragsgivningen till att avse jämväl lokaler i andra kommunala byggnader kommer att möta invändningar, därför att en sådan ordning skulle inbjuda kommunerna till manipulationer med sina lokalutrymmen för att få högsta möjliga statsbidrag. Då det emellertid torde kunna uppdragas åt vederbörande folkskolinspektörer och länsstyrelser att utöva kontroll även härutinnan, kan styrelsen icke finna dylika invändningar avgörande.

Skolöverstyrelsen tillstyrker, att hyresbidrag får utgå även då kommun till folkskolelokal upplåter för annat kommunalt ändamål än folkskoleväsendet utnyttjad lokal, dock med viss inskränkning i fall då statsbidrag utgått till lokalens uppförande. Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Genom kungörelsen 1945:882 har möjlighet öppnats för skoldistrikt att erhålla statsbidrag i samband med anskaffande av nya skollokaler genom att för annat kommunalt ändamål än folkskoleväsendet avsedd byggnad tages i anspråk. Statsbidrag utgår ej mindre på grundval av ett belopp, som provas skäligen med avseende å värdet av byggnaden vid övertagandet, än även till bestridande av kostnader för ändrings- och reparationsarbeten.

Skoldistrikt äger sålunda erhålla bidrag av statsmedel för anskaffande av nya skollokaler genom nybyggnad eller om- eller tillbyggnad samt för förhyrning av lokaler. Avsikten härmed är uppenbarligen att bereda skoldistrikt lättnad vid tillgodoseendet av folkskolans lokalbehov.

Nu rådande förhållanden på byggnadsmarknaden förorsaka stora svårigheter i fråga om anskaffandet av för folkskoleväsendet erforderliga lokaler. För tillgodoseendet av det mest trängande lokalbehovet händer det ej sällan, att kommunen mot ersättning upplåter för annat kommunalt ändamål anskaffade lokaler till undervisningslokaler och lokaler för barnbespisning i folkskolan. Hyresförhållande i vedertagen bemärkelse torde ej kun-

na anses föreligga i dylika fall. Det synes dock skäligt, att statsbidrag finge utgå jämväl i dessa fall, eftersom statsbidrag numera utgår, när skoldistrikt för anskaffande av nya skollokaler tager i anspråk annan kommunal byggnad, och bidrag till ersättning för andra än förhyrda lokaler därjämte torde vara ägnat att stimulera skoldistriktet till att anskaffa för skolväsendet så lämpliga lokaler som möjligt.

Enligt överstyrelsens mening bör skoldistrikt tillerkännas rätt till statsbidrag i regel med hälften av den erlagda eller beräknade ersättningen, även då den egna kommunen till undervisningslokaler och lokaler för barnbespisning upplåter för annat kommunalt ändamål än folkskoleväsendet utnyttjade lokaler. Viss inskränkning synes dock vara påkallad i fråga om sådan lokal för annat kommunalt ändamål, för vars uppförande utgått statsbidrag. I detta syfte bör § 12 kungörelsen 1936: 45 erhålla exempelvis följande ändrade lydelse.

»För undervisningslokaler och lokaler för barnbespisning, vilka av skoldistrikt förhyras eller eljest mot ersättning upplåtas till skoldistrikt, äger distriktet åtnjuta årligt statsbidrag med hälften av den erlagda hyran eller ersättningen. Därvid skall dock iakttagas, att om hyran eller ersättningen uppenbarligen överstiger det belopp, som enligt ortens pris kan anses skäligt, bidraget skall utgå med hälften av sistnämnda belopp, samt tillika beträffande annan än förhyrd lokal, för vars uppförande utgått statsbidrag, att bidraget skall ytterligare jämkas till vad som må anses skäligt med hänsyn till det tidigare statsbidraget.

Såsom villkor för statsbidraget gäller, att lokalerna blivit av folkskolinspektören för ändamålet godkända, samt, i fråga om sådan lokal, som ej förhyrts, att denna icke vid tiden för upplåtelsen nyttjades för folk- eller fortsättningsskolan.»

Vissa besvärsmål ha förekommit om hyresbidrag i här avsedda fall och riksräkenskapsverket har sin uppmärksamhet riktad på frågan, i vilken omfattning hyresbidrag utgått för lokaler, vilka av kommun avsetts för annat än skoländamål men sedan upplåtits för folkskolan.

Statskontoret avstyrker överstyrelsens förslag och anför därvid följande.

Enligt vad statskontoret inhämtat torde omkring 90 procent av samtliga skoldistrikt inom landet sammanfalla med den borgerliga kommunen. Ett bifall till föreliggande förslag skulle följaktligen medföra en för statsverkets del avsevärd utvidgning av området för bidragsgivningen med åtföljande utgiftsökning. Utvecklingen torde för övrigt med hänsyn till den beslutade nya kommunala indelningen gå mot större skoldistrikt och ökat kommunalt skatteunderlag. Vid sådant förhållande torde kostnaderna för anskaffning av lokaler i fall som förevarande framdeles bli av jämförelsevis ringa ekonomisk betydelse för kommunerna. Mot bakgrunden härav och då de svårigheter, i fråga om anskaffandet av lokaler för folkskolan, som nuvarande förhållanden på byggnadsmarknaden framkallat, få anses vara av övergående natur, finner statskontoret tillräckliga skäl icke föreligga för tillmötesgående av framställningen, särskilt som en dylik anordning ur kontrollsynpunkt icke är att förorda.

Departementschefen. Till bestridande av skoldistriktens kostnader för lokaler för folkskoleväsendet utgår statsbidrag i olika former. Bland annat utgår sedan år 1946 »statsbidrag till byggnadsarbeten» i fall, då skoldistrikt för anskaffande av nya skollokaler tar i anspråk en hel byggnad till-

hörande kommunen. Konsekvensen synes bjuda, att hyresbidrag får utgå, då kommun till undervisnings- eller bespisningslokal för folkskoleväsendet upplåter kommunen tillhörig, för annat ändamål disponerad särskild lokal. Detta är påkallat även därav, att skoldistriktet icke ha möjlighet att nybygga skollokaler i erforderlig omfattning och att det är svårt att anskaffa lämpliga skollokaler på annat sätt. Hyresbidrag synes emellertid icke böra utgå för kommunal lokal, som är avsedd till lokal för folkskolan eller annan skolform. Enligt min mening bör nämligen i förevarande hänseende hela skolväsendet betraktas som en enhet och det anses såsom naturligt, att en lokal, som är avsedd för skoländamål, användes för sådant ändamål, även om det skulle ske av en annan skolform än den, för vilken lokalen ursprungligen avsetts. Såsom överstyrelsen föreslagit bör vidare hyresbidraget minskas, om statsbidrag utgått till byggandet eller iordningställandet av lokalen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser rörande hyresbidrag i här avsett fall.

Det ställer sig svårt att beräkna kostnadsökningen vid genomförande av vad jag föreslagit rörande hyresbidrag för kommunal lokal. Med hänsyn till medelsåtgången under sistförflutna budgetår torde emellertid anslaget för nästa budgetår icke behöva ökas med mer än 50 000 kronor eller till 900 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att hyresbidrag från och med budgetåret 1952/53 må i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag förordat utgå också för vederbörande kommun tillhörig lokal,

b) till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[253] **35. Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	2 900 000	2 622 447
1951/52 (statsliggaren s. 653)	2 900 000	
1952/53 (förslag)	2 900 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 450 000 kronor. Härvid räknar överstyrelsen med en automatisk ökning av 100 000 kronor på grund av ökning av antalet läraravdelningar. Överstyrelsen hemställer även, att statsbidragsbeloppen, nu 60, 110, 160 och 200 kronor för avdelning av respektive Aa-, B1b-, B2- och B3-D-typ, måtte på grund av prisstegringar höjas till respektive 70, 125, 180 och 225 kronor. För sistnämnda ändamål beräknar överstyrelsen en anslagsökning av 350 000 kronor.

Statskontoret finner en förbättring av bidragsbeloppen icke vara ett spörsmål av sådan angelägenhetsgrad, att det bör upptagas till omprövning i nuvarande statsfinansiella läge. I betraktande av anslagsbelastningen under budgetåret 1950/51 anser statskontoret anslaget kunna uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag ansluter mig till statskontorets mening och föreslår alltså oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 2 900 000 kronor.

[254] 36. **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 000 000	975 387
1950/51	2 500 000	2 237 364
1951/52 (statsliggaren s. 653)	3 500 000	
1952/53 (förslag)	3 900 000	

Enligt kungörelsen 1946: 887, som gäller sedan budgetåret 1947/48, utgår här ifrågavarande byggnadsbidrag till skoldistrikt vid nybyggnad av tjänstebostad och vid inredande av tjänstebostad i inköpt eller annorledes förvärvad byggnad samt vid om- eller tillbyggnad eller mera omfattande ändringsarbeten å vid kungörelsens ikraftträdande befintlig tjänstebostad. I fråga om nybyggd eller nyinredd tjänstebostad utgör byggnadsbidraget 12 000 kronor för tjänstebostad för ordinarie folkskollärare och 8 000 kronor för tjänstebostad för annan lärare, dock högst 40 procent av byggnadskostnaderna. Byggnadsbidrag utbetalas först när bostaden färdigställt och avsynats samt godkänts. Under innevarande budgetår må Kungl. Maj:t enligt riksdagens beslut bevilja byggnadsbidrag med tillhopp högst 4 000 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår höjning av anslaget för nästa budgetår med 500 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att en avsevärd eftersläpning i fråga om utbetalningen av beviljade bidrag synes förekomma. Anslaget för budgetåret 1952/53 torde sålunda väsentligen komma att belastas av byggnadsbidragen enligt Kungl. Maj:ts under budgetåret 1950/51 meddelade beslut. Under nämnda budgetår har Kungl. Maj:t medgivit statsbidrag för anskaffande genom nybyggnad eller genom inköp av befintlig byggnad av sammanlagt 227 tjänstebostäder för ordinarie folkskollärare och 89 tjänstebostäder för annan lärare. Under samma budgetår har Kungl. Maj:t dessutom meddelat ett antal beslut om byggnadsbidrag till kostnader för förbättrande av vissa befintliga tjänstebostäder. Sammanlagda

beloppet av dessa byggnadsbidrag beräknas till 3 881 000 kronor. Medelsåtgången torde dock även något påverkas av statsbidrag, som beviljas innevarande budgetår.

Överstyrelsen föreslår vidare, att byggnadsbidrag till nybyggd (nyinredd) tjänstebostad från och med nästa budgetår skall utgå med 50 procent av byggnadskostnaderna, dock högst med 30 000 kronor för tjänstebostad för ordinarie folkskollärare och 20 000 kronor för tjänstebostad för annan lärare. Från kostnaderna skall avdragas merkostnad för påfallande hög standard. Förslagets genomförande beräknas ej nämnvärt påverka medelsbehovet för nästa budgetår. Däremot bör sammanlagda beloppet av de byggnadsbidrag, som må beviljas under budgetåret, höjas i förhållande till tidigare år. Av vad överstyrelsen i ämnet anfört inhämtas bland annat följande:

Kostnaderna för uppförande av tjänstebostäder ha numera stegrats så, att en höjning av bidragen är starkt påkallad. Särskilt i betraktande av landsbygdsdistriktens svårigheter att erhålla kompetenta lärare vid skolor med otillfredsställande tjänstebostäder synes det angeläget, att erforderlig nyanskaffning av tjänstebostäder icke hämmas.

Enligt av överstyrelsen gjord undersökning har den verkliga, statsbidragsberättigade byggnadskostnaden för tjänstebostad under tidsperioden 1948 — sommaren 1951 i genomsnitt utgjort cirka 47 000 kronor för folkskolläraryrbostad och cirka 33 650 kronor för småskolläraryrbostad. Särskilt höga synas byggnadskostnaderna vara i Norrland (utom Gävleborgs län) samt i Uppsala, Södermanlands, Göteborgs och Bohus ävensom Kopparbergs län. De nämnda kostnadsbeloppen representera emellertid ett passerat stadium. Enligt uppgifter av byggnadsstyrelsen synes en folkskolläraryrbostad av sten vid prisläget sommaren 1950 ha betingat en genomsnittlig byggnadskostnad av cirka 55 000 kronor och motsvarande kostnad för en småskolläraryrbostad ha utgjort cirka 37 000 kronor. I betraktande av de under det därefter förflutna året kraftigt stegrade byggnadskostnaderna torde den verkliga, egentliga byggnadskostnaden komma att uppgå till för en folkskolläraryrbostad 60 000—70 000 kronor och för en småskolläraryrbostad 40 000—47 000 kronor.

1941 års lärarlönesakkunniga, vilkas förslag ligger till grund för gällande bestämmelser om byggnadsbidragen, beräknade de ungefärliga byggnadskostnaderna för ett hus av trä, inrymmande bredvid varandra en tjänstebostad av omkring 90 kvadratmeter och en tjänstebostad av omkring 55 kvadratmeter, till omkring 50 000 kronor, varav 30 000 kronor för den större och 20 000 kronor för den mindre bostaden. De sakkunniga uttalade, att de faktorer, som framförallt påverkade storleken av byggnadsbidraget, vore byggnadskostnader, räntesatser och underhållskostnader samt hyresavdragen. I dåvarande läge skulle enligt de sakkunnigas mening ett byggnadsbidrag på åtminstone 40 procent av byggnadskostnaderna i normala fall behövas för att kompensera ett skoldistrikt för den utgiftsökning, som skyldigheten att tillhandahålla tjänstebostad medförde.

Enligt överstyrelsens mening finnes en enkel utväg att giva skoldistriktet kompensation för den utgiftsökning, som skyldigheten att tillhandahå-

hålla tjänstebostäder av normal storlek och standard medför. Ett byggnadsbidrag å 50 procent av byggnadskostnaderna synes numera behövas för att, vid oförändrade hyresavdrag enligt kung. 1946:883, någorlunda kompensera skoldistriktet för nämnda utgiftsökning. En sådan huvudregel skulle då kompletteras med bestämmelse, att byggnadsbidrag dock skulle utgå med högst visst belopp. Beloppet synes, under hänvisning till vad numera utrönt om de verkliga byggnadskostnaderna, lämpligen ej böra sättas lägre än till 30 000 kronor för folkskolläraryrkebostad och 20 000 kronor för småskolläraryrkebostad. Ändock skulle skoldistriktet ej erhålla full kompensation beträffande bostäder på ort hänförd till hyresgrupp 1 eller 2, och någon skyldighet för skoldistrikt att tillhandahålla lärare tjänstebostad torde endast i enstaka undantagsfall föreligga på ort hänförd till högre hyresgrupp. Nämnda grundläggande regler för utgående av byggnadsbidrag böra emellertid kompletteras med bestämmelse om att de styrkta verkliga byggnadskostnaderna (anskaffningskostnaderna) skola, innan byggnadsbidraget beräknas, frånräknas *ej blott*, såsom nu är fallet, värdet av befintlig bostad, som ersättes genom anskaffande av ny tjänstebostad, och i förekommande fall brandskade- eller annan ersättning för tjänstebostad, som ersättes, *utan även* det belopp, som prövas motsvara uppkommen merkostnad genom att ny tjänstebostad givits påfallande hög standard i fråga om golvyta eller eljest. Nämnda omständigheter böra prövas i samband med statsbidragsärendets handläggning samt i form av anvisning meddelas i samband med beslut i varje särskilt fall. Beslutet därutinnan skulle lända till efterrättelse vid avsyning av byggnadsföretaget och vid utbetalning av byggnadsbidraget.

I detta sammanhang vill överstyrelsen nämna, *dels* att överstyrelsen i november 1950, i anslutning till tidigare utsända plantyper till lärarbostäder, låtit utarbeta och till statens folkskolinspektörer utsänt två nya plantyper till folkskolläraryrkebostäder med en nettogolvyta av 90 kvadratmeter med anledning av det alltmer växande kravet på att byggnadskostnaderna böra förbilligas, *dels ock* att för folkskolinspektörerna och skoldistriktet framhållits, att distriktet numera icke kunna påräkna statsbidrag och tillstånd att upptaga lån till bestridande av kostnaderna för tjänstebostäder, vilkas nettogolvyta avsevärt överstiger 90 kvadratmeter för folkskolläraryrkebostad och 60 kvadratmeter i fråga om småskolläraryrkebostad.

Statskontoret anser, att anslaget för nästa budgetår bör uppföras med 3 900 000 kronor. Ämbetsverket finner det i och för sig skäligt, att byggnadsbidragen höjas till respektive 16 000 och 10 000 kronor, men hyser tvekan om nödvändigheten av att nu genomföra en sådan ändring. Statskontoret anför bland annat följande:

Under hand har inhämtats, att byggnadskostnadsindex från den 1 juli 1945 till den 1 januari 1951 stigit med för stenhus 21, för trähus 36 och för trerumsvilla av trä 30 procent. Det kan vidare konstateras, även om indexserierna ännu icke färdigställt, att kostnadsstegringen under första halvåret 1951 varit avsevärd, särskilt i fråga om trähus. Man torde emellertid icke, i avsaknad av hållpunkter beträffande den kommande kostnadsutvecklingen, nu böra taga hänsyn till under 1951 inträffade förändringar av indextalen.

I enlighet med sin tidigare intagna ståndpunkt har statskontoret, som

avstyrker förslaget om ändring av maximiprocenten, i och för sig intet att erinra mot en höjning av bidraget i huvudsak motsvarande kostnadsför dyrningen fram till år 1951. Byggnadsbidraget borde sålunda i avrundade belopp lämpligen kunna fastställas till 16 000 kronor för tjänstebostad för ordinarie folkskollärare och till 10 000 kronor för tjänstebostad för annan lärare. Ämbetsverket hyser emellertid viss tvekan, om de olika statsbidragen till det kommunala skolväsendet, bland annat med hänsyn till det inom allmänna statsbidragsutredningen pågående arbetet, böra undergå någon ändring för närvarande, därest icke alldeles särskilda skäl kunna anföras härför. Byggnadsbidragen till tjänstebostäder tillhöra den typ av bidrag, vilkas betydelse för kommunerna enligt statskontorets uppfattning är av så begränsad räckvidd, att omedelbara åtgärder för en anpassning av dem efter prisnivån icke framstå som ofrånkomliga.

Liksom tidigare föreslår statskontoret, att från anskaffningskostnaderna för tjänstebostad skall avdragas det belopp, som prövas motsvara uppkommen merkostnad till följd av att bostaden givits högre standard i fråga om golvyta m. m. än som lägst föreskrivits i gällande boställsordning eller som eljest kan anses skäligt.

Departementschefen. Frågan om höjning av byggnadsbidragen för tjänstebostäder var föremål för behandling vid 1950 års riksdag (jfr åttonde huvudtit., p. 242, och statsutskottets utl. 8, p. 234:o). Skolöverstyrelsens då behandlade förslag, vars grunder återgå i dess nu ifrågavarande framställning, hade mött viss kritik, och någon ändring av byggnadsbidragen skedde icke. Läget är nu i många avseenden annorlunda. Byggnadskostnaderna ha undergått en kraftig stegring. En vidgad erfarenhet finnes i fråga om de verkliga kostnaderna för uppförande av tjänstebostäder. Vissa åtgärder ha också vidtagits i syfte att förhindra, att tjänstebostäder erhålla en för hög standard. Frågan om en lämpligare utformning av statsbidragssystemet torde emellertid böra bli föremål för särskild utredning, och jag ämnar därför inom kort tillkalla sakkunniga. På grund härav anser jag mig nu endast böra föreslå höjning av bidragsbeloppen med hänsyn till den betydande stegringen av byggnadskostnaderna. Jag förordar i anslutning till statskontorets utlåtande, att byggnadsbidragen från och med nästa budgetår höjas för tjänstebostad åt ordinarie folkskollärare från 12 000 kronor till 16 000 kronor och för tjänstebostad åt annan lärare från 8 000 kronor till 10 000 kronor.

Den av mig förordade bidragshöjningen torde endast obetydligt påverka medelsbehovet för nästa budgetår. Den automatiska anslagsökning, som emellertid måste beräknas för samma budgetår, uppskattar jag i enlighet med statskontorets förslag till 400 000 kronor. Anslaget bör således uppföras med 3 900 000 kronor. Vid bifall till mitt förslag om höjning av byggnadsbidragens belopp bör maximibeloppet av byggnadsbidrag, som Kungl. Maj:t må bevilja, för nästa budgetår höjas från 4 miljoner kronor till 5 miljoner kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordad höjning från och med budgetåret 1952/53 av byggnadsbidragen till tjänstebostäder för folkskolans lärare,

b) medgiva att under budgetåret 1952/53 må beviljas byggnadsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare med tillhoppa högst 5 000 000 kronor,

c) till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 3 900 000 kronor.

[255] **37. Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	350 000	278 340
1951/52 (statsliggaren s. 654)	250 000	
1952/53 (förslag)	250 000	

Förevarande bidrag utgår till skoldistrikt, som under de tjugu åren 1927—1947, vilka närmast föregingo ikraftträdandet av nu gällande bidragssystem, verkställt nybyggnad av tjänstebostad eller nedlagt mera avsevärda kostnader på om- eller tillbyggnad av tjänstebostad. Bidraget utgår med visst belopp för varje av byggnadsåtgärderna berörd tjänstebostad, dock endast övergångsvis intill dess 20 år förflutit från det att ifrågavarande byggnadsåtgärder vidtagits.

Skolöverstyrelsen föreslår — på grundval av från länsstyrelserna erhållna uppgifter — för nästa budgetår oförändrat anslag. Jag ansluter mig till detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[256] **38. Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	23 400	22 540
1951/52 (statsliggaren s. 654)	27 000	
1952/53 (förslag)	39 000	

Beträffande Skytteanska skolan och statens förhållande till denna må här nämnas följande (jfr särskilt prop. 1926: 47 och 1927 års åttonde huvudtitel, p. 174):

Skolan inrättades år 1619 på befallning av konung Gustaf II Adolf för undervisning av lappbarn. År 1632 utfärdade konungen stiftelsebrev för skolan samt fullmakt för riksrådet Johan Skytte att vara direktör över det lapska skolväsendet. Till skolans underhåll donerade Skytte en penningssumma, varjämte vissa hemmansräntor och kronotionden anslogos för samma ändamål. Under 1700-talet fräntogs skolan en betydlig del av sin egendom. 1895 års riksdag beslöt, att skolan skulle vara förlagd invid Tärna församlings kyrka samt anvisade medel för uppförande av ett skolhus och ett barnhem för skolan, varvid som villkor föreskrevs, att församlingen, som skulle få hänvisa även andra barn än lappbarn till skolan, skulle bidra till byggnads- och driftkostnadernas bestridande.

Sedan fråga uppkommit om förbättring av skolbyggnaderna, verkställdes viss utredning, som kom att omfatta även behovet av förbättring av församlingens skolväsen i övrigt. I 1925 års statsverksproposition konstaterades, att allvarliga brister vidlåde skolväsendet i församlingen och att församlingen på grund av sin svaga ekonomiska ställning icke kunde själv bekosta en förbättring av skolorganisationen. Särskilt framhölls, att i församlingen förelåg ett synnerligen trängande behov av ett större skolhem. Då staten ansågs böra ikläda sig kostnaderna för åstadkommandet av ett dylikt skolhem, befanns det lämpligast, att skolhemmet inordnades i Skytteanska skolan, vilken i alla fall behövde få en bättre organisation och bättre lokaler. 1926 års riksdag anvisade anslag för erforderliga byggnadsarbeten. Vid utredningen synes ha avsetts, att staten även skulle svara för skolans och skolhemmets driftkostnader, men något klart uttalande i ämnet synes icke ha gjorts från statsmakternas sida.

Skolan och skolhemmet ha inordnats i församlingens skolväsen. Därför utgå statsbidrag till bestridande av lärarlöner och andra driftkostnader på samma sätt som i fråga om andra folkskolor och skoldistrikts skolhem. Vissa driftkostnader, som icke täckas av statsbidragen, bestridas emellertid även av staten genom medelsanvisning under förevarande anslag, vilket huvudsakligen avser skolhemmet. Medel ha också vid olika tillfällen anvisats för byggnadsarbeten vid skolanläggningen. Skolan och skolhemmet mottaga numera sådana Tärna skoldistrikt tillhörande barn, som av skolstyrelsen dit hänvisas.

Anslaget disponeras enligt en av Kungl. Maj:t fastställd stat med därtill hörande bestämmelser (statsliggaren s. 654).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 11 100 kronor enligt följande sammanställning:

	Ökning
1. Till undervisning i slöjd (nu 500 kronor)	200
2. En ny tjänst som vaktmästare i Cg 9 (halvtid)	3 300
3. Uppvärmning, belysning, renhållning, inventariers underhåll m. m. (nu förslagsvis 4 450 kronor)	4 000
4. Inköp av tvättmaskin och centrifug	3 600
	Summa ökning 11 100

Överstyrelsen anför som motivering följande:

1. Posten bör med hänsyn till stegrade materielpriiser höjas med 200 kronor.

2. Överstyrelsen anser det vara nödvändigt med en halvtidsanställd vaktmästare vid skolhemmet för skötsel av värmepannor, gårdshållning, vedkapning m. m. De övriga skolhemmen i Tärnaby ha halvtidsanställda vaktmästare. Avlöningen har beräknats efter lönegrad Cg 9, efter vilken lönegrad vaktmästaren vid kommunens skolhem i Tärnaby avlönas.

3. Med hänsyn till att posten budgetåret 1950/51 överskreds med 3 843 kronor bör den höjas med 4 000 kronor.

4. All tvätt utföres av hemmets personal, då extra tvätthjälp ej kan erhållas. För att underlätta personalens arbete bör tvättstugan förses med erforderlig maskinutrustning. Kostnaderna härför ha beräknats till 3 600 kronor. Tvättstugan har genom byggnadsstyrelsens försorg helt renoverats under läsåret 1950/51.

Departementschefen. Anslagsposten till undervisning i slöjd torde på grund av prisstegringar böra höjas med det föreslagna beloppet av 200 kronor. Överstyrelsen har hemställt, att vid skolhemmet skulle få anställas en vaktmästare med halvtidstjänstgöring och med lön enligt lönegrad Cg 9. För ändamålet har beräknats 3 300 kronor. Såsom av den föregående redogörelsen framgår bestrider staten i huvudsak kostnaderna för skolhemmet. Då jag finner behov av vaktmästarhjälp föreligga, tillstyrker jag, att i skolans stat uppföres en förslagsvis betecknad post å 3 300 kronor till en halvtidsanställd vaktmästare med avlöning, motsvarande hälften av den lön, som enligt statens allmänna avlöningsreglemente tillkommer tjänsteman i lönegrad Cg 9. Anslagsposten till uppvärmning m. m. av skolhemmet bör i enlighet med överstyrelsens förslag höjas med 4 000 kronor. Till inköp av tvättmaskin och centrifug föreslår överstyrelsen ett engångsbelopp av 3 600 kronor. Jag tillstyrker detta förslag. I anslutning till den genomförda löneförbättringen för ekonomibiträden (jfr prop. 1951:214) bör slutligen för avlöning åt skolans två ekonomibiträden beräknas ytterligare 900 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget alltså höjas med 12 000 kronor till 39 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag fästa uppmärksamheten på den oklarhet, som råder rörande statens ekonomiska ansvar för Skytteanska skolan. Det kan ifrågasättas, om de skäl, som föranlett att staten till huvudsaklig del bekostar skolans upprätthållande, äga samma styrka som tidigare. Jag förutsätter därför, att skolöverstyrelsen, då framställning härnäst göres om medelsanvisning av icke-automatisk karaktär till skolan, upptager till behandling frågan, om och i vad mån staten alltjämt bör ekonomiskt ansvara för skolan.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 39 000 kronor.

[257] 39. **Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning.** De för ifrågavarande undervisning anvisade anslagen samt medelsåtgången m. m. framgå av följande sammanställning:

Budgetår	Reservationsanslag till Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning			Förslagsanslag till Folkskolor m. m.: Handledning vid kombinerad korrespondens- och radioundervisning	
	anslag	nettoutgift	reservation	anslag	nettoutgift
1945/46 .	60 000	39 585	20 414	20 000	—
1946/47 .	60 000	7 811	72 603	20 000	2 782
1947/48 .	77 000	46 624	102 978	40 000	3 053
1948/49 .	77 000	76 696	103 282	40 000	16 344
1949/50 .	145 000	87 526	160 755	340 000	17 815
1950/51 .	279 000	131 078	308 677	516 000	42 485
1951/52 .	436 000			549 000	

Beträffande undervisningens organisation under de gångna budgetåren anhåller jag att få hänvisa till redogörelsen under punkten 250 i fjolårets åttonde huvudtitel. Här skall blott nämnas följande: Undervisningen ombesörjes av Aktiebolaget Radiotjänsts skolradioavdelning i samråd med och under överinseende av skolöverstyrelsen. De kostnader, vilka bestridas ur *reservationsanslaget*, utgöras av dels Radiotjänsts utgifter för själva undervisningen, dels telegrafverkets kostnader för radioutsändningarna. Ur *förslagsanslaget* skall utgå statsbidrag till avlönande av handledare i skolorna. Till avlönande av handledare (vanligen lärare i folkskolan) äger skoldistrikt erhålla statsbidrag för högst tre timlärartimmar i veckan vid en och samma skola.

Reservationsanslaget till undervisningens anordnande för innevarande budgetår är avsett dels för en första årskurs (klass 5), en andra årskurs (klass 6) och en tredje årskurs (klass 7) i engelska, vardera om cirka 250 avdelningar, dels ock för en första årskurs (klass 7) i tyska om cirka 70 avdelningar vid försöksskolor.

Skolöverstyrelsen föreslår, efter samråd med skolradiochefen, för nästa budgetår medelsanvisning till korrespondens- och radioundervisningen på sätt framgår av följande sammanställning:

A. Reservationsanslag till undervisningens anordnande:

1. Första årskurs (klass 5) i engelska om cirka 300 avdelningar (ökning omkring 50 avdelningar)	154 800
2. Andra årskurs (klass 6) i engelska av samma omfattning som nuvarande första årskurs (cirka 250 avdelningar)	142 700
3. Tredje årskurs (klass 7) i engelska om cirka 150 avdelningar (minskning omkring 100 avdelningar)	149 200
	Summa 446 700
Minskning på grund av beräknad reservation	132 000
	<u>Anslag i runt tal 315 000</u>
	Minskning 121 000

B. Förslagsanslag till handledning:

Anslag 450 000

Minskning 99 000

Av vad överstyrelsen anfört inhämtas bland annat följande:

A. Under läsåret 1951/52 bestridas i fråga om begynnelsekursen i engelska (klass 5) kostnader för kursbrev m. m. av skoldistriktet, varemot kurserna i engelska i klasserna 6 och 7 anordnats på samma ekonomiska villkor som tidigare, d. v. s. utan kostnader för distriktet. Till den planerade kursen i tyska anmäldes endast omkring 10 avdelningar. Överstyrelsen har därför inte kunnat förordra, att kursen komme till stånd. Försöksdistriktet synas i större utsträckning än som beräknats ha kunnat anskaffa behöriga lärare till denna undervisning.

För läsåret 1952/53 har förutsatts, att skoldistriktet i fråga om första och andra årskurserna (klasserna 5 och 6) svara för kostnaderna för kursbrev m. m. Överstyrelsen har ej ansett sig böra föreslå medelsanvisning för någon kurs i tyska. Med hänsyn till en enligt uppgift av Radiotjänst från budgetåret 1950/51 befintlig reservation av omkring 52 000 kronor och med hänsyn till inställandet av kursen i tyska läsåret 1951/52, vilken kostnadsberäknats till omkring 80 000 kronor, torde det eljest erforderliga anslaget kunna minskas med 132 000 kronor.

B. Överstyrelsen räknar med en undervisningstid av 34 veckor. Då erfarenheterna visat, att det maximala timlärartimtalet (tre) i allmänhet ej uttages helt, ha beräkningarna grundats på statsbidrag för i medeltal två veckotimmar.

Departementschefen. Här ifrågavarande korrespondens- och radioundervisning i folkskolan bör fortsättas under nästa läsår. Undervisningen torde böra erhålla den omfattning överstyrelsen föreslagit och alltså avse undervisning i engelska för tre årskurser om respektive cirka 300, 250 och 150 avdelningar. Detta innebär minskning av hela antalet avdelningar i engelska med cirka 50. Undervisning i tyska, som planerats för omkring 70 avdelningar under innevarande läsår, har icke kommit till stånd i beräknad omfattning.

Från och med innevarande budgetår bestridas kostnaderna för kursbrev m. m. vid nybörjarkursen i engelska av skoldistriktet. Under nästa läsår bör såsom föreslagits denna anordning tillämpas för såväl första som andra årskurserna. De kostnader för undervisningens anordnande, vilka skola bestridas ur reservationsanslaget till detta ändamål, beräknas av skolöverstyrelsen till 446 700 kronor. På grund av möjligheten att använda vissa reserverade medel föreslår överstyrelsen dock endast ett anslag för nästa budgetår av 315 000 kronor. Jag tillstyrker detta förslag, vilket innebär en minskning av anslaget med 121 000 kronor. I detta sammanhang vill jag nämna, att den stora reservation, som förefanns på anslaget vid utgången av budgetåret 1950/51, till största delen uppkommit genom att medelsrekvisitionerna vanligen skett i efterskott för helt budgetår.

Av redogörelsen i det föregående framgår, att det nuvarande förslagsanslaget till handledning vid korrespondens- och radioundervisningen belastats med i förhållande till anslagsbeloppen mycket små utgifter. Detta synes bero på att statsbidragen till handledararvodena oftast avförts på förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor. På grund härav och då handledningen delvis brukar falla inom vederbörande lärares undervisningsskyldighet anser jag mig böra föreslå, att det särskilda anslaget till handledning indrages och att statsbidragen till handledning vid korrespondens- och radioundervisningen från och med nästa budgetår utbetalas från förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 kronor.

[258] 40. **Nomadskolor: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	461 600	407 625
1951/52 (statsliggaren s. 655)	523 200	
1952/53 (förslag)	674 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att sjunde skolåret, vilket från och med läsåret 1950/51 försöksvis införts i Jämtlands och Västerbottens nomadskoldistrikt, från och med nästa läsår införes även i Gällivare och Jukkasjärvi nomadskoldistrikt. Överstyrelsen anför till stöd härför i huvudsak följande:

I den utredning, som låg till grund för 1950 års riksdags beslut om införande av ett sjunde skolår inom Jämtlands och Västerbottens nomadskoldistrikt, förutsattes, att motsvarande förlängning av skolpliktstiden skulle ske inom övriga nomadskoldistrikt, så snart förutsättningar härför föreläge. Överstyrelsen anser tiden nu vara inne att införa sjunde skolåret inom ytterligare tvenne distrikt.

Vid fullständigt genomförande av sjunde skolåret bör sjunde klassen inom de tre sydligare nomadskoldistrikten av Norrbottens län, nämligen Arjeplog, Jokkmokk och Gällivare, centraliseras till nomadskolan i Gällivare. Då härför erfordras viss tillbyggnad, måste införandet av sjunde skolåret i Arjeplog och Jokkmokk anstå. Däremot synes skolplikten inom Gällivare kunna utökas redan från och med läsåret 1952/53. Det nuvarande skolhemmet kan, om ock med viss svårighet, mottaga sjunde klassens barn från sistnämnda nomadskoldistrikt. Anordningen kommer dock givetvis att medföra vissa kostnader, bland annat för en icke-ordinarie lärare, ett biträde vid skolhemmet, inackordering och resor.

Inom de tre nordligaste nomadskoldistrikten av Norrbottens län, nämligen Jukkasjärvi, Vittangi och Karesuando, bör sjunde klassen centraliseras till Jukkasjärvi. Även här erfordras emellertid viss ökning av lokalutrymmena. Vidare är att märka, att samerna inom Vittangi och Kare-

suando nomadskoldistrikt ännu bjuda visst motstånd mot en utökning av skolplikten. Av dessa anledningar föreslår överstyrelsen, att sjunde skolåret inom nämnda område genomföres från och med läsåret 1952/53 endast beträffande Jukkasjärvi nomadskoldistrikt. I Jukkasjärvi erfordras icke någon ny lärare, däremot ytterligare ett biträde i skolhemmet. Kostnaderna för inackordering, resor m. m. komma givetvis att stiga.

Överstyrelsen föreslår vidare, att anslaget för nästa budgetår höjes med 147 100 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	Ökning
1. Två lärartjänster vid visteskola i Ca 13 ersättas med lärartjänster vid byskola i Ca 21	6 700
2. Höjning av arvoden å skolläkare	900
3. » » » » tandläkare	6 000
4. En ny lärartjänst i Ce 19 vid nomadskolan i Gällivare för införande av 7:e skolåret	10 800
5. Medelsanvisning för fyra nya biträden vid skolhem med anledning av 7:e skolårets införande	18 500
6. Höjning av arvoden å pannskötare-gårdskarlar	3 600
7. Ökad medelsanvisning för timlärare i slöjd och hushållsgöromål	12 200
8. Ökad medelsanvisning till vikarier för tjänstlediga lärare	2 400
9. Ökad kostnad för rörligt tillägg å nuvarande personal	86 000
	Summa kronor 147 100

Som motivering anför överstyrelsen i huvudsak följande:

1. Vid vardera av nomadskolorna i Jukkasjärvi och Karesuando har en lärarinna i lönegrad Ca 13 (lärarinna i visteskola) uppehållit undervisning å byskolestadiet (= folkskolestadiet). Dessa båda lärarinnor ha nu pensionerats och böra ersättas med lärare i lönegrad Ca 21 (lärare i byskola).

2. I fråga om folk- och småskolor har överstyrelsen föreslagit höjning av skolläkarnas arvoden med cirka 40 procent. Samma ökning bör ske beträffande här ifrågasvarande arvoden.

3. Arvoden till tandläkare utgå efter samma grunder som vid blind- och dövstumskolor. Efter överläggningar med tandläkarförbundet föreslår skolöverläkaren, att arvoden å skola utgå med 18 kronor per timme i lägsta dyrort och med en ökning av 1 krona per dyrort. Överstyrelsen biträder detta förslag. Detta innebär för nomadskolorna en ökning med cirka 65 procent.

4. Ökningen föranledes av sjunde skolårets införande i Gällivare nomadskoldistrikt.

5. Vid sjunde skolårets införande i Gällivare och Jukkasjärvi erfordras, som förut nämnts, ytterligare ett biträde vid vardera skolhemmet.

När sjunde skolåret infördes i Jämtlands och Västerbottens nomadskoldistrikt, överfördes lärjungarna i fjärde klassen vid nomadskolan i Änge till nomadskolan i Jänsmässholmen. Därigenom undveks anställande av ytterligare en lärare i Änge. Viss omflyttning av barnen i Jänsmässholmen och Storvallen ägde samtidigt rum. Förändringarna medförde ökat barnantal vid båda dessa skolor. Med anledning härav har det visat sig nödvändigt att anställa ett biträde vid vardera skolhemmet. Tidigare ha inga biträden där ansetts erforderliga.

Sammanlagt erfordras alltså medel till avlönande av fyra biträden utöver vad som beräknats för innevarande budgetår.

6. Arvodena till pannskötare-gårdskarlar ha måst höjas. Arvodet beräknas variera mellan 1 350 och 4 500 kronor alltefter arbetets omfattning.

7. Ökningen föranledes dels av timarvodenas höjning, dels och framförallt av sjunde årsklassens införande.

8. Belastningen har visat sig större än tidigare beräknats på grund av sjukledighet bland lärare och övrig personal.

9. Automatisk ökning.

Statskontoret tillstyrker, att två lärartjänster vid visteskola ersättas med lärartjänster vid byskola. I avsaknad av redogörelse för erfarenheterna av sjunde skolåret i Jämtlands och Västerbottens distrikt kan statskontoret icke förorda införande av sjunde skolår i ytterligare två distrikt. Däremot vill ämbetsverket icke motsätta sig, att arvodena till pannskötare-gårdskarlar uppräknas med sammanlagt 3 600 kronor.

Departementschefen. Då sjuårig skolkurs numera är obligatorisk vid folkskolorna, är det önskvärt, att motsvarande utökning av nomadundervisningen kommer till stånd så snart förutsättningar därför föreligga. Sjunde skolåret, vilket från och med sistförflutna läsår införts i de två sydligaste nomadskoldistrikten, torde följaktligen böra på sätt skolöverstyrelsen föreslagit från och med läsåret 1952/53 införas även i Gällivare och Jukkasjärvi nomadskoldistrikt.

Vad angår anslagsäskandena för nästa budgetår, tillstyrker jag överstyrelsens förslag om utbyte av två lärartjänster vid visteskola (Ca 13) mot två lärartjänster vid byskola (Ca 21). För ändamålet bör beräknas en ökning med 5 000 kronor av ordinarieposten, varjämte vederbörliga ändringar böra göras i personalförteckningen för nomadskolorna. Arvodena till skolläkare och tandläkare torde i likhet med liknande arvoden vid andra skolformer böra höjas. Skolläkararvodet bör ökas från 5 kronor till 6 kronor per lärjunge, vilket torde medföra en sammanlagd utgiftsökning med 500 kronor. Jag är icke nu beredd att taga ställning till frågan om med vilka belopp tandläkararvodena böra utgå; därest riksdagen icke framställer erinran däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma arvodenas storlek.

Under icke-ordinarieposten bör beräknas 8 300 kronor för en ny lärartjänst för sjunde skolårets införande i Gällivare distrikt. I anslutning till lönerregleringen för ekonomibiträden (jfr prop. 1951:214) räknar jag med en ökad kostnad för löner åt nomadskolornas ekonomibiträden av 6 000 kronor. Med anledning av skolöverstyrelsens framställning om medelsanvisning för ytterligare biträden till följd av sjunde skolårets införande beräknar jag för tre biträden 14 000 kronor. I likhet med statskontoret tillstyrker jag, att för arvoden åt pannskötare-gårdskarlar anvisas ytterligare

3 600 kronor. För timplärare i slöjd och hushållsgöromål bör i enlighet med överstyrelsens förslag — huvudsakligen på grund av sjunde skolårets införande — beräknas en ökning med 12 200 kronor. Då härjämte för vikarier synes erfordras ytterligare 2 400 kronor, bör icke-ordinarieposten sålunda ökas med tillhoppa 46 500 kronor.

I fråga om anslagsposten till rörligt tillägg beräknar jag en huvudsakligen automatisk ökning med 98 800 kronor. Anslaget bör alltså för nästa budgetår höjas med sammanlagt 150 800 kronor till 674 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1952/53, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för nomadskolorna, som förordas av vad jag i det föregående anført,

b) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	271 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	19 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	240 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	143 300
	Summa kronor 674 000

c) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 674 000 kronor.

[259] 41. **Nomadskolor: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	289 200	369 802
1951/52 (statsliggaren s. 656)	257 200	
1952/53 (förslag)	354 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 57 200 kronor på sätt framgår av följande sammanställning, vilken även upptager av *statskontoret* föreslagna belopp:

	Skolöverstyrelsen	Statskontoret
1. Sjukvård åt lärarpersonal m. m. (nu förslagsvis 200)	+ 1 800	+ 1 800
2. Ersättning åt föreståndarinnor och lärare för resor i tjänsten (nu förslagsvis 1 800) ..	— 1 000	— 1 000

3. Bränsle, lyse och renhållning (nu förslagsvis 73 900)	+ 16 100	+ 16 100
4. Övriga expenser (nu 22 000)	+ 10 000	+ 2 000
5. Kostnader för lärjungars inackordering vid skola (nu förslagsvis 163 100)	+ 26 900	+ 81 900
6. Bidrag till lärjungars resekostnad för inställelse i nomadskola (nu 13 500)	+ 2 500	—
7. Hälsa- och sjukvård samt tandvård åt lärjungar:		
reseersättning åt skolläkare (nu förslagsvis 600)	+ 100	} + 2 000
tandvård åt lärjungar (nu förslagsvis 4 500)	+ 5 800	
kostnader i samband med lärjungars resor för erhållande av tandvård (nu förslagsvis 3 300)	+ 1 000	
8. Anskaffande av viss utrustning (nu 10 300)	+ 2 000	—
9. Ökade uppbördsmedel i form av ersättning för bränsle, lyse och kost (nu 40 000) ..	— 8 000	— 16 000
	<hr/>	
Summa	+ 57 200	+ 86 800

Överstyrelsen anför beträffande 2., att denna post, som nu endast avser lärares resor, bör få disponeras också för föreståndarinnors resor, då föreståndarinnorna emellanåt måste följa lärjungar på resorna vid terminens början och slut. Att posten ändock kan minskas beror på att ingen s. k. fältstudiekurs kommer att anordnas under nästa budgetår. I fråga om den under 7. upptagna delposten till tandvård, vilken avser ersättning för tandläkares driftkostnader, beräknar *överstyrelsen* efter förhandlingar med tandläkarförbundet höjning av ersättningen per timme från 4 kronor till 7 kronor 50 öre (samma höjning föreslås beträffande blind- och dövstumskolorna). Ersättningshöjningen medför en kostnadsökning av 4 800 kronor. Som motivering för övriga höjningar åberopar *överstyrelsen* erfarenhet av medelsbehovet eller prisstegringar eller sjunde skolårets införande.

Statskontoret avstyrker, att posten till reseersättning åt lärare även får avse föreståndarinnor. De under 1. och 3.—5. av ämbetsverket föreslagna höjningarna äro beräknade på grundval av från riksräkenskapsverket erhållna belastningsuppgifter.

Departementschefen. Jag tillstyrker *överstyrelsens* förslag beträffande de härförut under 1.—3. upptagna posterna, innebärande en sammanlagd ökning med 16 900 kronor. Jag ansluter mig också till *överstyrelsens* förslag, att den under 2. avsedda posten får användas till reseersättning jämväl åt föreståndarinnor. I fråga om posten 4. (övriga expenser) föreslår jag en höjning med 8 000 kronor. I enlighet med *statskontorets* förslag bör posten 5. (inackorderingskostnader) ökas med 81 900 kronor. Posten 6. (bidrag till lärjungarnas resekostnad) torde böra höjas med 1 500 kronor.

Vad angår posten 7. (hälso- och sjukvård samt tandvård åt lärjungar), räknar jag med ökning av de båda resekostnadsposterna med 100 respektive 700 kronor samt höjning av tandvårdsposten med 3 700 kronor. Inkomstposten (9.) bör i överensstämmelse med statskontorets förslag ökas med 16 000 kronor. Anslaget torde således bära höjas med sammanlagt 96 800 kronor till 354 000 kronor. Höjningen är väsentligen att hänföra till prisstegringar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 354 000 kronor.

[260] **42. Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	26 100	36 811
1950/51	38 900	39 504
1951/52 (statsliggaren s. 657)	38 900	
1952/53 (förslag)	38 900	

I överensstämmelse med förslag av skolöverstyrelsen torde detta förslagsanslag för nästa budgetår bära upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 38 900 kronor.

[261] **43. Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	3 200 000	2 734 653
1950/51	5 400 000	2 796 770
1951/52 (statsliggaren s. 657)	5 200 000	
1952/53 (förslag)	5 000 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget sänkes med 200 000 kronor. En viss minskning av fortsättningsskolorganisationen kan nämligen väntas i samband med övergång till åttaårig skolplikt i vissa distrikt.

Departementschefen. Den låga anslagsbelastningen under budgetåret 1950/51 sammanhänger med särskilda förhållanden med avseende å genomförandet av löneregleringarna för fortsättningsskolans lärare. En motsvarande underbelastning kan icke beräknas för de följande budgetåren. I betraktande härav och med hänsyn till rörliga tilläggets höjning bör anslaget för nästa budgetår endast sänkas på sätt överstyrelsen föreslagit med

200 000 kronor till 5 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till avlöning åt lärare*
för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av
5 000 000 kronor.

[262] **44. Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	600 000	780 440
1951/52 (statsliggaren s. 658)	600 000	
1952/53 (förslag)	725 000	

Enligt gällande bestämmelser rörande ifrågavarande statsbidrag må skoldistrikt, beträffande vilket genomförts sådan centralisering av fortsättningsskolväsendet, att eljest erforderlig undervisningsavdelning i fortsättningsskola eller mindre fortsättningsskola därigenom blivit obehövlig, kunna erhålla statsbidrag till bestridande av kostnaderna för inackordering, skolhushåll eller skolskjutsar för fortsättningsskolpliktiga lärjungar, vilka eljest icke skulle kunna besöka skolan på grund av dennas avstånd från hemmet eller andra liknande omständigheter. Statsbidraget må — med maximering till visst belopp per inbesparad läraravdelning — utgå med belopp, motsvarande kostnaderna för inackordering, skolhushåll eller skolskjutsar, dock för varje lärjunge med högst 2 kronor för dag (beträffande självskjuts gälla särskilda bestämmelser).

Skolöverstyrelsen föreslår, att nämnda statsbidragsbelopp höjes till 2 kronor 50 öre för dag och lärjunge samt att anslaget med hänsyn härtill ökas med 125 000 kronor. Överstyrelsen anför i huvudsak:

Det nuvarande statsbidragsbeloppet av 2 kronor fastställdes av 1948 års riksdag. Levnadskostnadsindex den 1 juli 1947, alltså vid den tid, då överstyrelsen avgav sina anslagsäskanden till 1948 års riksdag, utgjorde 259 (1914 års serie). Index har den 1 juli 1951 stigit till 322.

Med hänsyn till sistnämnda förhållande får en höjning av centraliseringsbidraget anses motiverad. Överstyrelsen har också från flera håll erfarit, att en ur undervisningens synpunkt önskvärd centralisering av undervisningen i fråga om t. ex. yrkesbestämda fortsättningsskolor stött på betänkligheter från skoldistriktens sida, då den kommunala andelen av inackorderingskostnaderna blir alltför betungande. Bidraget till inackordering av folkskolelärjungar i enskilda hem, som utgår med 80 procent av den slutliga kostnaden, är numera vanligen uppe i 2 kronor 50 öre för dag och lärjunge.

Överstyrelsen finner en höjning av centraliseringsbidraget till 2 kronor 50 öre för dag och lärjunge därför påkallad.

Statskontoret anför, att med hänsyn till förskjutningarna i penningvärdet vissa skäl givetvis i och för sig kunna anföras för en förbättring av cen-

traliseringsbidraget. Emellertid tillhör detta icke den typ av statsbidrag, ifråga om vilka en omreglering framstår såsom ofrånkomlig. Statskontoret föreslår därför, att bidraget för nästa budgetår fastställas att utgå med oförändrat belopp, i vilket fall någon jämkning av anslagsbeloppet icke lär vara påkallad. Anledning finnes nämligen att antaga, att den höga belastningen under budgetåret 1950/51 är att hänföra till tillfälliga förskjutningar i utbetalningarna.

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om höjning av förutnämnda bidragsbelopp av 2 kronor till 2 kronor 50 öre. Höjningen torde böra gälla från och med nästa redovisningsår. I enlighet med överstyrelsens beräkning bör anslaget därför höjas med 125 000 kronor till 725 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidraget per lärjunge för centralisering av fortsättningsskolväsendet må från och med budgetåret 1952/53 höjas till 2 kronor 50 öre per dag,

b) till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 725 000 kronor.

[263] **45. Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 25 500 kronor. Dessförinnan har anslag för ändamålet senast anvisats för budgetåren 1944/49.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 25 000 kronor. Överstyrelsen anför i huvudsak.

Ur det för budgetåret 1951/52 anvisade anslaget böra bestridas kostnaderna för två kurser sommaren 1952. Dessa kurser ha av skolöverstyrelsen avsetts utgöra begynnelsekurser, vilka liksom skett tidigare skulle följas av fortsättningskurser av samma omfattning följande år. Överstyrelsen inskränker sig till att för budgetåret 1952/53 föreslå anordnande av två sådana fortsättningskurser. Med hänsyn till en höjning av rese- och traktamentsersättningen i enlighet med vad överstyrelsen anført beträffande anslaget till kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter bör emellertid en uppräknig av anslaget ske med 25 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker medelsanvisning för ifrågavarande kurser också för nästa budgetår. Under åberopande av vad jag förut denna dag anført rörande rese- och traktamentsersättning åt deltagare i liknande kurser föreslår jag höjning av anslaget med 4 500 kronor till 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Utbildningskurser för lärare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

Högre folkskolor och folkhögskolor.

[264] 46. Högre folkskolor: Understöd.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 835 000	1 425 064
1951/52 (statsliggaren s. 658)	1 040 000	
1952/53 (förslag)	700 000	

Skolöverstyrelsen föreslår sänkning av anslaget för nästa budgetår till 756 000 kronor. Överstyrelsen beräknar — till följd av rörliga tilläggets höjning till 32 (33) procent m. m. — en automatisk utgiftsökning av 560 000 kronor. Å andra sidan räknar överstyrelsen med att antalet högre folkskolor, som vid ingången av budgetåret 1951/52 utgjorde 29 och där- efter ökats med 1, skall minskas genom ombildning av 19 skolor till kom- munala mellanskolor, innebärande en kostnadsminskning av 912 000 kro- nor. Då det icke är uteslutet, att nya högre folkskolor kunna komma att upprättas, beräknar överstyrelsen härför en ökning med 68 000 kronor.

Departementschefen. Anslaget torde böra uppföras med i avrundat tal 700 000 kronor, vilket belopp understiger det nuvarande anslagsbeloppet med 340 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riks- dagen

att till *Högre folkskolor: Understöd* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

[265] 47. Högre folkskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	5 000	4 751
1951/52 (statsliggaren s. 659)	5 000	
1952/53 (förslag)	5 000	

Gällande bestämmelser angående den statsunderstödda hälsovården vid folk- och småskolor äga motsvarande tillämpning beträffande hälsovården vid högre folkskolor, dock att arvoden och statsbidrag utgå för varje under höstterminen närvarande lärjunge.

Skolöverstyrelsen beräknar anslagsbehovet för nästa budgetår till 8 000 kronor. Överstyrelsen åberopar vad överstyrelsen föreslagit beträffande arvoden åt skolläkare och skolsköterskor vid folk- och småskolor.

Departementschefen. Jag erinrar om vad jag i det föregående anfört med anledning av överstyrelsens förslag rörande höjning av nämnda arvoden vid folk- och småskolor. En arvodeshöjning från och med läsåret 1952/53 påverkar icke anslagsbehovet förrän under budgetåret 1953/54. Anslaget

torde för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre folkskolor: Bidrag till arvoden åt skol-läkare m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

[266] 48. **Folkehögskolor: Understöd.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	3 500 000	3 312 172
1951/52 (statsliggaren s. 660)	4 500 000	
1952/53 (förslag)	5 500 000	

Skolöverstyrelsen föreslår höjning av anslaget för nästa budgetår till 5 460 000 kronor. Härvid utgår överstyrelsen från samma lärarlönekostnader som beräknats vid avvägningen av anslaget för innevarande budgetår. På grund av rörliga tilläggets höjning räknar överstyrelsen för nästa budgetår med en ökning av statsunderstödet till 5 310 000 kronor. Härjämte beräknar överstyrelsen 150 000 kronor för fem nya skolor.

Departementschefen. Anslaget torde böra uppräknas med 1 000 000 kronor till 5 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkehögskolor: Understöd* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 5 500 000 kronor.

[267] 49. **Folkehögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	15 000	15 435
1951/52 (statsliggaren s. 662)	15 000	
1952/53 (förslag)	15 000	

Till skolhälsovården vid folkehögskolorna utgår nu statsbidrag endast i form av bidrag till arvode åt skolläkare med 3 kronor för varje elev. Såsom bidragsvillkor gäller bland annat att arvodet utgår med minst nämnda belopp. Statsbidraget utgår i efterskott för arbetsår.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 39 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Automatisk ökning av utgifterna för statsbidrag till skolläkararvoden	4 000
2. Höjning av statsbidraget till skolläkararvode	16 000
3. Statsbidrag till arvoden åt skolsköterskor (5 kronor 50 öre per timme)	19 000
	Summa kronor 39 000

Överstyrelsen anför, att skolhälsovården icke erhållit önskvärd omfattning vid folkhögskolorna. Orsakerna till att många skolor icke ha statsunderstödd hälsovård äro sannolikt, att läkarna endast erbjudits det föreskrivna minimiarvodet samt att skolsköterskor icke anställts till läkarnas hjälp. Överstyrelsen föreslår, att i enlighet med 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag statsbidraget till läkararvodet höjes till 4 kronor och minimiarvodet ökas med 6 kronor. Behovet av skolsköterskor framträder särskilt i fråga om tuberkuloskontrollen. Även i fråga om statsbidrag till sköterskearvoden hänvisar överstyrelsen till vad lärarlönesakkunniga föreslagit. Överstyrelsen anser, att sköterskorna böra helt avlönas av statsmedel. Med ett timarvode av 5 kronor 50 öre torde det genomsnittliga arvodet per folkhögskola bli omkring 270 kronor för år.

Departementschefen. Med hänsyn till prisnivåns förändring föreslår jag, att minimiarvodet för skolläkare och statsbidraget till skolläkararvodet höjas från 3 kronor till 3 kronor 60 öre per elev. Överstyrelsens förslag till åtgärder i syfte att öka omfattningen av skolhälsovården vid folkhögskolorna har varit föremål för prövning vid tidigare budgetbehandlings (jfr fjolårets åttonde huvudtit., p. 260). Ehuru jag inser vikten av att skolhälsovård anordnas vid fler folkhögskolor, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att statsunderstödet nu ökas i vidare mån än jag nyss föreslagit. Den av mig föreslagna statsbidragsförbättringen torde medföra en ökning av medelsåtgången med cirka 3 000 kronor. På grund av rekvisitionssystemets utformning uppkommer dock ej någon ökning av medelsbehovet för nästa budgetår. I betraktande av anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår torde anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för statsbidrag till skolhälsovården vid folkhögskolorna, att tillämpas från och med den 1 juli 1952,

b) till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[268] **50. Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 39 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 7 500 kronor. Överstyrelsen åberopar, att ur anslaget bestridas kostnader för bland annat vissa lärare, vilka erhålla samma lön som folkhögskollärare. Ikraftträdandet av de nya lönebestämmelserna för folkhögskolans lärare medför därför ökade kostnader för kurserna.

Departementschefen. Trots löneregleringen för folkhögskollärarna har detta anslag icke höjts för innevarande budgetår, vilket har sin grund i

förefintligheten av viss reservation på anslaget. För nästa budgetår bör anslaget höjas på sätt överstyrelsen begärt med 7 500 kronor till 46 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 46 500 kronor.

[269] 51. **Folkhögskolor: Stipendier åt elever.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	2 100 000	2 155 648
1951/52 (statsliggaren s. 662)	2 200 000	
1952/53 (förslag)	2 600 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 400 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Ökning av stipendiebeloppen per elev med 15 procent	320 000
2. Högre elevantal samt nytillkomna skolor	80 000
	<hr/>
	Summa ökning kronor 400 000

Som motivering för förslaget under 1. anför överstyrelsen följande.

På grund av de stegrade levnadskostnaderna föreslår överstyrelsen i samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen, att stipendiebeloppen per elev i de olika behovsgrupperna höjas från respektive 90, 60 och 30 kronor per månad till respektive 105, 70 och 35 kronor per månad, vilket i runt tal innebär en höjning med 15 procent. För elev vid folkhögskola i stad från annan ort än skolorten, vilken icke kan beredas inackordering i elevhem, böra i nämnda behovsgrader i stället för som nu högst respektive 115, 85 och 55 kronor beräknas högst respektive 130, 95 och 60 kronor.

Svenska föreningen Nordens centralstyrelse hemställer, att för nästa budgetår måtte liksom för det innevarande ur förevarande anslag få utgå stipendier åt sammanlagt högst 30 svenska elever vid folkhögskolor i Danmark, Finland, Norge och Island, vilka genomgått en årskurs vid svensk folkhögskola, samt åt sammanlagt högst 100 elever från nämnda länder för genomgående av kurser vid svenska folkhögskolor. Därjämte anhåller centralstyrelsen, att nämnda stipendier måtte få utgå jämväl under tid, då skolorna göra uppehåll i undervisningen för julferier.

Departementschefen. De nuvarande maximibeloppen för stipendier åt folkhögskolelever bestämdes åren 1946 och 1947. På grund av levnadskostnadernas stegring böra beloppen höjas. Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag om att maximibeloppen skola höjas med i princip 15 procent. De generella beloppen böra sålunda ökas på sätt överstyrelsen föreslagit till 105, 70 och 35 kronor per månad. De särskilda beloppen för viss elevkategori vid folkhögskola i stad böra, för att lämplig relation till statsstipendierna för läroverkselever m. fl. skall ernås, endast höjas till 125, 95 och

60 kronor per månad. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande de stipendier, som utgå ur anslaget. Därest riksdagen icke framställer erinran mot de av mig förordade höjningarna av stipendiernas maximibelopp, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om dessa höjningar. Anslaget torde i överensstämmelse med överstyrelsens förslag bära ökas med 400 000 kronor till 2 600 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Stipendier åt elever* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kronor.

[270] **52. Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare.** Detta reservationsanslag har sedan budgetåret 1950/51 uppförts med 14 500 kronor (statsliggaren s. 663). Vid utgången av nämnda budgetår fanns på anslaget en reservation av cirka 200 kronor. Anslaget disponeras i huvudsak så, att omkring 4 000 kronor utdelas såsom resestipendier åt folkhögskollärare och återstoden användes för anordnande av en utbildningskurs för folkhögskollärare rörande folkhögskolans tradition, målsättning och undervisningsmetoder. I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen torde anslaget för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

Abnormundervisningen.

[271] **53. Läroanstalter för blinda: Avlöningar.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 651 000 kronor. De automatiska utgiftsökningarna å detta anslag kunna uppskattas till omkring 125 000 kronor. Då beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår ännu icke slutförts, torde anslaget bära i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Läroanstalter för blinda: Avlöningar* ett förslagsanslag av 775 000 kronor.

[272] 54. Läroanstalter för blinda: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	238 800	244 908
1951/52 (statsliggaren s. 665)	259 300	
1952/53 (förslag)	308 600	

Skolöverstyrelsen föreslår, i anslutning till de av läroanstalternas styrelser framlagda beräkningarna, ändringar i omkostnadsstaten på sätt framgår av följande sammanställning.

	Nuvarande belopp	Ökning
<i>Utgifter</i>		
1. Sjukvård m. m. åt personal, <i>förslagsvis</i>	500	
2. Expenser:		
a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	67 000	2 000
b. Övriga expenser	30 900	7 000
3. Övriga utgifter:		
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i>	17 000	6 400
b. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	101 000	23 400
c. Beklädnad för elever vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodå, <i>förslagsvis</i>	23 000	9 500
d. Skyddsbeklädnad, <i>förslagsvis</i>	1 200	
e. Utrustningsbidrag till avgående elever, <i>förslagsvis</i>	16 350	3 000
f. Sjukvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	7 600	600
g. Tandvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	2 350	2 000
h. Utackorderingsbidrag till elever vid hantverksskolan i Kris- tinehamn för blinda män, <i>förslagsvis</i>	35 000	17 500
i. Utgifter för från institutet och förskolan för blinda å Tomte- boda till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män dimitterade elever, <i>förslagsvis</i>	20 000	2 000
j. Flitpengar åt elever	—	3 000
Summa utgifter kronor	321 900	76 400
<i>Inkomster:</i>		
1. Elevavgifter	6 670	
2. Ersättning för värme, elektrisk ström, städning, tvätt, skydds- beklädnad m. m.	8 330	
3. Försäljning av slöjdalster m. m.	11 000	
4. Kostersättning m. m.	36 600	6 000
Summa inkomster kronor	62 600	6 000
Nettoutgift kronor	259 300	70 400 ¹

¹ För avrundning av anslagsbeloppet 70 700 kronor.

I ärendet har *statskontoret* avgivit utlåtande. Ämbetsverket framhåller inledningsvis, att en eventuell allmän uppräkningsstaterna även bör avse blindanstalterna. Statskontoret yttrar sig därför endast om medelsbehovet med hänsyn till senast redovisade belastnings-siffror och föreliggande särskilda omständigheter.

Av handlingarna inhämtas rörande utgiftsposterna bland annat följande.

2 b. *Statskontoret* tillstyrker höjning av posten med 1 000 kronor för anskaffning av skolbord och stolar till Kristinehamnsskolan.

3 a. *Överstyrelsen* beräknar 2 000 kronor för förbättring av gymnastik-utrustningen och 4 400 kronor för anskaffning av två pianon vid Tomtebodainstitutet. Vid den för de blinda betydelsefulla musikundervisningen

ha delvis använts deponerade pianon, vilka nu på grund av rådande knapphet på instrument komma att återkrävas. En del av skolans egna instrument äro därtill undermåliga. *Statskontoret* tillstyrker endast anvisande av 2 000 kronor för gymnastikutrustningen.

3 b. *Överstyrelsen* anför, att anslagsposten för innevarande budgetår höjts med 101 000 kronor för att möjliggöra en bättre koststandard. Posten är beräknad efter en dagkostnad av 1: 65 kronor för barn i åldern 7—15 år och 2: 20 för vuxna elever, med en reducering för Tomtebodan på grund av hushållets storlek. *Överstyrelsen* har till skolorna utsänt anvisningar och matsedlar, vilka utarbetats inom *överstyrelsen* med utgångspunkt i nämnda dagkostnader. På grund av de höjda livsmedelspriserna beräknar *överstyrelsen* för budgetåret 1952/53 en höjning av dagkostnaden till respektive 1: 70 och 2: 25 kronor. *Statskontoret* tillstyrker *överstyrelsens* förslag.

3 c. *Överstyrelsen* räknar med en från 180 kronor till 250 kronor ökad medelkostnad per elev på grund av prisstegringar. *Statskontoret* tillstyrker höjning av posten med 6 000 kronor.

3 e. *Styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn* hemställer, att bidraget på grund av prisstegringar beräknas efter 850 kronor per elev i stället för som nu 650 kronor. Eleven får vid avgången arbetsmaterial och verktyg för att omedelbart kunna starta sitt eget arbete. *Statskontoret* föreslår höjning av posten med 2 250 kronor, beräknat efter 800 kronor per elev.

3 g. *Överstyrelsen* anför, att Sveriges tandläkarförbund gjort framställning om ökade arvoden samt höjd ersättning för driftskostnaderna till tandvården. För sistnämnda kostnader begäres kronor 7: 50 per timme. I 1946 års tandvårdssakkunnigas betänkande (s. 141) beräknas för folktandvården kronor 7: 07 per bruttotimme (tandläkarnas löner ha här icke inräknats), varvid man icke tagit hänsyn till en privatpraktiserande tandläkares utgifter för räntor och amorteringar m. m. Sedan 1946 ha kostnaderna ökat. Enligt avtal utgår nu tandsköterskornas ersättning per timme med i genomsnitt kronor 3: 40 och kostnaderna för städning, material etc. ha ökat icke obetydligt. *Överstyrelsen* finner tandläkarförbundets krav skäligen. *Statskontoret* tillstyrker endast höjning av posten med 650 kronor.

3 h. Sedan budgetåret 1949/50 erhåller varje elev vid hantverksskolan i Kristinehamn 1 000 kronor i inackorderingsbidrag. *Skolans styrelse* begär höjning av detta bidrag till 1 500 kronor och anför, att kostnaden för varje elev på grund av höjda inackorderingspriser nu utgör cirka 950 kronor om året, sedan statsbidraget frändragits. *Styrelsen* anför, att kostnaden för elevs vistelse vid skolan visserligen i regel betalas av kommunerna, men att dessa, då folkpensionen numera förbättrats, ej väntas i fortsättningen lämna samma underhåll, varför den ökade kostnaden till stor del kommer att åvila eleven själv. Detta skulle kunna hindra den blinde att besöka skolan. Om den föreslagna höjningen av statsbidraget bifalles, skulle elevens kostnad uppgå till cirka 450 kronor. *Styrelsen* erinrar om att kvinnlig elev vid hantverksskolan i Växjö för inackordering i skolan endast erlägger 230 kronor om året. *Överstyrelsen* finner framställningen synnerligen behjärtansvärd.

Statskontoret yttrar, att utöver inackorderingsbidraget flertalet av ifrågakvarande elever torde åtnjuta blindtillägg med 700 kronor jämte folkpension, vilken utgår med lägst 850 kronor till elev utan egen inkomst och lägst 200 kronor till elev med egen inkomst. Vad angår blindtillägget ha statsmakterna (se prop. 1939: 211 s. 194 f.) godtagit principen, att detta skulle ha karaktären av enbart lytesersättning och icke vara knutet till den

av lytet föranledda nedsättningen i arbetsförmågan. I detta sammanhang uttalade skolöverstyrelsen, att ersättningen icke i sin helhet borde betraktas såsom ett understöd i och för hantverksutbildning och fördenskull ej utan vidare borde tagas med i beräkningen vid bestämmandet av dylikt understöd, mot vilket uttalande departementschefen icke hade något att erinra. Med hänsyn emellertid till storleken av de förmåner utöver inackorderingsbidrag, som numera tillkomma eleverna, vill statskontoret ifrågasätta, om icke bidraget bör utgå till oförändrat belopp. I vart fall torde det — i betraktande av att kostnaderna för mat och husrum sedan 1949 uppgivits ha ökat från 5 kronor 50 öre för elev och dag till 6 kronor 50 öre — icke böra fastställas till högre belopp än 1 200 kronor per elev.

3 i. Ur denna post bestridas kostnader för inackordering och kläder för sådana elever vid Tomtebodainstitutet, vilka erhålla hantverksutbildning vid Kristinehamnsskolan. *Styrelsen för sistnämnda skola* erinrar om de höjda inackorderingsavgifterna. *Statskontoret* tillstyrker höjningen.

Departementschefen. Den höjning jag anser mig böra tillstyrka i fråga om detta anslag är till övervägande del motiverad av uppkomna prisstegringar. Bränsleposten torde böra ökas med föreslaget belopp av 2 000 kronor. Posten till övriga expenser synes böra höjas med 7 000 kronor, varav 1 000 kronor såsom engångsanvisning för inköp av skolbord m. m. vid Kristinehamnsskolan. I fråga om posten till undervisnings- och arbetsmateriel tillstyrker jag ett engångsbelopp av 3 000 kronor för anskaffande av ett piano och viss gymnastikutrustning vid Tomtebodainstitutet. I posten nu ingående engångsbelopp till anskaffande av vissa skrivmaskiner åt Kristinehamnsskolan bör anvisas även för nästa budgetår men icke längre vara bundet endast till nämnda skola. Utgiftsposten till kosthåll höjdes i föl för att koststandarden skulle kunna förbättras, men prisstegringar ha försvårat genomförandet av den åsyftade förbättringen. I likhet med statskontoret tillstyrker jag den föreslagna ökningen av posten med 23 400 kronor. Samtidigt bör motsvarande inkomstpost höjas med 6 000 kronor. Vad angår posterna till beklädnad, utrustningsbidrag och sjukvård åt elever, tillstyrker jag höjningar med respektive 6 000, 2 300 och 600 kronor. Jag är icke nu beredd att taga ställning till frågan om efter vilka grunder posten till tandvård åt elever bör beräknas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles bestämma detta. Jag beräknar emellertid nu ökning av sistnämnda förslagsvis betecknade post med 2 000 kronor. I anslutning till vad statskontoret anfört rörande utackorderingsbidragen vid Kristinehamnsskolan tillstyrker jag höjning av den härför avsedda posten med 7 000 kronor, vilket belopp beräknats efter en kostnad av 1 200 kronor per elev. Posten till utgifter för dimitterade elever bör höjas med det föreslagna beloppet av 2 000 kronor.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör anslaget alltså höjas med 49 300 kronor till 308 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 308 600 kronor.

[273] 55. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 415 000 kronor. De automatiska utgiftsökningarna å detta anslag kunna uppskattas till omkring 75 000 kronor. Då beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår ännu icke slutförts, torde anslaget böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Avlöningar* ett förslagsanslag av 490 000 kronor.

[274] 56. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	125 000	136 498
1951/52 (statsliggaren s. 667)	133 500	
1952/53 (förslag)	173 600	

Skolöverstyrelsen föreslår höjning av anslaget för nästa budgetår med 52 300 kronor på sätt framgår av följande sammanställning, vilken även upptager av *statskontoret* föreslagna belopp:

1951/52	Skolöverstyrelsens förslag	Statskontorets förslag
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m. åt personal, <i>förslagsvis</i>	500	
2. a. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	40 000	+ 5 000
b. Övriga expenser	24 000	+ 6 000
3. Övriga utgifter:		
a. Undervisnings- och arbetsmateriel, <i>förslagsvis</i> . .	12 000	+ 4 000
b. Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	92 500	+30 000
c. Beklädnad för elever, <i>förslagsvis</i>	16 000	+11 200
d. Sjukvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	6 500	
e. Tandvård åt elever, <i>förslagsvis</i>	1 300	+ 1 100
f. Skyddsbeklädnad, <i>förslagsvis</i>	1 700	
Summa utgifter	194 500	+57 300
<i>Särskilda uppbörsmedel:</i>		
I. Ersättning för värme, elektrisk ström, städning, tvätt, skyddsbeklädnad m. m.	8 000	
II. Försäljning av slöjdster	18 000	+ 2 000
III. Kostersättning	35 000	+ 5 000
Summa inkomster	61 000	+ 5 000
Nettoutgift	133 500	+52 300

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

3 a. *Överstyrelsen* åberopar, att priserna på garn kraftigt höjts. *Statskontoret* tillstyrker höjning av delposten med 2 000 kronor men föreslår samtidigt ökning av inkomstposten till försäljning av slöjdalster med samma belopp.

3 b. *Överstyrelsen* anför, att innevarande budgetårs anslagsbelopp för kosthålllet torde möjliggöra en dagkostnad per elev av något mer än 1 krona. Skolans styrelse beräknar för nästa budgetår en dagkostnad av 1 krona 60 öre. *Överstyrelsen* erinrar, att delposten för innevarande budgetår höjts för att möjliggöra en förbättring av koststandarden. Kosten har dock icke kunnat nämnvärt förbättras. *Överstyrelsen* äskar för nästa budgetår större medelsanvisning till kosthåll vid blind- och dövstumskolorna. På grund av vårdanstaltens art och storlek synes en höjning här icke vara erforderlig i samma utsträckning.

3 c. *Överstyrelsen* anför, att medelkostnaden för kläder med innevarande budgetårs anslagsbelopp härför blir icke fullt 90 kronor per skyddsling. För nästa budgetår beräknar *överstyrelsen* 100 kronor för skyddsling på vårdhemmet samt 180 kronor för skyddsling vid skol- och arbetshemmen. *Överstyrelsen* erinrar, att *överstyrelsen* för samma budgetår beräknat 250 kronor för elev vid blind- och dövstumskolorna.

3 e. *Överstyrelsen* åberopar vad *överstyrelsen* anfört rörande tandvårdsmkostnaderna vid blindanstalterna. *Statskontoret* anser höjning av ersättningen från 4 till 5 kronor per timme skälig.

Departementschefen. För bränsle etc. torde i enlighet med *överstyrelsen*s förslag böra beräknas ytterligare 5 000 kronor. I fråga om delposten till övriga expenser tillstyrker jag en höjning med 5 000 kronor. Vad angår medelsanvisningen till undervisnings- och arbetsmateriel, biträder jag *överstyrelsen*s framställning om höjning av utgiftsposten för detta ändamål med 4 000 kronor. I fråga om delposten till kosthåll tillstyrker jag i likhet med *statskontoret* en höjning med 20 000 kronor. I fråga om delposten till beklädnad synes mig en höjning med 10 000 kronor skälig. Under hänvisning till vad jag anfört rörande omkostnaderna för tandvård vid blindanstalterna beräknar jag höjning av delposten till samma ändamål vid vårdanstalten med 1 100 kronor. Då inkomsterna av kosterättning kunna beräknas öka med 5 000 kronor, torde anslaget alltså vid bifall till vad jag föreslagit böra höjas med 40 100 kronor till 173 600 kronor. Orsakerna till den föreslagna höjningen kunna helt hänföras till prisstegringar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Omkostnader för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 173 600 kronor.

[275] 57. **Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 16 400 kronor (statsliggaren s. 668). Vid utgången av det sistförflutna budgetåret fanns på anslaget en reservation av cirka 1 200 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 200 kronor. Överstyrelsen beräknar till kontorsmaskiner för Tomtebodainstitutet (9 elever) 3 400 kronor samt för kontors- och punktskriftsmaskiner för skolorna i Kristinehamn (15 elever) och Växjö (7 elever) respektive 9 000 och 4 200 kronor.

Departementschefen. Anslaget sänktes för budgetåret 1950/51, emedan under budgetåret kunde disponeras även reserverade medel. Med hänsyn härtill biträder jag överstyrelsens framställning om höjning av anslaget för nästa budgetår med 200 kronor till 16 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 16 600 kronor.

[276] **58. Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	23 000	25 024
1951/52 (statsliggaren s. 668)	23 000	
1952/53 (förslag)	27 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget med hänsyn till höjningen av biljettpriiserna ökas med 3 500 kronor.

Departementschefen. Anslaget torde böra uppräknas med 4 000 kronor till 27 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

[277] **59. Arvoden åt blivande blindlärare.** Detta anslag, som från och med innevarande budgetår ändrats från obetecknat anslag till förslagsanslag, är uppfört med 8 000 kronor, avseende utbildning av en lärare för läroanstalt för blinda (statsliggaren s. 668).

Skolöverstyrelsen räknar för nästa budgetår endast med utbildning av en lärarinna för vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte och föreslår därför sänkning av anslaget med 4 200 kronor till 3 800 kronor. Jag biträder detta förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arvoden åt blivande blindlärare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 3 800 kronor.

[278] **60. Tryckning av blindskrifter.** Detta reservationsanslag är sedan budgetåret 1950/51 uppfört med 13 000 kronor (statsliggaren s. 669).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 4 000 kronor. Till stöd härför åberopas, att lönerna till bokbindare, tryckare och stereotypör måste höjas enligt samma grunder som för statliga befattningshavare, vilket medför en merkostnad av 2 000 kronor, samt att papperskostnaden på grund av prisstegringar beräknas komma att öka med lika stort belopp. Överstyrelsen betonar vikten av att verksamheten uppehålls i samma omfattning som hittills.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens framställning om höjning av anslaget med 4 000 kronor till 17 000 kronor och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 17 000 kronor.

[279] **61. Dövstumskolorna: Avlöningar. 62. Dövstumskolorna: Omkostnader. 63. Dövstumskolorna: Engångsanskaffning av utrustning m. m.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 2 248 000 kronor, 1 059 000 kronor och 90 000 kronor. De automatiska utgiftsökningarna å avlöningsanslaget kunna uppskattas till omkring 400 000 kronor. Då beredningen av frågorna om anslagsbehoven för nästa budgetår ännu icke slutförts, torde anslagen bära i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna

a) till *Dövstumskolorna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 650 000 kronor,

b) till *Dövstumskolorna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor,

c) till *Dövstumskolorna: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* ett reservationsanslag av 90 000 kronor.

[280] **64. Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	45 000	41 033
1951/52 (statsliggaren s. 674)	48 000	
1952/53 (förslag)	55 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget med hänsyn till höjningen av biljettpriserna höjes med 7 000 kronor till 55 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kronor.

[281] **65. Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga dövstamma m. fl.** Ur detta anslag får skolöverstyrelsen bevilja understöd med högst 500 kronor för arbetsår *dels* till den, som är pliktig att genomgå fortsättningsskola för dövstamma men av överstyrelsen befriats därifrån för att hos enskild företagare erhålla yrkesutbildning, under högst fyra år, *dels* till dövstum flicka, som genomgått den obligatoriska utbildningen vid fortsättningsskolan för talundervisade flickor och som erhåller yrkesutbildning hos enskild företagare å annan ort än den, där skolan är belägen eller hon har sitt hem, under högst två år efter utbildningen vid fortsättningsskolan. Understödet maximibelopp fastställdes år 1938. Anslaget har sedan budgetåret 1949/50 varit uppfört med 8 000 kronor. Belastningen har under sistförflutna budgetår utgjort 4 300 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår. Överstyrelsen hemställer emellertid, att understödets maximibelopp höjes till 700 kronor på grund av penningvärdets fall samt att av anslaget ett mindre belopp (högst 1 000 kronor) efter överstyrelsens beprövande får utdelas till äldre dövstamma, i första hand sådana som efter avslutad yrkesutbildning erhållit arbetsanställning och ha behov av vidareutbildning, t. ex. genom deltagande i en kurs. Överstyrelsen räknar med att endast i särskilt ömmande fall utdela högsta stipendiebelopp och understöd åt äldre dövstum.

Departementschefen. Överstyrelsen synes böra erhålla rätt att höja understödets maximibelopp till 600 kronor för arbetsår i ömmande fall. Jag är icke nu beredd att tillstyrka, att ur detta anslag även skall få utgå understöd åt äldre dövstamma. I enlighet med överstyrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumskolorna: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga dövstamma m. fl.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

[282] **66. Dövstumskolorna: Arvoden åt blivande dövstumslärare.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	96 500	85 967
1951/52 (statsliggaren s. 674)	96 500	
1952/53 (förslag)	96 500	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes till 128 900 kronor. Detta belopp avser *dels* arvoden à 9 480 kronor åt 8 dövstumlärare (3 seminarie- och 5 provårselever), *dels* 8 arvoden à 6 636 kronor för utbildning av 3 förskolelärarinnor och 5 biträdande lärare. Utbildningen av förskolelärarinnor avser de — numera till antalet ökade — statsunderstödda förskolorna, vilka ha svårt att få lärare med erforderlig utbildning. Överstyrelsens förslag beträffande biträdande lärare sammanhänger med 1945 års dövstumutrednings förslag om inrättande av biträdande lärartjänster vid barndomsskolorna.

Departementschefen. Utbildning av elever för framtida tjänstgöring som biträdande lärare torde icke nu böra beräknas. Med hänsyn härtill föreslår jag oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma lärarutbildningens omfattning. Frågan huruvida utbildning bör ske med tanke på de statsunderstödda förskolornas lärarbehov ämnar jag upptaga till behandling framtiden i samband med anmälan av frågan om anslag till dessa skolor för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Dövstumskolorna: Arvoden åt blivande dövstumlärare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 96 500 kronor.

[283] **67. Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 60 600 kronor. Då beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår ännu icke slutförts, torde anslaget böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn* ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[284] **68. Bidrag till bildningsverksamhet bland dövstumma.** Det i riksstaten för budgetåret 1950/51 uppförda anslaget av 7 000 kronor till *Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m. för dövstumma* har från och med innevarande budgetår utan höjning av beloppet ändrats till *Bidrag till bildningsverksamhet bland dövstumma*, varjämte medgivits, att anslaget, som förut endast avsåg föreläsningsverksamhet, får disponeras även för korrespondensundervisning.

Skolöverstyrelsen hemställer, liksom för innevarande budgetår, att anslaget höjes med 500 kronor för att korrespondensundervisningen icke skall inkräkta på föreläsningsverksamheten.

Departementschefen. Jag tillstyrker höjning av anslaget med 500 kronor till 7 500 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till bildningsverksamhet bland dövstumma* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 7 500 kronor.

[285] **69. Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	65 900	69 143
1951/52 (statsliggaren s. 675)	65 900	
1952/53 (förslag)	78 200	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 12 300 kronor. Höjningen motiveras med de ökade kostnaderna för rörligt tillägg åt dövstumkonsulenterna. Motsvarande kostnader för dövstumpräster torde bestri-
das ur medel från kyrkofonden.

Departementschefen. Framställning föreligger om lönegradsuppflyttning av dövstumpräster. Jag är emellertid icke nu beredd att upptaga denna fråga till behandling. I enlighet med överstyrelsens förslag bör anslaget för nästa budgetår ökas med 12 300 kronor till 78 200 kronor. Avlöningsstaten bör ändras på sätt framgår av det följande. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för dövstumpräster och dövstumkonsulenterna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	122 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	39 000
	Summa kronor 162 000

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från kyrkofonden	83 800
	Nettoutgift kronor 78 200

b) till *Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 78 200 kronor.

[286] 70. Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	24 300	24 058
1951/52 (statsliggaren s. 675)	24 300	
1952/53 (förslag)	29 300	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 5 000 kronor. Överstyrelsen anför i huvudsak:

Ur anslaget utgår bland annat ersättning för befattningshavarnas resor för fullgörande av med tjänsten förenade göromål. Prästerna åtnjuta reseanslag med sammanlagt 23 000 kronor, medan konsulenternas reseanslag utgör 21 500 kronor. Överstyrelsen har tidigare framhållit, att reseanslagen borde vara lika stora för de båda kategorierna tjänstemän, eftersom resorna gälla samma områden och arbetsuppgifterna äro likartade. Konsulenterna ha vid flera tillfällen under senare år både skriftligen och muntligen hos överstyrelsen gjort framställning om höjda reseanslag. Överstyrelsen föreslår höjning av anslagsposten till reseersättningar till samma belopp som nu utgår till prästerna, eller med 1 500 kronor.

För att täcka de ökade biljettkostnaderna erfordras höjning av reseanslagen med sammanlagt 7 000 kronor. Enär utgifterna för dövstumprästernas omkostnader bestridas ur kyrkofonden, kan uppräknigen av anslaget på grund av ökade biljettpriser begränsas till 3 500 kronor.

Departementschefen. Då det visat sig behöfligt att bereda dövstumkonsulenterna ökade rese möjligheter och då rese kostnaderna stigit, tillstyrker jag överstyrelsens framställning om höjning av anslagsposten till reseersättningar åt konsulenterna med 5 000 kronor. Jag biträder även överstyrelsens hemställan om ökning av motsvarande anslagspost för dövstumprästerna med 3 500 kronor, vilket belopp bör utgå ur kyrkofonden. Anslaget torde således böra höjas med 5 000 kronor till 29 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dövstumpräster och dövstumkonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 29 300 kronor.

[287] 71. Bidrag till tidning för dövstumma. Detta anslag har sedan år 1921 utgjort 1 000 kronor för år. Bidraget utgår till Sveriges dövas riksförbund för utgivande av förbundets tidning för dövstumma (Dövas tidsskrift).

Skolöverstyrelsen föreslår med anledning av en av förbundet gjord framställning, att anslaget höjes med 2 000 kronor. Förbundet, som anhållit om höjning av anslaget med 4 000 kronor, har till stöd härför huvudsakligen åberopat ökning av omkostnaderna.

Departementschefen. Jag föreslår höjning av anslaget med 1 000 kronor till 2 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att såsom *Bidrag till tidning för dövstumma* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 2 000 kronor.

[288] **72. Bidrag till Hörselfrämjandet för kursverksamhet.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 14 000 kronor (jfr statsliggaren s. 676). Av anslaget disponeras 4 000 kronor till bidrag till anordnande av kurs för utbildning av lärare för hörselsvaga barn och vuxna dövblivna. Enligt gällande bestämmelser skall kursen pågå omkring två månader och omfatta högst åtta deltagare. Kursdeltagare skall ha avlagt folk- eller småskolläraryxamen eller förvärvat motsvarande utbildning. Till kursdeltagare, som icke är bosatt å kursorten, må utgå dagtraktamente med 4 kronor. Därutöver äger ordinarie och extra ordinarie folk- och småskollärare under tjänstledighet för genomgående av kursen uppbära lön med B-avdrag under en tid av högst två månader. Återstoden av anslaget, 10 000 kronor, utgår såsom bidrag till anordnande av kurser i labiologi (avläsekurser) för döva.

Hörselfrämjandet anhåller om anslag för nästa budgetår dels till utbildningskursen för lärare för hörselsvaga med 8 000 kronor, dels till avläsekurserna för döva med 20 000 kronor, dels ock till hörselträningskurser med 5 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår höjning av anslaget med 8 500 kronor enligt följande sammanställning:

1. Höjning av dagtraktamentena åt deltagare i kursen för lärare för hörselsvaga	3 000
2. Ökad medelsanvisning till avläsekurserna	3 000
3. Bidrag till hörselträningskurser	2 500
	Summa kronor 8 500

Av handlingarna inhämtas bland annat:

1. Överstyrelsen framhåller, att deltagare i hjälpklasslärarkurs nu erhåller bland annat dagtraktamente under kurstiden med 10 kronor per dag. Det synes överstyrelsen lämpligt, att de lärare, som bevista Hörselfrämjandets kurs komma i åtnjutande av samma traktamente under kurstiden.

2. Hörselfrämjandet anför, att en del lokalföreningar ej kunnat genomföra planlagda avläsekurser av brist på medel samt att deltagarantalet vid föreningens centralkurs måst sänkas på grund av omkostnadernas stegring. Kurserna synas bli alltmer eftersökta. Ur såväl humanitär som samhälls-ekonomisk synpunkt torde färdighet i att avläsa vara av största betydelse för en dövbliven.

3. Medel till hörselträningskurser begärdes av Hörselfrämjandet även för innevarande budgetår. Ändamålet med dylika kurser är att hjälpa de döva att tillgodogöra sig förstärkning genom hörapparat. Den döve har vant sig vid en förvrängd ljudbild, och då han börjar använda apparat, ger

denna honom fullständigare språkljud, vilka han först ej känner igen. Experter på området anse, att detta slag av hörselträning är av allra största betydelse. Övningar häri borde i stor utsträckning bedrivas i samband med avläsekurserna.

Departementschefen. Anslagsposten till anordnande av kurs för utbildning av lärare för hörselsvaga torde böra ökas med 2 000 kronor för att deltagarnas traktamentsförmåner skola kunna förbättras. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma dagtraktamentets storlek. I fråga om avläsekurserna vill jag tillstyrka en höjning av bidragsbeloppet med 2 000 kronor, då jag anser det önskvärt, att denna kursverksamhet i varje fall ej inskränkes. Jag anser mig vidare böra tillstyrka, att statsbidrag anvisas för hörselträningskurser, vilkas syfte såsom av det föregående framgår är att hjälpa döva att tillgodogöra sig ljudförstärkning genom hörapparat. För detta ändamål torde böra beviljas 2 000 kronor. Sammanlagt föreslår jag alltså ökning av anslaget med 6 000 kronor till 20 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Hörselfrämjandet för kursverksamhet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

J. Yrkesundervisningen.

[289] 1. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	797 000	837 774
1951/52 (statsliggaren s. 677)	784 000	
1952/53 (förslag)	975 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att anslaget höjes med 278 200 kronor till 1 062 200 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar, av följande förslag.

- 1) uppflyttning av ämbetsverkets chef från överdirektör i Cp 17 till generaldirektör i Cp 19,
- 2) ordinariesättning av en byråchefstjänst (femte byrån),
- 3) inrättande av en byrådirektörstjänst i Ca 31 (andra byrån),
- 4) uppflyttning av ämbetsverkets nuvarande förste byråsekreterare från Ca 27 till Ca 29 (första byrån),
- 5) förändring av en amanuensstjänst till en förste byråsekreterartjänst i Ca 27 (andra byrån),
- 6) inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ca 27 (första byrån),
- 7) förändring av en byråingenjörstjänst i Ce 24, vars innehavare förestår överstyrelsens centrala upphandling av stadigvarande undervisningsmateriel, till en förste byråingenjörstjänst i Ca 27,
- 8) ombildning av den kansliskrivartjänst, vars innehavare förestår överstyrelsens kassakontor, till kamrerartjänst i Ce 23,
- 9) inrättande av en konsulenttjänst i Ce 26 för hemslöjdsundervisningen (fjärde byrån),
- 10) inrättande av en konsulenttjänst i Ce 24 för sömnadsundervisningen (fjärde byrån),
- 11) uppflyttning av assistenttjänsten å fristående sektionen från Ce 19 till Ce 20,
- 12) inrättande av en amanuensstjänst med lön enligt den reglerade befordringsgången (femte byrån),
- 13) förändring av en kanslibiträdestjänst i Ce 11 till en kontoristtjänst i Ce 13 (centralupphandlingen),
- 14) inrättande av en kanslibiträdestjänst i Ce 11 (fjärde byrån),

- 15) inrättande av en biträdestjänst med lön enligt den reglerade befordringsgången (femte byrån),
- 16) ökning av antalet arvoden till examensombud vid tekniska gymnasier och fackskolor samt höjning av arvodenas belopp.

Överstyrelsen anför bland annat följande.

Lönegradsuppflyttning för överstyrelsens förste byråsekreterare. Överstyrelsen har i sina anslagsäskanden åren 1947—1950 föreslagit ifrågavarande uppflyttning, vilken motiveras med — bortsett från den kvantitativa ökning i arbetsuppgifter, som med hänsyn till förste byråsekreterarens ställning inom ämbetsverket blivit en naturlig följd av överstyrelsens successiva utbyggnad — arbetsuppgifternas kvalitativa beskaffenhet (handläggning och föredragning inför verkschefen eller överstyrelsen av i huvudsak administrativa ärenden och ärenden av rättslig innebörd, i enlighet med av överdirektören lämnade direktiv självständig beslutanderätt i vissa personalärenden m. m.) samt intresset av god rekrytering till tjänsten. Förslaget har tidigare godtagits av såväl statens lönenämnd som statskontoret.

Lönegradsuppflyttning för föreståndaren för centralupphandlingen. För behörighet till befattningen fordras att ha avlagt examen vid teknisk högskola eller ock att ha avlagt examen vid högre tekniskt läroverk och därefter förvärvat ingående erfarenhet av industriell verksamhet och affärsverksamhet inom det tekniska området samt besitta sakkunskap på det maskintekniska området. Den verksamhet, det här är fråga om, måste bedrivas självständigt. Besparingar på hundratusentals kronor göras årligen genom ifrågavarande upphandling. Arbetsuppgifterna, som kommit att åvila denna befattningshavare, ha väsentligt ökat i både kvantitativt och kvalitativt avseende. Med hänsyn härtill anser överstyrelsen, som i anslagsäskandena åren 1946, 1948—1950 hemställt härom, att tjänsten bör omändras till en förste byråingenjörstjänst i lönegrad Ce 27. I detta sammanhang tillåter sig överstyrelsen erinra om att statsutskottet i utlåtande över motioner vid 1947 års riksdag (I: 280, II: 422) förutsatte, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på frågan om tjänstens lämpliga lönegradsplacering.

Arvoden till examensombud. Antalet examensombud utgör för närvarande sammanlagt vid de tekniska gymnasierna högst 30 och de tekniska fackskolorna högst 13, därav 7 i Stockholm och 6 vid de övriga. Arvode per ombud uppgår för år till vid gymnasierna och fackskolan i Stockholm 300 kronor samt vid övriga fackskolor 200 kronor. Då stora svårigheter numera uppstå att erhålla lämpliga personer — i regel professorer och ledande män inom industrien — att åtaga sig uppdraget som examensombud mot nuvarande arvode, får överstyrelsen föreslå, att arvodet höjes med 100 kronor för ombud eller tillsammans 4 300 kronor. Med hänsyn till att det ej alltid är säkert, att samma ombud kan tjänstgöra vid såväl dag- som aftonundervisningen (fackskolorna i Stockholm), anser överstyrelsen, att examensombuden för fackskolorna böra utökas till 15, vilket innebär en ökad medelstildelning av 800 kronor. Vidare räknar överstyrelsen med en ökning av antalet examensombud vid de tekniska gymnasierna med tre och sålunda en ytterligare ökning med 1 200 kronor. En höjning av anslaget till nu ifrågavarande ändamål skulle sålunda erfordras med tillsammans (4 300 + 800 + 1 200 =) 6 300 kronor.

Angående motiveringen till överstyrelsens övriga förslag, av vilka de flesta framförts tidigare utan att vinna bifall, torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen. Vid anmälan i föl av frågan om anslag under denna rubrik uttalade dåvarande departementschefen, i anslutning till ett av statskontoret framfört förslag i ämnet, att en översyn av överstyrelsens organisation borde verkställas. Även jag anser, att en dylik översyn bör komma till stånd och har för avsikt att föranstalta om tillkallande av sakkunniga för ändamålet. Med hänsyn härtill anser jag mig böra allenast i mindre omfattning biträda överstyrelsens förslag.

Ordinarieposten. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som äro förenade med överstyrelsens enda tjänst som förste byråsekreterare, torde tjänsten böra uppflyttas från Ca 27 till Ca 29. Härav betingad ändring i personalförteckningen bör vidtagas. Vid bifall härtill och till av överstyrelsen föreslagna automatiska utgiftsökningar torde ordinarieposten böra ökas med 12 000 kronor till 335 000 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Denna anslagspost torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra uppföras med oförändrat belopp, 7 000 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. Med hänsyn till en beräknad ökning av antalet examensombud vid de tekniska fackskolorna med två och vid de tekniska gymnasierna med tre samt under förutsättning av en viss höjning av arvoden till examensombuden, varom Kungl. Maj:t senare torde vilja meddela beslut, torde denna anslagspost böra uppräknas med 5 000 kronor till 37 200 kronor.

Icke-ordinarieposten. I överensstämmelse med överstyrelsens förslag torde den byråingenjörstjänst i Ce 24, vars innehavare förestår överstyrelsens centrala upphandling av stadigvarande undervisningsmateriel, böra förändras till en tjänst som förste byråingenjör i Ce 27. Härav betingad förändring i personalförteckningen bör vidtagas.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört i propositionen den 28 december 1951 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. förordar jag, att under denna anslagspost medel beräknas för uppflyttning av två kanslibiträdestjänster i Ce 11 till kontoristtjänster i Ce 13 samt för uppflyttning av två kontorsbiträdestjänster i Ce 8 till kanslibiträdestjänster i Ce 11.

Den av överstyrelsen begärda medelsanvisningen för anställande av ett för femte byrån avsett biträde i befodringsgången anser jag mig böra biträda på det sättet, att jag under denna anslagspost beräknar ett belopp av 6 500 kronor för anställande av tillfällig arbetskraft.

Vid bifall till vad jag nu förordat och under beaktande av automatiska utgiftsökningar beräknar jag en höjning av icke-ordinarieposten med 19 000 kronor till 365 000 kronor.

Rörligt tillägg. Denna anslagspost synes böra uppräknas med 155 000 kronor till 230 800 kronor.

Hela avlöningsanslaget bör sålunda uppföras med (335 000 + 7 000 + 37 200 + 365 000 + 230 800 =) 975 000 kronor, vilket innebär en ökning med 191 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1952/53, vidtaga de förändringar i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning, som föranledas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	335 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	7 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	37 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	365 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	230 800
<u>Summa kronor</u>	<u>975 000</u>

c) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 975 000 kronor.

[290] 2. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	111 000	108 697
1951/52 (statsliggaren s. 678)	113 000	
1952/53 (förslag)	129 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, 113 000 kronor, avse 6 000 kronor posten till sjukvård m. m., 40 000 kronor posten till reseersättningar och 61 000 kronor delposten till övriga expenser.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 40 000 kronor. Av höjningen belöpa 2 000 kronor å posten till sjukvård m. m., 10 000 kronor å posten till reseersättningar och 28 000 kronor å delposten till övriga expenser. Som skäl för höjningen av sjukvårdsposten åberopar överstyrelsen bland annat, att nettoutgiften under denna post för budgetåret 1950/51 uppgått till 8 910 kronor. I fråga om uppräkningsposten till reseersättningar erinrar överstyrelsen om de höjda biljettpriserna och dagtraktamentena samt om den av överstyrelsen under avlöningsanslaget föreslagna personalökningen. Under delposten till övriga expenser räknar överstyrelsen med 11 000 kronor till möbelanskaffning i anslutning till personalökningen, 14 500 kronor till ökade utgifter för skrivmateriel, papper, telefon m. m. samt 2 500 kronor till höjda löner åt nuvarande städerskepersonal.

Departementschefen. Med hänsyn till belastningen å posten till sjukvård m. m. torde densamma bära uppräknas med 2 000 kronor. I fråga om posten till reseersättningar beräknar jag en höjning med 2 000 kronor som tillräcklig. Ökningen av delposten till övriga expenser bör kunna begränsas till 12 000 kronor. Vid bifall till vad jag förordat torde förevarande anslag för nästa budgetår bära uppföras med (113 000 + 2 000 + 2 000 + 12 000 =) 129 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 129 000 kronor.

[291] **3. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 50 000 kronor. Arten av ifrågavarande yrkespedagogiska reformverksamhet, som ytterst syftar till en effektivisering av såväl lärarutbildningen som yrkesundervisningen i allmänhet, finnes närmare angiven i propositionen 1949: 167, s. 11 f. Anslaget utgör för yrkesundervisningens del en motsvarighet till det allmänna skolväsendets reservationsanslag till Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.

I enlighet med förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[292] **4. Högre tekniska läroverk: Avlöningar.** Detta förslagsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 4 000 000 kronor. Då beredningen av frågan om erforderligt anslag för nästa budgetår ännu icke av-

slutats, torde anslaget böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Högre tekniska läroverk: Avlöningar* ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

[293] 5. Högre tekniska läroverk: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	400 500	501 517
1951/52 (statsliggaren s. 683)	455 000	
1952/53 (förslag)	531 500	

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget höjes med 93 500 kronor till 548 500 kronor enligt följande sammanställning:

Utgifter:

Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	16 430	(+ 7 430)
Reseersättningar till examensombud, <i>förslagsvis</i> ..	14 000	(+ 1 000)
Rese- och flyttningersättningar åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	1 000	(—)
Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	311 500	(+ 29 500)
Övriga expenser	261 500	(+ 60 000)
Summa kronor	604 430	(+ 97 930)

Särskilda uppbördsmedel:

Ersättning för värme och lyse m. m.	55 930	(+ 4 430)
Nettoutgift kronor	548 500	(+ 93 500)

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

I höjningen av anslagsposten till sjukvård m. m. ingår ett belopp av 1 830 kronor avseende skyddsbeklädnaden för skolläkare och skolsköterskor.

Höjningen av anslagsposten till reseersättningar till examensombud betingas av höjda rese- och traktamentsersättningar.

Den under delposten till bränsle, lyse och vatten av överstyrelsen begärda höjningen överensstämmer med vad som begärts från läroverken och beror på de starkt ökade kostnaderna för bränsle och lyse.

Under delposten till övriga expenser har från läroverkens sida begärts ökning med sammanlagt 63 200 kronor. Med hänsyn till de starkt ökade kostnaderna för bland annat städning samt tryck och papper tillstyrker överstyrelsen ökningen med några obetydliga prutningar. Av totalbeloppet för övriga expenser, 261 500 kronor, kan ett belopp av cirka 180 000 kronor beräknas falla på städningskostnader. Städningkostnaderna utgöra sålunda i det närmaste 70 procent av de totala kostnaderna under delposten till övriga expenser. Då städlönerna, som utgöra den allra största delen av dessa kostnader, regleras genom kollektivavtal, ha rektorerna praktiskt taget icke några möjligheter att påverka dessa kostnader.

Särskilda uppbördsmedel. Dessa har överstyrelsen med ledning av rektorernas uppgifter beräknat till 55 948 kronor, vilket belopp med hänsyn till avrundning av anslagets slutsumma uppförts med 55 930 kronor.

Departementschefen. Då jag icke är beredd att i år förorda någon medelsanvisning till skyddsbeklädnad för skolläkare och skolsköterskor, torde höjningen av sjukvårdsposten kunna begränsas till 5 600 kronor och posten uppföras med 14 600 kronor. Posten till reseersättningar till examensombud torde, såsom föreslagits, böra höjas med 1 000 kronor och uppföras med 14 000 kronor. Posten till rese- och flyttningersättningar åt befattningshavare bör upptagas till oförändrat belopp, 1 000 kronor. I överensstämmelse med överstyrelsens förslag beräknar jag en höjning av bränsleposten med 29 500 kronor till 311 500 kronor. En höjning av delposten till övriga expenser torde vara ofrånkomlig. Höjningen torde emellertid böra begränsas till 45 000 kronor och delposten sålunda uppföras med 246 500 kronor. Beloppet av de särskilda uppbördsmedlen torde lämpligen kunna uppföras med 56 100 kronor, vilket innebär en ökning med 4 600 kronor. Vid bifall till vad jag nu föreslagit bör ifrågakvarande förslagsanslag uppföras med 531 500 kronor, vilket innebär en höjning med 76 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 531 500 kronor.

[294] **6. Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 354 600 kronor. Häri ingå tillfälliga anslagsmedel å tillhoppa 228 200 kronor till laboratorieutrustning m. m. vid de tekniska läroverken i Borås (2 800 kronor), Gävle (30 000 kronor), Göteborg (24 000 kronor), Hälsingborg (20 000 kronor), Härnösand (1 400 kronor), Jönköping (40 000 kronor), Karlskrona (30 000 kronor), Luleå (35 000 kronor), Malmö (15 000 kronor), Norrköping (10 000 kronor), Skellefteå (10 000 kronor) och Örebro (10 000 kronor). I fråga om anslagets disposition torde i övrigt få hänvisas till statsliggaren s. 684.

Överstyrelsen för yrkesutbildning räknar för nästa budgetår med en ökning av anslagsbehovet med 117 400 kronor till 472 000 kronor enligt följande sammanställning (ökning respektive minskning i jämförelse med innevarande budgetår anges i förekommande fall inom parentes).

1. Böcker, samlingar och undervisningsmateriel ..	65 550	(+ 9 450)
2. Materiel m. m. till laborationer	79 000	(+ 10 900)
3. Materiel m. m. till verkstad	2 450	(+ 250)

4. Laboratorieutrustning m. m. till läroverken i:

Borås	5 000	(+ 2 200)
Eskilstuna	35 000	(+ 35 000)
Gävle	20 000	(— 10 000)
Göteborg	70 000	(+ 46 000)
Hälsingborg	10 000	(— 10 000)
Härnösand	50 000	(+ 48 600)
Jönköping	35 000	(— 5 000)
Karlskrona	20 000	(— 10 000)
Luleå	35 000	
Malmö	15 000	
Norrköping	10 000	
Skellefteå	10 000	
Örebro	10 000	

Summa kronor 472 000 (+ 117 400)

Av överstyrelsens framställning inhämtas om de föreslagna anslagshöjningarna bland annat följande.

Anslagsposterna 1—3. Av överstyrelsen föreslagna höjningar, som utgöra högst 17 procent, äro nödvändiga med hänsyn till höjda materielpriser.

Anslagsposten 4. Från läroverkens sida har begärts en ökning med tillhopa 607 225 kronor, vilken överstyrelsen begränsat till 96 800 kronor.

Vid läroverket i Borås erfordras vissa instrument för fysiska och elektrotekniska institutionerna. Läroverket i Eskilstuna behöver utbyta vissa äldre verktygsmaskiner. Utrustningen å laboratorierna vid läroverket i Gävle bör kompletteras. Vid Göteborgsläroverket erfordras förutom en filmapparat nyanskaffning av laboratorieutrustning för verkstadsteknik och materiallära, byggnadsteknik, teknisk elektricitetslära, elektromaskinlära, elektrisk anläggningsteknik och teleteknik. Anskaffningen bör fördelas på två år. Utbyggnaden av Hälsingborgsläroverkets laboratorium fortsattes. Härnösandsläroverket är i stort behov av förnyelse av viss utrustning och frågan blir särskilt aktuell under budgetåret 1952/53, då läroverket beräknas inflytta i nya lokaler. Anskaffningen beräknas fördelad på två år. Läroverket i Jönköping, som började sin verksamhet med läsåret 1949/50, är i stort behov av fortsatt utbyggnad av laboratorierna. Detta gäller även läroverket i Karlskrona. Laboratorierna, särskilt elektrotekniska laboriet, vid Luleäläroverket behöva kompletterande utrustning. Nyutrustningen av maskin- och byggnadslaboratorierna vid läroverket i Malmö fortsattes. Vid Norrköpingsläroverket erfordras komplettering av utrustningen för institutionerna för fysik och elektroteknik samt kemi m. m. Anskaffningen bör kunna fördelas på flera budgetår. Vid läroverket i Skellefteå erfordras viss materiel för maskintekniska institutionen. Anskaffningen bör fördelas på två budgetår. Vid läroverket i Örebro erfordras viss ny utrustning för fysik, elektroteknik, kemi och teleteknik.

Departementschefen. Överstyrelsens för yrkesutbildning förslag utmynnar i begäran om en anslagshöjning med 117 400 kronor. Mot det beräk-

nade medelsbehovet i och för sig har jag icke funnit anledning till erinran. Med hänsyn till det nuvarande ekonomiska läget anser jag dock, att höjningen bör begränsas till 75 400 kronor och anslaget sålunda för nästa budgetår uppföras med 430 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela bestämmelser angående anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 430 000 kronor.

[295] **7. Högre tekniska läroverk: Stipendier.** Detta anslag, vilket sedan budgetåret 1946/47 varit uppfört med 30 000 kronor, torde i enlighet med förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

[296] **8. Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser.** Detta reservationsanslag, vilket sedan budgetåret 1949/50 är uppfört med 21 000 kronor, disponeras på följande sätt:

1. Till föreläsningar i arbetarskydd och hygien	3 000
2. Till föreläsningar i tekniska, humanistiska och sociala ämnen, bland annat rörande arbetsmarknadsfrågor	10 000
3. Till fortbildningskurser vid de högre tekniska läroverken	8 000
	Summa kronor 21 000

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att vardera av anslagsposterna 1 och 2 höjes med 2 000 kronor. Højningen avser att möjliggöra en uppräknig av arvudet per föreläsning från i allmänhet 20 kronor till 30 kronor.

Departementschefen. Enligt min mening bör den av överstyrelsen föreslagna uppräknig av föreläsararvodena begränsas till 5 kronor. Med hänsyn till en vid utgången av budgetåret 1950/51 förefintlig reservation å förevarande anslag räknar jag icke med någon anslagshøjning för nästa budgetår. Anslaget bör alltså uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 21 000 kronor.

[297] 9. Konstfackskolan: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	557 000	600 180
1951/52 (statsliggaren s. 685)	559 000	
1952/53 (förslag)	666 000	

Kostnaderna för konstfackskolan fördelas mellan staten och Stockholms stad enligt grunder, som i propositionen 1945:296 underställts riksdagen för godkännande. I enlighet med vad i nämnda proposition förutsatts ha grunderna för fördelning av kostnaderna mellan staten och staden sammanfattats och preciserats i ett mellan parterna ingånget avtal. I fråga om avtalets ursprungliga lydelse torde få hänvisas till s. 2 ff. i propositionen 1946:143. Enligt överenskommelse mellan parterna ha, räknat från och med den 1 juli 1947, vidtagits vissa av den statliga löneregleringen påkallade jämkningar i avtalets avfattning, vilka Kungl. Maj:t för sin del godkänt genom beslut den 19 mars 1948 (jfr propositionerna 1947:102 och 1948:92).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 143 000 kronor till 702 000 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar, av i huvudsak följande förslag.

- 1) förändring av kansliskrivartjänsten i Ca 15 till bokhållartjänst i Ca 21,
- 2) uppräknig av arvodena åt skolläkare, skolsköterska, tillsynslärare, portvakt och styrelsens sekreterare,
- 3) inrättande av tre stipendier om ettvar 1 200 kronor till forskningsverksamhet,
- 4) inrättande av två biträdande facklärtjänster i Ce 22 å fackavdelningen för möbler och inredningar,
- 5) inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ce 11 och samtidigt indragning av ett för tillfällig arbetskraft avsatt arvode å 500 kronor,
- 6) höjning av arvodena till föreläsare och speciallärare,
- 7) avlöning som speciallärare av timlärares i filmtryck och ökning av antalet undervisningstimmar i ämnet,
- 8) ökning av antalet speciallärartimmar i kemi för keramiker,
- 9) ökning av antalet timlärtimmar för starkare differentiering av undervisningen,
- 10) uppräknig av arvodet till biblioteksbiträdet,
- 11) ökning av anslagsmedlen till vikariats- och övertidsersättningar.

Överstyrelsen anför bland annat följande.

Skolläkararvodet vid konstfackskolan utgår såsom ett rörligt arvode med två kronor 75 öre för varje under höstterminen närvarande elev och arvodet till skolsköterskan med 100 kronor för hel vecka och tre kronor 75 öre för timme under kortare tjänstgöring än en vecka i följd.

Från Sveriges läkarförbund har uttalats ett starkt önskemål om en översyn av nuvarande grunder för arvoden åt skolläkarna vid de högre tekniska

läroverken och konstfackskolan. Förbundet hemställer därför, att överstyrelsen måtte för dem föreslå samma kompensation som kommit stats-tjänstemännen i övrigt till del.

Ifrågavarande arvode måste med hänsyn till den allmänna lönehöjningen för statstjänstemän och den per elev allt mer ökade arbetsbördan med nödvändighet uppräknas. Det råder även för närvarande mycket stor svårighet att erhålla lämpliga personer till nämnda befattningar. Överstyrelsen anser sig därför böra förorda en höjning av det rörliga arvodet till skol-läkaren till tre kronor 75 öre och arvodet till skolsköterskan till 135 kronor för hel vecka och fem kronor 50 öre för timme under kortare tjänstgöring än en vecka i följd.

I likhet med vad föreskrives beträffande tjänstgöringstiden för skolsköterskorna vid de högre tekniska läroverken i 78 § 3 mom. andra stycket stadgan för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier (SFS 550/1945, ändring 59/1951) bör tjänstgöringstiden för skolsköterskan vid konstfackskolan vid ett beräknat elevantal av 935 under budgetåret 1952/53 där-jämte uppgå till sju hela veckor och 12 timmar i veckan under återstående del (29 veckor) av läsåret.

Enligt ovanstående förslag beräknar överstyrelsen skolläkararvodet till avrundat 3 500 kronor ($935 \times 3:75 = 3\,506$), innebärande en ökning med 1 290 kronor, och arvodet till skolsköterskan till 2 860 kronor ($7 \times 135 + 29 \times 12 \times 5:50 = 2\,859$), innebärande en ökning med 1 430 kronor.

På grund av de allmänna lönehöjningarna och penningvärdets fall hemställer överstyrelsen även om en uppräknning av delposterna till arvoden åt tillsynslärare, portvakt och styrelsens sekreterare från respektive 360, 800 och 2 000 kronor till respektive 430, 960 och 2 400 kronor.

Arvodena till föreläsare utgå för närvarande med 35 kronor per timme för föreläsning av tillfällig natur och 30 kronor per timme för föreläsning av återkommande natur och arvoden åt speciallärare med 20 kronor per timme. På grund av den allmänna penningvärdeförsämringen och löneökningen och med hänsyn till svårigheterna att för nu utgående arvoden erhålla kompetenta lärarkrafter får överstyrelsen efter förslag av skolstyrelsen hemställa, att arvoden till föreläsare uppräknas till 40 respektive 35 kronor per timme och arvoden till speciallärare till 25 kronor per timme.

Av skäl som anförts beträffande uppräknandet av vissa förut nämnda arvoden föreslås en uppräknning av arvodet till biblioteksbiträdet med 20 procent eller från 1 500 till 1 800 kronor.

Kostnaderna för vikariats- och övertidsersättningar föreslås uppräknade i ungefär samma proportion som den allmänna löneökningen eller med 20 procent från 15 000 till 18 000 kronor.

I fråga om motiveringen till överstyrelsens övriga förslag, av vilka flera framförts tidigare utan att vinna bifall, torde få hänvisas till handlingarna.

Stadsfullmäktige i Stockholm ha icke något att erinra mot överstyrelsens förslag.

Statskontoret tillstyrker av automatiska utgiftsstegringar betingade höjningar samt en viss revision av arvoden men ställer sig avvisande till överstyrelsens förslag i övrigt.

Departementschefen. Ordinarieposten. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört i propositionen den 28 december 1951 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. torde å personalförteckningen uppföras en kanslibitträdestjänst i Ca 11 i stället för en kontorsbitträdestjänst i Ca 8. Med hänsyn till vad jag förordat torde ordinarieposten böra höjas med 900 kronor till *247 200 kronor*.

Arvodessposten. Det till skolläkaren nu utgående arvodet torde böra uppräknas från 2 kronor 75 öre till 3 kronor 30 öre för varje under höstterminen närvarande elev. Enligt de av Kungl. Maj:t i propositionen 1951: 214 föreslagna, av 1951 års riksdag godkända riktlinjerna för en lönerevision för lägre vård- och ekonomipersonal samt sjuksköterske- och barnmorskeutbildad personal skall ersättningen till skolsköterska med deltidstjänstgöring höjas från 100 kronor till 150 kronor för hel vecka samt timlönen för sådan sköterska anpassas till vad som gäller för motsvarande kommunala befattningshavare; dock skall ersättningen per timme icke understiga 3 kronor 75 öre. Med hänsyn till nu nämnda arvodeshöjningar och till ökat elevantal torde delposten till arviden åt skolläkare m. m. böra höjas med 2 140 kronor till 5 780 kronor.

Arvodet åt bibliotekarien har genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1951 höjts med 940 kronor till 5 940 kronor. Vidare torde skäligen uppräknings böra ske av arvodet åt tillsynsläraren med 40 kronor till 400 kronor, av arvodet åt portvakten med 80 kronor till 880 kronor och av ersättningen åt styrelsens sekreterare med 200 kronor till 2 200 kronor.

Hela arvodesposten skulle alltså höjas med sammanlagt 3 400 kronor till *20 100 kronor*.

Icke-ordinarieposten. Timarvodena åt föreläsare torde böra uppräknas med 5 kronor och sålunda utgå med 40 kronor per timme för föreläsning av tillfällig natur och 35 kronor per timme för föreläsning av återkommande natur. Timarvodet åt speciallärare torde böra uppräknas med 5 kronor till 25 kronor. För biblioteksbiträdet beräknar jag en arvodeshöjning med 150 kronor till 1 650 kronor. I fråga om vikariats- och övertidsersättningar torde en höjning med 3 000 kronor till 18 000 kronor vara befogad. I övrigt anser jag mig icke kunna under icke-ordinarieposten beräkna medel för andra än automatiska utgiftsökningar. Med hänsyn till vad jag nu förordat torde icke-ordinarieposten böra höjas med 30 200 kronor till *438 900 kronor*.

Rörligt tillägg. Denna anslagspost torde böra uppräknas med 102 500 kronor till *160 800 kronor*.

Särskilda uppbördsmedel. Vid bifall till vad jag i det föregående förordat torde uppbördsposten Bidrag från Stockholms stad uppskattningsvis böra höjas med 30 000 kronor till 176 120 kronor och summan av de särskilda uppbördsmedlen upptagas med *201 000 kronor*.

Hela avlöningsanslaget skulle sålunda uppföras med (247 200 + 20 100 + 438 900 + 160 800 — 201 000 =) 666 000 kronor, vilket innebär en ökning med 107 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1952/53, vidtaga den ändring i personalförteckningen för konstfackskolan, som för-
anledes av vad jag i det föregående anförts;

b) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	247 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	5 780
b. Ersättning åt vissa sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	100
c. Arvode åt bibliotekarie	5 940
d. Arvode åt tillsynslärare	400
e. Arvode åt portvakt	880
f. Ersättning åt vissa teckningslärare och handledare, <i>förslagsvis</i>	4 800
g. Ersättning åt styrelsens sekreterare .	2 200
Summa	20 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	438 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	160 800
Summa kronor	867 000

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l :

1. Elevavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000
2. Avkastning ur Sjöstedtska fonden	2 880
3. Bidrag från Stockholms stads, <i>förslagsvis</i>	176 120
Summa	201 000

Nettoutgift kronor 666 000

c) till *Konstfackskolan*: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 666 000 kronor.

[298] 10. Konstfackskolan: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	58 800	82 487
1951/52 (statsliggaren s. 687)	63 200	
1952/53 (förslag)	71 100	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att delposten till övriga expenser, nu 60 600 kronor, höjes med 11 300 kronor. Av höjningen belöpa 6 000 kronor å ökade kostnader för renhållning, fönsterputsning och material, 3 800 kronor å expedition och trycksaker samt 1 500 kronor å ökat antal telefonapparater och höjda telefontaxor.

Vidare föreslår överstyrelsen, att anslagsposten till stipendier m. m. — nu 6 000 kronor, varav högst 2 000 kronor såsom ersättning åt färdledare vid vissa studieresor samt såsom bidrag till mindre bemedlade elevers resekostnader vid studieresorna — med hänsyn till ökat elevantal och ökade resekostnader uppräknas med 4 000 kronor.

Stadsfullmäktige i Stockholm ha icke haft något att erinra mot överstyrelsens förslag.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens förslag torde delposten till övriga expenser bära uppräknas med 11 300 kronor till 71 900 kronor. Av höjningen skall enligt gällande avtal Stockholms stad bidra med en tredjedel eller i runt tal 3 800 kronor. Beträffande anslagsposten till stipendier m. m. tillstyrker jag allenast en uppräkning för ökade resekostnader med 500 kronor till 6 500 kronor. Av denna ökning torde 100 kronor bära avses för konstindustriella aftonskolan och enligt avtalet falla å Stockholms stad. Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle Stockholms stads bidrag uppföras med 37 800 kronor och omkostnadsstaten utvisa en nettoutgift av 71 100 kronor. Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår bära uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 7 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 71 100 kronor.

[299] 11. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	86 700	86 689
1951/52 (statsliggaren s. 687)	83 200	
1952/53 (förslag)	83 200	

Stockholms stads avtalsmässiga bidrag till förevarande ändamål tillgodo-föres anslaget såsom särskilda uppördsmedel.

I enlighet med förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning, mot vilket stadsfullmäktige i Stockholm icke haft något att erinra, torde förevarande anslag för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp, 83 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 83 200 kronor.

[300] **12. Understöd åt handelsgymnasier.** Detta anslag var för budgetåret 1950/51 uppfört med 680 500 kronor och är för innevarande budgetår uppfört med 698 100 kronor. Med stöd av riksdagens i skrivelsen 1951: 50 anmälda beslut har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget må överskridas under budgetåret 1950/51 med högst 63 700 kronor och under innevarande budgetår med högst 130 600 kronor. För innevarande budgetår ha alltså anvisats tillhoppa 828 700 kronor. Av sistnämnda belopp ha genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 oktober 1951 tagits i anspråk 825 000 kronor enligt följande fördelning.

Gävle handelsgymnasium	33 500
Göteborgs handelsgymnasium (Göteborgs handelsinstitut)	165 600
Göteborgs stads handelsgymnasium med aftonundervisning	17 600
Hälsingborgs handelsgymnasium	72 900
Malmö handelsgymnasium	111 700
Norrköpings handelsgymnasium	52 200
Stockholms handelsgymnasium (Frans Schartaus handelsinstitut)	140 200
Stockholms stads handelsgymnasium	85 000
Sundsvalls handelsgymnasium	59 300
Umeå handelsgymnasium	38 300
Örebro handelsgymnasium	48 700
	Summa kronor 825 000

Överstyrelsen för yrkesutbildning — som överlämnat framställningar från styrelserna för handelsgymnasierna i Kalmar, Karlstad, Norrköping och Örebro — hemställer om höjning av anslaget för nästa budgetår med 337 200 kronor till 1 035 300 kronor. Anslagshöjningen avser följande ändamål.

1. Ökade kostnader för löner till lärare och vaktmästare samt för expenser .....
2. Löneklassuppflyttningar för lärare .....
3. Bidrag till ökade avgifter till statens pensionsanstalt .....
4. Planenlig utbyggnad av Malmö handelsgymnasiums 4-åriga aftonkurs .....
5. Inrättande av en parallellavdelning av första klassen av 2-åriga kursen vid Norrköpings handelsgymnasium .....
6. Inrättande av ytterligare en parallellavdelning av vardera första och andra klassen av 2-åriga kursen vid Malmö handelsgymnasium .....

7. Inrättande av en parallellavdelning av första klassen av 2-åriga kursen vid Örebro handelsgymnasium	14 000
8. Ökat understöd till Hälsingborgs handelsgymnasium	10 000
9. Understöd åt Kalmar handelsgymnasium	36 900
10. Understöd åt Karlstads handelsgymnasium	36 900
	Summa kronor 337 200

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Ökade kostnader för löner till lärare och vaktmästare samt för expenser. Med ledning av från handelsgymnasierna infordrade uppgifter beräknar *överstyrelsen* de ökade kostnaderna under nästa budgetår för rörligt tillägg på lärarlönerna till lägst 200 000 kronor. Enligt för närvarande tillämpade grunder skulle staten härav bestrida tre fjärdedelar eller 150 000 kronor och huvudmannen återstoden. För innevarande budgetår har anslaget för ifrågakvarande ändamål fått överskridas med högst 130 600 kronor. Den verkliga ökningen uppgår alltså härvidlag till 19 400 kronor. *Överstyrelsen* framhåller vidare, att utgifterna för vaktmästare samt städning, uppvärmning och belysning beräknas för nästa år stiga med 38 000 kronor och föreslår att staten vidkännes tre fjärdedelar härav eller 28 500 kronor. *Statskontoret* tillstyrker de av *överstyrelsen* föreslagna höjningarna.

Löneklassuppflyttningar för lärare. *Överstyrelsen* beräknar det erforderliga beloppet till omkring 4 000 kronor, varav staten skulle bestrida tre fjärdedelar eller 3 000 kronor. *Statskontoret* har intet att erinra häremot.

Bidrag till ökade avgifter till statens pensionsanstalt. *Överstyrelsen* anför, att enligt § 11 i kungörelsen 1938:529 angående statsunderstödda handelsgymnasier ordinarie och extra ordinarie lärartjänst vid handelsgymnasium skall regleras för pension i statens pensionsanstalt eller på annat sätt förenas med motsvarande förmån. Med hänsyn härtill finner *överstyrelsen*, att statsunderstöd bör tillerkännas handelsgymnasierna till täckande av inträdande höjningar i pensionsavgifterna för ordinarie och extra ordinarie lärare.

Genom ikraftträdandet av reglementet den 29 december 1949 (nr 726) för pensionering av vissa icke-statliga befattningar beräknas handelsgymnasiernas ökade kostnader för budgetåret 1952/53 uppgå till sammanlagt 14 900 kronor. Enligt gängse grunder skulle statsunderstöd utgå med tre fjärdedelar av 14 900 kronor eller i runt tal 11 200 kronor. *Statskontoret* framhåller, att staten genom att medgiva anslutning till statens pensionsanstalt redan därmed i princip påtagit sig hälften av pensioneringskostnaderna. De höjda avgifterna synas därför endast motivera en höjning av statsbidraget med hälften av 14 900 kronor eller med 7 450 kronor.

Planenlig utbyggnad av Malmö handelsgymnasiums 4-åriga aftonkurs. Denna aftonkurs har inrättats från och med innevarande budgetår, i samband varmed medel beviljats för en klassavdelning av första klassen (se 1951 års åttonde huvudtitel s. 396 ff). Då elevtillströmningen anses betryggande, föreslår *överstyrelsen* nu, att aftonkursen under nästa budgetår utbygges med en avdelning av andra klassen. *Statskontoret* tillstyrker förslaget.

Inrättande av en parallellavdelning av första klassen av 2-åriga kursen vid Norrköpings handelsgymnasium. I sina petitaframställningar för budgetåren 1949/50, 1950/51 och 1951/52 har överstyrelsen tillstyrkt anvisande av statsunderstöd för ifrågavarande parallellavdelning. *Gymnasiets styrelse* framhåller, att åren 1948 och 1949 över hälften av antalet godkända inträdessökande till gymnasiets 2-åriga kurs måste avvisas på grund av platsbrist. Vidare erinrar styrelsen, att handelsutbildningskommittén tillstyrkt inrättande av parallellavdelningen ävensom att sedan år 1945 statsanslag icke beviljats till inrättande av någon ny avdelning av handelsgymnasiernas 2-åriga kurser — fränsett en klassavdelning i Sundsvall. Möjligheterna till studier vid statsunderstödda handelsgymnasier i södra och mellersta Sverige äro enligt styrelsens förmenande mycket begränsade och stå icke i någon rimlig proportion till de möjligheter, som finnas att avlägga realexamen inom samma områden. Styrelsen påpekar, att efterfrågan på handelsgymnasiutbildad personal avsevärt överstiger tillgången på sådan arbetskraft. Vid inrättande av en parallellavdelning komma behöfliga undervisningslokaler att inredas inom den Norrköpings stad tillhöriga och av handelsgymnasiet delvis disponerade fastigheten. *Överstyrelsen* uttalar som sin bestämda mening, att inrättandet av en parallellavdelning vid Norrköpings handelsgymnasium icke längre kan uppskjutas.

Understöd åt Kalmar handelsgymnasium. Detta handelsgymnasium upprättades 1946 och står under överstyrelsens för yrkesutbildning inseende. För upprätthållande av gymnasiets verksamhet budgetåren 1946/47 och 1947/48 ställdes medel, insamlade inom näringslivet i länet och förvaltade av en stiftelse, benämnd stiftelsen för upprätthållande av Kalmar handelsgymnasium, till förfogande.

Med hänsyn till den förebragta utredningen rörande behov av handelsgymnasium i Kalmar har överstyrelsen i sina anslagsberäkningar för budgetåren 1946/47 och 1948/52 tillstyrkt föreliggande framställningar i ärendet. Likaledes har handelsutbildningskommittén i sitt betänkande, s. 341—343, förordat, att Kalmar handelsgymnasium erhåller samma stöd som övriga handelsgymnasier.

I sin av överstyrelsen överlämnade framställning anför *styrelsen för Kalmar handelsgymnasium* bland annat, att under gymnasiets fem första verksamhetsår anmält sig 37 respektive 60, 63, 61 och 64 inträdessökande.

Av det av styrelsen framlagda förslaget till utgifts- och inkomststat för läsåret 1952/53 framgår, att kostnaderna (exklusive lokalkostnaderna) beräknats till 64 960 kronor. Inkomsterna av terminsavgifter ha upptagits med 10 000 kronor.

Vid prövning av statsunderstödsbehovet till handelsgymnasiet utgår överstyrelsen från det av överstyrelsen för budgetåret 1951/52 föreslagna beloppet 31 000 kronor + 18,7 procent eller 36 867 kronor, avrundat till 36 900 kronor.

Understöd åt Karlstads handelsgymnasium. Detta gymnasium inrättades år 1949 och står under överstyrelsens för yrkesutbildning inseende. Styrelsen för gymnasiet anför, att under gymnasiets första verksamhetsår anmält sig 55 inträdessökande, varav 30 antagits. På grund av den ökade tillströmningen av inträdessökande intogos hösttermi-

nen 1950 två avdelningar i gymnasiets första klass med inalles 59 elever av 70 godkända sökande. För läsåret 1952/53 har till två avdelningar i första klassen intagits 68 av 81 sökande.

I styrelsens förslag till inkomst- och utgiftsstat för budgetåret 1952/53 beräknas utgifterna till 96 808 kronor och inkomster av terminsavgifter till 25 500 kronor. Det sålunda beräknade underskottet (96 808 — 25 500 =) 77 308 kronor är avsett att täckas av kommunen och eventuellt statsunderstöd.

Tills större erfarenhet vunnits, bör enligt överstyrelsens mening statsunderstödet till handelsgymnasiet endast beräknas för en klassavdelning av vardera första och andra klassen. Statsunderstödet beräknar överstyrelsen, liksom för Kalmar handelsgymnasium, till 36 900 kronor.

I fråga om de under 5.—10. framförda förslagen anser *statskontoret*, att ställning får tagas till frågan om en utbyggnad av handelsgymnasieorganisationen i samband med prövningen av handelsutbildningskommitténs förslag rörande handelsgymnasierna, och avstyrker därför, att medel nu beräknas för nämnda ändamål. I avvaktan på en prövning av kommittéförslaget kan ämbetsverket för närvarande icke heller förorda framställningen om ökat bidrag till Hälsingborgs handelsgymnasium, oaktat skolan enligt statskontorets mening uppenbarligen har stort behov av förbättrat stöd från det allmänna.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens för yrkesutbildning, av statskontoret tillstyrkta förslag beräknar jag 178 500 kronor till bestridande av ökade kostnader för löner till lärare och vaktmästare samt för expenser ävensom 3 000 kronor till löneklassuppflyttningar för lärare.

I fråga om bidrag till ökade avgifter till statens pensionsanstalt tillstyrker jag på av statskontoret anförda skäl en medelsanvisning av 7 500 kronor.

Till planenlig utbyggnad av den från och med innevarande budgetår verksamma 4-åriga aftonkursen vid Malmö handelsgymnasium torde böra beräknas 4 700 kronor.

Utan att i övrigt taga ställning till handelsutbildningskommitténs betänkande angående handelsgymnasierna (SOU 1950: 12) anser jag en viss försiktig utbyggnad av den nuvarande handelsgymnasieorganisationen i dagens läge önskvärd. Jag biträder därför överstyrelsens förslag om understöd med 14 000 kronor till inrättande av en parallellavdelning av första klassen av 2-åriga kursen vid Norrköpings handelsgymnasium. Av samma skäl anser jag mig också kunna förorda, att såväl Kalmar handelsgymnasium som Karlstads handelsgymnasium tilldelas statsunderstöd. För vardera av dessa gymnasier beräknar jag för nästa budgetår en medelsanvisning av 36 900 kronor, avsedd såsom understöd för en klassavdelning av vardera första och andra klassen.

Då jag i övrigt icke nu ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, torde detsamma för nästa budgetår böra höjas med (178 500 + 3 000 + 7 500 + 4 700 + 14 000 + 36 900 + 36 900 =) 281 500 kronor till (698 100 + 281 500 =) 979 600 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 979 600 kronor.

[301] **13. Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning.** Detta anslag, som utgått sedan budgetåret 1947/48, var till en början uppfört med 10 000 kronor och höjdes från och med innevarande budgetår till 12 000 kronor. Anslaget är avsett till bestridande av vissa kostnader för anordnande på försök av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning. Genom beslut den 24 februari 1950 har Kungl. Maj:t fastställt ändrade bestämmelser rörande denna examen, vilka innebära, bland annat, att prövningen skall vara antingen odelad, då examinanden vid samma examenstillfälle undergår alla erforderliga prov, eller delad, då prövningen verkställs vid två på varandra följande examenstillfällen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppräknas till 23 500 kronor. Därvid erinrar överstyrelsen, att de ursprungliga kalkylerna för examenskostnaderna, vilka äro återgivna i propositionen 1947:102, grundades på ett beräknat antal examinander av 50. Efter införande av delad examen hade antalet stigit avsevärt. För nästa budgetår beräknar överstyrelsen antalet till omkring 100. Vidare anser överstyrelsen det nödvändigt att uppräknas arvoden till examensombud och examinatoreer ävensom en del andra ersättningar i samband med examen.

Departementschefen. Arvoden och ersättningar för uppdrag i samband med handelsgymnasieexamen torde böra uppräknas efter i stort sett samma grunder som kunna komma att föreskrivas beträffande motsvarande uppdrag vid student- och realexamina. Med hänsyn härtill och till det avsevärt ökade antalet examinander torde förevarande anslag för nästa budgetår böra höjas med 10 000 kronor till 22 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

[302] **14. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.**

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	4 300 000	4 247 562
1948/49	4 500 000	4 666 140
1949/50	5 000 000	5 131 758

1950/51	5 500 000	5 387 565
1951/52 (statsliggaren s. 688)	5 500 000	
1952/53 (förslag)	11 200 000	

Det för innevarande budgetår uppförda anslaget å 5 500 000 kronor är uppdelat på två poster, en till understöd till avlöning av lärare på förslagsvis 4 700 000 kronor och en till understöd till undervisningsmateriel m. m. på förslagsvis 800 000 kronor.

Statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning utgå enligt bestämmelser i kungörelsen 1921:705 med däri vidtagna ändringar. Statsbidragsgrunderna för de kommunala anstalterna äro angivna i kungörelsens § 1, och innebära i stort sett följande.

Till av kommun, landsting, annan kommunal samfällighet eller förening av flera dylika upprättad anstalt för yrkesundervisning inom industri, hantverk, handel och husligt arbete utgår statsunderstöd

a) till avlöning åt rektor och övriga lärare med högst $\frac{2}{3}$ av deras sammanlagda avlöning, dock ej överstigande

2 kronor 35 öre per undervisningstimme för undervisning i lärlingsskola, hushållsskola, verkstadsskola och annan närstående anstalt för yrkesundervisning,

2 kronor 55 öre per undervisningstimme för undervisning i yrkesskola samt i ettårig handelsskola,

b) till ersättning åt föreläsare vid fristående föreläsningar eller serier av dylika vid yrkesskola med högst hälften av sammanlagda beloppet av de på understödstiden utgående arvodena och rese- och traktamentsersättningar, dock ej överstigande per föreläsningstimme

10 kronor, när rese- och traktamentsersättning icke utgår till föreläsaren,

20 kronor, när rese- och traktamentsersättning utgår,

c) till undervisningsmateriel, med undantag för förbrukningsmateriel för yrkesmässig produktion av till försäljning avsedda alster, med hälften, i vissa undantagsfall med högst $\frac{2}{3}$ av totalkostnaden.

Med stöd av riksdagens i skrivelsen 1951:50 anmälda beslut har Kungl. Maj:t den 22 juni 1951 medgivit, att förenämnda maximibelopp per undervisningstimme, 2 kronor 35 öre och 2 kronor 55 öre, må under budgetåret 1951/52 uppräknas till respektive 2 kronor 80 öre och 3 kronor.

Till två kommunala yrkesskolor, nämligen kvarnskolan i Mariestad och Steneby skolor för yrkesundervisning, utgå understöd enligt vissa förmånligare grunder (se statsliggaren s. 689 respektive 1951 års åttonde huvudtitel s. 400).

I ett den 8 november 1950 dagtecknat betänkande har 1946 års skolkommission avgivit förslag till nya statsbidragsgrunder för det kommunala och enskilda yrkesskolväsendet (SOU 1950:44). Kommissionen har utformat statsbidragsgrunderna med utgångspunkt från vad som nu i statsbidrags hänseende gäller för högre kommunala skolor samt under hänsynstagande jämväl till för yrkesskolväsendet speciella förhållanden. Sitt förslag beträffande det kommunala yrkesskolväsendet har kommissionen givit följande sammanfattning.

Statsbidrag skall utgå till verksamhetens olika grenar enligt följande grunder nämligen till

lärarlöner och -arvoden

a) vid skola med heldagsundervisning och minst 30 veckors läsår, då undervisningen huvudsakligen avser praktiskt arbete, 78 procent av den enligt särskilt angivna grunder uträknade normalkostnaden för en yrkesavdelning,

b) vid skola som under a), då undervisningen helt eller i huvudsak är inriktad på meddelande av teoretiska kunskaper, 78 procent av normalkostnaden för lärarlönerna vid skolan, beräknad med utgångspunkt från att lärarna anses åtnjuta lön enligt 25 löneklassen i statens allmänna avlöningsreglemente, ortsgrupp 3,

c) i övrigt (timlärare) 78 procent av det arvode för undervisningstimme, som enligt timtaxan utgår i TC 20 respektive TF 20 vid undervisning i teori respektive yrkesarbete, dock med rätt för överstyrelsen för yrkesutbildning att med utgångspunkt från dessa belopp bevilja statsbidrag per veckotimme eller per kurs,

d) föreläsare 78 procent av verkliga kostnaden, dock högst 60 kronor för föreläsning, om rese- och traktamentsersättning utgår, och eljest 30 kronor, *första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel* liksom till komplettering därav, 75 procent av godkända kostnader,

underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel, 75 procent av godkända kostnader,

administration (inberäknat rektorsarvode), 10 procent av statsbidraget till lärarlöner.

Över förslaget ha yttranden avgivits av vederbörliga myndigheter, sakkunnigkommittéer och organisationer. I betänkandet liksom i samtliga yttranden understrykes angelägenheten av att gynnsammare statsbidragsvillkor tillskapas för yrkesskolväsendet.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *överstyrelsen för yrkesutbildning*, att förslag till nya statsbidragsgrunder för det kommunala och enskilda yrkesskolväsendet förelägges 1952 års riksdag i enlighet med skolkommissionens förslag samt med beaktande av de ändringar däri, som överstyrelsen förordar. Medelsbehovet under förevarande anslag beräknar överstyrelsen därvid till minst 14 000 000 kronor. Enligt nu gällande statsbidragsgrunder skulle enligt överstyrelsens beräkningar medelsbehovet uppgå till 7 000 000 kronor. I sistnämnda hänseende har överstyrelsen anført följande.

Antalet statsunderstödda kommunala skolor för yrkesundervisning uppgick i oktober 1949 till 319 med 73 602 elever, varav 7 244 heldagskurser om minst fem månaders längd. I oktober 1950 var antalet skolor 347 med 77 809 elever, varav 7 543 i heldagskurser om minst fem månaders längd. På grund av den pågående utvidgningen av den kommunala yrkesundervisningsverksamheten kunna ökade krav på statsunderstöd förutses, ehuru en viss återhållsamhet å andra sidan kan befaras, om statsbidragen icke väsentligt ökas utöver de nuvarande. Därest skedda höjningar av priserna på olika undervisningsmateriel komma att bli bestående, får detta återverk-

ningar på anslagsbehovet. Enligt nu gällande statsbidragsgrunder skulle anslagsbehovet för budgetår 1952/53 kunna beräknas till 7 000 000 kronor, varav i runda tal 5 800 000 kronor till lärarlöner och 1 200 000 kronor till undervisningsmateriel m. m.

Överstyrelsen har även upptagit ett par andra spörsmål. Liksom i sina petita för budgetåren 1950/51 och 1951/52 hemställer överstyrelsen sålunda, att överstyrelsen måtte medgivas rätt att efter prövning i vissa fall bevilja statsunderstöd till ersättning åt föreläsare i lärlingsskola efter samma grunder, som gälla angående ersättning åt föreläsare vid yrkesskola. Angående motiveringen härför torde få hänvisas till 1950 års åttonde huvudtitel, s. 381. Överstyrelsen påpekar, att vid ett genomförande av skolkommissionens förslag till nya statsbidragsgrunder skulle någon skillnad i statsbidragshänseende i fråga om föreläsningsarvodena icke längre upprätthållas mellan lärlings- och yrkesskolstadierna.

Vidare finner överstyrelsen det angeläget, att den av statsmakterna förutsatta försöksverksamheten rörande anknytningen till enhetsskolan av skolor för yrkesundervisning och praktiska realskolor snarast möjligt kommer till stånd, och framhåller önskvärdheten av att överstyrelsen för ändamålet erhåller rätt att medgiva statsunderstöd för viss undervisning i allmänna ämnen inom yrkesskolorna.

Departementschefen. Det av skolkommissionen framlagda förslaget till nya statsbidragsgrunder, vars innehåll jag i korthet berört, är jag icke nu beredd att förorda. Jag anser det emellertid vara ytterst angeläget, att redan från och med nästa budgetår gynnsammare statsbidragsvillkor tillskapas för yrkesskolväsendet. Den närmast tillhands liggande utvägen synes därvid vara att påbygga nu gällande statsbidragssystem. Jag föreslår, att statsbidraget till avlöning åt rektor och övriga lärare från och med nästa budgetår fastställs till högst 78 procent av deras sammanlagda avlöning i stället för nu högst två tredjedelar. Då något skäl icke torde föreligga att längre uppehålla den nuvarande skillnaden mellan bidragen till olika slag av undervisning, bör ett enhetligt högsta bidragsbelopp per undervisningstimme införas. Jag föreslår, att detta belopp fastställs till 5 kronor innebärande — alltefter skolformen — en höjning med 2 kronor respektive 2 kronor 20 öre i förhållande till innevarande års maximibelopp. Därjämte torde skäligen de åt föreläsare vid yrkesskola utgående maximiersättningar för föreläsningstimme — 10 kronor, när rese- och traktamentsersättning icke utgår, och 20 kronor, när rese- och traktamentsersättning utgår — böra uppräknas till respektive 12 kronor 50 öre och 25 kronor. I övrigt ifrågasätter jag inga ändringar i nu gällande statsbidragsgrunder.

Även efter genomförandet av nu förordade förbättrade statsbidragsgrunder torde kvarnskolan i Mariestad och Steneby skolor för yrkesundervisning böra bibehålla sin i förhållande till övriga kommunala yrkesskolor förmånligare ställning.

Överstyrelsens förslag om rätt för överstyrelsen att i vissa fall bevilja statsunderstöd åt föreläsare vid lärlingsskola efter samma grunder, som gälla angående ersättning åt föreläsare vid yrkesskola, anser jag mig icke nu böra tillstyrka. Däremot tillstyrker jag överstyrelsens förslag om rätt att medgiva statsunderstöd för viss undervisning i allmänna ämnen i yrkesskolorna. Såsom villkor härför bör gälla, att de ifrågavarande kurserna icke härigenom utökas.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, uppskattar jag medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1952/53 till 11 200 000 kronor. Härav torde för avlöning åt lärare beräknas 10 000 000 kronor och för undervisningsmateriel m. m. 1 200 000 kronor. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 11 200 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 5 700 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade förändrade grunder för statsunderstöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning,

b) till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning*: Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 11 200 000 kronor.

[303] **15. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.**

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	900 000	734 111
1948/49	930 000	819 158
1949/50	930 000	868 862
1950/51	930 000	876 120
1951/52 (statsliggaren s. 690)	930 000	
1952/53 (förslag)	1 950 000	

Detta anslag disponeras för innevarande budgetår med 835 000 kronor till understöd till avlöning av lärare och med 95 000 kronor till understöd till undervisningsmateriel. Till enskilda yrkesskolor utgår statsbidrag med belopp, som av Kungl. Maj:t bestämmes. Skolorna äro indelade i två grupper, A och B. Till skolor i grupp A utgår bidrag enligt samma grunder som till de kommunala skolorna. Bidraget beviljas av överstyrelsen för yrkesutbildning inom ramen av ett av Kungl. Maj:t bestämt belopp för hela gruppen. Skolor i grupp B får ett statsbidrag, som i regel är lägre än om ovan angivna grunder skulle tillämpas, och vars belopp i varje särskilt fall fastställles av Kungl. Maj:t.

Till två anstalter av A-gruppen, nämligen Sveriges urmakareförbunds yrkesskola och Fredrika Bremerförbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning, utgår, utöver vad nyss angivits, ytterligare understöd med högst

9 000 respektive högst 11 000 kronor för gäldande av den del av avlöningskostnaderna och övriga kostnader för verksamheten vid dessa skolor, som icke täckes av eljest utgående statsunderstöd, kommunalt bidrag, kursavgifter eller inkomster från försåld produktion.

Till Bröderna Pahlmans handelsinstitut och Filip Holmqvists handelsinstitut, båda tillhörande B-gruppen, utgå till uppehållande av verksamheten understöd med högst respektive 53 760 kronor och 42 725 kronor. Dessutom utgå till dessa skolor, utöver vad nu angivits, ytterligare understöd med högst respektive 25 000 kronor och 20 000 kronor för gäldande av den del av avlöningskostnaderna och övriga kostnader för verksamheten, som icke täckes av förstnämnda statsunderstöd, kommunalt bidrag, kursavgifter eller inkomster från försåld produktion.

1951 års riksdag har icke haft något att erinra mot att Kungl. Maj:t för viss kursundervisning av målarlärlingar från hela riket tillerkänner Karlskoga praktiska läroverk, tillhörande A-gruppen, statsbidrag enligt förmånligare grunder än de för motsvarande kommunala skolor gällande. Av detta bemyndigande har Kungl. Maj:t ännu icke begagnat sig.

1946 års skolkommision föreslår, i betänkande angående statsbidragsgrunder för det kommunala och enskilda yrkesskolväsendet (SOU 1950: 44), att gällande grundprinciper för statsbidrag till enskilda anstalter för yrkesundervisning bibehållas med de ändringar, som betingas av förslaget till nya grunder för statsbidrag till kommunala anstalter för yrkesundervisning.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *överstyrelsen för yrkesutbildning*, att skolkommisionens förslag förelägges 1952 års riksdag med beaktande av de ändringar överstyrelsen förordar. Medelsbehovet under förevarande anslag beräknar överstyrelsen därvid till 2 160 000 kronor. Vid oförändrade statsbidragsgrunder skulle enligt överstyrelsens beräkningar medelsbehovet uppgå till 1 130 000 kronor. Därvid har överstyrelsen icke tagit hänsyn till behovet av sådana tilläggsunderstöd, som tidigare berörts. I sistnämnda hänseende har överstyrelsen nämnt ett flertal skolor, som borde komma i fråga. Vidare framhåller överstyrelsen önskvärdheten av att enskilda skolor för yrkesundervisning, som driver försöksverksamhet i avsikt att pröva framkomna riktlinjer för den kommande svenska skolan, erhålla statsunderstöd för undervisning i allmänna ämnen.

Departementschefen. Någon anledning att ifrågasätta ändring i de av Kungl. Maj:t sedan budgetåret 1945/46 tillämpade principerna för statsbidragsgivningen till de enskilda yrkesskolorna torde icke föreligga. Med hänsyn till de ändrade statsbidragsgrunder för de kommunala yrkesskolorna, som jag under föregående punkt förordat, komma de skolor, som av Kungl. Maj:t hänförs till A-gruppen, att erhålla en i statsbidragshänseende avsevärt förbättrad ställning. Även beträffande B-gruppen torde emellertid medel böra beräknas för en frikostigare bidragsgivning, Kungl. Maj:ts bemyndiganden att tillerkänna vissa bestämda skolor statsbidrag enligt

förmånligare grunder än normalt torde böra kvarstå. Några nya sådana bemyndiganden anser jag mig emellertid icke för närvarande böra utverka av riksdagen. Med hänsyn till mitt ställningstagande till motsvarande fråga beträffande de kommunala yrkesskolorna anser jag mig böra tillstyrka, att statsbidrag under vissa villkor får utgå för undervisning i allmänna ämnen vid enskilda yrkesskolor.

Vid bifall till vad jag nu förordat uppskattar jag medelsbehovet under förevarande anslag till 1 950 000 kronor, varav 1 800 000 kronor till avlöning av lärare och 150 000 kronor till undervisningsmateriel m. m. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 1 950 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 1 020 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 1 950 000 kronor.

[304] 16. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m.

	Anslag	Nettoutgift i runt tal
1942/43	1 000 000	366 000
1943/44	1 700 000	1 139 000
1944/45	3 000 000	508 000
1945/46	3 500 000	449 000
1946/47	4 000 000	933 000
1947/48	3 000 000	2 239 500
1948/49	2 000 000	610 300
1949/50	2 000 000	400 100
1950/51	1 000 000	2 107 600
1951/52 (statsliggaren s. 690)	1 000 000	
1952/53 (förslag)	1 500 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 1 000 000 kronor. Överstyrelsen anför i huvudsak följande.

Enligt föreskrifterna i 38 § 1 mom. och 39 § kungörelsen den 22 juni 1951 (nr 586) angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor skall underdånig framställning angående statsbidrag till engångskostnader ingivas till överstyrelsen senast den 15 november under kalenderåret närmast före det budgetår ansökningen avser. Framställningar, som under år 1951 inkomma sedan överstyrelsen avgivit sina anslagsäskanden torde icke, så vitt kan bedömas, påverka anslagsberäkningen för budgetåret 1952/53.

Av nu pågående byggnadsföretag vid centrala verkstadsskolor torde endast de vid centrala verkstadsskolan i Sandö (ekonomibyggnad) och i

Skellefteå komma att påverka anslagsbehovet för budgetåret 1952/53. Verksamheten vid sistnämnda skola avses, sedan byggnaderna delvis färdigställda, kunna påbörjas hösten 1952. Även kostnaden för undervisningsmateriel samt för inventarier och inredning till skolan i Skellefteå kunna beräknas i viss omfattning komma att belasta anslaget för budgetåret 1952/53.

Enligt en av överstyrelsen upprättad tablå över dels av Kungl. Maj:t tilldelade statsbidragsbelopp i fall, där byggnadsföretagen pågå eller icke påbörjats, dels av överstyrelsen tillstyrkta statsbidragsbelopp i ärenden, som äro under Kungl. Maj:ts prövning, dels ock av vederbörande huvudman beräknat statsbidrag i ett ärende, där framställning föreligger men ännu icke slutgiltigt behandlats av överstyrelsen, uppgår summan av nämnda statsbidragsbelopp till i runt tal 10 300 000 kronor.

Överstyrelsen, som finner en snabbare utbyggnad av de centrala verkstadsskolorna än under senare år vara ur skilda synpunkter angelägen, anser sig icke kunna bedöma, i vilken omfattning byggnadstillstånd kan komma att meddelas för planerade byggnadsföretag vid centrala verkstadsskolor, varför hållpunkter för en säkrare uppskattning av anslagsbehovet saknas. Överstyrelsen erinrar om departementschefens uttalande till statsverkspropositionen till 1951 års riksdag att varje möjlig utveckling är synnerligen nödvändig. En inom de närmaste åren genomförd utbyggnad av de centrala verkstadsskolorna blir enligt överstyrelsens uppfattning av stor betydelse för att tillgodose näringslivets ökade behov av utbildad arbetskraft och för att bereda de ökade ungdomskullarna möjligheter till en kvalificerad yrkesutbildning.

Departementschefen. Till ifrågavarande ändamål ha för budgetåren 1942/51 beviljats anslag med tillhoppa 21 200 000 kronor, medan den sammanlagda anslagsbelastningen under dessa budgetår utgjort allenast 8 752 500 kronor. Att anslagsbelastningen blivit så mycket mindre än medelsanvisningen har haft sin grund i rådande förhållanden å arbets- och produktionsmarknaderna. Dessa förhållanden komma med säkerhet att medföra en stark begränsning av investeringsverksamheten även under nästa budgetår. Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att anslaget måtte höjas med 1 000 000 kronor till 2 000 000 kronor. För egen del uppskattar jag medelsbehovet till 1 500 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[305] **17. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	2 900 000	2 977 488
1951/52 (statsliggaren s. 690)	3 330 000	
1952/53 (förslag)	4 000 000	

Från och med innevarande budgetår har provisorisk lönereglering genomförts för lärarpersonalen vid de centrala verkstadsskolorna. Angående in-
börden härav torde få hänvisas till 1951 års åttonde huvudtitel s. 405 ff.,
statsutskottets utlåtande 1951: 69, riksdagens skrivelse 1951: 128 och kun-
görelsen 1951: 586 angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa bud-
getår uppföres med 4 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 670 000
kronor. Överstyrelsen anför följande.

Statsbidrag för budgetåret 1951/52 utgår till de centrala verkstadssko-
lorna i Häggvik, Uppsala, Eskilstuna, Jönköping, Ljungby, Oskarshamn,
Karlskrona, Uddevalla, Tidaholm, Östanås, Örebro, Ljusdal, Sandö, Sunds-
vall, Östersund, Vännäs, Strömbacka och Övertorneå. Huvudmannen för
centrala verkstadsskolan i Skellefteå beräknar, att verksamheten där skall
kunna påbörjas hösten 1952.

För att kunna bedöma anslagsbehovet för budgetåret 1952/53 har över-
styrelsen från samtliga ovan angivna skolor infordrat uppgifter å beräknade
kostnader och statsbidrag. Överstyrelsen har i en tablå gjort en samman-
ställning av det av överstyrelsen på grundval av skolstyrelsernas uppgifter
beräknade statsbidraget till var och en av skolorna. Vid beräkningen av
statsbidraget till avlöning åt rektorer och övriga lärare har utgått från
nu gällande löneläge men hänsyn icke tagits till tjänstledighetsavdrag och
ej heller till avlöning åt vikarier vid tjänstledighet.

Totalsumman av de i tablå upptagna beloppen uppgår till 4 028 763
kronor. I denna summa ingår icke statsbidrag till sjukvård m. m. för rek-
torer och lärare. Såsom ovan nämnts har ej heller medel beräknats till av-
löning åt vikarier vid tjänstledigheter, men å andra sidan ej heller hänsyn
till tjänstledighetsavdrag tagits vid beräkningen av lönekostnaderna. Erfar-
enhetsmässigt underlag för beräkning av medelsbehovet för här angivna
ändamål saknas, men totala anslagsbehovet torde med ledning av i övrigt
gjorda beräkningar kunna anslås till 4 000 000 kronor.

Departementschefen. Överstyrelsens anslagsberäkningar ge mig icke an-
ledning till erinran. Förevarande anslag torde därför för nästa budgetår
böra uppräknas med 670 000 kronor till 4 000 000 kronor. Jag hemställer
alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesun-
dervisning: Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor*
för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av
4 000 000 kronor.

[306] **18. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervis-
ning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	230 000	227 515
1951/52 (statsliggaren s. 692)	255 000	
1952/53 (förslag)	285 000	

Genom beslut den 28 januari 1944 medgav Kungl. Maj:t, att Mölndals stads verkstadsskolor för arbetslös ungdom finge, räknat från och med den 1 januari 1944, successivt omorganiseras till en verkstadsskola för utbildning av flygmekaniker. Såsom bidrag till driften av denna skola har sedan budgetåret 1944/45 årligen under ovannämnda rubrik anvisats ett särskilt förslagsanslag. Angående tillkomsten av skolan torde i övrigt få hänvisas till propositionen 1944: 215, s. 17 ff., och riksdagens skrivelse 1944: 318. Såsom bidrag till anordnande av elevinternat vid skolan ha anvisats särskilda reservationsanslag om tillhopa 269 000 kronor (se propositionerna 1945: 260 och 1949: 167). Statsbidraget till driften av skolan bestämmes för varje budgetår genom beslut av Kungl. Maj:t. Enligt gällande statsbidragsgrunder skola för åtnjutande av understöd till avlöning åt rektor och övriga lärare i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i kungörelsen den 22 juni 1951 (nr 586) angående statsbidrag till centrala verkstadsskolor. I fråga om bidrag till övriga kostnader torde Mölndalsskolan få anses intaga en något fördelaktigare ställning än de centrala verkstadsskolorna.

Skolan består under innevarande budgetår av 7 avdelningar för flygmekaniker, och 8 specialavdelningar, nämligen för flygmotortekniker, byggnads- och inredningssnickare, bleck- och plåtslagare, reparatörer-smedersvetsare, svetsare, verktygsskötare, tapetsere och radiomontörer.

Såsom i 1951 års åttonde huvudtitel, s. 421 ff, antytts har en viss minskning av utbildningen av flygmekaniker visat sig påkallad. Härom anför *överstyrelsen för yrkesutbildning* nu följande.

I Kungl. Maj:ts proposition den 16 mars 1951, nr 110, angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1951/52 m. m. tillstyrkte föredragande departementschefen, att en av chefen för flygvapnet föreslagen övergång till rekrytering av flygteknikerbeställningar från civilmilitära hjälptekniker genomfördes, varigenom anställning som hjälptekniker vid flygvapnet icke skulle kunna påräknas före fullgjord första värnplikstjänstgöring. Sedan riksdagen fattat beslut i ämnet underställde överstyrelsen i framställning den 30 maj 1951 Kungl. Maj:t frågan om omorganisation av yrkesavdelningar för flygmekaniker vid vissa centrala verkstadsskolor. Jämlikt av Kungl. Maj:t lämnade medgivanden till omorganisation av yrkesavdelningar för flygmekaniker till andra yrkesavdelningar skulle i fråga om centrala verkstadsskolor från och med budgetåret 1952/53 endast återstå en flygmekanikeravdelning, nämligen vid centrala verkstadsskolan i Vännäs; även för denna avdelning planeras dock omorganisation till annan yrkesavdelning. Beträffande den i framställningen den 30 maj 1951 berörda yrkesavdelningen för flygmekaniker vid Uppsala läns landstings centrala verkstadsskola i Uppsala har skolans styrelse numera fattat beslut att nedlägga ifrågavarande yrkesavdelning från och med budgetåret 1952/53 och att i stället igångsätta en av Kungl. Maj:t den 23 augusti 1945 medgiven yrkesavdelning för smeder (benämnes numera jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 25 juli 1947 yrkesavdelning för reparatörer-smedersvetsare). Vid kommunala verkstadsskolor återstå numera endast fyra yrkesavdelningar för flygmekaniker vid Stock-

holms stads skolor för yrkesundervisning, i vilka utbildningen bedrivs i intimt samarbete med AB Aerotransport.

Såsom ett led i minskningen av antalet flygmekanikeravdelningar föreslår överstyrelsen, att två av Mölndalsskolans yrkesavdelningar för flygmekaniker ombildas till yrkesavdelningar för metallarbetare och att statsbidrag för sistnämnda yrkesavdelningar utgår enligt samma grunder som för flygmekanikerskolan i övrigt.

Chefen för flygvapnet, Sveriges verkstadsförening och Svenska metallindustriarbetareförbundet ha icke något att erinra mot den föreslagna ombildningen.

Mot överstyrelsens förslag framhåller *statskontoret*, att den särställning, som Mölndalsskolan intagit och intager till en början betingades av dess karaktär av arbetslöshetsskola och sedermera betingats av dess uppgift såsom centralanstalt för utbildning av flygmekaniker. Statskontoret håller före, att, sedan numera bristen på flygmekaniker är hävd och en icke öväsentlig begränsning av dessa nu aktualiserats, tidpunkten borde ha varit inne att avveckla skolans särställning. Enligt statskontoret borde därvid närmast till hands ligga, att Mölndals stad övertog skolan att drivas såsom kommunal yrkesskola men även en ombildning till central verkstads-skola skulle eventuellt kunna ifrågasättas. Statskontoret, som icke anser sig kunna förorda bifall till framställningen om omorganisation av tvenne flygmekanikeravdelningar, föreslår en utredning rörande det framtida huvudmannaskapet för skolan och dess allmänna inriktning.

Efter att ha tagit del av skolstyrelsens och stadens uppfattning i ämnet anför *överstyrelsen för yrkesutbildning* gentemot statskontoret bland annat följande.

Överstyrelsen vill framhålla att flygmekanikerskolans huvuduppgift även efter den föreslagna omorganisationen av tvenne flygmekanikeravdelningar till avdelningar för metallarbetare skall vara att utbilda flygmekaniker. Antalet flygmekanikeravdelningar skulle efter denna omorganisation bli 5. Eleverna i dessa ha viss del av utbildningen förlagd även till avdelningarna för flygmotortekniker, byggnads- och inredningssnickare, bleck- och plåtslagare, reparatörer-smeder-svetsare, tapetserare och verktygsskötare. De enda yrkesavdelningar, som icke direkt tillgodose utbildningen av flygmekaniker, skulle sålunda, förutom redan befintlig avdelning för radiomontörer, bli de två avdelningarna för metallarbetare.

Det synes saknas förutsättningar för fortsatt huvudmannaskap för skolan från Mölndals stads sida om icke statsbidrag enligt liknande gynnsamma grunder som de nuvarande kan utgå. Att så är förhållandet synes överstyrelsen förstäeligt, eftersom skolan till större delen rekryteras av elever från andra orter än staden. Möjligheterna att landstinget skulle övertaga skolan att drivas såsom central verkstadsskola torde även vara små, och det kan även ifrågasättas, om detta ur skilda synpunkter vore lämpligt.

Under förutsättning att totala antalet yrkesavdelningar vid Mölndalsskolan blir oförändrat beräknar överstyrelsen medelsbehovet för nästa budgetår till 285 000 kronor.

Departementschefen. Jag ansluter mig till överstyrelsens för yrkesutbildning förslag att två flygmekanikeravdelningar vid Mölndalsskolan ombildas till yrkesavdelningar för metallarbetare. I fråga om statsbidrag till sistnämnda avdelningar anser jag, efter att ha tagit del av de olika uppfattningar, som härvidlag kommit till uttryck, att övervägande skäl tala för den mening, varåt överstyrelsen för yrkesutbildning givit uttryck. Därest riksdagen icke framställer erinran häremot, torde därför Kungl. Maj:t vid bestämmandet av det årliga statsbidraget till skolan vilja tillämpa samma statsbidragsgrunder för de två metallarbetaravdelningarna som för skolan i övrigt. Ifrågavarande anslag torde, såsom överstyrelsen föreslagit, för nästa budgetår böra uppföras med 285 000 kronor, vilket innebär en höjning med 30 000 kronor. Höjningen sammanhänger med den från och med innevarande budgetår genomförda provisoriska löneregleringen för lärare vid centrala verkstadsskolor, vilken ju är tillämplig även på Mölndalsskolan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 kronor.

[307] **19. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	150 000	0
1951/52 (statsliggaren s. 692)	100	
1952/53 (förslag)	75 000	

Hittills ha två sjömansskolor kommit till stånd, en i Göteborg och en i Kalmar. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* — som uppger att frågan om inrättande av en sjömansskola i Stockholm alltjämt befinner sig på utredningsstadiet — hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 75 000 kronor, motsvarande det beräknade medelsbehovet för inrättande av en sjömansskola i Hälsingborg. Överstyrelsen anför följande.

Den 7 november 1947 medgav Kungl. Maj:t, att vid Hälsingborgs stads skolor för yrkesundervisning må tills vidare från och med att för ändamålet erforderliga lokaler kunnat anskaffas vara inrättad en sjömansskola med intill tre utbildningslinjer, en för däckspersonal, en för maskinpersonal och en för kökspersonal. Staden planerar nybyggnad för yrkesskolornas behov, varvid i en första byggnadsetapp avses att inrymmas även lokaler för sjömansskolans utbildningslinje för kökspersonal. Undersökningar pågående möjligheterna att, i avvaktan på byggnadens färdigställande, bedriva utbildningen i provisoriska lokaler. Medelsbehov för bidrag till inrättandet av sjömansskolan i Hälsingborg synes med anledning härav böra beräknas för budgetåret 1952/53 med förslagsvis 75 000 kronor.

Departementschefen. I överensstämmelse med överstyrelsens för yrkesutbildning förslag torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår bära uppföras med 75 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till inrättande av sjömansskolor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[308] **20. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av sjömansskolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	100 000	71 201
1951/52 (statsliggaren s. 692)	100 000	
1952/53 (förslag)	130 000	

Enligt 8 § B 2 kungörelsen 1946: 419 angående utbildningskurser för sjömän (sjömansskolor) samt angående statsbidrag till dylika kurser utgår statsbidrag till avlöning åt lärare med hela avlöningskostnaden, dock högst 50 procent utöver vad i dylikt hänseende skolat utgå enligt bestämmelserna i § 1 kungörelsen 1921: 705 angående statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.

Överstyrelsen för yrkesutbildning beräknar för nästa budgetår medelsbehovet under förevarande anslag vid nuvarande bidragsgrunder till oförändrat belopp, 100 000 kronor. Härvid har hänsyn även tagits till att sjömansskolan i Hälsingborg kan komma att igångsätta sin verksamhet under nästa budgetår. Vid ett genomförande av 1946 års skolkommissions förslag till nya statsbidragsgrunder för kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning beräknar överstyrelsen medelsbehovet till 150 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till de förändrade grunder för statsbidrag till kommunala anstalter för yrkesundervisning, som jag i det föregående föreslagit, torde förevarande anslag för nästa budgetår bära uppräknas med 30 000 kronor till 130 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till driften av sjömansskolor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

[309] **21. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	60 000	58 746
1951/52 (statsliggaren s. 692)	60 000	
1952/53 (förslag)	72 000	

Ur detta förslagsanslag utgå bidrag till vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning under budgetåret 1951/52 anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen den 2 juni 1939 (nr 219) angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbete, med *dels* sammanlagt högst 50 250 kronor till högst fem kurser för utbildande av installatörer med behörighet av klass B, *dels ock* sammanlagt högst 9 750 kronor till högst tre kurser för utbildande av installatörer med behörighet av klass C.

Överstyrelsen för yrkesutbildning, som för nästa budgetår räknat med samma antal kurser som för innevarande budgetår, alltså fem B-kurser och tre C-kurser, hemställer, att anslaget höjes med 14 100 kronor. Till stöd härför anföres i huvudsak följande.

Med hänsyn till svårigheten att erhålla kompetenta lärare, som äro villiga att undervisa i sagda kurser är det nödvändigt att öka de till lärarna utgående arvodena, så att dessa komma i nivå med de arvoden, som utgå till timlärare vid högre tekniska läroverk. För innevarande budgetår har räknats med ett medelarvode av cirka 13 kronor per undervisningstimme. Detta arvode torde för budgetåret 1952/53 böra beräknas till i medeltal 16 kronor per undervisningstimme, vilket skulle medföra en kostnadsökning av 1 860 kronor för varje B-kurs och 660 kronor för varje C-kurs.

Vidare är en höjning av arvodena åtkursföreståndarna nödvändig för att erhålla kompetenta krafter. För innevarande budgetår har överstyrelsen räknat med ett arvode av 400 kronor till kursföreståndare vid B-kurs och 200 kronor vid C-kurs. Överstyrelsen hemställer, att medel beviljas för en höjning av nämnda arvoden till 500 kronor, respektive 300 kronor, vilket innebär en kostnadsökning av 100 kronor för varje kurs.

På grund av prishöjningarna måste även sådana kurskostnader som annonsering, trycksaker, telefon, vaktmästararvoden m. m. stegras. Överstyrelsen räknar för nämnda ändamål med en utgiftsstegring budgetåret 1952/53 av 290 kronor för varje B-kurs och 190 kronor för varje C-kurs.

Utgiftsökningarna för varje B-kurs beräknar överstyrelsen sålunda till $(1\ 860 + 100 + 290 =) 2\ 250$ kronor och för varje C-kurs till $(660 + 100 + 190 =) 950$ kronor. Sammanlagt räknar överstyrelsen med ett ökat medelsbehov budgetåret 1952/53 av $(5 \times 2\ 250 + 3 \times 950 =) 14\ 100$ kronor (avrundat).

Departementschefen. Mot överstyrelsens för yrkesutbildning beräkningar i vad de avse ökad medelsanvisning till expensutgifter m. m. har jag ingen erinran. Däremot anser jag, att en viss begränsning i de av överstyrelsen föreslagna arvodeshöjningarna är påkallad. Medelarvudet till lärare beräknar jag sålunda till 15 kronor 50 öre för undervisningstimme. Därjämte bör arvodet till kursföreståndare sättas till högst 450 kronor vid B-kurs och till högst 225 kronor vid C-kurs. Vid bifall till vad jag föreslagit, torde

ifrågavarande förslagsanslag böra uppräknas med i runt tal 12 000 kronor till 72 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 72 000 kronor.

[310] **22. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever.**

1949/50	5 200 000	5 474 552
1950/51	6 000 000	5 755 171
1951/52 (statsliggaren s. 693)	6 000 000	
1952/53 (förslag)	7 000 000	

Ur detta förslagsanslag utgå stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, vid centrala verkstadsskolor, vid verkstadsskolor för viss arbetslös ungdom, vid flygmekanikerskolan i Möln dal och vid sjömansskolor. Närmare bestämmelser angående ifrågavarande stipendier äro meddelade i kungörelsen 1945: 572, som ändrats genom kungörelsen 1947: 383.

I fråga om medelsbehovet vid oförändrade stipendiegrunder anför *överstyrelsen för yrkesutbildning* följande.

För budgetåret 1950/51 ha stipendier beviljats med sammanlagt 5 977 007 kronor. Genom att i vissa fall beviljade stipendiebelopp icke utnyttjas uppgår den verkliga medelsförbrukningen för nämnda budgetår till omkring 5 925 000 kronor och i den mån en mera avsevärd ökning icke äger rum av antalet elever i sådana heldagskurser, för vilka stipendier kunna utgå, skulle även för budgetåret 1952/53 ett anslag av omkring 6 000 000 kronor vara tillräckligt vid oförändrade stipendiegrunder.

Överstyrelsen anser emellertid, att till följd av den allmänna prisutvecklingen med därav följande ökade kostnader för elevernas skolvistelse en höjning av stipendiebeloppen är mycket angelägen. Efter samråd med skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen och studielänenämnden föreslår överstyrelsen därför en höjning av stipendiebeloppen med minst omkring 15 procent. De i ovannämnda kungörelse, § 4, fastställda högstbeloppen föreslås sålunda höjda för elev av tredje behovsgraden från 90 till 105 kronor, för elev av andra behovsgraden från 60 till 70 kronor och för elev av första behovsgraden från 30 till 35 kronor för månad. För elev från annan ort än skolorten, som icke kan beredas inackordering i elevhem, och vars kostnader för inackordering mer väsentligt överstiga kostnaderna för inackordering i elevhem, föreslås högstbeloppen höjda från i tredje behovsgraden 115 till 130 kronor, i andra behovsgraden från 85 till 95 kronor och i tredje behovsgraden från 55 till 60 kronor. Närmare föreskrifter rörande tillämpningen av behovsprövningen vid en sådan höjning av stipendiebeloppen skulle en-

ligt förslaget meddelas av överstyrelsen med stöd av föreskriften i 7 § nämnda kungörelse. Vid bifall till den föreslagna höjningen av stipendiebeloppen uppskattar överstyrelsen medelsbehovet för nästa budgetår till 7 000 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med överstyrelsen för yrkesutbildning anser jag en höjning av ifrågavarande stipendier angelägen. Den av överstyrelsen föreslagna uppräknigen av stipendiernas högstbelopp ger mig icke anledning till annan erinran än att för elev från annan ort än skolorten, som icke kan beredas inackordering i elevhem och vars kostnader för inackordering mer väsentligt överstiga kostnaderna för inackordering i elevhem, högstbeloppet i tredje behovsgraden bör sättas till 125 kronor i stället för av överstyrelsen föreslagna 130 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i anslutning till vad jag sålunda förordat. Medelsbehovet för nästa budgetår uppskattar jag i likhet med överstyrelsen till 7 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning: Stipendier åt elever* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor.

[311] **23. Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet.** Anslaget är uppfört med 3 600 kronor och disponeras för gäldande av hyra för lokaler, som upplåtits åt institutet i den av konstfackskolan i Stockholm disponerade fastigheten.

Institutets direktion anhåller om statsbidrag för nästa budgetår med 33 600 kronor, varav 3 600 kronor för nämnda lokalhyra och 30 000 kronor för uppehållande av institutets verksamhet i allmänhet. Direktionsens framställning tillstyrkes av *överstyrelsen för yrkesutbildning*.

Departementschefen. I nuvarande läge anser jag mig icke kunna förorda någon ökad medelsanvisning under förevarande anslag, vilket alltså bör uppföras med oförändrat belopp, 3 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till grafiska institutet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 3 600 kronor.

[312] **24. Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 46 300 kronor, varav 45 169 kronor såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad och 1 131 kronor såsom bidrag till kostnaden för pension åt f. d. vaktmästaren vid bergssko-

lan i Falun F. E. Skoog. På grund av de ökade kostnaderna för rörligt tilllägg har Kungl. Maj:ts medgivit, att anslaget må för innevarande budgetår överskridas med högst 6 280 kronor.

Jernkontoret anhåller, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 61 500 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* beräknar anslaget till 58 400 kronor, vilket innebär en höjning med 12 100 kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat:

U p p e h å l l a n d e a v b e r g s s k o l a n s v e r k s a m h e t. För nästa budgetår beräknas utgifterna för detta ändamål till 137 500 kronor. Härav skulle enligt hittills tillämpade grunder 40 procent eller 55 000 kronor falla å staten, vilket innebär en ökning av statens bidrag med 9 831 kronor. Höjningen beror främst på de ökade lärarlönerna.

P e n s i o n å t f. d. v a k t m ä s t a r e n F. E. S k o o g utgår enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 februari 1948 med 1 885 kronor 50 öre per år, varav 1 500 kronor grundbelopp och 385 kronor 50 öre dyrtidstilllägg. Staten bidrar med 40 procent och Jernkontoret med 60 procent av kostnaderna. Överstyrelsen föreslår, att dyrtidstillägget uppräknas till 600 kronor, vilket skulle föranleda en ökning av statens bidrag med 129 kronor.

M e r k o s t n a d e r f ö r p e n s i o n s a v g i f t e r. Det är här fråga om avgifter till statens pensionsanstalt för rektor, lektorer och extra ordinarie adjunkt. Avgifterna ha höjts genom tillkomsten av 1949 års pensionsreglemente. Jernkontoret hemställer om statsbidrag till hela merkostnaden, som utgör 5 240 kronor. Överstyrelsen tillstyrker statsbidrag med 40 procent av merkostnaden eller 2 096 kronor.

Överstyrelsen tillstyrker alltså en höjning av förevarande anslag med $(9\ 831 + 129 + 2\ 096 =)$ 12 056 kronor, vilket belopp avrundas till 12 100 kronor.

Statskontoret framhåller, att av den begärda uppräknings med 9 831 kronor till bergsskolans driftkostnader 7 864 kronor hänföra sig till ökade utgifter för lärarlöner medan återstoden avser omkostnadsökningar. Statskontoret tillstyrker allenast en uppräkning med 7 864 kronor. För omräkning av pensionen till f. d. vaktmästaren F. E. Skoog anger statskontoret vissa principer. Statskontoret erinrar, att staten genom att medgiva anslutning till statens pensionsanstalt redan därmed i princip åtagit sig omkring hälften av pensioneringskostnaderna för bergsskolans lärarpersonal. Vid sådant förhållande kan statskontoret icke finna motiverat, att staten skall svara för någon del av merkostnaderna för pensionsavgifterna.

Departementschefen. På av statskontoret anförda skäl anser jag mig icke böra förorda någon medelsanvisning till bestridande av merkostnader för lärarpersonalens pensionsavgifter. I fråga om uppräkning av bidraget till bergsskolans driftkostnader ansluter jag mig till vad statskontoret anført och beräknar för ändamålet en ökad medelsanvisning av 7 871 kronor. I enlighet med vad överstyrelsen för yrkesutbildning föreslagit torde statens bidrag till pension åt f. d. vaktmästaren F. E. Skoog böra ökas med 129

kronor. Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra höjas med sammanlagt 8 000 kronor till 54 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 54 300 kronor.

[313] 25. **Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	62 500	63 978
1951/52 (statsliggaren s. 695)	62 500	
1952/53 (förslag)	77 500	

Styrelsen för institutet anhåller, att statsbidrag till institutet under nästa budgetår måtte utgå med 139 036 kronor, varav 89 880 kronor till löpande utgifter, 12 666 kronor till maskinförnyelse inom nuvarande lokaler, 4 000 kronor till amortering av lån, som institutet upptagit på grund av under-skott under budgetåret 1950/51, samt 32 490 kronor för utrustning av in-stitutets tillbyggnad.

Överstyrelsen för yrkesutbildning tillstyrker att anslaget höjes med 55 500 kronor till 118 000 kronor. Den av överstyrelsen tillstyrkta höj-ningen avser följande ändamål.

1) institutets verksamhet i allmänhet (nu 21 584)	+ 21 432
2) anskaffande av apparatur (nu högst 2 600)	+ 5 400
3) pensionsavgifter (nu 1 050)	+ 900
4) rörligt tillägg (nu förslagsvis 4 453)	+ 7 568
5) amortering å lån (nytt ändamål)	+ 4 000
6) extra anslag för utrustning (nytt ändamål)	+ 16 200
	<u>55 500</u>

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Institutets verksamhet i allmänhet. Överstyrelsen framhåller, att bidragen till institutets verksamhet i allmänhet äro alldeles otillräckliga, därest verksamheten skall kunna fortsätta i minst samma omfattning som nu. Totala nettokostnaden för nästa budgetår beräknas till 64 526 kronor, varav för avlöning till spinnmästaren och vävmästaren 14 976 kronor. Enligt hittills tillämpade grunder skulle av totalbeloppet på staten falla $\frac{2}{3}$ eller 43 016 kronor, vilket innebär en höjning med 21 432 kronor.

Anskaffande av apparatur. Institutets styrelse beräknar medelsbehovet för anskaffning av maskiner inom de nuvarande lokalerna till 19 000 kronor. Överstyrelsen tillstyrker ett statsbidrag å 8 000 kronor för ändamålet. Detta innebär en höjning med 5 400 kronor.

Pensionsavgifter. Lärarna äro pensionerade i statens pensionsanstalt samt erlægga själva en del av pensionsavgiften. Då statstjänstemän

icke själva erlägga sådan avgift samt det inom landstingens och kommunernas förvaltning numera allmänt genomförts, att huvudmannen svarar för hela pensionsavgiften, böra de pensionsberättigade lärarna vid institutet beredas samma förmån. Pensionsavgifterna beräknas uppgå till omkring 3 900 kronor, varav staten enligt tidigare tillämpade grunder skulle svara för hälften, eller sålunda 1 950 kronor, innebärande en höjning i jämförelse med innevarande år av 900 kronor.

Rörligt tillägg. Totala kostnaderna för detta ändamål beräknas till 24 100 kronor, vilket innebär en ökning med i runt tal 15 200 kronor. Av ökningen faller hälften eller 7 600 kronor å staten, vilket belopp med hänsyn till slutsummans avrundning uppföres med förslagsvis 17 568 kronor.

Amortering å lån. För budgetåret 1950/51 har uppkommit ett underskott å institutets verksamhet med 24 471 kronor, vilket underskott institutet täckt genom att från stiftelsen Mönsterateliern i Borås upptaga ett lån å 24 000 kronor. Lånet skall amorteras på tre år med 8 000 kronor varje år och med början från och med budgetåret 1952/53. Överstyrelsen finner det skäligt att staten bidrager till amorteringarna med 50 procent av desamma.

Extra anslag för utrustning. Borås stad har för till- och ombyggnad av institutet anvisat 1 200 000 kronor. Kostnaderna för anskaffning av maskiner och apparatur till denna utbyggnad beräknas till 64 980 kronor. Överstyrelsen föreslår att staten bestrider hälften av dessa kostnader. Då anskaffningen emellertid bör kunna utsträckas över två år, föreslår överstyrelsen för nästa budgetår en medelsanvisning av 16 200 kronor.

Statskontoret tillstyrker höjning av statsbidraget till rörligt tillägg. Där- emot anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka ökat bidrag till institutets verksamhet i allmänhet eller till anskaffande av apparatur. Ej heller är statskontoret berett förorda statligt bidrag till täckande av amortering av lån.

Vad angår yrkandena om bidrag till höjda pensionsavgifter i statens pensionsanstalt har statskontoret i utlåtande över likartad framställning rörande vissa befattningshavare vid bergsskolan i Filipstad hävdad, att en sådan anslutning innebär, att staten redan i princip påtagit sig omkring hälften av pensioneringskostnaderna. Då förhållandena äro likartade vid textilinstitutet, anser ämbetsverket det icke motiverat, att staten skall svara för någon del av merkostnaderna för pensionsavgifterna.

Angående ifrågasatt extra anslag för utrustning anför statskontoret bland annat:

Såvitt statskontoret har sig bekant ha statsmakterna icke på förhand bundit sig beträffande bidrag till ifrågavarande utvidgning av institutets verksamhet. Ämbetsverket vill även erinra, att betydande penningmedel ställdes till institutets förfogande från enskilt håll, då institutet 1935/36 lät uppföra ett nytt textilt tekniskt laboratorium. Med hänsyn till de stora krav, som i nu rådande ekonomiska läge ställas på statskassan, anser stats-

kontoret för sin del att institutet bör hänvisas till möjligheten att utan bidrag av statsmedel finansiera anskaffningen av den utrustning, som påkallas av de nytillkomna lokalerna.

Departementschefen. Överstyrelsens för yrkesutbildning förslag innebär att förevarande anslag skulle höjas med tillhopa 55 500 kronor. Ett bifall härtill, vilket skulle innebära nära nog en fördubbling av nu utgående anslag, anser jag mig i nuvarande läge icke kunna förorda. Jag tillstyrker allenast höjning av statens bidrag till institutets verksamhet i allmänhet med 7 500 kronor och av statens bidrag till rörligt tillägg med samma belopp. I övrigt ansluter jag mig till vad statskontoret i sitt utlåtande anført. Förevarande anslag skulle alltså för nästa budgetår böra höjas med 15 000 kronor till 77 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 77 500 kronor.

[314] **26. Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textiltkniska institut i Norrköping.** Detta anslag är sedan budgetåret 1946/47 uppfört med 33 000 kronor. *Institutets styrelse* anhåller, att anslaget höjes med 28 700 kronor till 61 700 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* tillstyrker en anslagshöjning med 27 000 kronor till 60 000 kronor. Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Kostnaderna för institutets verksamhet beräknar styrelsen under budgetåret 1952/53 kunna sänkas till 133 900 kronor mot 142 700 kronor innevarande budgetår. Denna sänkning möjliggöres genom en stark nedskärning av antalet timlärartimmar, medförande ökat antal elever i varje klass och ökat antal undervisningstimmar för rektor och heltidsanställda lärare. Genom bortfall av anslag från industrien, ökade omkostnader och på grund av att ränteavkastningen från Lenningska donationsfonden, som tidigare använts för allmänna driftkostnader, numera endast får användas för anskaffning av maskiner, har emellertid underskott uppstått. Detta underskott uppgick budgetåret 1950/51 till 35 400 kronor och beräknas innevarande budgetår komma att uppgå till 38 600 kronor. För att kunna täcka kostnaderna för verksamheten under budgetåret 1952/53 måste enligt institutets styrelse staten tillskjuta ett belopp av 61 700 kronor.

Överstyrelsen framhåller, att anslaget till institutets verksamhet utgått med oförändrat belopp sedan budgetåret 1946/47, att institutets verksamhet sedan dess utökats samt kostnaderna för såväl lärarlöner som undervisningsmateriel stigit avsevärt, att det ur yrkesundervisningssynpunkt är synnerligen angeläget att undervisningen vid institutet även i fortsättningsen bedrivs i nuvarande omfattning samt att det för säkerställande av detta ändamål är nödvändigt med en ökning av statsbidraget. Denna ökning torde dock enligt överstyrelsens mening kunna begränsas till 27 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till de ökade kostnaderna för institutets verksamhet torde en höjning av förevarande anslag vara befogad. Under nuvarande förhållanden anser jag mig dock icke kunna tillstyrka, att anslaget höjes med mera än 12 000 kronor. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med 45 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilda anstalter för yrkesundervisning: Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 45 000 kronor.

[315] 27. Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 150 000	1 542 894
1950/51	1 150 000	993 983
1951/52	1 100 000	
1952/53 (förslag)	1 100 000	

För innevarande budgetår har under rubriken »Yrkesutbildningskurser för arbetslösa m. m.» anvisats ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor, vilket enligt Kungl. Maj:ts beslut skall disponeras på följande sätt:

1. Anordnande i begränsad omfattning vid behov av yrkesutbildningskurser för arbetslösa, <i>förslagsvis</i>	1 000 000
2. Yrkesutbildning för f. d. fast anställt manskap vid försvaret, <i>förslagsvis</i>	25 000
3. Andra särskilda utbildningskurser, <i>förslagsvis</i>	75 000
<u>Summa kronor</u>	<u>1 100 000</u>

Närmare bestämmelser angående ifrågavarande kurser finnas angivna i kungörelsen 1945: 445.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och försvarets socialbyrå, att anslagsposten 1. för nästa budgetår uppräknas med 150 000 kronor. Som skäl härför åberopas inträffade prisstegringar och löneförhöjningar. Någon ökning av kursverksamhetens omfattning förutsattes däremot icke. Rörande kursverksamheten under budgetåret 1950/51 har överstyrelsen i sin petitaframställning lämnat en redogörelse, till vilken jag tillåter mig hänvisa.

Departementschefen. Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i fjol (se 1951 års åttonde huvudtitel s. 427 f.) förklarade sig föredragande departementschefen beredd att i lämpligt sammanhang låta verkställa en av 1950 års besparingsutredning ifrågasatt översyn av gällande regler och praxis på förevarande område. Statsutskottet underströk i sitt utlåtande 1951: 8 (under punkten 296:o) för sin del önskvärdheten av att denna översyn komme till stånd samt framförde en del andra önskemål i samband

därmed. Genom beslut den 22 juni 1951 har Kungl. Maj:t anbefallt överstyrelsen för yrkesutbildning att, med beaktande jämväl av vad statsutskottet i nämnda utlåtande anfört, verkställa ifrågavarande översyn. Utan att avvakta utredningen anser jag mig redan nu i anslutning till statsutskottets önskemål böra förordna, att den nuvarande anslagsrubriken ändras till »Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.». Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 1 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

[316] **28. Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	223 000	254 659
1951/52 (statsliggaren s. 697)	250 000	
1952/53 (förslag)	265 000	

Från och med innevarande budgetår får överstyrelsen för yrkesutbildning bevilja understöd för utbildning av högst 325 lärlingar. Antalet understödsrum var tidigare 300. Statsunderstöd för utbildande av lärling utgår med 900 kronor och utanordnas med 400 kronor efter första utbildningsåret, med 200 kronor efter andra utbildningsåret och med 300 kronor efter utbildningstidens slut. Även för fortsatt utbildning av lärling, som erhållit undervisning i högst två årskurser vid verkstadsskola, kan under vissa förutsättningar understöd utgå.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att antalet understödsrum ökas med 75 till 400 samt — i anslutning till en framställning av Sveriges hantverks- och småindustriorganisation — att understödet för utbildande av lärling höjes med 300 kronor till 1 200 kronor. *Statskontoret* avstyrker överstyrelsens förslag.

Departementschefen. I nu rådande ekonomiska läge anser jag mig icke kunna biträda överstyrelsens förslag i vidare mån än att jag förordar, att antalet understödsrum från och med nästa budgetår ökas med 25 till 350. På grund av gällande utbetalningsbestämmelser kommer denna ökning att belasta anslaget först från och med budgetåret 1953/54. Med hänsyn till belastningen å anslaget och den av 1951 års riksdag beslutade ökningen av antalet understödsrum torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppräknas med 15 000 kronor till 265 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 265 000 kronor.

[317] **29. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov.** Detta reservationsanslag är för närvarande uppfört med 15 000 kronor. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* hemställer om en höjning av anslaget med 10 000 kronor till 25 000 kronor. Till stöd härför anför överstyrelsen följande.

Under de senaste åren ha gesällprov utförts i väsentligt ökad omfattning och denna utveckling synes komma att fortsätta. Någon tillförlitlig beräkning av antalet gesällprov under de närmaste åren torde emellertid icke kunna åstadkommas.

Anslaget för budgetåret 1950/51 var förbrukat i början av mars månad 1951. Av anslaget för innevarande budgetår har intill den 29 augusti 1951 förbrukats omkring 4 000 kronor och omkring 11 000 kronor finnas sålunda disponibla för återstoden av budgetåret, vilket belopp torde komma att visa sig otillräckligt. Ökningen av biljettpriser vid järnvägsresor m. m. är i sammanhanget också att taga i betraktande. Sannolikt är att starkt ökade anspråk komma att ställas på detta anslag.

Departementschefen. En viss höjning av förevarande anslag torde vara befogad. Den torde emellertid böra begränsas till 5 000 kronor, varför anslaget bör uppföras med 20 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[318] **30. Resestipendier för yrkesutbildning.** Detta reservationsanslag är sedan budgetåret 1947/48 uppfört med 40 000 kronor. Närmare bestämmelser angående anslagets användning äro meddelade i kungörelsen 1944: 392.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 20 000 kronor till 60 000 kronor för att möjliggöra ökning av stipendiernas antal och belopp. *Statskontoret* föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna förorda större höjning av anslaget än med 6 000 kronor till 46 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 46 000 kronor.

[319] **31. Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen.** Detta reservationsanslag, som för budgetåren 1947/49 var uppfört med 110 000 kronor och för budgetåren 1949/51 med 180 000 kronor, är för innevarande

budgetår uppfört med 200 000 kronor. Anslaget är i första hand avsett till bestridande av kostnaderna för utbildning av lärare för industri och hantverk, vissa lärare vid högre tekniska läroverk samt handelslärare, allt i enlighet med av chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen 1949:167 förordade riktlinjer. Allmänna bestämmelser för ifrågavarande utbildning ha meddelats av Kungl. Maj:t genom beslut den 20 januari 1950 (se statsliggaren s. 699 f.)

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sin petitaskrivelse den 29 augusti 1951 beräknat kostnaderna för utbildning och fortbildning av lärare för industri och hantverk till 150 000 kronor, för pedagogisk utbildning av lärare vid bland annat högre tekniska läroverk till 12 000 kronor, för utbildning och fortbildning av lärare inom handeln till 45 000 kronor samt för utbildning av lärare inom det husliga området till 55 000 kronor eller tillhopa 262 000 kronor. Överstyrelsen räknar med att vid innevarande budgetårs ingång förefintlig reservation å 52 367 kronor kommer att förbrukas under innevarande budgetår samt föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 262 000 kronor.

Statskontoret, som utgår från att kursverksamheten under innevarande budgetår bör kunna uppläggas så, att de disponibla medlen icke helt förbrukas, tillstyrker med hänsyn till rådande statsfinansiella läge allenast en höjning av anslaget med 20 000 kronor till 220 000 kronor. Härvid är statskontoret medvetet om att viss mindre inskränkning av utbildningsverksamheten kan bli nödvändig.

Sedermera har *skolöverstyrelsen* i skrivelse den 17 september 1951 hemställt, att förevarande anslag för nästa budgetår måtte förstärkas med 7 000 kronor för att bereda vissa lärare vid skolöverstyrelsen underställda läroanstalter större möjligheter att delta i av överstyrelsen för yrkesutbildning anordnade yrkeslärarkurser. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har intet att erinra häremot, under förutsättning att möjligheterna för lärarna vid den egentliga yrkesundervisningen att delta i kurserna icke begränsas men har ansett, att erforderliga medel för ändamålet böra ställas till skolöverstyrelsens disposition.

Departementschefen. Då jag icke är beredd att till nästa budgetår framlägga något förslag i anledning av sakkunnigbetänkandet angående utbildningen av lärarinnor inom det husliga området (SOU 1950:46), torde, liksom hittills, medel för utbildning i viss omfattning av yrkeslärare inom detta område böra anvisas från förevarande anslag.

I anslutning till skolöverstyrelsens förslag torde under detta anslag böra beräknas ett belopp av omkring 7 000 kronor till understöd åt lärare vid skolöverstyrelsen underställda läroanstalter, vilka delta i av överstyrelsen för yrkesutbildning anordnade yrkeslärarkurser. De lärare, som här komma i fråga, synas främst vara lärare vid allmänna läroverkens inbyggda linjer, praktiska mellanskolor och vissa yrkesbestämda högre folkskolor.

I nuvarande läge anser jag mig icke kunna förorda större höjning av ifrågavarande anslag än med 40 000 kronor till 240 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kronor.

[320] **32. Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen.** Detta anslag är sedan budgetåret 1947/48 uppfört med 10 000 kronor och disponeras till resestipendier åt lärare vid under överstyrelsens för yrkesutbildning inseende stående läroanstalter.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer om en ökning av anslaget med 5 000 kronor för att möjliggöra höjning av stipendiernas antal och belopp. *Statskontoret* föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. I nuvarande läge anser jag mig icke kunna förorda större ökning av ifrågavarande anslag än med 1 500 kronor till 11 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 11 500 kronor.

[321] **33. Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik.** Från detta anslag, som är uppfört med 13 700 kronor, utgår bidrag till svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid kungl. tekniska högskolan i Stockholm för anordnande av vissa kurser. Institutet har hemställt om en med 5 000 kronor förhöjd medelsanvisning för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna förorda någon höjning av förevarande anslag, vilket alltså bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 13 700 kronor.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

[322] 1. Understöd åt folkbiblioteksväsendet.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	2 818 500	3 148 027
1948/49	3 010 000	3 329 661
1949/50	3 300 000	3 533 514
1950/51	3 480 000	3 728 125
1951/52 (statsliggaren s. 700)	3 900 000	
1952/53 (förslag)	4 334 000	

Skolöverstyrelsen föreslår en avsevärd höjning av anslaget för nästa budgetår. Överstyrelsens förslag, som återgår på folkbibliotekssakkunnigas betänkande och förslag angående folk- och skolbibliotek (SOU 1949: 28), ansluter sig i stort sett till de anslagsäskanden, som överstyrelsen framlade för innevarande budgetår. Överstyrelsen framhåller, att den utveckling på biblioteksområdet, som ägt rum sedan dess, gör det om möjligt ännu mera angeläget än tidigare, att sakkunnigförslaget genomföres utan dröjsmål. Vad folkbiblioteken angår, pågår för närvarande ett omfattande omorganisationsarbete i anslutning till kommunindelningsreformen. I ett icke obetydligt antal storkommuner ha beslut fattats om upprustning av biblioteksverksamheten. Denna utveckling skulle kraftigt befrämjas, om man på kommunalt håll kunde räkna med att sakkunnigförslaget med dess gynnande av ekonomiskt mindre välställda kommuner skulle genomföras inom en nära framtid. Också beträffande skolbiblioteken vill överstyrelsen starkt understryka nödvändigheten av en snar reform. Vid inspektioner, som företagits av överstyrelsens bibliotekskonsulenter, har framgått, att skolbibliotekens standard med få undantag är avgjort lägre än skolornas standard i övrigt. Överstyrelsen förordar, att sakkunnigförslaget genomföres i etapper. Den första etappen, som skulle genomföras från och med budgetåret 1952/53, skulle för folkbibliotekens del innebära ett principbeslut om reformen och vissa särskilt angelägna åtgärder, men för skolbibliotekens del omfatta den föreslagna reformen i dess helhet.

Av överstyrelsen för nästa budgetår föreslagna reformåtgärder samt andra förändringar beträffande biblioteksväsendet och förevarande anslag framgå av följande sammanställning:

	Ökning eller minskning
1. <i>Folk-, studiecirkel-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek:</i>	
a) höjning av understödsmaximum	+ 200 000
b) sjukhusbibliotek	+ 11 000
c) truppförbandsbibliotek	+ 178 000
d) ökning med anledning av beräknad ökning av lokala biblioteksanslag . . .	+ 300 000
2. <i>Biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet: avskaffande av ortsbidragen, innebärande en statsbidragsökning av 9 000 kronor, som dock belastar anslaget först 1953/54 . . . . .</i>	—
3. <i>Centralbibliotek:</i>	
a) höjning av det särskilda centralbiblioteksanslagets storlek	+ 100 000
b) utbyggnad av organisationen	+ 105 000
c) ökat understöd till centralbibliotek med särskilt stora verksamhetsområden	+ 100 000
4. <i>Vandringsbiblioteksverksamhet m. m. vid landsbiblioteken:</i>	
a) ökning på grund av bokprisernas stegring	+ 6 000
b) ökning i samband med upprättande av landsbibliotek i Växjö och Västerås	+ 26 000
5. <i>Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek: ökning vid utbyggnad av lands- och centralbiblioteksorganisationen samt på grund av höjda resekostnads- och traktamentsersättningar . . . . .</i>	+ 7 500
6. <i>Skolbibliotek (ingår nu i anslagsposten 1): utbyggnad enligt sakkunnigförslaget 5 162 700 kronor, uppräknig härav på grund av högre elevantal i folk- och småskolor 686 000 kronor samt bidrag till enskilda flick- och samskolor och högre bidrag till folkhögskolor 87 200 kronor, å vilka belopp under nästa budgetår utgå förskott med 90 %; ökat medelsbehov . . . . .</i>	+ 4 720 000
7. <i>Tillägg till grundkatalog: överföres till förslaget omkostnadsanslag för »statens biblioteksbyrå» . . . . .</i>	— 5 000
8. <i>Tidskrifter: ökning av bidraget till tidskriften Biblioteksbladet . . . . .</i>	+ 3 500
9. <i>Bibliotekskurser:</i>	
a) biblioteksskola (intet anslag budgetåret 1951/52)	+ 25 000
b) 3 kurser för folkbibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla	+ 41 700
c) 4 kurser för skolbibliotekarier	+ 41 300
d) kortare kurser rörande skolbiblioteket och dess utnyttjande i undervisningen	+ 2 000
10. <i>Sigtunastiftelsens bibliotek: ökning på grund av penningvärdets fall . . . . .</i>	+ 1 000
Summa ökning kronor	5 863 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

1. a). Då statsunderstöden till *folk- och studiecirkelbiblioteken* i princip utgå i förhållande till ortsbidragen äro ändringar av understödsgrunderna icke påkallade av pris- och lönehöjningarna. Understöden äro emellertid maximerade till 10 000 kronor för varje borgerlig kommun, av vilket belopp det kommunala biblioteket har förmånsrätt till 7 000 kronor och studiecirkelbiblioteken till 3 000 kronor. Med hänsyn till penningvärdets fall är det rimligt, att detta maximibelopp höjes, för att icke statsunderstöden till de större biblioteken skola undergå en reell minskning. Överstyrelsen föreslår, att statsunderstödet maximeras till 12 000 kronor

och som följd därav det s. k. grundunderstödet maximibelopp fastställs till 6 000 kronor. Av förstnämnda belopp synes det kommunala biblioteket böra ha förmånsrätt till 8 400 kronor och studiecirkelbiblioteken till 3 600 kronor. Kostnadsökningen kan med ledning av förhållandena under 1950/51 beräknas till 200 000 kronor.

Om maximum fastställs till 12 000 kronor, torde maximeringsbestämmelserna endast i rena undantagsfall komma att träffa storkommunernas bibliotek. Normalt torde dessa icke komma att uppnå så stora orfsbidrag, att en ytterligare höjning av maximum skulle vara motiverad.

b). Till *bibliotek vid sjukvårdsanstalter* utgår understöd med högst 1 krona 50 öre per sängplats. Understödet synes böra höjas till 1 krona 80 öre per sängplats. Kostnadsökningen kan beräknas till 11 000 kronor.

c). Chefen för försvarsstaben föreslår, att folkbibliotekssakkunnigas förslag angående *truppförbandsbiblioteken* genomföres i den form det erhållit i försvarsstabschefens yttrande över sakkunnigförslaget. Detta skulle innebära, att kravet på orfsbidrag slopades och statsbidraget fastställdes till sju kronor per värnplikting.

Överstyrelsen finner, på av försvarsstabschefen anförda skäl, motiverat, att de nya bestämmelserna genomföres från och med budgetåret 1952/53.

d). I likhet med vad som gäller för innevarande år, bör jämväl under budgetåret 1952/53 understöd få utgå till folk-, studiecirkel- och sjukhusbibliotek endast om vederbörande bibliotek tidigare åtnjutit understöd ur förevarande anslag för tid efter den 1 januari 1930. Enligt överstyrelsens bestämmande bör dock understöd få utgå jämväl till annat bibliotek, om detta befinnes fylla ett påtagligt behov eller särskilda skäl eljest prövas föreligga. Det skall därvid åligga överstyrelsen att på av vederbörande gjord ansökan företaga här avsedd prövning redan innan biblioteket trätt i verksamhet.

För kalenderåret 1950 uppgingo de av överstyrelsen anvisade statsunderstöden till folk-, studiecirkel-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek till inalles 2 523 638 kronor. Beloppet överstiger med i runt tal 140 000 kronor det belopp, som anvisats till samma bibliotek för närmast föregående budgetår. Ökningen vittnar om att de lokala biblioteksanslagen, vilka ligga till grund för statsunderstöden, fortsatt att stiga. Medan samtliga kommunala bidrag till här nämnda bibliotek under 1949 uppgingo till 9 966 332 kronor, utgjorde motsvarande belopp för 1950 10 538 293 kronor. Med hänsyn dels till penningvärdets fall, dels till den påbörjade upprustningen av storkommunernas bibliotek kan man räkna med att stegringen kommer att fortsätta i ökad omfattning. Den härav föranledda ökningen av anslagsbehovet beräknar överstyrelsen till 300 000 kronor.

3. Det särskilda centralbiblioteksanslaget utgör nu 25 000 kronor per år och bibliotek. Av beloppet skall viss del tagas i anspråk för bokinköp och återstoden i huvudsak användas för avlöande av två assistenter för centralbiblioteksverksamheten. Med hänsyn till penningvärdets fall är en höjning av beloppet ofrånkomlig, om icke vederbörande centralbiblioteksstäder skola nödgas åtaga sig en procentuellt större andel av kostnaden för denna verksamhet än som varit förutsättningen vid tillkomsten av de olika centralbiblioteken. Överstyrelsen förordar, att anslagsbeloppet höjes till 30 000 kronor per bibliotek. Kostnadsökningen uppgår till 100 000 kronor.

I enlighet med de sakkunniga förordar överstyrelsen, att sju nya central-

bibliotek upprättas. De föreslagna nya centralbiblioteken böra lämpligen träda i verksamhet den 1 januari 1953.

4. a). Ifrågavarande anslagspost, nu 20 000 kronor, avser i huvudsak kostnader för bokinköp. Med hänsyn till bokprisernas stegring bör beloppet höjas med 30 procent eller 6 000 kronor.

b). Under förutsättning att landsbibliotek upprättas i Växjö och Västcrås bör posten ökas med ytterligare 26 000 kronor.

5. Med hänsyn till de ökade biljettpriserna och de ändrade grunderna för traktamentsersättningarna uppskattar överstyrelsen anslagsbehovet till i genomsnitt 850 kronor per bibliotek och år (mot för närvarande i runt tal 720 kronor). Ökningen uppgår till 2 900 kronor. För de nya lands- och centralbiblioteken tillkomma ($2 \times 850 + 7 \times 425 =$) 4 675 kronor.

6. Därest Kungl. Maj:t — trots de starka skäl, som enligt överstyrelsens mening tala för reformens omedelbara genomförande — icke skulle anse sig kunna nu framlägga de sakkunnigas förslag med avseende på skolbiblioteken, synas under alla omständigheter ändrade grunder för understöden böra genomföras med hänsyn till den inverkan, som kommunindelningsreformen medför. För närvarande är understödet till skolbiblioteken maximerat till 1 000 kronor per år och skoldistrikt. För att undvika att biblioteksverksamheten efter kommunindelningsreformens genomförande skall komma i ett sämre ekonomiskt läge än tidigare, måste maximigränsen höjas. Överstyrelsen föreslår i sådant fall, att maximum bestämmas till 5 000 kronor. Då höjningen av maximum icke lämpligen kan inskränkas till att avse allenast de nya storkommunerna, uppstår en kostnadsökning, som på grundval av uppgifter rörande de lokala bidragen under 1951 kan beräknas till 200 000 kronor.

Under samma förutsättning att sakkunnigförslaget icke skulle komma att genomföras under budgetåret 1952/53 synes med hänsyn till penningvärdets fall det nuvarande maximibeloppet för understöd till kommunala flickskolor m. fl. skolor böra höjas från 300 till 360 kronor. Kostnadsökningen kan beräknas till 17 500 kronor.

7. Enligt sakkunnigförslaget skall kostnaden för tillägg till grundkatalog bestridas ur det föreslagna omkostnadsanslaget för Statens biblioteksbyrå. Därest förslaget icke nu skulle genomföras, bör anslagsposten med hänsyn till de stegrade trycknings- och arvodeskostnaderna ökas med 1 800 kronor.

8. Anslagsposten utgår till Sveriges allmänna biblioteksörening för utgivande av tidskriften Biblioteksbladet. Öreningen har hemställt om höjning av anslaget till 8 000 kronor och motiverat denna med hänvisning till de starkt ökade trycknings- och papperskostnaderna liksom till de ökade kostnaderna för redaktion och expedition, varjämte föreningen även hoppas kunna genomföra viss utökning av tidskriftens omfång. Överstyrelsen tillstyrker föreningens framställning, som innebär en ökning av anslagsbehovet med 3 500 kronor.

9. För innevarande budgetår ha medel anvisats för anordnande av en kurs om två veckor för utbildning av folkbibliotekarier med biblioteksarbete som bisyssla (5 700 kronor) och en kurs om en vecka för utbildning av skolbibliotekarier (5 700 kronor) samt därutöver 2 000 kronor för länsvis anordnade kurser rörande skolbiblioteket och dess utnyttjande i undervisningen. Däremot anvisades icke medel för någon biblioteksskola. Över-

styrelsen har sedermera anhållit om medel för anordnande av ännu en kurs för utbildning av folkbibliotekarier under budgetåret 1951/52, under åbe-ropande av det stora antalet ansökningar till den beslutade utbildningskursen. Det stora antalet ansökningar föranleddes av den omorganisation av biblioteksväsendet på landsbygden, som pågår i anslutning till den nya kommunindelningen. Överstyrelsens framställning föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Biblioteksskolan, som utbildar personal med biblioteksarbetet som huvudsyssla, har hittills som regel återkommit vartannat år. Den senaste biblioteksskolan anordnades under budgetåret 1950/51, och följaktligen bör enligt hittillsvarande praxis biblioteksskola på nytt anordnas under budgetåret 1952/53. I enlighet med sakkunnigförslaget bör skolan få en längd av nio månader mot hittills sex.

Med hänsyn till det nydaningsarbete, som försiggår på biblioteksområdet, är det synnerligen angeläget, att utbildningsverksamheten intensifieras också när det gäller bibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla. Det är särskilt önskvärt, att storkommunernas bibliotekarier erhålla erforderlig utbildning. För att det mest trängande behovet skall kunna tillfredsställas, synas under nästa år minst tre utbildningskurser för folkbibliotekarier böra anordnas. Ett genomförande av de sakkunnigas förslag i fråga om skolbiblioteken förutsätter vidare tillgång till lärare med en mera omfattande biblioteksutbildning än den vederbörande kunnat inhämta under seminarietiden.

Överstyrelsen föreslår alltså, att medel anvisas för anordnande under budgetåret 1952/53 av dels en biblioteksskola om nio månaders längd, dels tre kurser om tre veckor vardera för utbildning av folkbibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla, dels fyra kurser om en vecka vardera för utbildning av skolbibliotekarier. Härutöver hemställer överstyrelsen om 4 000 kronor för de länsvis anordnade kurserna. Överstyrelsen vill därvid understryka, att den här föreslagna kursverksamheten icke kan genomföras utan den förstärkning av den nuvarande biblioteksrotelns arbetskrafter, som de sakkunniga föreslagit.

Vad kostnaderna angår, ha de sakkunniga utgått från att elevavgifterna vid biblioteksskolan skulle slopas och beräknat kostnaderna för skolan till 20 000 kronor. Vid nuvarande prisläge synas kostnaderna böra beräknas till ett något högre belopp. Som jämförelse kan nämnas, att kostnaderna för den under budgetåret 1950/51 anordnade biblioteksskolan uppgingo till i runt tal 15 400 kronor, av vilket belopp 9 800 kronor täcktes genom elevavgifter. En förlängning till nio månader skulle ökat kostnaderna med i runt tal 50 procent, eller till omkring 23 000 kronor. Med hänsyn härtill kunna kostnaderna för en biblioteksskola under 1952/53 uppskattas till 25 000 kronor.

Vid sina beräkningar av kostnaderna för de kortare kurserna ha de sakkunniga utgått från hittillsvarande grunder för resekostnads- och traktementsersättningar. Rörande kurser av detta slag har överstyrelsen i annat sammanhang föreslagit, att ersättningarna skola utgå enligt allmänna rese-reglementet. En kurs för folkbibliotekarier om tre veckor med 25 deltagare skulle, om deltagarna erhöle resekostnads- och traktementsersättning enligt klass III C av allmänna resereglementet, draga en kostnad av 15 800 kronor. En skolbibliotekarietkurs om en vecka med 40 deltagare kan kostnadsberäknas till 11 750 kronor.

10. Förslaget är föranlett av bibliotekets ökade omkostnader för bokinköp och personal.

Departementschefen. Såsom av det föregående framgår har skolöverstyrelsen för nästa budgetår föreslagit en anslagshöjning, som betydligt överstiger anslaget nuvarande belopp. Huvuddelen av höjningen avser genomförande i vissa delar av folkbibliotekssakkunnigas förslag. Jag finner det icke möjligt att nu föreslå mera kostnadskrävande ändringar i fråga om statsunderstödet åt folkbiblioteksväsendet utan begränsar mig till att för nästa budgetår förorda huvudsakligen vissa höjningar av automatisk natur eller på grund av penningvärdets förändring.

Vad först angår anslagsposten till folk-, studiecirkel-, skol-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek, bör denna med hänsyn till medelsåtgången under sistförflutna budgetår och till den ytterligare ökning av belastningen, som är att vänta, ökas med 300 000 kronor.

Det särskilda centralbiblioteksunderstödet utgör nu högst 25 000 kronor per år och bibliotek. På grund av kostnadsstegringar bör detta belopp i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag höjas till 30 000 kronor, vilket bör medföra ökning av anslagsposten till centralbibliotek med 100 000 kronor.

Till vandringsbiblioteksverksamhet m. m. erhålla nu två landsbibliotek vardera 10 000 kronor. Detta belopp bör på grund av bokprisernas stegring höjas till 13 000 kronor. För det föreslagna landsbiblioteket i Västerås bör även beräknas 13 000 kronor. Anslagsposten till vandringsbiblioteksverksamhet m. m. bör således höjas med tillhoppa ($3\ 000 + 3\ 000 + 13\ 000 =$) 19 000 kronor.

Vid lands- och centralbibliotekens inspektion av lokala bibliotek utgår till inspektionsförrättaren rese- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet. På grund av resekostnads- och traktamentshöjningarna beräknar överstyrelsen en ökning av genomsnittskostnaden per bibliotek och år från 720 till 850 kronor och en sammanlagd ökning av anslagsposten för ändamålet med 2 900 kronor. Jag ansluter mig till denna beräkning. För landsbiblioteket i Västerås bör därjämte beräknas 850 kronor. Anslagsposten bör således ökas med tillhoppa 3 750 kronor.

Anslagsposten å 5 000 kronor till grundkatalogstillägg och anslagsposten å 4 500 kronor till tidskrifter (avseende Biblioteksbladet) böra på grund av prisstegringar ökas med 1 800 kronor respektive 1 000 kronor.

Anslagsposten till bibliotekskurser avser under innevarande budgetår en kurs för folkbibliotekarier med biblioteksarbetet som bisyssla (5 700 kronor), en kurs för skolbibliotekarier (5 700 kronor) och vissa länskurser (2 000 kronor). Under nästa budgetår bör jämväl anordnas den s. k. biblioteksskolan, vilken brukar hållas vartannat år. För biblioteksskolan har senast beräknats ett belopp av 4 600 kronor. Med hänsyn till resekostnadernas

stegring och för att det föreskrivna högsta traktamentsbeloppet åt deltagare skall kunna ökas från 10 till 12 kronor per dag bör för biblioteksskolan beräknas ytterligare 1 500 kronor eller sålunda 6 100 kronor. Av samma skäl bör för vardera av de två förstnämnda kurserna för folk- och skolbibliotekarier beräknas ytterligare 1 000 kronor. Anslagsposten torde alltså bära ökas med (6 100 + 1 000 + 1 000 =) 8 100 kronor.

I övrigt kan jag icke nu förorda några ändringar beträffande förevarande anslag.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör anslaget följaktligen höjas med 433 650 kronor eller i avrundat tal 434 000 kronor till 4 334 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt folkbiblioteksväsendet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 4 334 000 kronor.

[323] **2. Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän.** Till detta ändamål har för ett vart av de fem sista budgetåren anvisats ett anslag av 5 000 kronor. Anslaget utbetalas till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för att användas för den instruktörs- och studiecirkelverksamhet, som bedrivs av styrelsens utskott för sjömansvård i hemlandet. I enlighet med framställning av skolöverstyrelsen föreslår jag oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

[324] **3. Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	480 500	452 550
1950/51	500 000	456 515
1951/52 (statsliggaren s. 703)	510 000	
1952/53 (förslag)	550 000	

Den del av anslaget (nu 216 400 kronor), som icke disponeras för särskilda ändamål, är avsedd som understöd åt de lokala föreläsninganstalterna.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 193 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Bidrag åt centralbyråer (nu högst 72 000)	21 700
2. Bidrag åt föreläsningsförbund (nu högst 26 500)	3 500
3. Bidrag till anordnande av föreläsningar i anslutning till lokalt organiserat studiearbete (nu högst 117 000)	53 000
4. Bidrag till anordnande av föreläsningar på orter, där lokala föreläsninganstalter icke finnas m. m. (nu minst 25 000)..	5 000

5. Bidrag åt lokala föreläsningssanstalter för samtliga föreläsningar, till vilka statsbidrag författningsenligt kan utgå	9 800
6. Höjning av bidraget per föreläsning från 25 kronor till högst 35 kronor upp till tio föreläsningar samt från 10 kronor till 15 kronor för varje föreläsning därutöver	100 000
	<hr/>
	Summa kronor 193 000

Av motiveringen till överstyrelsens förslag inhämtas bland annat följande:

1. Samtliga fyra centralbyråer ha anhållit om höjda bidrag. Framställningarna ha motiverats med prisstegringar, nödvändigheten av att höja löner samt verksamhetens ökade omfattning. Överstyrelsen anser motiveringarna synnerligen bärande. Centralbyråernas personal arbetar mot oskäligt låg ersättning, vilket särskilt gäller Västra Sveriges folkbildningsförbund. Till följd av de allmänna prisstegringarna synes det ofrånkomligt, att byråerna även få höjda bidrag till sina omkostnader, såsom porto, telefon, skrivmateriel och dylikt.

2. Föreläsningssammanslagningens riksorganisation har framhållit att, sedan bidragets nuvarande belopp fastställdes, sammanslagningens omkostnader stigit avsevärt, delvis på grund av att antalet anslutna föreläsningssanstalter ökats. Överstyrelsen anser sammanslagningen böra få hjälp till att bestrida de ökade omkostnaderna.

3. Arbetarnas bildningsförbund har framhållit, att anslagshöjningen år 1947 icke inneburit någon reell anslagsökning, emedan föreläsarnas arvoden och traktamenten måst höjas redan år 1948. En ytterligare höjning vore aktuell. De höjda biljettpriserna på järnvägarna komme även att minska statsbidragets reella värde. Vidare hade antalet studieförbund, som hade del i anslaget, ökats. Trots höjning av avgifterna från de lokala arrangörerna vore medelsanvisningen otillräcklig. Under verksamhetsåret 1950/51 hade förmedlingen av föreläsningar måst avbrytas redan i december 1950 av brist på medel. Överstyrelsen anser starka skäl tala för en väsentlig höjning av bidraget, om den av statsmakterna år 1947 åsyftade förstärkningen av folkbildningsarbetets resurser skall kunna genomföras.

4. Det har varit stor efterfrågan på ifrågakvarande föreläsningar och långt ifrån alla önskemål ha kunnat tillgodoses.

5. Överstyrelsen anser anslaget böra höjas så, att statsbidrag kan utgå till samtliga föreläsningar, till vilka statsbidrag författningsenligt kan utgå. För budgetåret 1951/52 ha lokala föreläsningssanstalter anhållit om statsbidrag med sammanlagt 225 690 kronor, varav 15 810 kronor begärts av 66 nya anstalter. Då endast 216 400 kronor finnas tillgängliga, kan statsbidrag icke utgå till cirka 900 föreläsningar vid fördelningen av anslaget för innevarande budgetår.

6. Föreläsningssammanslagningens riksorganisation har anhållit, att bidraget till varje föreläsning måtte höjas med 10 kronor. Överstyrelsen finner den arvodeshöjning, som centralbyråerna måst vidtaga, sedan de nuvarande bidragsbeloppen fastställdes, motiverade en motsvarande höjning av statsbidraget per föreläsning. Överstyrelsen anser dock, att höjningen för varje föreläsning utöver tio bör stanna vid 5 kronor.

Överstyrelsen upplyser, att statens folkbildningsnämnd framhållit behovet av ökat anslag till följd av penningvärdets fall. Nämnden har an-

sett bidraget till föreläsningsförbund (posten 2.) böra höjas till 35 000 kronor.

F. d. professorn E. Sjövall m. fl. hemställa på uppdrag av en konferens den 9 september 1951 mellan centralbyrån i Lund och ombud för föreläsningssanstalterna i Skåne, att anslaget höjes så, att föreläsningsverksamheten kan fortsätta åtminstone i nuvarande omfattning.

Styrelsen för Föreläsningsförbundens riksorganisation anhåller, att den under 2. avsedda ökningen bestämmes till 8 500 kronor. I fråga om överstyrelsens under 5. redovisade förslag framhåller styrelsen, att sedermera inkommit ytterligare framställningar om bidrag. Ökningen föreslås därför bli 15 000 kronor. Styrelsen yrkar vidare höjning av statsbidraget till varje föreläsning med minst 10 kronor.

Departementschefen. Centralbyråerna och föreläsningsförbunden ha fått sina utgifter starkt ökade på grund av oundvikliga löne- och arvodesförbättringar och uppkomna prisstegringar samt verksamhetens ökade omfattning. I betraktande härav anser jag mig böra föreslå, att till centralbyråer och föreläsningsförbund må utgå ytterligare statsbidrag med högst 10 000 kronor respektive högst 3 000 kronor. Även den verksamhet, som avser anordnande av föreläsningar i anslutning till lokalt organiserat studiearbete, kämpar med svårigheter till följd av prisstegringar, ofrånkomliga arvodeshöjningar och verksamhetens utvidgning. Vidtagen höjning av avgifter från de lokala arrangörerna har icke skapat tillräcklig medelstillgång. Jag föreslår därför, att för denna föreläsningsverksamhet må disponeras ytterligare högst 23 000 kronor. Med hänsyn till vad som anförts rörande behov av ytterligare medel för de under nr 4 och 5 i skolöverstyrelsens sammanställning angivna ändamålen förordar jag en ytterligare uppräknig av anslaget med 4 000 kronor. Utöver den sålunda föreslagna ökningen med sammanlagt 40 000 kronor anser jag mig icke nu kunna förorda någon höjning av anslaget, vars belopp alltså torde böra höjas till 550 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar*, för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 550 000 kronor.

[325] **4. Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m.**
 Detta anslag är uppfört med 155 000 kronor och disponeras sålunda:

1. Bidrag för anordnande av folkbildningskurser	125 000
2. Bidrag till Folkbildningsförbundet för konsulentverksamhet ..	30 000
	<hr/>
	Summa kronor 155 000

Skolöverstyrelsen föreslår höjning av anslaget för nästa budgetår med 15 000 kronor.

A n s l a g s p o s t e n 1. Till längre folkbildningskurs på 30 timmar utgå för närvarande högst 400 kronor med tillägg av högst 10 kronor för överskjutande timme upp till 60 timmar samt till ämneskurs högst 15 kronor för timme. Enligt uppgift av skolöverstyrelsen har ett belopp av cirka 14 000 kronor av anslagsposten icke utnyttjats under budgetåret 1950/51.

I skrivelse till skolöverstyrelsen har *Folkbildningsförbundet* hemställt, att bidraget till varje enskild längre folkbildningskurs måtte utgå med högst 600 kronor med tillägg av högst 20 kronor för överskjutande timme upp till 60 timmar samt med högst 30 kronor för undervisningstimme i ämneskurs ävensom att statsbidrag till föreläsares resor måtte i viss utsträckning utgå även vid ämneskurser i likhet med reseersättningarna vid de längre kurserna.

Statens folkbildningsnämnd har uttalat, att det vore väsentligt, att bidraget för varje längre folkbildningskurs höjdes. Orsaken till att anslaget icke helt utnyttjades syntes vara, att de längre folkbildningskurserna ställde sig för dyra för bildningsförbunden med nuvarande statsbidrag.

Skolöverstyrelsen upplyser, att en 30 timmars folkbildningskurs i regel kostar 1 000—1 200 kronor. Överstyrelsen finner det därför önskvärt, att bidraget för längre folkbildningskurs höjes från 400 till 500 kronor. Beträffande *Folkbildningsförbundets* hemställan om statsbidrag till föreläsares resa vid ämneskurs erinrar överstyrelsen om att 1944 års folkbildningsutredning i sin motivering för statsbidrag till ämneskurser utgick från att dessa torde få karaktär av ortskurser, varför någon resekostnadsersättning icke skulle behöva utgå. För att emellertid kunna hålla en tillfredsställande kvalitet på dessa kurser och för att kunna tillgodose skiftande intressen har det, framhåller överstyrelsen, visat sig nödvändigt för kursanordnarna att anlita föreläsare från längre håll. Överstyrelsen vill dock icke tillstyrka, att statsbidrag utgår till dessa föreläsares resor, utan finner det lämpligare, att bidraget för undervisningstimme i ämneskurs höjes till 20 kronor. Av överstyrelsen förordade bidragshöjningar synas bära genomföras inom ramen för nu anvisat belopp, även om antalet kurser därigenom kommer att minska. Överstyrelsen förordar därför, att anslagsposten 1 uppföres med oförändrat belopp.

A n s l a g s p o s t e n 2. *Folkbildningsförbundet* har hos skolöverstyrelsen hemställt, att bidraget till konsulent, som för närvarande vore högst 5 000 kronor per konsulent, måtte ökas till 6 000 kronor för heltidsanställd och till 3 000 kronor för halvtidsanställd samt att bidrag måtte utgå till en konsulent i ett vart av ytterligare fyra län. Förbundet har därvid avsett dels Kopparbergs, Blekinge och Gotlands län, där konsulentbefattningar redan inrättats utan statsbidrag, och dels Västerbottens län, som enligt uppgift planerade att inrätta en dylik befattning. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker endast, att bidrag utgår till fler konsulenter. Det synes överstyrelsen rimligt, att alla län, som anställt konsulenter, erhålla samma förman i fråga om bidrag, varför överstyrelsen föreslår höjning av anslagsposten med 15 000 kronor. *Statens folkbildningsnämnd* har ansett det nödvändigt, att även bidraget per konsulent höjdes.

Departementschefen. Enligt vad överstyrelsen upplyst äro kostnaderna för längre folkbildningskurser så stora, att bildningsförbunden med nuvarande statsbidrag, högst 400 kronor för en 30 timmars kurs, ofta icke anse

sig kunna anordna planerade kurser. Anslaget har därför till viss del icke utnyttjats. Med anledning härav anser jag mig böra tillstyrka, att nämnda maximibelopp höjes till 500 kronor. Även statsbidraget till ämneskurser, nu utgörande högst 15 kronor för undervisningstimme, synes böra höjas. Jag förordar höjning av sistnämnda belopp till 20 kronor. De föreslagna statsbidragsförbättringarna böra icke föranleda ökning av anslaget. Då jag icke kan tillstyrka ökad medelsanvisning för konsulentverksamheten, föreslår jag alltså oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för statsbidrag till folkbildningskurser, att tillämpas från och med den 1 juli 1952,

b) till *Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 155 000 kronor.

[326] 5. Resekostnadsersättning åt föreläsare.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	150 000	162 794
1951/52 (statsliggaren s. 704)	150 000	
1952/53 (förslag)	175 000	

Skolöverstyrelsen har med hänsyn till höjningen av biljettpriserna och till att bruttoutgiften under sistförflutna budgetår utgjort 175 000 kronor förordat en anslagshöjning med 25 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resekostnadsersättning åt föreläsare* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

[327] 6. Understöd åt studiecirkelverksamhet.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	1 200 000	997 439
1948/49	1 200 000	591 313
1949/50	1 200 000	3 239 765 ¹
1950/51	1 700 000	2 425 900
1951/52 (statsliggaren s. 704)	2 200 000	
1952/53 (förslag)	2 300 000	

Enligt 4 kap. kungörelsen 1947:508 gäller rörande statsunderstöd för studiecirkelverksamhet bland annat följande:

¹ Härav avsåg ett belopp av cirka 1 050 000 kronor budgetåret 1948/49.

Statsbidrag utgår dels till studieförbund för studiecirkelverksamhet, dels till fristående studiecirklar. Med studiecirkel avses en kamratkrets för gemensamma teoretiska eller praktiska studier över ett angivet ämne efter en på förhand uppgjord plan.

Statsbidrag utgår för anordnande av allmänna studiecirklar och ungdomscirklar. Med allmän cirkel förstås studiecirkel, som behandlar elementära ämnen av grundläggande karaktär eller ämnen av allmänt bildande karaktär. Med ungdomscirkel förstås studiecirkel, som till övervägande del och till minst visst antal har medlemmar i åldern 14—18 år samt behandlar studiecirkelns ämnen på ett för ungdomen särskilt tillrättalagt sätt.

Statsbidrag för allmän studiecirkel utgår med högst 1/2 av kostnaderna för *dels* lärararvode (dock med högst 3 kr. för studietimme), *dels* ledararvode (dock med högst 1 kr. för studietimme), *dels* korrespondenskurs (dock med högst 50 kr.), *dels* studieplaner och grundböcker (dock med högst 5 kr. för varje cirkelmedlem).

För ungdomscirkel utgår statsbidrag med högst 3/4 av kostnaderna för *dels* lärararvode (dock högst med 4 kr. 50 öre för studietimme), *dels* ledararvode (dock med högst 1 kr. 50 öre för studietimme), *dels* korrespondenskurs (dock med högst 75 kr.) samt med högst 1/2 av kostnaden för studieplaner och grundböcker (dock med högst 5 kr. för varje cirkelmedlem).

Antalet deltagare vid varje cirkelsammanskomst skall, om ej skolöverstyrelsen medger undantag, utgöra minst 5.

Genom beslut den 9 februari 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att företaga en översyn av grunderna för anslaget till studiecirkelverksamheten med beaktande av vad 1950 års besparingsutredning föreslagit i promemoria av den 27 november 1950 samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag i ämnet, vartill översynen kunde giva anledning.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53 föreslår *skolöverstyrelsen*, att anslaget höjes med 100 000 kronor, då studiecirkelverksamheten under budgetåret 1950/51 ytterligare ökat något i omfattning. Efter att ha verkställt den anbefallda översynen föreslår överstyrelsen nu — för det fall att statsbidragsbeskränningar av statsekonomiska hänsyn prövas erforderliga — följande:

1. Statsbidrag till *allmänna studiecirklar i hobbybetonade ämnen* bör i fortsättningen icke utgå. Överstyrelsen fastställer en förteckning på ämnen, som icke kunna godkännas för statsbidrag.

2. Statsbidrag bör i fortsättningen utgå till *studiecirklar i yrkesutbildande ämnen* endast på platser, där ifrågavarande utbildning icke kan ordnas på annat sätt.

3. En *maximigräns av 400 kronor för det sammanlagda bidraget* per studiecirkel synes kunna övervägas.

Av vad överstyrelsen anfört inhämtas bland annat följande:

1950 års besparingsutredning anförde i förutnämnda PM, att en fortsatt utvidgning av verksamheten skulle medföra en kostnadsökning för statsverket, som i nuvarande läge måste anses betänklig. Utredningen hemställde därför, att en allmän omprövning av grunderna för studiecirkelverksamheten skulle företas samt att bidrag till inköp av korrespondenskurser och grundböcker icke vidare skulle utgå.

På grund av den stora ökningen av studiecirkelverksamheten överenskom överstyrelsen hösten 1950 med respektive studieförbund, att från och med

budgetåret 1950/51 antalet deltagare i en studiecirkel i regel icke skulle överstiga 25 samt att i studiecirkel, som sysslade med övningsarbete, antalet teoretiska studietimmar i regel skulle utgöra minst $\frac{1}{3}$ av den sammanlagda studietiden. I samband härmed uppmanades studieförbunden att skärpa granskningen av studiecirkelrapporterna.

Överstyrelsen har under den tid den anbefallda utredningen pågått bland annat berett studieförbunden tillfälle inkomma med yttrande över ett av överstyrelsen utarbetat utkast till överstyrelsens skrivelse till Konungen. De erkända studieförbunden ha avgivit ett gemensamt yttrande över detta utkast.

Överstyrelsen övergår nu till en redogörelse för ifrågasatta besparingsåtgärder.

a) Besparingsutredningen föreslog, att bidraget till inköp av *korrespondenskurser och grundböcker* skulle slopas. Övervägande skäl synas tala mot en sådan begränsning. Bland annat skulle den drabba studieförbunden mycket olika. På landsbygden och i studiecirkel, där man inte har lärare, utgör bidraget till dessa kostnader den enda nämnvärda bidragsposten.

b) Vid olika tillfällen har överstyrelsen vid överläggningar med studieförbundens representanter behandlat frågan om statsbidrag till studiecirkel i *hobbyämnen*. Antalet studiecirkel i sådana ämnen har nämligen ökat starkt under senare år. Överstyrelsen anser, att hobbycirkelarna äro av värde som fritidssysselsättning men att de icke alltid äro av den kvaliteten, att de kunna jämföras med övriga typer av studiecirkel. Vad här sagts gäller studiecirkel med vuxna deltagare. Beträffande yngre ålderskategorier har det visat sig, att studiecirkel i mer hobbybetonade ämnen äro en lämplig arbetsform. (I förutnämnda skrivelseutkast förutsatte överstyrelsen, att allmänna studiecirkel i hobbybetonade ämnen i fortsättningen icke skulle erhålla bidrag.) — Studieförbunden anförde härom huvudsakligen, att en förutsättning för en dylik begränsning vore, att vissa studieämnen, som skulle uteslutas från statsbidrag, uppräknades. Detta skulle medföra risk för att även icke hobbybetonade studier skulle avskäras från bidrag. Förutnämnda överenskommelse om skärpt granskning syntes vara en tillräcklig åtgärd.

c) Studiecirkel i *yrkesutbildande ämnen* förekomma i viss utsträckning inom de olika förbunden. I överstyrelsens skrivelseförslag förordades, att statsbidrag till studiecirkel i yrkesutbildande ämnen i fortsättningen skulle utgå endast i de fall, där yrkesutbildning icke kunde ordnas på annat sätt. Detta förslag avstyrktes av studieförbunden.

d) I vissa fall har det visat sig, att grupper, som bedrivit ett omfattande övningsarbete, sökt statsbidrag som studiecirkel och då erhållit mycket betydande belopp i statsbidrag. Överstyrelsen förordade i skrivelseförslaget införandet av en *maximigräns* av 300 kronor för *det sammanlagda statsbidrag*, som en studiecirkel skulle kunna erhålla. — Enligt studieförbundens mening är detta förslag onödigt, då nu gällande författning stipulerade övre gränser för de olika bidragsposterna.

e) 1944 års folkbildningsutredning föreslog, att *antalet deltagare vid varje sammankomst* skulle utgöra minst 10 i s. k. grundeckel och ungdomsckel samt minst 5 i s. k. bildningsckel. Överstyrelsen förordade i sitt remissvar, att antalet skulle utgöra minst 8 i såväl allmänna studieckel som i ungdomsckel. I propositionen 1947:204 föreslogs den nu gällande regeln, att antalet närvarande vid varje sammankomst skulle utgöra minst 5. Överstyrelsen förordade i skrivelseförslaget höjning av antalet

till minst 8, om ej undantag medgåves. Därest en sådan höjning fastställdes, borde överstyrelsen utfärda dispens för studiecirklar på landsbygden, där minimiantalet deltagare i regel som hittills borde utgöra 5. — Studieförbunden anförde, att en dylik bestämmelse skulle innebära en synnerligen sträng för att icke säga äventyrlig restriktion. För landsbygdens vidkommande skulle betydligt över hälften av studiecirkelarna bli beroende av dispens. Stickprovsundersökningar tydde på att hälften av de nu statsbidragsberättigade studiecirkelarna i tätorterna skulle komma att berövas sina statsbidrag.

Efter verkställd utredning vill överstyrelsen allmänt erinra om att studiecirkelarbetet utgör en av de effektivaste studieformerna i folkbildningsarbetet och att den kraftiga utveckling, som studiecirkelverksamheten undergått, därför är ett hälsotecken. Med hänsyn härtill är det av vikt, att de bidragsbeskrifningar, som statsfinansiella överväganden kunna nödvändigösa, företagas med varsamhet. Därest sådana beskrifningar prövas erforderliga, vill överstyrelsen föreslå följande:

a) Överstyrelsen hemställer, att besparingsutredningens förslag om slopande av bidraget till inköp av *korrespondenskurser och grundböcker* icke måtte föranleda vidare åtgärd.

b) Statsbidrag till allmänna studiecirklar i *hobbybetonade ämnen* bör i fortsättningen icke utgå. Med anledning av vad studieförbunden anfört på denna punkt vill överstyrelsen påpeka, att statsbidrag fortfarande kommer att utgå till ungdomscirklar samt att överstyrelsen har för avsikt att i samråd med studieförbunden fastställa en förteckning på ämnen, som icke kunna godkännas för statsbidrag.

c) Statsbidrag bör i fortsättningen utgå till studiecirklar i *yrkesutbildande ämnen* endast på platser, där ifrågakvarande utbildning icke kan ordnas på annat sätt.

d) En *maximigräns för det sammanlagda bidraget* per studiecirkel och arbetsår synes kunna övervägas. Med hänsyn till penningvärdets fall synes denna dock icke böra sättas lägre än till 400 kronor. Studieförbunden ha anfört, att de olika bidragsposterna redan äro maximerade. Detta gäller emellertid endast bidrag till inköp av korrespondenskurser. En musikcirkel med ett stort antal sammankomster kan med nuvarande bestämmelser enbart för lärararvode erhålla 800 à 900 kronor i statsbidrag.

e) Till förslaget om höjning av *antalet deltagare vid varje sammankomst* till minst 8, vilket mött kraftiga erinringar från studieförbunden, synes slutlig ställning icke kunna tagas, förrän det undersökts, hur en höjning skulle verka.

Det synes böra ankomma på överstyrelsen att, därest angivna begränsningar prövas erforderliga, utfärda tillämpningsföreskrifter i överensstämmelse med de här framförda förslagen.

Statens folkbildningsnämnd har avstyrkt de av överstyrelsen föreslagna besparingsåtgärderna samt understrukit, att anslaget till studiecirkelverksamhet redan reellt minskats på grund av penningvärdets fall.

Statskontoret, som anser statens utgifter för studiecirkelverksamheten böra begränsas, ansluter sig till överstyrelsens i det föregående under a)—c) redovisade förslag. Beträffande maximering av statsbidraget (d) och höjning av antalet deltagare i sammankomst (e) anför statskontoret bland annat:

En maximigräns för det sammanlagda bidraget per studiecirkel och arbetsår bör fastställas. Med fördel läser en sådan gräns kunna göras rörlig i förhållande till antalet deltagare, varigenom skulle undgås att i besparingssyfte höja minimiantalet deltagare från fem till åtta, vilket förslag mött kraftiga gensagor från förbundens sida.

Förslagsvis borde maximibidraget uppgå till 300 kronor vid minst 25 deltagare och sedan minskas med 5 kronor för varje deltagare till 11, så att maximibidraget vid 11 fastställs till 230 kronor, varefter minskningen skulle ske efter en degressiv skala, nämligen för 10 deltagare 220 kronor, 9 deltagare 210 kronor, 8 deltagare 200 kronor, 7 deltagare 175 kronor, 6 deltagare 150 kronor och 5 deltagare 125 kronor.

Genomföres en bidragsmaximering efter i huvudsak dessa riktlinjer jämte övriga av överstyrelsen förordade besparingsåtgärder läser i vart fall någon höjning av anslaget icke vara påkallad.

Departementschefen. Att statens utgifter för studiecirkelverksamheten under de senaste budgetåren stigit mycket kraftigt vittnar om att denna värdefulla bildningsform undergått en ur folkbildningssynpunkt glädjande utveckling. Emellertid synes ökningen av statsutgifterna tendera mot en utvidgning av sådan storlek, att det förefaller nödvändigt att överväga vissa begränsande åtgärder. Såsom av den föregående redogörelsen framgår har skolöverstyrelsen med studieförbunden träffat överenskommelse om vissa frivilliga begränsningsåtgärder. På grund av prisnivåns höjning har vidare statsbidragets realvärde minskats, vilket också hejdar den kvantitativa utvecklingen. Dessa omständigheter böra föranleda, att besparingsåtgärderna begränsas till att blott avse vissa ur folkbildningssynpunkt mindre angelägna grenar av studiecirkelverksamheten.

Överstyrelsens förslag att statsbidrag icke vidare skall utgå till allmänna studiecirkel i hobbybetonade ämnen, vilka ämnen skola angivas i en av överstyrelsen efter samråd med studieförbunden utgiven förteckning, anser jag mig böra biträda. En dylik åtgärd avses drabba vissa cirklar med lågt bildningsvärde. Jag anser mig däremot icke böra tillstyrka överstyrelsens förslag om viss begränsning av understödet till studiecirkel i yrkesutbildande ämnen, enär jag anser de med ett genomförande av detta förslag förenade svårigheterna alltför stora. Överstyrelsen har vidare funnit en maximering av det sammanlagda statsbidraget per studiecirkel och arbetsår kunna övervägas. Statskontoret har föreslagit en glidande skala för maximiunderstöd. Jag finner det icke oskäligt, att en maximering införes. Det synes mig lämpligast, att endast *ett* maximibelopp för studiecirkel och arbetsår fastställs, och jag föreslår att detta försöksvis bestämmas till 300 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som erfordras för genomförande av vad jag föreslagit. Anslaget för nästa budgetår, vilket huvudsakligen avser utgifter för innevarande budgetår, torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra höjas med 100 000 kronor

till 2 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar av grunderna för här ifrågavarande understöd, att tillämpas från och med den 1 juli 1952,

b) till *Understöd åt studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[328] **7. Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar.**
I enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag torde detta reservationsanslag böra uppföras med oförändrat belopp, 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[329] **8. Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	64 500	56 595
1951/52 (statsliggaren s. 705)	61 500	
1952/53 (förslag)	62 500	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 21 500 kronor enligt följande sammanställning:

1. Ändrade grunder för rese- och traktamentsersättning för kursdeltagare	3 000
2. Ökade medel till undersökningar och försöksverksamhet	15 000
3. Högre bidrag till tidskriften <i>Folklig Kultur</i>	3 500
	Summa kronor 21 500

Som motivering anför överstyrelsen i huvudsak följande:

1. Med hänvisning till den i fråga om kurser för läroverken angivna motiveringen för ändrade grunder för beräkningen av rese- och traktamentsersättning föreslås, att rese- och traktamentskostnader från och med budgetåret 1952/53 beräknas enligt klass III D i statens allmänna rese-reglemente. Då för ifrågavarande kurser i regel internatförläggning kan påräknas och i vissa fall en del av kostnaderna kunna bestridas av olika organisationer, kan viss reducering av dessa belopp i regel göras. På grund härav torde den erforderliga anslagsökningen kunna begränsas till 3 000 kronor.

2. För att möjliggöra anslag i något större utsträckning till experiment och undersökningar inom folkbildningsarbetet föreslås höjning av posten »Stöd åt nya bildningsformer inom det folkliga bildningsarbetet» med 15 000 kronor. I samband härmed bör postens benämning ändras.

Under de senare åren har en livlig diskussion ägt rum inom folkbild-

ningsorganisationerna angående behovet av undersökningar och forskningsarbete rörande det fria och frivilliga folkbildningsarbetets allmänna struktur och arbetsformer. Av brist på medel har detta arbete inte kunnat påbörjas annat än rent sporadiskt. Det är av stor vikt, att överstyrelsen ges möjlighet att i större utsträckning ge anslag för undersökningar och försöksverksamhet till främjande av folkbildningsarbetets utveckling. Det belopp, som av överstyrelsen äskas för ändamålet (25 000 kronor), motsvarar 0,51 procent av statsverkets utgifter för fritt och frivilligt folkbildningsarbete vid bifall till överstyrelsens äskanden för budgetåret 1952/53.

3. I skrivelse till överstyrelsen har Samverkande bildningsförbunden anhållit om höjning av bidraget till tidskriften *Folklig Kultur* från 4 500 kronor till 8 000 kronor. Som skäl åberopas främst ökade tryckningskostnader, ökade papperskostnader och ökade kostnader för expeditorsarbetet. Överstyrelsen vill starkt understryka värdet för det fria och frivilliga folkbildningsarbetet av att ha tillgång till en tidskrift av *Folklig Kulturs* goda kvalitet. Överstyrelsen tillstyrker därför, att bidraget till redaktionen för *Folklig Kultur* höjes med 3 500 kronor till 8 000 kronor.

Tidningen Studiekamraten anhåller, att statsbidraget till denna tidning, nu 8 000 kronor, måtte höjas till 14 000 kronor. Till stöd härför åberopas framför allt de ökade trycknings- och papperskostnaderna.

Departementschefen. Vid utgången av budgetåret 1950/51 fanns enligt budgetredovisningen på detta anslag reserverade medel å cirka 33 300 kronor. Enligt vad jag inhämtat kan härav ett belopp av i runt tal 20 000 kronor beräknas icke bli disponerat. Därest riksdagen icke framställer erinran däremot, torde Kungl. Maj:t få medgiva, att de sålunda på vissa anslagsposter uppkomna reservationerna må användas för andra ändamål, som böra tillgodoses ur anslaget.

I det föregående har jag föreslagit högre traktamentsersättning åt deltagare i vissa kurser. En motsvarande höjning synes böra möjliggöras i fråga om utbildningskurserna för studieledare utanför studieorganisationerna. De i bestämmelserna rörande dessa kurser föreskrivna högsta traktamentsbeloppen av 7 kronor och — i särskilda fall — 10 kronor böra därför höjas till 9 kronor respektive 12 kronor. Anslagsposten för kurserna bör höjas med 1 000 kronor. För undersökningar och försöksverksamhet till främjande av folkbildningsarbetets utveckling har överstyrelsen begärt höjning av vederbörande anslagspost med 15 000 kronor. Detta önskemål synes mig böra tillgodoses genom att såsom en engångsanvisning högst nämnda belopp ställes till överstyrelsens förfogande ur förutnämnda reserverade medel. — Enligt vad jag erfarit inställes utgivandet av tidskriften *Folklig kultur* med utgången av år 1951 på grund av ekonomiska svårigheter. Tidskriften har åtnjutit ett statsbidrag av 4 500 kronor. Av det sålunda frigjorda beloppet torde 3 000 kronor böra tillföras tidskriften *Stu-*

diekamraten, vilken också drabbats av svårigheter till följd av prisstegringar, medan återstoden, 1 500 kronor, bör stå till Kungl. Maj:ts disposition.

Jag föreslår alltså höjning av anslaget med 1 000 kronor till 62 500 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 62 500 kronor.

[330] **9. Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	550 000	512 797
1950/51	580 000	517 232
1951/52 (statsliggaren s. 705)	600 000	
1952/53 (förslag)	720 000	

Anslaget är nu fördelat sålunda:

1. Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för anordnande av instruktionskurser för sjömän samt anställande av folkbildningsinstruktörer för sjömän	17 300
2. Bidrag enligt 27 § kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 508) angående statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet	582 700
Summa kronor 600 000	

Enligt 27 § nyssnämnda kungörelse må bidrag av statsmedel för organisations- och administrationskostnader utgå till av skolöverstyrelsen jämlikt 23 § samma kungörelse godkänt riksförbund för studiecirkelverksamhet med högst hälften av förbundets utgifter för studieverksamheten, däri inräknade kostnaderna för av förbundet anordnade studieledare- och instruktionskurser samt för av förbundet anställda instruktörer och konsulenter.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår höjning av anslaget med 722 000 kronor, varav ett belopp av 4 700 kronor belöper på anslagsposten 1 och återstoden, 717 300 kronor, på anslagsposten 2. Överstyrelsen upplyser, att statens folkbildningsnämnd förordat nämnda höjning av anslaget.

Till belysande av medelsbehovet under anslagsposten 2 har skolöverstyrelsen åberopat följande sammanställning.

Studieförbund	Tilldelat bidrag 1950/51	Verkliga utgifter 1949/50	Äskat bidrag 1952/53
1. Arbetarnas bildningsförbund	224 900	684 608	688 500
2. Folkuniversitetet	34 000	178 351	106 085
3. Frikyrkliga studieförbundet	12 500	32 856	40 550
4. Godtemplarordens studieförbund	45 000	127 068	107 500
5. Jordbrukare-ungdomens förbund	22 620	89 197	62 000
6. K. F. U. K:s och K. F. U. M:s riksstudieför- bund	3 600	9 690	6 850
7. Liberala studieförbundet	10 400	78 992	53 950
8. Nationaltemplarordens studieförbund	28 150	75 013	49 405
9. Studieförbundet medborgarskolan	21 600	106 781	62 730
10. Svenska landsbygdens studieförbund	76 630	195 277	141 300
11. Sveriges blåbandsförenings studieförbund	9 060	21 453	12 000
12. Sveriges kyrkliga studieförbund	27 600	120 237	72 864
13. Tjänstemännens bildningsverksamhet	36 640	107 253	100 000
Summa	552 700	1 826 776	1 503 734

Till stöd för sitt förslag beträffande anslagsposten 2 har överstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Överstyrelsen vill vitsorda, att studieförbunden kämpa med stora ekonomiska svårigheter. Under det gångna året ha förbunden tvingats att i viss utsträckning höja lönerna för personalen samtidigt som kostnaderna för papper, trycksaker etc. ökat betydligt. Resekostnaderna ha stigit avsevärt, vilket medför, att inspektions- och instruktionsverksamheten med de redan nu otillräckliga anslagen ytterligare måste inskränkas. Förbundens verksamhet har ökat kraftigt i omfattning, vilket medför ökat behov av konsulentverksamhet och större behov av studieledarutbildning. Överstyrelsen finner det därför synnerligen angeläget, att förbunden erhålla ett så avvägt stöd från det allmännas sida, att de mest trängande behoven kunna tillgodoses.

Liksom tidigare anser sig överstyrelsen i första hand bära tillstyrka höjning av bidraget på så sätt, att anslaget under 1952/53 kan utgå med lika stort belopp som förbunden själva tillsköt för ifrågavarande ändamål under 1949/50. Detta innebär, att anslagsposten höjes från 582 700 kronor till 1 290 000.

Två studieförbund ha ansökt om erkännande som riksförbund för studiecirkelverksamhet. Överstyrelsen beräknar, att 20 000 kronor erfordras för under budgetåret 1952/53 nytillkommande studieförbund. Sammanlagt bör alltså anslagsposten höjas till i avrundat belopp 1 300 000 kronor.

Departementschefen. Enligt gällande bestämmelser må här ifrågavarande bidrag till de av skolöverstyrelsen godkända studieförbunden för organisations- och administrationskostnader utgå med högst hälften av förbundens utgifter för studieverksamheten, däri inräknade kostnader för studieledare-

och instruktionskurser samt för instruktörer och konsulenter. Såsom framgår av vad överstyrelsen anfört ha studieförbundens utgifter ökats mycket starkt under de senaste åren, emedan löneförbättringar måst vidtagas och prisnivån höjts, varjämte förbundens verksamhet utvidgats. För att statsbidraget till de godkända förbunden skall kunna utgå med hälften av förbundens utgifter för studieverksamheten har överstyrelsen föreslagit en anslagsökning av 717 300 kronor. Otvivelaktigt är upprätthållandet av studieförbundens ifrågavarande verksamhet livsviktigt för studiearbetet. En så stor anslagsökning som den av överstyrelsen föreslagna är dock icke möjlig under nuvarande förhållanden, utan jag begränsar mig till att förordna en höjning med 100 000 kronor. I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag därjämte 20 000 kronor för nytillkommande studieförbund. Jag föreslår alltså ökning av anslagsposten 2 med sammanlagt 120 000 kronor. Då anslagsposten 1 bör uppföras med oförändrat belopp, torde anslaget således böra höjas med 120 000 till 720 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 720 000 kronor.

[331] **10. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar. 11. Bidrag till verksamheten vid studiehjem.** Dessa anslag ha sedan budgetåret 1944/45 varit uppförda med varterdera 30 000 kronor.

Riksförbundet Sveriges hemgårdar har för budgetåret 1952/53 anhållit om ett anslag av 150 000 kronor till hemgårdar, under framhållande av verksamhetens utveckling och penningvärdets fall. Av det begärda anslaget avser ett belopp av 5 000 kronor riksförbundets administrationskostnader, vilka enligt vad förbundet anfört avsevärt stigit genom ökningen av antalet hemgårdar och genom att riksförbundets sekretariat har att taga befattning med hemgårdarnas ansökningar om bidrag till studiecirklar. *Skolöverstyrelsen* vitsordar hemgårdarnas stora ekonomiska svårigheter, vilka särskilt göra det svårt att behålla kvalificerade hemgårdsföreståndare. Överstyrelsen anför vidare, att enligt det av ungdomsvårdskommittén föreslagna statsbidragssystemet det sammanlagda statsbidraget till nu befintliga hemgårdar skolat uppgå till omkring 185 000 kronor. För att de nuvarande hemgårdarnas möjligheter skola kunna fullt utnyttjas tillstyrker överstyrelsen det begärda anslaget.

Till studiehjem ha *Arbetarnas bildningsförbund*, *Godtemplarordens studieförbund* samt *KFUK:s* och *KFUM:s riksstudieförbund* begärt anslag med tillhoppa 67 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* understryker, att även studiehjemen kämpa med ekonomiska svårigheter, och förordar höjning av anslaget till 45 000 kronor.

Departementschefen. Statsanslaget till hemgårdarna är givetvis litet i förhållande till hemgårdarnas driftkostnader och i betraktande av rörelsens betydelse för ungdomsvården. Jag kan dock icke nu tillstyrka ökning av bidragen till hemgårdarna. Jag vill erinra om att i fjolårets åttonde huvudtitel framhållits önskvärdheten av att vederbörande kommuner — i regel städer eller andra tätorter med relativt gott skatteunderlag — i större omfattning än hittills understödja hemgårdarna. Emellertid synes riksförbundet böra erhålla begärt statsbidrag till bestridande av administrationskostnaderna, vilka enligt vad förbundet framhållit starkt ökats till följd av hemgårdsverksamhetens ansvällning. Jag föreslår alltså höjning av anslaget till hemgårdsverksamheten med 5 000 kronor till 35 000 kronor.

Anslaget till studiehemma torde böra uppföras med oförändrat belopp.

Under återopande av vad som anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) såsom *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 35 000 kronor,
- b) såsom *Bidrag till verksamheten vid studiehem* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

[332] **12. Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.** Detta anslag, vars disposition framgår av statsliggaren s. 706 ff., har för härefter angivna budgetår uppförts med följande belopp:

1946/47	355 700
1947/48	455 500
1948/49	455 500
1949/50	489 000
1950/51	489 000
1951/52	489 000

Skolöverstyrelsen föreslår — under framhållande av att från vederbörande organisationer för nästa budgetår äskats statsbidrag till ett sammanlagt belopp av 1 143 200 kronor — höjning av anslaget med 435 000 kronor till 924 000 kronor. Den föreslagna höjningen avser *dels* till ett belopp av 97 800 kronor ökning av det nuvarande anslaget med 20 procent till följd av det förändrade penningvärdet, *dels ock* anvisande av 337 200 kronor för effektivisering av nykterhetsundervisningen och nykterhetsupplysningen. Anslagsäskandena framgå av följande sammanställning:

Bidragets ändamål	Beviljat bidrag för budgetåret 1951/52 kronor	För budgetåret 1952/53	
		begärt bidrag kronor	av över- styrelsen tillstyrkt bidrag (ökning) kronor
1) Centralförbundet för nykterhetsundervisning för främjande av förbundets verksamhet	102 000	134 000	109 000 (+ 7 000)
2) C. F. N. för föreläsning- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.	115 000	180 000	170 000 (+ 55 000)
3) C. F. N. för anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan	11 000	17 500	14 000 (+ 3 000)
4) C. F. N. för fortbildningskurs i alkoholfrågan för lärare vid högre skolor	8 000	10 000	9 600 (+ 1 600)
5) C. F. N. för anskaffande av upplysningsfilmer i alkoholfrågan	—	18 000	—
6) C. F. N. för utgivande av ny undervisningsmateriel för nykterhetsundervisningen	—	30 000	7 500 (+ 7 500)
7) Främjande av De kristna samfundens nykterhetsrörelses upplysnings- och ungdomsverksamhet	20 000	66 000	30 000 (+ 10 000)
8) Främjande av Sveriges storloges av I.O.G.T. upplysnings- och ungdomsverksamhet	35 000	232 000	72 000 (+ 37 000)
9) Främjande av Sveriges Godtemplares ungdomsförbunds verksamhet	3 000	12 000	6 000 (+ 3 000)
10) Främjande av Sveriges blåbandsförenings upplysnings- och ungdomsverksamhet	11 000	22 200	18 000 (+ 7 000)
11) Främjande av Nationaltemplarordens upplysnings- och ungdomsverksamhet	11 000	24 000	21 600 (+ 10 600)
12) Främjande av nykterhetsorganisationen Verdandis upplysnings- och ungdomsverksamhet	6 000	7 200	7 200 (+ 1 200)
13) Främjande av Sveriges studerande ungdomshelnykterhetsförbunds verksamhet	11 000	24 800	18 000 (+ 7 000)
14) Främjande av nykterhetsföreningen Vita Bandets upplysnings- och ungdomsverksamhet	6 000	9 000	9 000 (+ 3 000)
15) Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	10 000	14 000	13 200 (+ 3 200)
16) Främjande av Svenska läkarnas nykterhetsförenings verksamhet	6 000	10 000	10 000 (+ 4 000)
17) Främjande av Järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet	6 000	10 000	9 600 (+ 3 600)
18) Främjande av Motorförarnas helnykterhetsförbunds verksamhet	23 000	45 000	36 000 (+ 13 000)
19) Främjande av Sveriges polismäns helnykterhetsförbunds verksamhet	—	3 000	1 200 (+ 1 200)
20) Bidrag till uppehållande av Internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande (Bureau internationale contre l'alcoolisme) verksamhet	5 500	5 500	5 500
21) Instruktörer för nykterhetsupplysning	72 500	211 000	130 000 (+ 57 500)

Bidragets ändamål	Beviljat bidrag för budgetåret 1951/52 kronor	För budgetåret 1952/53	
		begärt bidrag kronor	av över- styrelsen tillstyrkt bidrag (ökning) kronor
22) Främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings verksamhet	—	22 000	16 000 (+ 16 000)
23) Främjande av Kommitténs för samarbete mellan nykterhetsrörelsen och fackföreningsrörelsen verksamhet	10 000	18 000	15 000 (+ 5 000)
24) Främjande av Kvinnoföreningarnas samarbetskommittés för nykterhetsfrågor verksamhet . .	5 000	10 000	10 000 (+ 5 000)
25) Främjande av Svenska frisksportarförbundets verksamhet	—	8 000	3 000 (+ 3 000)
26) Anslag till Bidrag till nykterhetsorganisationer för organisations- och administrationskostnader	—	—	170 000 (+ 170 000)
27) Främjande av nykterhet på andra än ovan anförda sätt och motarbetande av dryckenskapsens följder (Till Kungl. Maj:ts disposition) . .	12 000	—	12 600 (+ 600)
Summa kronor	489 000	1 143 200	924 000 (+ 435 000)

Skolöverstyrelsen har i sin framställning närmare motiverat endast det under nr 26) angivna yrkandet. Beträffande denna motivering torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Här bör även nämnas, att överstyrelsen i en särskild, tidigare ingiven framställning anhåller, att centralförbundet måtte tilldelas 25 000 kronor för utgivande av en tredje upplaga av broschyren »Alkohol och trafiksäkerhet». Överstyrelsen framhåller, att broschyren varit slut i fem år. Den nya upplagan avses omfatta 200 000 exemplar.

Departementschefen. I nuvarande ekonomiska läge kan jag icke tillstyrka skolöverstyrelsens framställning om att ett avsevärt belopp skulle anvisas för effektivisering av verksamheten. Å andra sidan är det angeläget, att den nuvarande organisationen för undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande icke till följd av penningvärdets försämring bringas i sådant läge, att dess upprätthållande äventyras. Med tanke härpå föreslår jag höjning av anslaget för nästa budgetår med 65 000 kronor. Det bör såsom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagets disposition.

I detta sammanhang vill jag beröra en fråga om medelsanvisning för utgivande av handledning för lärare vid nykterhetsundervisning. För detta ändamål anvisades 10 000 kronor ur anslaget för budgetåret 1949/50. Skolöverstyrelsen anhåller nu, att beloppet skall få utbetalas under innevarande budgetår. Centralförbundet, som skall utge handledningen, önskar näm-

ligen för ändamålet tillgodogöra sig det utredningsmaterial, som nykterhetskommittén väntas framlägga. Statskontoret anser, att, då det ifrågavarande beloppet icke disponerats inom föreskriven tid, nya medel böra beräknas vid anslagsäskandena för nästa budgetår. I överensstämmelse med denna statskontorets uppfattning förordar jag, att förevarande anslag för nämnda ändamål uppräknas med ytterligare 10 000 kronor.

Framställningen om medel för utgivande av ny upplaga av broschyren »Alkohol och trafiksäkerhet» är jag icke beredd att nu tillstyrka.

Vid bifall till vad jag förordat bör anslaget ökas med sammanlagt 75 000 kronor till 564 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 564 000 kronor.

[333] **13. Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd.** Detta anslag än nu uppfört med 25 000 kronor. Då beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår ännu icke är avslutad, torde anslaget i rikstatsförslaget böra uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Folkliga musikskolan i Arvika: Understöd* ett anslag av 25 000 kronor.

[334] **14. Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	6 000	10 987
1951/52 (statsliggaren s. 709)	12 000	
1952/53 (förslag)	14 000	

I fråga om utdelningen av dessa stipendier skola i tillämpliga delar gälla föreskrifterna i kung. 1934: 399 angående stipendier åt elever vid folkhögskolor.

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag har förut denna dag föreslagit viss förbättring av stipendieförmånerna för folkhögskolelever. Med hänsyn härtill beräknar jag under förevarande anslag en ökning av medelsbehovet med 2 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med 14 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkliga musikskolan i Arvika: Stipendier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 kronor.

[335] 15. Statens studielån: Studielånenämnden.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	85 000	107 156
1950/51	90 000	102 832
1951/52 (statsliggaren s. 709)	100 000	
1952/53 (förslag)	125 000	

Studielånenämnden erinrar om sitt betänkande och förslag angående studiehjälperksamheten vid de allmänna läroverken m. fl. statliga och statsunderstödda läroanstalter (SOU 1949: 41), vari bland annat föreslagits inrättande av en statens studiehjälpsnämnd. Om förslaget icke nu genomföres, hemställer nämnden om höjning av förevarande anslag med 25 000 kronor. Till stöd härför anför nämnden:

Omfattningen av nämndens arbete ökar för varje år genom stegrat antal ansökningar med därav följande ökat gransknings- och expeditjonsarbete. Tillfällig arbetskraft måste därför i allt större omfattning anlitas vid sidan av den vid nämnden anställda expeditjonspersonalen, för vilken dessutom ökning av lönerna kan emotses på grund av uppflyttning i löneklass m. m. Utgifterna för expenser, såsom tryckning av ansökningsblanketter, vilka kostnadsfritt skola tillhandahållas sökande, papper, stenciler m. m. ökar också på grund av verksamhetens utökning och höjda priser. Anslaget för innevarande budgetår torde därför säkerligen komma att överskridas. Även för nästa budgetår emotser nämnden en ökning i verksamheten. För att om möjligt undvika att det i riksstaten upptagna förslagsanslaget överskrides, anser nämnden nödvändigt, att anslaget uppräknas med 25 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad nämnden anfört tillstyrker jag höjning av anslaget med 25 000 kronor till 125 000 kronor. Anslaget bör såsom hittills icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens studielån: Studielånenämnden* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

[336] 16. Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	22 500	39 600
1951/52 (statsliggaren s. 710)	32 000	
1952/53 (förslag)	40 000	

Detta förslagsanslag bör med hänsyn till belastningen uppräknas med 8 000 kronor till 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens studielån: Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[337] 17. Statens biografbyrå: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	86 800	88 161
1951/52 (statsliggaren s. 710)	86 800	
1952/53 (förslag)	106 500	

Direktören för biografbyrån föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 19 900 kronor enligt följande sammanställning:

	Ökning eller minskning
1. Höjning av ordinarieposten på grund av löneklassuppflyttningar	+ 2 200
2. Automatisk höjning av arvodesposten	+ 4 032
3. Höjning av arvode åt en granskningsman från 12 024 till 13 920 kronor	+ 1 896
4. Minskning av delposten till arvoden åt suppleanter för granskningsmännen m. m.	— 328
5. Ökning av posten till rörligt tillägg	+12 100
Summa ökning	19 900

Av handlingarna inhämtas bland annat följande:

2. I samband med reglering av granskningsmännens arvoden har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelse 1951: 50 anmälda beslut medgivit, att arvodesposten för innevarande budgetår må överskridas med 4 032 kronor.

3. Alltsedan den 1 juli 1941 åtnjuter den ena granskningsmannen mindre löneförmåner än den andra. Den ena granskningsmannen uppbar nu ett arvode av 13 920 kronor, medan den andras arvode endast utgör 12 024 kronor. Direktören anför, att bärande skäl saknas för denna skillnad, då arbetet och ansvaret samt kompetenskraven äro desamma för båda befattningarna. I 1949 års filmkommittés betänkande I (SOU 1951: 16, s. 32) föreslås, att det högre arvodet utgår för alla granskningsmän.

Departementschefen. Då anledning icke längre synes förefinnas att hålla det ena granskningsmannaarvodet lägre än det andra, bör det lägre arvodet höjas med 1 896 kronor. Arvodesposten bör därjämte undergå en automatisk ökning med (4 032 — 328 =) 3 704 kronor. Vidare tillstyrker jag automatiska ökning av ordinarieposten och anslagsposten till rörligt tillägg med 2 000 kronor respektive 12 100 kronor. Anslaget bör således höjas med sammanlagt 19 700 kronor till 106 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	57 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	30 300

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	500
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	18 700
	Summa kronor 106 500

b) till *Statens biografbyrå*: *Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 106 500 kronor.

[338] **18. Statens biografbyrå: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	10 000	9 976
1951/52 (statsliggaren s. 711)	10 000	
1952/53 (förslag)	10 000	

I enlighet med förslag av direktören för biografbyrån torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biografbyrå*: *Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[339] **19. Bidrag till Samfundet för hembygdsvård.** Förevarande anslag är uppfört med 25 000 kronor och må disponeras till bestridande av kostnaderna för upprätthållande av samfundets verksamhet. Förutom detta bidrag har samfundet innevarande budgetår erhållit understöd av statsmedel *dels* ur anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker med 3 300 kronor till utgivande av »Bygd och natur, tidskrift för hembygdsvård», *dels* ur anslaget till understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning med högst 1 500 kronor till uppehållande av verksamheten vid en byggmästarkurs vid Markaryds folkhögskola, *dels* ur det under sjätte huvudtiteln uppförda anslaget till vissa forsknings- och undersökningsarbeten med 15 000 kronor till den av samfundets vägbyrå bedrivna verksamheten i vägvårdande syfte.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår — med förmälan att samfundet liksom för innevarande budgetår hemställt om ett sammanlagt bidrag till sin verksamhet av 47 000 kronor — tillstyrkt ett anslag av 45 000 kronor och föreslagit, att samfundet inom ramen för anslaget skall få göra en avvägning av medelsbehovet för de olika verksamhetsgrenarna och avgöra, huruvida bidrag i fortsättningen skall utgå till byggmästarskolan.

Departementschefen. Jag anser mig icke böra förorda någon ändring beträffande förevarande anslag utan föreslår, att för nästa budgetår anvisas oförändrat belopp, 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Samfundet för hembygdsvård* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

[340] 1. Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	258 200	275 668
1951/52 (statsliggaren s. 711)	260 000	
1952/53 (förslag)	320 000	

Direktionen över institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta förslagsanslag med 25 100 kronor. Höjningen är motiverad av följande förslag.

- a) Uppflyttning från lönegraden Cg 25 till Cg 27 av en manlig och en kvinnlig lärare i ett vart av ämnena gymnastik samt lek och idrott;
- b) uppräknig av arvoden till lärare i anatomi, hälsolära, allmän patologi samt psykologi och pedagogik (kostnad i runt tal 8 000 kronor);
- c) generell höjning med minst 20 procent av vissa andra arvoden (kostnad i runt tal 5 000 kronor);
- d) höjning av ersättningen till handledare vid undervisningsövningar från nuvarande belopp omkring 37 kronor till 75 kronor per veckotimme (kostnad 4 000 kronor);
- e) höjning av arvodet för specialföreläsningar från 25 till 40 kronor per timme (kostnad 750 kronor);
- f) anvisande av 1 600 kronor till föreläsningar för sjukgymnasteleverna (nu ingen medelsanvisning).

I fråga om motiveringen till direktionsens förslag samt den närmare innebörden av desamma må här anföras följande.

a) Uppflyttning av fyra gymnastiklärartjänster. Dessa fyra tjänster, som tidigare voro arvodesbefattningar, ha erhållit sin nuvarande lönegradsplacering från och med innevarande år. *Direktionen* framhåller, att förordnande å tjänsterna icke kan meddelas för längre tid än sammanlagt åtta år, vilket försvårar rekryteringen. Lönesättningen måste vara sådan, att tjänsterna bli verkligt lockande för framstående och dugande krafter. Så är icke fallet nu och dessa ur utbildningssynpunkt mycket viktiga tjänster ha därför visat sig svåra att besätta med fullt kvalificerade befattningshavare.

b) Uppräkning av vissa lärararvoden. Ifrågavarande lärares undervisningsskyldighet m. m. samt nuvarande arvoden framgå av följande sammanställning.

Lärare i	Undervisnings- skyldighet i timmar	Tentamensskyl- dighet, motsva- rande ett beräk- nat antal timmar av minst	Arvode i kronor
Anatomi	225	20	6 675
Hälsolära	64	20	1 500
Allmän patologi	32	9	900
Psykologi och pedagogik	108	14	2 500

Direktionen föreslår, att arvoden beräknas efter 40 kronor per timme samt att tiden för tentamina därvid räknas med. Följande arvodesbelopp föreslås, nämligen i anatomi 9 800 kronor, i hälsolära 3 360 kronor, i allmän patologi 1 640 kronor samt i psykologi och pedagogik 4 888 kronor.

c) **Generell höjning av vissa arvoden.** Direktionens förslag om uppräknings av vissa arvoden med minst 20 procent framgår av följande sammanställning.

Befattningshavare	Nuvarande arvode	Föreslaget arvode
1 föreståndare	4 308	5 712
1 biträdande föreståndare	504	612
1 lärare i röstbehandling	1 700	2 040
1 lärare i sjukgymnastik	2 800	3 360
1 förste instruktionsgymnast	1 700	2 040
7 instruktionsgymnaster	1 100	1 320
1 instruktionsgymnast för undervisning i sjukgymnastik för barnförslamningsfall	1 100	1 320
1 sekreterare	1 356	1 632
1 bibliotekarie	1 008	1 212

d) **Höjning av ersättningen till handledare vid undervisningsövningar.** Såsom handledare vid undervisningsövningar med elever å gymnastiklärarlinjen är det nödvändigt att anställa även lärare utom institutet. Antalet veckotimmar för dessa handledare var under läsåret 1950/51 107½. För ersättning till handledarna har i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknats ett belopp av 4 000 kronor. Detta innebär att ersättning kan utgå med endast ungefär 37 kronor för veckotimme. Direktionen anser det vara omöjligt att framdeles kunna anställa handledare för denna låga ersättning och föreslår i stället ett belopp av 75 kronor för veckotimme.

e) **Höjning av arvodet för specialföreläsningar.** För sjukgymnasteleverna hållas specialkurser i nervsjukdomar (20 timmar), gipsnings-, bandage- och proteslära (10 timmar) samt fysikaliska behandlingsmetoder (20 timmar). Föreläsarna vid dessa kurser ha hittills åtnjutit en ersättning av 25 kronor för timme. Från föreläsarna ha framställts önskemål om höjning av dessa arvoden och direktionen anser för sin del en höjning till 40 kronor för timme nödvändig för att kunna erhalla föreläsare.

Departementschefen. I anslutning till den av chefen för civildepartementet i proposition den 28 december 1951 förordade löneregleringen för universitetsprofessorer m. fl. bör den å institutets stat uppförda professuren i kroppsövningarnas fysiologi och hygien från och med nästa budgetår uppflyttas från lönegraden Ca 37 till Co 14. Härav föranledd ändring bör vidtagas i personalförteckningen för institutet.

Med hänsyn till vad direktionen anfört tillstyrker jag vidare en uppflyttning från lönegraden Cg 25 till Cg 27 av fyra lärartjänster, en manlig och en kvinnlig i ettvarrt av ämnena gymnastik samt lek och idrott.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, är för innevarande budgetår uppförd med förslagsvis 46 910 kronor. Vid fastställande den 15 juni 1951 av arvodesstat för institutet har Kungl. Maj:t emellertid föreskrivit, att ur anslagsposten skola bestridas arvoden m. m. till ett sammanlagt belopp av 48 100 kronor. Detta överskridande är föranlett dels av att arvode till en amanuens vid fysiologiska institutionen upptagits till 5 220 kronor i stället för 4 032 kronor som beräknats vid anslagsavvägningen, dels av att en mindre justering gjorts av delposten till vikariatsersättningar. För nästa budgetår bör arvodesposten med hänsyn till det nu sagda höjas med 1 190 kronor.

Stegringen i lönenivån gör, att jag anser en viss uppräkningsbörja ske av de i arvodesstaten upptagna arvodena utom nyssnämnda amanuensarvode och i det följande omförmälda föreståndararvoden. Uppräkningen synes böra bestämmas till i genomsnitt 10 procent av nuvarande arvodesbelopp. Den anslagshöjning, som erfordras härför, beräknar jag till 3 000 kronor.

Till föreståndaren för institutet utgår, som redan framgått av det föregående, ett arvode och dessutom — därest föreståndaren icke innehar tjänst som lärare vid institutet — ett tilläggsarvode. Dessa arvoden äro nu uppförda med 4 308 kronor, respektive 5 352 kronor. Med hänsyn till vad chefen för civildepartementet anfört härom i nyssnämnda proposition angående lönereglering för universitetsprofessorer m. fl. bör för det fall att innehavaren av professuren i kroppsövningarnas fysiologi och hygien innehar uppdraget som föreståndare för detta uppdrag endast utgå ett arvode av 1 200 kronor per år i ett för allt. Dock bör den nuvarande föreståndaren och innehavaren av nämnda professur, professorn E. H. Christensen, så länge han kvarstår både vid professuren och uppdraget som föreståndare, äga utöver nämnda arvode av 1 200 kronor uppbära ett personligt arvodes-tillägg av 1 500 kronor för år. Därest uppdraget innehaves av annan än institutets professor, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa arvodets storlek. Jag beräknar härför förslagsvis 10 000 kronor.

Med anledning av direktionens hemställan om anvisande av medel till ersättning åt handledare vid undervisningsövningar tillstyrker jag en uppräkningsbörja av icke-ordinarieposten med 500 kronor. Vidare föreslår jag en uppräkningsbörja av samma post med 250 kronor för att möjliggöra en viss höjning av arvodet för specialföreläsningar.

Med hänsyn till den höjning som under år 1951 skett av det rörliga tillägget föreslår jag en uppräknig av anslagsposten till rörligt tillägg med 38 000 kronor.

Utöver vad jag nu anfört ifrågasätter jag icke för nästa budgetår någon ändring beträffande förevarande anslag. Medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 320 000 kronor, vilket är 60 000 kronor mer än innevarande års anslag. Anslaget torde böra fördelas på olika poster på sätt framgår av efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1952/53, vidtaga den ändring i personalförteckningen för gymnastiska centralinstitutet, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> 109 400	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	52 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal . .	92 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	66 500
<u>Summa kronor</u>	<u>320 000</u>

c) till *Gymnastiska centralinstitutet*: Avlöningar för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 320 000 kronor.

[341] 2. **Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	81 600	92 344
1951/52 (statsliggaren s. 712)	85 200	
1952/53 (förslag)	101 000	

Direktionen hemställer om en höjning av detta förslagsanslag med 10 400 kronor och räknar därvid med en ökning av medelsbehovet under bränsleposten (nu 53 500) med 4 500 kronor, under delposten till övriga expenser (nu 38 500) med 5 700 kronor samt under anslagsposten till publikationstryck (nu 500) med 200 kronor. Höjningarna motiveras med inträdda prisstegringar.

Departementschefen. Jag tillstyrker direktionens förslag om en höjning av delposten till övriga expenser med 5 700 kronor och av anslagsposten

till publikationstryck med 200 kronor. Jag föreslår vidare, att bränsleposten med hänsyn till belastningen under budgetåret 1950/51 och inträdda prisstegringar uppräknas med 10 000 kronor eller för avrundning av anslagets slutsumma med 9 900 kronor. Sammanlagt bör anslaget sålunda höjas med 15 800 kronor till 101 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 101 000 kronor.

[342] 3. **Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	12 000	11 585
1951/52 (statsliggaren s. 713)	12 000	
1952/53 (förslag)	14 500	

Direktionen föreslår, att anslaget höjes med 14 500 kronor, varav 14 200 till materiel (nu 10 500) och 300 kronor till bokinköp och bokbindning (nu 1 500). I fråga om anslagsposten till materiel framhåller *direktionen* dels att de anslagsmedel till materiel, som stå till fysiologiska instituti-
onens förfogande äro otillräckliga och långt mindre än motsvarande belopp vid universiteten, karolinska institutet och medicinska högskolan i Göteborg, dels att några medel hittills icke kunnat disponeras till materiel för sjukgymnastundervisningen. För nu nämnda båda ändamål anses anslags-
höjningar med 13 000, respektive 500 kronor erforderliga, medan beträffande övriga med denna post avsedda anslagsändamål föreslås en uppräkn-
ning med 20 procent.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka större höjning av detta anslag än med 2 500 kronor, varav 2 000 kronor till materiel och 500 kronor till bokinköp och bokbindning. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 14 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

[343] 4. **Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	3 000	3 000
1951/52 (statsliggaren s. 713)	3 000	
1952/53 (förslag)	3 000	

Detta anslag torde i enlighet med av institutets *direktion* framlagt för-

slag böra uppföras med oförändrat belopp, 3 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Stipendier* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 3 000 kronor.

[344] 5. **Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	7 500	7 499
1951/52 (statsliggaren s. 713)	7 500	
1952/53 (förslag)	7 500	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 1 800 kronor avseende undervisning i rytmik, vilken hittills bekostats dels av eleverna själva, dels av institutet genom anlitanade av fondmedel samt ehuru endast i ringa omfattning disponibla medel från förevarande anslag.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka den äskade anslagshöjningen utan föreslår för nästa budgetår anvisande av oförändrat belopp, 7 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 7 500 kronor.

[345] 6. **Gymnastiska centralinstitutet: Engångsanslag för vissa ändamål.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	20 800	18 975
1951/52 (statsliggaren s. 713)	11 000	
1952/53 (förslag)	13 000	

Direktionen hemställer, att detta reservationsanslag, som nu avser anskaffning av gymnastik- och idrottsmateriel, för nästa budgetår höjes med 9 200 kronor, varav 2 200 kronor till gymnastik- och idrottsmateriel, 3 000 kronor till inventarier och 4 000 kronor till bokinköp och bokbindning. Ökningen av medelsanvisningen till gymnastik- och idrottsmateriel, för vilket ändamål hittills anvisats 22 000 kronor av tidigare för ändamålet be-
gärda 33 300 kronor, motiveras med inträdda prishöjningar.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att till anskaffning av gymnastik- och idrottsmateriel anvisas 13 000 kronor. I övrigt anser jag mig icke nu böra förorda direktionens förslag. Anslaget bör sålunda höjas med 2 000

kronor till 13 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Engångsanslag för vissa ändamål* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 13 000 kronor.

[346] 7. **Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	5 500	5 500
1951/52 (statsliggaren s. 713)	5 500	
1952/53 (förslag)	6 500	

Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall detta anslag huvudsakligen användas till bestridande av kostnader för förhyrande av simhallar, idrottshallar, gymnastiksalor, idrottsplatser och dylikt till kurser i olika idrottsgrenar för studerande vid Stockholms högskolor.

Föreningen hemställer för nästa budgetår om ett anslag å 15 000 kronor för sin verksamhet. Föreningen framhåller därvid, att föreningen är den institution, som i huvudsak omhänderhar den fysiska fostran bland Stockholms högskolestuderande, att intresset för den motionsverksamhet, föreningen erbjuder studenterna, överstiger vad föreningen har ekonomisk möjlighet att genomföra samt även att bristen på medel verkar hämmande på den nyligen utsedde idrottslärarens verksamhet.

Departementschefen. Med hänsyn till vad föreningen anført tillstyrker jag, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 1 000 kronor till 6 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 6 500 kronor.

[347] 8. **Undervisning i idrott för högskolestuderande i Stockholm och Göteborg.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	21 400	19 991
1951/52 (statsliggaren s. 713)	21 400	
1952/53 (förslag)	26 500	

Vid avvägningen av medelsbehovet under detta anslag för innevarande budgetår har till nedannämnda ändamål beräknats följande belopp, nämligen till

arvode åt en idrottslärare i Stockholm	9 660
» » » » Göteborg	4 830
anskaffande av lokaler m. m. i Stockholm	3 510
» » » » Göteborg	3 400

Genom beslut den 22 juni 1951 har emellertid Kungl. Maj:t — i anslutning till den under år 1951 vidtagna höjningen av det till statstjänstemännen utgående rörliga tillägget — föreskrivit, att till en idrottslärare i Stockholm må utgå ett arvode av 12 000 kronor och till en idrottslärare i Göteborg ett arvode av 6 000 kronor. Medel till bestridande av de sålunda beslutade arvodeshöjningarna om tillhoppa 3 510 kronor ha för budgetåret 1951/52 ställts till förfogande ur det under tolfte huvudtiteln anvisade anslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för rörliga löne- och pensionsförmåner.

I egenskap av inspektor för undervisningen i gymnastik och idrott vid landets universitet och högskolor har *professorn D. E. Holmdahl* hemställt, bland annat, att befattningarna som idrottslärare i Stockholm och Göteborg måtte omändras till extra ordinarie tjänster med placering i lönegraden Ce 23, respektive Ce 9. Vidare har *Göteborgs akademiska idrottsförbund* uttalat, att idrottsläraren i denna stad, vilken nu endast har halvtidstjänstgöring, borde vara heltidsanställd.

I ett i ärendet avgivet yttrande har *universitetskanslern* efter hörande av vederbörande akademiska myndigheter tillstyrkt placering av båda de ifrågakvarande tjänsterna i Ce 23, Göteborgstjänsten dock med halvtidstjänstgöring.

I anslagsäskanden för nästa budgetår har kanslern vidare — under erinran om vad han sålunda tillstyrkt i fråga om lönegradsplacering av idrottslärartjänsterna — föreslagit dels att förevarande anslag skulle erhålla förslagsanslags karaktär, dels att till avlönande av idrottslärarna skulle anvisas erforderliga medel, dels att till reseersättningar åt idrottslärarna skulle anvisas tillhoppa 800 kronor, dels ock att till anskaffande av lokaler m. m. skulle anvisas för Stockholms del 4 540 kronor och för Göteborgs del 4 000 kronor.

Alternativt har kanslern — under förutsättning av oförändrade grunder för avlönande av idrottslärarna — hemställt, att under förevarande anslag måtte till arvoden anvisas sammanlagt 18 000 kronor och till anskaffande av lokaler m. m. nyssnämnda belopp om 4 540, respektive 4 000 kronor.

Göteborgs akademiska idrottsförbund har i särskild underdånig framställning för Göteborgs del hemställt om anvisande av samma belopp som kanslern alternativt äskat.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka förslaget om en omreglering av idrottslärarbefattningarna i Stockholm och Göteborg. Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas till arvoden åt idrottslärarna 18 000 kronor och till anskaffande av lokaler m. m. 8 500 kronor, varav för Stockholms del 4 500 kronor och för Göteborgs del 4 000 kronor. Sammanlagt föreslår

jag sålunda en anslagshöjning med 5 100 kronor till 26 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 26 500 kronor.

[348] **9. Understöd åt svenska Dalcroze-institutet.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	10 000	10 000
1951/52 (statsliggaren s. 714)	10 000	
1952/53 (förslag)	10 000	

Föreståndaren för svenska Dalcroze-institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta anslag med 5 000 kronor.

Departementschefen. Anslaget synes för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Understöd åt svenska Dalcroze-institutet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

[349] 1. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	285 000	290 000
1951/52 (statsliggaren s. 714)	285 000	
1952/53 (förslag)	365 000	

Av detta reservationsanslag disponeras nu 85 000 kronor till bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon och 200 000 kronor till understöd åt tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt. *Styrelsen för Samfundet för Svenskt biografiskt lexikons utgivande* hemställer för nästa budgetår om en höjning av förstnämnda belopp med i runt tal 13 600 kronor. Av styrelsens framställning inhämtas i huvudsak följande.

Vid beräkningen av det nuvarande bidragsbeloppet har från styrelsens sida förutsatts, att arvoden till viss personal skola utgå enligt närmare angivna lönegrader i statens löneplansförordning, nämligen för huvudredaktören 33 lönegraden, en biträdande redaktör 27 lönegraden, ett kansli-biträde 11 lönegraden och en redaktionssekreterare tillämplig lönegrad enligt den för amanuenspersonal gällande befordringsgången. För extra arbetskraft har beräknats arvode motsvarande lön enligt 11 löneklassen vid halvtidstjänst. Styrelsen anser nu, att huvudredaktören bör erhålla lön enligt 37 lönegraden, d. v. s. få samma löneförbättring som arkivråd m. fl. erhållit från och med den 1 juli 1951. Detta nödvändiggör en anslagshöjning. Vidare erfordras en anslagshöjning för täckande av de ökade lönekostnader, som äro en följd av att förhöjning av grundlönerna enligt statens löneplansförordning numera sker med 32 (33) procent, samt till täckande i förekommande fall av kostnader för ålderstillägg. Nu angivna omständigheter beräknas medföra en sammanlagd kostnadsökning av i runt tal 11 200 kronor. Därtill kommer ett behov av ökade medel till resor (300 kronor), bokinköp och bokbindning (420 kronor) samt expenser (1 644 kronor). Den enligt styrelsen erforderliga anslagshöjningen uppgår därför till sammanlagt i runt tal 13 600 kronor.

Det må här anmärkas, att styrelsen vid beräkningen av kostnadsökningen för arvoden till personalen synes förbisett den från och med den 1 juli 1951 genomförda höjningen av det högsta belopp, varå rörligt tillägg må beräknas.

Departementschefen. Erfarenheten har visat, att de anslagsmedel, som stå till Kungl. Maj:ts förfogande för understöd åt tidskrifter, lärda verk och läroböcker, äro otillräckliga för sitt ändamål. Detta förhållande har blivit särskilt kännbart genom den förskjutning i prisnivån, som skett under det sista året, och en ganska betydande anslagshöjning synes därför önskvärd. Jag anser mig emellertid för närvarande icke böra gå längre än till att föreslå en höjning för detta ändamål med 65 000 kronor. Vad angår Svenskt biografiskt lexikon vill jag föreslå en höjning med 15 000 kronor främst för att bereda medel till bestridande av ökade utgifter för arvoden till personalen men även för att i övrigt sätta lexikonets utgivare i stånd att i någon mån möta uppkomna kostnadsstegringar. Vid bifall till vad jag nu förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med 80 000 kronor till 365 000 kronor. Av anslaget böra 100 000 kronor disponeras till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon. Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 365 000 kronor.

[350] **2. Bidrag till främjande av humanistisk forskning.** *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* har efter framställning av *humanistiska fondens nämnd* hemställt, att detta anslag för nästa budgetår måtte höjas från 600 000 kronor till 900 000 kronor. Till stöd för höjningen framhålles bland annat följande.

Behovet av medel till stödjande och främjande av humanistisk forskning överskrider väsentligt den summa, som för närvarande står till nämndens förfogande, vilket gör att en mängd väl vitsordade ansökningar måste avslås. De kraftigt stegrade kostnaderna, särskilt för tryckning, göra i själva verket en anslagshöjning med 50 procent nödvändig, om nämndens stödjande verksamhet skall återföras till vad den var, när riksdagen år 1947 började bevilja anslag till humanistisk forskning.

Departementschefen. Ehuru jag är medveten om, att särskilt de stegrade tryckningskostnaderna göra en anslagshöjning synnerligen önskvärd, anser jag mig dock i nuvarande läge böra avstå från att nu föreslå en ökning av medelsanvisningen till främjande av humanistisk forskning. För nästa budgetår synes förevarande anslag därför böra uppföras med oförändrat belopp, 600 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till främjande av humanistisk forskning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 600 000 kronor.

[351] **3. Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	93 000	76 635
1951/52 (statsliggaren s. 716)	93 000	
1952/53 (förslag)	95 500	

Forskningsrådet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta förslagsanslag med 2 500 kronor. Till stöd härför åberopas, att rådets kanslipersonal erhållit en viss löneökning i anslutning till den höjning, som under år 1951 skett av statstjänstemännens löner.

Departementschefen. Jag tillstyrker den av forskningsrådet gjorda framställningen om en höjning av detta anslag med 2 500 kronor till 95 500 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 95 500 kronor.

[352] **4. Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 100 000	1 020 319
1951/52 (statsliggaren s. 716)	1 100 000	
1952/53 (förslag)	1 320 000	

För nästa budgetår räknar *forskningsrådet* med en ökning i behovet av anslagsmedel till främjande av medicinsk forskning om sammanlagt 436 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. medicinsk forskning, utom den försvarsmedicinska forskningen (nu 1 000 000 kronor) 225 000
  2. försvarsmedicinsk forskning (nu 100 000 kronor) 170 000
  3. inrättande av fem forskarstipendier à 8 200 kronor 41 000
- Summa kronor 436 000

Vad först angår behovet av anslagsmedel till annan medicinsk forskning än den försvarsmedicinska uppskattar rådet detta till 1 500 000 kronor, varav 1 000 000 kronor till understöd åt enskilda forskare och 500 000 kronor till initiativforskning inom rådets subkommittéer. En anslagshöjning om 500 000 kronor anses sålunda i och för sig erforderlig, men rådet föreslår, som redan framgått, endast en höjning med 225 000 kronor. Sistnämnda belopp anses erforderligt för att återställa anslaget realvärde efter den senaste tidens löne- och prisökningar. Härvidlag anför rådet följande.

Den senaste tidens höjning av löner och priser har de facto minskat de till statens medicinska forskningsråds förfogande stående forskningsanslagen genom den sänkning som den medfört i de fördelade anlagens realvärde. Vid en relativ fördelning av anslagen på löner och omkostnader motsvarande budgetåret 1950/51, och vidare med löneökningen beräknad efter principerna för löneökning för statsanställda enligt proposition 1951: 52 och med omkostnadsfördyring beräknad till 45 procent, har löne- och prisrörelsen inneburit en höjning av anslagsbehovet på 225 000 kronor enligt rådets beräkningar. En anslagsökning med denna summa är erforderlig för att återställa anslagets realvärde.

Beträffande verksamheten inom rådets subkommittéer anföres bland annat följande.

De tillgängliga anslagsmedlen ha under året koncentrerats till vissa väsentliga forskningsområden, där rådet sedan flera år understött livligt verksamma forskargrupper, nämligen alkoholforskning, isotopforskning, kariesforskning och virusforskning. Synnerligen värdefulla forskningsresultat ha här kunnat redovisas, ändock att rådet måst företa nedskärningar av äskade anslag och avvisa i och för sig givande projekt även inom dessa områden. Under budgetåret har rådet beslutat utvidga sin initiativforskning i två riktningar. Sålunda har rådet inrättat en subkommitté för human foetalfysiologi, som leder ett antal undersökningar rörande fostrets fysiologi med utnyttjande av det rika material som de legala aborterna ger vid de gynekologiska avdelningarna. Vidare har rådet i samråd med 1948 års abortutredning och vissa medicinska experter skaffat sig en överblick över medicinska problem rörande aborter och inrättat en abortkommitté, som skall leda en omfattande efterundersökning om aborternas återverkningar och följd tillstånd hos legalt aborterade kvinnor. Rådet har också börjat understödja en psykiatrisk efterundersökning av aborterade kvinnor.

I fråga om den försvarsmedicinska forskningen anföres bland annat följande.

Anslaget till försvarsmedicinsk forskning berör ett verksamhetsområde, vars krav måste bedömas icke blott ur vetenskaplig synpunkt utan även ur beredskapssynpunkt. Försvarsmedicinska nämnden har under forsknings- och utredningsarbete klarlagt att med särskild hänsyn till den sistnämnda synpunkten trängande uppgifter av medicinsk art föreligga särskilt för forskning rörande försvar mot bakteriologisk krigföring, i samband med blodtransfusionsfrågor, med brännskador och med skydd mot gas-skador. En planmässig utveckling av denna försvarsmedicinska forskning med hänsyn till dagens beredskapsläge kräver enligt försvarsmedicinska nämndens beräkningar en höjning av anslaget för försvarsmedicinsk forskning från 100 000 kronor till 270 000 kronor.

Förslaget om inrättande av fem forskarstipendier avser att möjliggöra för rådet att för en längre, sammanhängande tidsperiod tillförsäkra en forskare ett personligt understöd av rimlig storlek för hans uppehälle, vilket icke är möjligt under nuvarande förhållanden.

Departementschefen. Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om utgiftsökningar, som är nödvändig i nuvarande läge, kan jag icke tillstyrka större höjning av detta anslag än med 220 000 kronor till 1 320 000 kronor. Förslaget om inrättande av fem forskarstipendier kan jag icke nu förordna, ehuru jag är medveten om att vissa skäl tala för att rådet bör ha möjlighet att understödja forskare för längre, sammanhängande tidsperioder än som nu anses kunna ske. Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 1 320 000 kronor.

[353] 5. **Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	60 000	49 629
1951/52 (statsliggaren s. 716)	60 000	
1952/53 (förslag)	60 000	

Naturvetenskapliga forskningsrådet hemställer om en höjning av detta förslagsanslag med 7 300 kronor. Höjningen fördelar sig på olika anslagsposter på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Rese- och traktamentsersättningar åt ledamöter av rådet och dess publiceringsnämnd (nu förslagsvis 8 500 kronor) 1 300
2. Ersättningar för särskilda utredningar (nu förslagsvis 17 000 kronor) 2 000
3. Ersättning åt sekreterare och annan personal, expenser m. m., (nu förslagsvis 28 000 kronor) 4 000

Den föreslagna höjningen motiveras beträffande posten 1 med de höjningar, som vidtagits av dagtraktamenten och biljettpriser, och beträffande posten 2 med stigningen i den allmänna löne- och prisnivån. I fråga om posten 3 återopas dels att en viss uppräknings måste ske av de till det statliga lönesystemet anslutna arvoden till kanslibitråde, biträde åt kamreraren och extra skrivhjälp dels ock att expenskostnaderna ökat starkt.

Departementschefen. Med hänsyn till att belastningen å detta anslag under förra budgetåret väsentligt understeg det anvisade beloppet är jag icke beredd att förordna någon anslagshöjning. Däremot synes det böra övervägas, om icke en ändring i anslagets fördelning på olika anslagsposter lämpligen bör ske. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av forskningsrådet meddela erforderliga bestäm-

melser härvidlag. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[354] **6. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 000 000	1 146 650
1951/52 (statsliggaren s. 717)	1 000 000	
1952/53 (förslag)	1 200 000	

Forskningsrådet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta reservationsanslag med 600 000 kronor till 1 600 000 kronor. Till stöd här för anför rådet bland annat följande.

Anslagets nominella värde har förblivit oförändrat sedan rådet inrättades medan dess reella värde till följd av de starkt ökade kostnaderna för löner och materiel ständigt sjunkit. Ökningen av lönekostnaderna sedan år 1947 kunna uppskattas till omkring 20 procent medan motsvarande ökning av materielkostnaderna beräknas till omkring 50 procent. För återställande av anslagets realvärde erfordras därför en höjning med 320 000 kronor. Härutöver är en reell anslagshöjning med 280 000 kronor ett starkt önskemål. Motiveringen härför är dels att ansökningarna om bidrag varje år under rådets hittillsvarande verksamhet väsentligt överskridit det tillgängliga beloppet, dels att de tillgängliga anslagsmedlen i allt för hög grad måst bindas vid år från år fortlöpande forskningsuppgifter så att en allt mindre del blivit tillgänglig för nya initiativ, dels ock att betydligt ökade anslagsbehov kunna förutses särskilt för vissa områden exempelvis elektronik och meteorologi.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka bifall till forskningsrådets förslag om en höjning av detta anslag med 600 000 kronor utan föreslår för egen del en uppräknning med 200 000 kronor till 1 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor.

[355] **7. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	250 000	206 533
1951/52 (statsliggaren s. 717)	250 000	
1952/53 (förslag)	335 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *forskningsrådet* om en höjning av detta reservationsanslag med 130 000 kronor. Rådet åberopar därvid en av statskontorets tryckeriintendent verkställd beräkning enligt vilken tryckningskostnaderna sedan 1947 stigit med 40 procent. Enbart med hänsyn härtill bör anslaget enligt rådets mening höjas med 100 000 kronor. Vidare förordar rådet i anslutning till ett av 1945 års universitetsberedning framlagt förslag (SOU 1951: 9) anvisande av 30 000 kronor till översättning och språkgranskning av doktorsavhandlingar.

Departementschefen. Med hänsyn till tryckningskostnadernas stegring vill jag föreslå en uppräknig av detta anslag med 85 000 kronor till 335 000 kronor. Däremot är jag icke beredd att nu framlägga något förslag om anvisande av medel till översättning och språkgranskning av doktorsavhandlingar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 335 000 kronor.

[356] 8. **Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat.** Detta reservationsanslag, som är uppfört med 50 000 kronor, är nytt för innevarande budgetår och avsett att möjliggöra publicering snarast möjligt av forskningsresultaten från den s. k. svenska djuphavsexpeditionen, d. v. s. den stora vetenskapliga expedition, som under ledning av professorn Hans Pettersson under åren 1946 samt 1947—48 ägnades huvudsakligen åt undersökningar av djuphavsbotten i de tre oceanerna. I de anslagsäskanden, som föranledde att anslaget beviljades, beräknades kostnaderna för publiceringen till sammanlagt 250 000 kronor. *Statens naturvetenskapliga forskningsråd* har nu under åberopande av de starkt ökade tryckningskostnaderna hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte utgå med 60 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder forskningsrådets förslag om en höjning av detta anslag med 10 000 kronor till 60 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[357] 9. **Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	20 000	15 378
1951/52 (statsliggaren s. 717)	20 000	
1952/53 (förslag)	20 000	

Samhällsvetenskapliga forskningsrådet föreslår, att detta förslagsanslag uppföres med oförändrat belopp. Med biträdande av detta förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

[358] **10. Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd: Främjande av samhällsvetenskaplig forskning.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	300 000	278 913
1951/52 (statsliggaren s. 718)	300 000	
1952/53 (förslag)	300 000	

Detta reservationsanslag torde i enlighet med förslag av forskningsrådet för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd: Främjande av samhällsvetenskaplig forskning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[359] **11. Flyg- och navalmedicinsk forskning.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	270 000	237 190
1951/52 (statsliggaren s. 718)	295 000	
1952/53 (förslag)	335 600	

Genom beslut den 8 juni 1951 har föreskrift meddelats om uppräknig av arvodena åt tre laboratorer, tre försöksassistenter och tre laboratoriebiträden vid flyg- och navalmedicinska nämnden. De genom detta beslut uppkommande merkostnaderna bestridas under innevarande budgetår från det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för rörliga löne- och pensionsförmåner.

Flyg- och navalmedicinska nämnden hemställer för nästa budgetår om anvisande till flyg- och navalmedicinsk forskning av sammanlagt 456 000 kronor, vilket är 161 000 kronor mer än för innevarande budgetår. Nämnden föreslår därvid, att 217 100 kronor skola anvisas under ett förslagsanslag till förvaltningskostnader och 238 900 kronor under ett reservationsanslag till forskning.

Den av nämnden begärda anslagshöjningen sammanhänger med följande förslag.

	Ökning resp. minskning.
1. Anvisande av medel till täckande av nyssnämnda arvodeshöjning	+ 16 344
2. Inrättande i stället för arvodesbefattningar av	
3 tjänster som laborator i lönegraden Cp 9 (nuvarande arvode 17 520 kronor)	+ 14 148
3 tjänster som försöksassistent i Ce 20 (nuvarande arvode högst 10 800 kronor)	— 852
3 tjänster som laboratoriebiträde i Ce 11 (nuvarande arvode 6 636 kronor)	+ 1 680
3. Inrättande av två tjänster som mekaniker (Cg 12)	+ 14 856
4. Uppräkning av följande anslagsposter:	
rese- och traktamentsersättningar åt nämndens ledamöter (nu 3 000)	+ 1 500
arvode åt sekreteraren (nu 1 200)	+ 3 000
arvoden och reseersättningar åt av nämnden anlitade experter m. m. (nu 19 776)	+ 15 006
expenser (nu 5 000)	+ 1 000
inköp av flyg- och navalmedicinsk litteratur (nu 2 500) ..	+ 1 250
driftkostnader (nu 75 000)	+ 15 000
stipendier för flyg- och navalmedicinska studier utomlands m. m. (nu 20 000)	+ 4 000
5. Ökning av medelsanvisningen till navalmedicinsk forsknings- och försöksverksamhet (nu 25 000)	+ 74 068

I fråga om de framlagda förslagen inhämtas av handlingarna i ärendet bland annat följande.

Inrättande av tjänster som laborator, försöksassistent och laboratoriebiträde. Samtliga nuvarande befattningar som laborator, försöksassistent och laboratoriebiträde borde enligt nämndens uppfattning såsom varande av stadigvarande natur vara ordinarie eller i vart fall extra ordinarie. Nämnden stöder denna sin uppfattning på bland annat 1945 års lönekommittés uttalande om olika anställningsformers användning. Beträffande laboratorer och laboratoriebiträden har vidare statens lönenämnd i yttrande över flyg- och navalmedicinska nämndens förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 föreslagit extra ordinarie anställning. Nämnden föreslår därför nu att dessa tjänster inplaceras i löneplan.

Till nämndens laboratorer utgår för närvarande arvoden motsvarande lönegraden Ce 29 jämte tillägg i ortsgrupp 5. Laboratorerna äro i fråga om arbetsuppgifter och övrigt jämföriga med de laboratorer i lönegraden Cp 9, som äro anställda vid försvarets forskningsanstalt för försvarsmedicinska och andra uppgifter, och nämnden föreslår därför att de jämfställas med dessa även i lönehänseende.

Arvode åt sekreteraren. I flyg- och navalmedicinska nämndens reglemente föreskrives, att den av laboratorerna i flygmedicin, som

nämnden därtill utser, tillika skall tjänstgöra som nämndens sekreterare. Med hänsyn till svårigheterna för en nämndens laborator att kombinera sina ordinarie arbetsåligganden med sekreterargöromålen har nämnden av Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att, utan hinder av bestämmelserna i reglementet, utse viss ledamot av nämnden att vara sekreterare. Det till sekreteraren för närvarande utgående arvodet är fastställt till ett så lågt belopp som 1 200 kronor för år med hänsyn till att detsamma ursprungligen avsetts som ett tilläggsarvode till laborators ordinarie arvode. Trots detta har nämnden med hänsyn till sekreterarens ökade arbetsuppgifter tidigare upprepade gånger hemställt om en höjning av arvodet till 4 200 kronor för år. Då numera en person, som ej är befattningshavare hos nämnden, utsetts att vara sekreterare, anser nämnden en höjning av arvodet än mera motiverad och föreslår därför ånyo en uppräknig med 3 000 kronor.

Arvoden och reseersättningar åt av nämnden anlita de experter m. m. Nämnden framhåller bland annat den ökade betydelse, som tillmätes de psykologiska problemen för säkerheten inom såväl flygets som marinens verksamhetsområden, vilka problem nämnden finner nödvändigt upptaga till ingående prövning. Den härför erforderliga expertisen måste helt sökas utanför nämndens egen krets.

Navalmedicinsk forsknings- och försöksverksamhet. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1948 utvidgades nämndens verksamhet till att omfatta jämväl navalmedicinen. Nämnden begärde med anledning härav för budgetåren 1949/52 personell och ekonomisk förstärkning för navalmedicinsk forskning. Medel för sådan verksamhet ha emellertid anvisats först för innevarande budgetår och då endast med 25 000 kronor. De enda medel som till och med budgetåret 1950/51 varit tillgängliga för navalmedicinsk forskning ha därför varit ett belopp på 40 000 kronor, som av marinförvaltningen ställts till nämndens förfogande. Nämnden framhåller, att dess möjligheter att fullgöra sina instruktionsmässigt givna uppgifter inom navalmedicinen därför hittills i brist på medel varit synnerligen begränsade.

Nämnden vill än en gång understryka vikten av aktiv forsknings- och försöksverksamhet på det navalmedicinska området och föreslår, att för detta ändamål beräknas sammanlagt 99 068 kronor, vilket är 74 068 kronor mer än för innevarande år. De äskade anslagsmedlen äro avsedda för följande ändamål

1 tjänst som laborator (Cp 9)	22 236
1 » » försöksassistent (Ce 20)	10 800
1 » » laboratoriebiträde (Ce 11)	7 392
1 » » mekaniker (Cg 12)	7 740
rese- och traktamentsersättningar åt laboratorer	2 000
arvoden och reseersättningar åt experter m. m.	15 000
expenser	2 400
inköp av navalmedicinsk litteratur	1 500
driftkostnader	30 000

Summa kronor 99 068

Departementschefen. Jag är icke beredd att nu föreslå inrättande av lönegradsplacerade tjänster för laboratorer, försöksassistenter och laboratoriebiträden vid flyg- och navalmedicinska nämnden. Jag vill emellertid i anslutning till vad chefen för civildepartementet härom anfört i proposition den 28 december 1951 angående lönereglering för universitetsprofessorer m. fl. förorda en viss uppräknings av de arvoden, som nu utgå till laboratorerna. Jag föreslår sålunda, att dessa arvoden uppräknas till belopp motsvarande de avlöningsförmåner, som från och med nästa budgetår avses skola utgå till universitetslaboratorer. De sammanlagda arvodeskostnaderna för de tre laboratorerna komma vid bifall härtill att uppgå till 60 588 kronor, vilket är i runt tal 16 200 kronor mer än det belopp som under förevarande anslag beräknats till ändamålet för innevarande år. För nästa budgetår bör anslaget sålunda höjas med sistnämnda belopp, 16 200 kronor.

För täckande av den arvodeshöjning, som under år 1951 vidtagits för försöksassistenter och laboratoriebiträdena, erfordras vidare en anslagshöjning av i runt tal 8 200 kronor.

Med anledning av vad nämnden anfört tillstyrker jag en uppräknings av sekreterarens arvode med 1 200 kronor till 2 400 kronor.

Som förut nämnts utgår för närvarande ur detta anslag ett belopp av 25 000 kronor, som är särskilt avsett för navalmedicinsk forsknings- och försöksverksamhet. Nämnden har nu hemställt, att för denna gren av dess verksamhet måtte inrättas en tjänst som laborator, en som försöksassistent, en som laboratoriebiträde och en som mekaniker samt att dessutom en viss ökning måtte ske av olika i nämndens stat uppförda poster. Sammanlagt skulle detta medföra en kostnadsökning med i runt tal 74 000 kronor. Ehuru jag är medveten om önskvärdheten av att nämnden erhåller ökade möjligheter att bedriva navalmedicinsk forsknings- och försöksverksamhet, anser jag mig icke kunna tillstyrka mer än en uppräknings med 10 000 kronor av det belopp, som nu är speciellt avsett för denna verksamhet.

Med hänsyn till prisstegringarna tillstyrker jag att till arvoden och reseersättningar åt av nämnden anlidade experter beräknas en anslagshöjning av 4 000 kronor och till expenser en höjning av 1 000 kronor.

Då jag icke utöver vad jag nu anfört ifrågasätter någon ändring beträffande beräkningen av medelsbehovet för den flyg- och navalmedicinska forskningen uppskattar jag detta behov för nästa budgetår till 335 600 kronor, vilket är i runt tal 24 300 kronor mer än som sammanlagt ställts till förfogande för ändamålet för innevarande budgetår.

Jag anser mig icke nu böra förorda någon uppdelning av förevarande anslag på sätt nämnden ifrågasatt. Erforderliga anslagsmedel torde därför böra anvisas under samma anslagsrubrik som hittills. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av nämnden meddela erforderliga bestämmelser angående anslagets disposition.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyg- och navalmedicinsk forskning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 335 600 kronor.

[360] **12. Atomenergiforskning.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 900 000 kronor. Beredningen av frågan om medelsbehovet för nästa budgetår har ännu icke avslutats, och anslaget torde därför böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Atomenergiforskning* ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

[361] **13. Matematikmaskinnämnden: Förvaltningskostnader m. m.** Å riksstaten för innevarande budgetår finnes uppfört dels ett förslagsanslag av 45 000 kronor till Matematikmaskinnämnden: Förvaltningskostnader, dels ock ett reservationsanslag av 572 000 kronor till Matematikmaskinnämnden: Anskaffning av matematikmaskinutrustning. Beredningen av frågan om medelsbehovet till matematikmaskinnämnden för nästa budgetår har ännu icke avslutats. Jag föreslår därför, att i riksstatsförslaget under rubriken Matematikmaskinnämnden: Förvaltningskostnader m. m. uppföres ett förslagsanslag med ett preliminärt beräknat belopp av 400 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna till *Matematikmaskinnämnden: Förvaltningskostnader m. m.* ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[362] **14. Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	115 000	115 000
1951/52 (statsliggaren s. 721)	115 000	
1952/53 (förslag)	131 800	

I anslutning till den uppräknig av statstjänstemännens löner, som skett under år 1951, har Kungl. Maj:t med stöd av ett av riksdagen fattat beslut (skrivelsen 1951: 50) medgivit, att detta anslag under budgetåret 1951/52 må överskridas med högst 16 800 kronor. *Styrelsen för Konung Gustaf V:s 80-årsfond* hemställer nu efter förslag av forskningsinstitutets nämnd, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med nämnda belopp, 16 800 kronor, till 131 800 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker styrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 131 800 kronor.

[363] **15. Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	65 000	65 000
1951/52 (statsliggaren s. 721)	65 000	
1952/53 (förslag)	83 900	

Genom beslut den 29 juni 1951 har Kungl. Maj:t från det för innevarande budgetår under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för rörliga löne- och pensionsförmåner anvisat 11 200 kronor till bestridande av ökade lönekostnader vid medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi.

Lärarkollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet räknar i sina anslagsäskanden för nästa budgetår med, att förevarande anslag vid oförändrad verksamhet och organisation bör höjas med i runt tal 6 900 kronor. Därutöver äskas dels 174 kronor till avlöningsförhöjning motsvarande ålderstillägg åt en vaktmästare, dels ock 9 300 kronor för utbyte av en tjänst som andre assistent (arvode 8 700 kronor) mot en som laborator (arvode 18 000 kronor).

Universitetskanslern tillstyrker kollegiets äskanden.

Departementschefen. I likhet med lärarkollegiet och kanslern anser jag det önskvärt med en förstärkning av den vetenskapliga personalen vid medicinska Nobelinstitutet för biokemi. Härför samt för övriga av lärarkollegiet angivna ändamål räknar jag med ett ökat medelsbehov av 18 900 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande beloppets användning. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande detta reservationsanslag, som alltså för nästa budgetår bör upptagas med 83 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 83 900 kronor.

[364] **16. Bidrag till oceanografiska institutet.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	63 200	63 200
1951/52 (statsliggaren s. 721)	64 700	
1952/53 (förslag)	81 300	

Genom beslut den 15 juni 1951 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelsen 1951: 50 anmälda beslut medgivit, att detta anslag må under budgetåret 1951/52 överskridas med högst 8 900 kronor. Detta överskridande avser att täcka ökade lönekostnader.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *styrelsen för oceanografiska institutet* om en anslagshöjning med sammanlagt 19 200 kronor. Av denna höjning motsvara 8 900 kronor nyssnämnda anslagsöverskridande, medan återstoden avser dels anställande av en extra assistent med arvode om 8 760 i stället för ett tekniskt biträde (arvode 5 340 kronor), dels ökning med i runt tal 6 900 kronor av de för omkostnader och materiel tillgängliga anslagsmedlen.

Förslaget om en extra assistent motiveras med att den starka ökningen av de vetenskapliga arbetsuppgifterna gör det nödvändigt med en förstärkning av den vetenskapligt utbildade personalen, vilken för närvarande består, förutom av prefekten, som helt avlönas av Göteborgs högskola, av endast en laborator och en assistent. Den föreslagna ökningen av de till omkostnader och materiel avsedda medlen motiveras med den allmänna prisstegringen.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka förslaget om ökat bidrag för avlönande av en extra assistent i stället för ett tekniskt biträde. Institutets laborator åtnjuter för närvarande arvode motsvarande universitetslaborators lön. Jag har ej något att erinra mot att denna princip upprätthålles även i fortsättningen under de förutsättningar, som av chefen för civildepartementet i proposition den 28 december 1951 angivits beträffande vissa professors- och laboratorstjänster utanför de akademiska lärosätena. Härför erfordras en anslagshöjning av 1 608 kronor. Vidare vill jag med hänsyn till institutets behov av ökade anslagsmedel till omkostnader och materiel föreslå en uppräknig av anslaget med 6 100 kronor eller för avrundning av anslagets slutsumma 6 092 kronor. Slutligen bör anslaget höjas med ett belopp av 8 900 kronor, motsvarande det för innevarande budgetår till täckande av ökade lönekostnader medgivna anslagsöverskridandet. För nästa budgetår erfordras alltså en sammanlagd höjning med 16 600 kronor till 81 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till oceanografiska institutet* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 81 300 kronor.

[365] 17. Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	75 000	75 000
1951/52 (statsliggaren s. 721)	75 000	
1952/53 (förslag)	100 000	

Av det för innevarande budgetår till detta ändamål anvisade anslaget ha 25 000 kronor avsetts skola disponeras till understöd åt äldre högt förtjänta skönlitterära författare, medan återstoden av anslaget förutsatts skola disponeras — förutom till understöd — även till stipendier åt yngre, lovande skönlitterära författare. Jag anser mig böra föreslå, att anslaget, som från och med budgetåret 1947/48 varit uppfört med 75 000 kronor, för nästa budgetår höjes med 25 000 kronor till 100 000 kronor, varav minst 30 000 kronor torde böra disponeras till understöd åt nämnda äldre författare. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[366] **18. Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** Detta anslag, som utgått alltsedan budgetåret 1936/37, höjdes från och med budgetåret 1950/51 från 3 000 kronor till nuvarande belopp 4 000 kronor. Anslaget torde för nästa budgetår med hänsyn till levnadskostnadernas stegring böra höjas med ytterligare 800 kronor till 4 800 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 4 800 kronor.

[367] **19. Statens konstråd.** *Konstrådet* hemställer med hänsyn till fördyrade expenskostnader samt resekostnads- och traktamentsersättningar om en höjning av detta anslag med 500 kronor till 11 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke böra tillstyrka någon anslagshöjning utan föreslår för nästa budgetår anvisande av oförändrat belopp, 10 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens konstråd* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 10 500 kronor.

[368] **20. Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	150 000	124 700
1951/52 (statsliggaren s. 722)	150 000	
1952/53 (förslag)	175 000	

Statens konstråd hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår i första hand om återupplivande av den av riksdagen år 1937 godkända principen, att vid beviljande av medel till statliga byggnader i anslaget skulle inbegripas ett för konstnärlig utsmyckning avsett belopp, i allmänhet icke understigande en procent av byggnadskostnaderna. För det fall

att denna hemställan icke skulle vinna bifall hemställer konstrådet i andra hand om en höjning av förevarande anslag med 50 000 kronor, vilket belopp anses erforderligt till undvikande av en fortsatt reell anslagssänkning.

Departementschefen. Jag föreslår för nästa budgetår en höjning av detta anslag med 25 000 kronor till 175 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 175 000 kronor.

[369] **21. Bidrag till samfundet De nio.** Detta anslag torde för nästa budgetår i enlighet med en av samfundet gjord framställning böra uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till samfundet De nio* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

N. Diverse.

[370] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond. 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond. 4. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond.** Anslagen äro nu uppförda med respektive 29 000 kronor, 8 506 000 kronor, 726 000 kronor och 681 000 kronor. Under återopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1952/53 anvisa

a) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* ett förslagsanslag av 29 000 kronor;

b) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* ett förslagsanslag av 9 142 000 kronor;

c) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond* ett förslagsanslag av 927 000 kronor;

d) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond* ett förslagsanslag av 854 000 kronor.

[371] **5. Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 14 500 kronor. Under återopande av vad chefen för finansdepartementet under rubriken för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 12 100 kronor.

[372] **6. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	15 500	17 794
1951/52 (statsliggaren s. 723)	15 500	
1952/53 (förslag)	18 800	

Vetenskapsakademien har i sina anslagsäskanden anhållit, att i de fall, då höjningar av årsavgiften komme att ske, medel måtte få tagas i anspråk härför ur detta anslag. Akademien har vidare hemställt, att medel måtte anvisas såsom bidrag till de olika nationalkommittéernas utgifter för expenser (skrivhjälp, papper, porton, telefon m. m.) med 300 kronor för varje kommitté.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har gjort framställning om oförändrat anslag för svensk anslutning till *Union académique internationale*. *Nationalkommittén för geodesi och geofysik, den svenska nationella kommittén av The International Council of Museums (ICOM)* och *svenska nationalkommittén för hushållsundervisning* ha var för sin del hemställt om oförändrat anslag.

Departementschefen. Jag ifrågasätter icke någon ändring beträffande anslagets disposition. Med hänsyn till anslagsbelastningen bör anslaget emellertid uppräknas med 3 300 kronor till 18 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 18 800 kronor.

[373] **7. Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 77 100 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, s. 724.

Institutets styrelse hemställer om en anslagshöjning med 5 500 kronor, varav 2 400 kronor avse höjning av föreståndarens lön och 3 050 kronor uppräknade av beloppet av vissa nu från anslaget utgående stipendier.

Föreståndarens lön höjdes med hänsyn till devalveringen av den svenska kronan från och med budgetåret 1950/51 från 9 000 kronor till 11 925 kronor. Till stöd för den nu föreslagna höjningen åberopas de betydligt stegrade levnadskostnaderna i Italien samt att avlöningen till docentstipendiater och biträdande lärare med docentkompetens höjts från omkring 12 200 kronor till i runt tal 14 500 kronor. Ur rekryteringssynpunkt och i betraktande av föreståndarens krävande akademiska tjänstgöring och omfattande administrativa uppgifter anser styrelsen vidare en ökning av föreståndarens lön vara i hög grad påkallad. Av den föreslagna ökningen, 2 400 kronor, avse 600 kronor devalveringsersättning.

Departementschefen. Jag anser det skäligt, att föreståndarens lön höjes med 2 400 kronor. I övrigt anser jag mig icke böra tillstyrka någon anslagshöjning. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 79 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 79 500 kronor.

[374] **8. Bidrag till driften av stiftelsen San Michele.** Till detta ändamål har för ettvarvt av budgetåren 1950/51 och 1951/52 anvisats ett anslag av 10 000 kronor. *Styrelsen för svenska institutet i Rom*, som tillika utgör styrelse för stiftelsen San Michele, hemställer om fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål med 5 000 kronor och anför därvid följande.

Innevarande års anslag å 10 000 kronor nyttjas såsom arvode till intendenten för San Michele, vilken under nu pågående ombyggnads- och inredningsarbeten har en krävande heltidsbefattning. Ifrågavarande arbeten beräknas slutförda under loppet av innevarande budgetår. Styrelsen avser att i enlighet med föredragande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet i propositionen 1950:150 för framtiden söka omreglera intendentstjänsten till en deltidsbefattning, varigenom en utgiftsminskning kan ernås.

Vidare önskar styrelsen bringa till Kungl. Maj:ts kännedom att ett driftsöverskott uppstått under nästförflutna budgetår beroende på tillströmningen av betalande turister till stiftelsens fastighet Villa San Michele. Stiftelsens ekonomiska framtid är emellertid helt beroende av denna besöksfrekvens, vilken är utomordentligt svår att förutse för framtiden. Det har därför, med hänsyn till att det senast för budgetåret 1951/52 anvisade anslaget till renovering av San Michele icke torde komma att visa sig tillräckligt, synts styrelsen nödvändigt att reservera nämnda budgetårs överskott för täckande av eventuella i framtiden uppstående underskott samt för andra oundgängliga utgifter. Huruvida något driftsöverskott för det nu löpande budgetåret kommer att uppstå, är icke möjligt att för närvarande uttala sig om.

På grund av nämnda förhållanden har styrelsen ansett försiktigheten bjuda, att intill dess stiftelsens ekonomi ytterligare stabiliserats, alltjämt räkna med ett anslag av statsmedel för driftens upprätthållande. Styrelsen har likväl funnit detta anslag kunna för nästkommande budgetår reduceras till 5 000 kronor.

Departementschefen. Detta anslag torde i enlighet med föreliggande förslag för nästa budgetår böra uppföras med 5 000 kronor, innebärande en sänkning med samma belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av stiftelsen San Michele* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

[375] **9. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:t Genevièvebiblioteket i Paris m. m.** Detta anslag, som från och med budgetåret 1950/51 varit uppfört med 4 600 kronor, disponeras med

2 640 kronor som bidrag till avlönande av den skandinaviske bibliotekarien och med 1 960 kronor för anskaffande av svensk litteratur åt den nordiska avdelningen av biblioteket.

Riksbibliotekarien hemställer om en medelsanvisning av 2 000 kronor för nästa budgetår till anskaffning av svensk litteratur för bibliotekets nordiska avdelning.

Departementschefen. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 4 600 kronor.

[376] **10. Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris.** Till detta ändamål har riksdagen för ettvarvt av budgetåren 1946/50 anvisat ett anslag av 8 000 kronor. Anslaget har på grund av devalveringen av svenska kronan från och med budgetåret 1950/51 höjts med 1 000 kronor till 9 000 kronor. Med sistnämnda belopp bör anslaget uppföras även för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 9 000 kronor.

[377] **11. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete.** Till detta ändamål är nu uppfört ett reservationsanslag av 225 000 kronor. Härav ha, såsom framgår av s. 725 f. i statsliggaren, 101 735 kronor anvisats såsom bidrag till vissa grenar av svenska institutets verksamhet, nämligen 87 790 kronor för sammanlagt 26 stipendier till studerande från vissa främmande länder för studier i Sverige och 14 000 kronor till lönefyllnad åt av institutet avlönade svenska universitetslektorer i utlandet. I övrigt avses anslaget skola av Kungl. Maj:t disponeras dels till reseunderstöd och studiestipendier för såväl svenskar som utlänningar, dels ock till ett allsidigt främjande av internationellt-kulturellt samarbete även på annat sätt. Ehuru en ökad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål kan anses påkallad för nästa budgetår, anser jag mig likväl icke nu böra förorda någon anslagshöjning utan föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 225 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kronor.

[378] **12. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete.** För innevarande budgetår är detta reservationsanslag uppfört med 200 000 kronor och disponeras på följande sätt:

1. Nordiska docentstipendier	34 800
2. Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete	25 000
3. Bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	70 000
4. Bidrag till svenska föreningen Norden för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland	16 800
5. Anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte	1 000
6. Bidrag till Nordens skolresetjänst för främjande av skolresor och skolungdomsutbyten mellan de nordiska länderna	5 000
7. Till Kungl. Maj:ts disposition	47 400
	<hr/>
	Summa kronor 200 000

Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete har hemställt om oförändrad medelansvisning under posten 2. *Föreningen Nordens centralstyrelse* har anhållit om höjning av anslagsposten 3 med 12 500 kronor, varav 7 500 kronor avse höjning av statsbidraget per undervisningstimme från nu 15 kronor till förslagsvis 17 kronor 50 öre och 5 000 kronor motiveras med ökade resekostnader och höjda traktamentsersättningar. Härjämte har centralstyrelsen under åberopande av höjda resekostnader begärt ökning av anslagsposten 4 med 1 200 kronor. *Styrelsen för Nordens skolresetjänst* har under åberopande av bland annat stegrade omkostnader för verksamheten begärt höjning av anslagsposten 6 med 2 500 kronor.

Departementschefen. Såsom en tillfällig åtgärd har detta anslag för innevarande budgetår minskats med 37 600 kronor till 200 000 kronor. Anslaget torde jämväl för nästa budgetår bära uppföras med sistnämnda belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om dispositionen av anslaget, varjämte Kungl. Maj:t alltjämt bör äga besluta angående dispositionen av uppkomna eller uppkommande reservationer å de olika anslagsposterna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[379] **13. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 990 000 kronor. Den för innevarande budgetår fastställda staten för Svenska Unescorådet återfinnes å s. 729 i statsliggaren.

Svenska Unescorådet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 000 kronor till 995 000 kronor och beräknar därvid medelsbehovet på sätt framgår av efterföljande sammanställning:

1. Årsbidrag till Unesco	895 000
2. Kostnader för deltagande i generalkonferensens sammanträde år 1952	20 000
3. Kostnader för deltagande i av Unesco anordnade internationella konferenser m. m.	20 000
4. Kostnader för Svenska Unescorådets verksamhet	60 000
	Summa kronor 995 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Posten 1. Sveriges årsbidrag till Unesco, som är beroende dels av Unescos årsbudget, för år 1952 fastställd till 8 718 000 dollars, och dels av den av FN fastställda bidragskvoten för medlemsstaterna, anses kunna beräknas motsvara årsavgiften för år 1951, i runt tal 895 000 kronor.

Posterna 2 och 3 ha beräknats till samma belopp som för innevarande budgetår.

Posten 4. Den för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t fastställda staten slutar på 53 800 kronor. För nästa budgetår föreslås dels en höjning av posten till övrig kanslipersonal, nu 10 760 kronor, med 1 200 kronor, dels ock en ökning av posten till upplysningsverksamhet, nu 5 000 kronor, med sistnämnda belopp. Till stöd för de föreslagna höjningarna anför rådet följande.

Vid beräkning av posten »övrig kanslipersonal» för budgetåret 1951/52 har hänsyn icke tagits till de ökade utgifterna för löneklassuppflyttning för det hos rådet anställda kanslibiträdet. Denna uppflyttning innebär en automatisk ökning med 348 kronor. Bland andra automatiska kostnadsökningar må nämnas sådana i anslutning till den av riksdagen 1951 medgivna höjningen av rörligt tillägg å löner samt höjda arvoden för av rådet nödvändigtvis anlitad extra personal, bland annat för översättningsarbeten.

Beträffande posten »upplysningsverksamhet» vill rådet erinra om de starkt höjda priserna för såväl arvoden för i detta sammanhang ifrågakommande tjänster som för bland annat papper och tryckning. Med hänsyn till storleken av Sveriges årsavgift till Unesco och till rådets många och skiftande uppgifter, vilka, jämfört med av svenska unescokommitténs i dess betänkande framförda förslag, ha förutsatts komma att starkt begränsas eller överlåtas på andra institutioner och organisationer, synes det särskilt nödvändigt att rådet gentemot dessa liksom gentemot allmänheten kan åtminstone någotsånär redovisa såväl Unescos som sin egen verksamhet för att därigenom vinna förtroende och stöd för förhandenvarande arbetsuppgifter. Ävenså vill rådet understryka att dess upplysningsverksamhet har en viktig initierande roll i den allmänna bildningsverksamheten rörande internationellt samarbete och förhållanden i andra länder.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu böra beräkna ökade medel till Unescorådets upplysningsverksamhet. Rådets anslagsberäkningar i öv-

rigt ha icke givit mig anledning till erinran. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 990 000 kronor.

[380] **14. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige.** För detta ändamål har å riksstaten för innevarande budgetår under åttonde huvudtiteln anvisats ett reservationsanslag av 50 000 kronor. Beloppet avser bidrag till fyra kongresser, varav en hållits år 1950 och två år 1951 samt en skall hållas år 1952.

Anslag ha nu äskats enligt följande sammanställning:

1. Tionde internationella ornitologkongressen i Uppsala år 1950 (fortsatt anslag)	9 750
2. Fjärde internationella namnforskarkongressen i Uppsala år 1952 m. m. (fortsatt anslag)	12 400
3. Internationellt symposium för behandling av fasta ämnens reaktivitet i Göteborg år 1952	22 800
4. Internationell kemikonferens m. m. i Stockholm år 1953	75 000

Summa kronor 119 950

O r n i t o l o g k o n g r e s s e n. Till täckande av kostnaderna för denna kongress ha tidigare av statsmedel anvisats sammanlagt 33 000 kronor, varav 18 000 kronor som bidrag till tryckning och distribuering av 700 exemplar av kongressens förhandlingar. *Sveriges ornitologiska förening* har nu anmält, att kostnaderna för tryckning m. m. till följd av prisstegringar, som inträffat under sättningsarbetets gång och sålunda icke kunnat motvägas genom inskränkningar i arbetets omfattning, stigit till 30 100 kronor eller i runt tal 9 750 kronor mer än föreningen sammanlagt disponerade för ändamålet. Föreningen, som icke hade någon möjlighet att täcka den uppkomna kostnadsökningen, anhölle därför om ett tilläggsanslag av 9 750 kronor.

N a m n f o r s k a r k o n g r e s s e n. För innevarande budgetår har som bidrag till en internationell namnforskarkongress i Uppsala år 1952, med vilken skall förenas ortnamnskommissionens femtioårsjubileum, anvisats ett belopp av 10 000 kronor. Därvid har förutsatts, att frågan om ytterligare bidrag till kongressen och jubileet skulle upptagas till prövning vid behandlingen av anslagsäskandena för budgetåret 1952/53. *Ortnamnskommissionen* har nu hemställt om ett anslag för ifrågakvarande ändamål av 12 400 kronor. Kommissionen har därvid redovisat sina kostnadsberäkningar och framhållit, att den sökt nedbringa kostnaderna genom en viss beskäring av programmet. Det beräknade medelsbehovet vore därför

3 400 kronor mindre än det belopp som tidigare uppskattats som erforderligt.

I n t e r n a t i o n e l l t s y m p o s i u m i G ö t e b o r g. Ifrågavarande konferens, som anordnas av ingenjörsvetenskapsakademien tillsammans med Chalmers tekniska högskola avser behandling av fasta ämnens reaktivitet. En för symposiets organisation utsedd *kommitté* har nu hemställt om anvisande av 22 800 kronor till täckande av organisationskostnaderna. I framställningen anföres till en början angående symposiets diskussionsämne följande.

Vetenskapen om de fasta ämnenas reaktivitet har öppnat helt nya vägar inom den teoretiska kemins område och också fått stor praktisk industriell betydelse. De grundläggande resultaten från studiet av de fasta ämnenas kemi ha sålunda varit av vikt för utvecklingen och förståelsen av en mångfald av tekniska processer, såsom den nya pulvermetallurgin och andra metallurgiska metoder, den heterogena katalysen, olika adsorptionsprocesser, framställningen av cement, glas, tegel och eldfasta infodringsmaterial, olika keramiska produkter, pigment etc.

Intresset för symposiet har visat sig stort, både inom och utom Sverige och antalet deltagare beräknas komma att uppgå till omkring 300. Olika svenska företag ha ställt medel till förfogande för inbjudan av ett flertal framstående föredragshållare. Kostnaderna beräknas enligt en i ärendet ingiven kostnadskalkyl till 76 800 kronor vartill eventuellt komma 43 000 kronor för tryckning av föredrag och diskussionsinlägg. Till bestridande av kostnaderna disponeras sammanlagt 54 000 kronor och oavsett tryckningskostnaderna beräknas sålunda en brist av 22 800 kronor uppkomma.

I n t e r n a t i o n e l l a k e m i k o n f e r e n s e n m. m. Internationella unionen för ren och tillämpad kemi sammanträder regelbundet vartannat år. Hittills har varannan unionskonferens kombinerats med en internationell kemikongress, täckande kemins alla områden. Nästa unionskonferens skall äga rum i Stockholm år 1953 och kombineras med en begränsad internationell kongress omfattande fysikalisk kemi.

Svenska nationalkommittén för kemi har hemställt om ett anslag av 75 000 kronor som första delen av ett till omkring 150 000 kronor beräknat statsbidrag till täckande av kostnaderna för konferensen och kongressen. I framställningen anföres bland annat följande.

Nationalkommittén har påbörjat organisationsarbetet och utsett en förberedande organisationskommitté. Som president för unionskonferensen skall professorn A. Tiselius fungera och till hederspresident för kongressen i fysikalisk kemi har utsetts professorn The Svedberg.

Anslutningen till konferensen och kongressen väntas bli mycket stor. Preliminärt räknas med 2 000 deltagare. Konferensen och kongressen beräknas sammanlagt ta en vecka i anspråk, varvid de tre första dagarna skulle ägnas åt Unionens angelägenheter. Härpå skulle följa symposier och exkursioner, huvudsakligen till industrier.

De internationella kemikongresserna och unionskonferenserna höra till de mest uppmärksammade tilldragelserna av denna art. Det är hedrande för vårt land att vi fått i uppdrag att organisera dessa sammankomster nästa gång de skola hållas. Det gäller ju här även en vetenskap, som är av den allra största betydelse för vårt näringsliv, och det måste anses som ett svenskt intresse, att det stora antal representativa utländska forskare och industrimän som väntas hit i detta sammanhang få ett fördelaktigt intryck av våra förhållanden. Flera dylika personer ha redan uttryckt en avsikt att i samband med kongressen ytterligare bekanta sig med vårt land. Man har anledning förmoda, att kongressen även ur turistsynpunkt kommer att spela en roll. Det får anses vara en hederssak för vårt land, att vi på ett tillfredsställande sätt kunna organisera denna internationella sammankomst, som torde bli en av de största i sitt slag i vårt land.

Kostnaderna för konferensen och kongressen ha preliminärt beräknats på följande sätt.

Utgifter.

Löner och arvoden

Generalsekreterare	12 000	
Föreståndare för kongressbyrån	13 000	
Skrivbiträden	15 000	
Kongressbyrå	45 000	
Språkgranskning, tolkar	13 000	98 000
Sammanträden, resor och traktamenten		15 000
Representation och damprogram		20 000
Tryckning av cirkulär, blanketter och handlingar		85 000
Telefon, telegram, porton		12 000
Lokalhyra		15 000
Symposier		12 000
Exkursioner		15 000
		<u>272 000</u>

Inkomster.

Anmälningavgifter	75 000
Statsbidrag	147 000
Industribidrag	50 000
	<u>272 000</u>

Departementschefen. Det tilläggsanslag, som Sveriges ornitologiska förening begärt till tionde internationella ornitologkongressen, avser tryckningen av kongressens handlingar, som till följd av prisstegringar blivit väsentligt dyrare än tidigare beräknats. Jag tillstyrker, att föreningen erhåller bidrag av statsmedel till täckande av dessa merkostnader, och föreslår, att för ändamålet anvisas 9 000 kronor.

Under hänvisning till de reviderade kostnadsberäkningar, som nu lagts fram, föreslår jag vidare, att till den internationella namnforskarkongress, som tillsammans med ortnamnskommissionens femtioårsjubileum skall äga rum i Uppsala i sommar, anvisas ett belopp av 12 500 kronor.

Även den framställning om anvisande av medel för anordnande i Göteborg sommaren 1952 av ett internationellt symposium för behandling av fasta ämnens reaktivitet anser jag böra i viss utsträckning tillmötesgå. Jag föreslår därför, att som ett bidrag till täckande av kostnaderna för denna konferens anvisas 19 500 kronor.

Den stora internationella kemikonferens- och kongress, som avses skola hållas i Stockholm år 1953, kommer att medföra betydande kostnader. Till icke ringa del beräknas dessa bli täckta med anmälningsavgifter och bidrag från industrin. Ett betydande statsbidrag synes emellertid erfordras därutöver, om konferensen och kongressen skola kunna genomföras. Under hänvisning jämväl till de svenska forskarnas internationellt uppmärksammade ställning inom den kemiska vetenskapen anser jag mig böra föreslå, att till ifrågavarande ändamål utgår ett statsbidrag av 120 000 kronor i ett för allt.

Vid bifall till vad jag här tillstyrkt bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med 161 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 111 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 161 000 kronor.

[381] 15. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	800 000	798 856
1951/52 (statsliggaren s. 730)	750 000	
1952/53 (förslag)	850 000	

Kostnaderna för kommittéer och utredningar ha under en följd av år uppgått till betydande belopp och även för nästa budgetår räknar jag med avsevärda utgifter för ändamålet. Jag vill särskilt framhålla, att kostnaderna för reseersättningar och traktamenten samt för ersättningar för löneförmåner, som avståtts vid tjänstledighet för kommittéarbete, kunna väntas stiga betydligt. Å andra sidan uppkommer en viss minskning i medelsbehovet, därest mitt i det föregående framlagda förslag om uppförande å riksstaten av anslag för garantilänenämnden bifalles. Jag anser mig icke kunna uppskatta medelsbehovet för nästa budgetår till lägre belopp än 850 000 kronor. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra höjas med 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 850 000 kronor.

[382] **16. Extra utgifter.** Detta reservationsanslag, som för budgetåret 1939/40 var uppfört med 150 000 kronor, är alltsedan budgetåret 1947/48 upptaget med 175 000 kronor. Nettoutgiften å anslaget utgjorde under sistförflutna budgetår i runt tal 190 000 kronor. Anslaget belastas regelmässigt av vissa årligen återkommande utgifter av skilda slag, vilka icke ansetts vara av sådan natur, att särskilda anslagsmedel för ändamålet bort anvisas under åttonde huvudtiteln, och därjämte av en mängd tillfälliga utgifter av engångsanslags karaktär, ofta av så brådskande art eller av sådan beskaffenhet, att riksdagens medverkan icke ansetts böra ifrågasättas. Då anslagets nuvarande belopp särskilt med hänsyn till den höjda prisnivån är otillräckligt för de mångskiftande och talrika ändamål, vartill anslaget disponeras, anser jag mig böra föreslå, att anslaget höjes med 35 000 kronor till 210 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

[383] **17. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 000 000	1 059 689
1951/52 (statsliggaren s. 730)	1 050 000	
1952/53 (förslag)	75 000	

Dyrtidstillägg utgår för närvarande huvudsakligen till professorer m. fl. vid universiteten och de medicinska högskolorna samt befattningshavare på gammal lönestat. Flertalet av de befattningshavare, till vilka dyrtidstillägg utgår från nu förevarande anslag, avses skola införas å det i allmänhet gällande lönesystemet från och med nästa budgetår. Med hänsyn härtill torde anslaget kunna sänkas med 975 000 kronor och alltså böra uppföras med 75 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[384] **18. Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.** Detta förslagsanslag, som för budgetåret 1950/51 var uppfört med 1 200 000 kronor, är nu uppfört med 50 000 kronor. Anslaget torde i enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[385] **19. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.** Barntilläggen utgå övergångsvis för barn intill 16 års ålder och komma således att successivt upphöra. Med hänsyn härtill torde anslaget, som nu är uppfört med 100 000 kronor, kunna sänkas till 80 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[386] **20. Barntillägg åt vissa lärare vid högre kommunala skolor.** Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 6 000 kronor, torde i enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag böra sänkas till 3 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa lärare vid högre kommunala skolor* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 kronor.

[387] **21. Kristillägg.** För innevarande budgetår är detta förslagsanslag uppfört med 4 000 000 kronor. Från anslaget utgår nu kristillägg — förutom till sådana befattningshavare som kvarstå å äldre lönestat — huvudsakligen till professorer m. fl. vid universiteten och de medicinska högskolorna. Därest den i det föregående omnämnda löneregleringen för sistnämnda personalgrupp genomföres från och med nästa budgetår, föranleder detta en betydande sänkning av detta anslag. Beträffande kristilläggsgrunderna för nästa budgetår hänvisar jag till vad chefen för civildepartementet anfört därom under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor». Trots den osäkerhet, som ännu råder om de slutgiltiga kristilläggsgrunderna efter utgången av år 1951, torde anslaget likväl böra i riksstatsförslaget uppföras med definitivt belopp. Härför talar den omständigheten, att stor osäkerhet av olika skäl råder om anslagsbehovet även om man räknar med hittillsvarande kristilläggsgrunder. Jag förordar, att anslaget uppföres med 300 000 kronor, vilket innebär en sänkning med 3 700 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kristillägg* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Sammanfattning.

Huvudtitelns slutsumma, i den av 1951 års riksdag godkända	
riksstaten utgörande	611 829 200
skulle vid bifall till de i det föregående framställda förslagen	
för budgetåret 1952/53 komma att uppgå till	785 027 200
innebärande en höjning med	173 198 000

Förändringarna inom huvudtitelns avdelningar framgå av följande sammanställning:

Avdelning	Anvisat 1951/52	Äskat 1952/53	Ökning eller minskning
A. Ecklesiastikdepartementet	763 000	944 900	+ 181 900
B. Arkiv, bibliotek och museer	4 608 200	5 631 300	+ 1 023 100
C. Kyrkliga ändamål	6 497 500	6 197 600	— 299 900
D. Akademier m. m.	2 904 700	3 513 900	+ 609 200
E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.	33 315 500	47 004 800	+ 13 689 300
F. Tekniska högskolor	10 873 800	13 763 700	+ 2 889 900
G. Skolöverstyrelsen	2 750 000	3 775 000	+ 1 025 000
H. Allmänna läroverken m. m.	102 365 900	127 790 000	+ 25 424 100
I. Folkundervisningen	385 584 300	507 307 600	+ 121 723 300
J. Yrkesundervisningen	26 217 300	37 077 000	+ 10 859 700
K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.	8 451 300	9 306 000	+ 854 700
L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.	415 600	502 000	+ 86 400
M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	7 319 700	7 988 400	+ 668 700
N. Diverse	19 762 400	14 225 000	— 5 537 400
Summa kronor	611 829 200	785 027 200	+ 173 198 000

Åttonde huvudtiteln föreslås för budgetåret 1952/53 höjd med icke mindre än i runt tal 173 miljoner kronor. Denna höjning är emellertid av i huvudsak automatisk natur eller föranledd av anslagsuppräkningsar med hänsyn till inträffade prishöjningar på olika områden.

En betydande uppräkning av avlöningsanslagen har sålunda föranletts av det ökade rörliga tillägget. På grund av det nyligen avslutade eller ännu pågående lönerogleringsarbetet ha emellertid vissa avlöningsanslag till universitet och högskolor samt läroverk och seminarier endast kunnat upptagas med preliminärt beräknade belopp.

Omkostnadsanslagen ha i stort sett anpassats efter det ändrade prisläget. Materielanslagen till vetenskapliga institutioner ha uppräknats med i regel 20 procent, medan anslagen till bokinköp och bokbindning uppräknats med 35 procent.

Ett flertal bidragsanslag har ävenledes uppräknats. Sålunda föreslås gynnsammare statsbidragsvillkor för yrkesskolväsendet, innebärande bland

annat — alltefter skolformen — en höjning av högsta bidragsbelopp per undervisningstimme med 2 kronor respektive 2 kronor 20 öre till 5 kronor. Understödet till kommunala anstalter för yrkesundervisning höjes därigenom med 5,7 miljoner kronor samt understödet till enskilda anstalter för yrkesundervisning med i runt tal 1 miljon kronor.

Vidare föreslås statsbidrag till handelsgymnasierna i Kalmar och Karlstad, vilka tidigare icke erhållit sådant bidrag.

Föreslagna ändringar av statsbidragsbestämmelserna beträffande skolmåltidsverksamheten samt för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. innebära anslagshöjningar på 1,5 miljoner kronor respektive 1,4 miljoner kronor. Därtill komma automatiska utgiftsstegringar på dessa bägge anslag med 5 miljoner kronor respektive 250 000 kronor. Statsbidragsbeloppen till nya tjänstebostäder för folk- och småskollärare höjas med respektive 33 och 25 procent.

Ett nytt landsbibliotek i Västerås föreslås inrättat från och med den 1 juli 1952.

Fortsatt utbyggnad av medicinska högskolan i Göteborg förordas.

Anslaget till naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor höjes med i runt tal 300 000 kronor. Vidare förordas vissa ändringar i bestämmelserna rörande stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier samt en uppräknings av licentandstipendiums belopp med 500 kronor till 3 000 kronor. Samtliga behovsprövade stipendier föreslås uppräknade med i genomsnitt 15 procent.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet.

Lars Ekströmer.

REGISTER

till

Åttonde huvudtiteln för budgetåret 1952/53.

A. Ecklesiastikdepartementet.

Sid.		Kronor
	Ecklesiastikdepartementet	
1.	Avlöningar	858 400
3.	Omkostnader	86 500
	Säger för ecklesiastikdepartementet	944 900

B. Arkiv, bibliotek och museer.

Riksarkivet:		
4.	Avlöningar	617 500
6.	Omkostnader	100 300
9.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	8 000
9.	Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia	5 000
Lands- och länsarkiven:		
10.	Avlöningar	500 600
12.	Omkostnader	109 100
14.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	4 000
14.	Bokbindning och konservering av arkivalier	12 500
Kungl. biblioteket:		
14.	Avlöningar	625 300
17.	Omkostnader	108 200
18.	Bokinköp och bokbindning	202 000
Stifts- och landsbiblioteken:		
19.	Avlöningar	154 000
22.	Omkostnader	6 300
22.	Bokinköp och bokbindning m. m.	38 000
Nationalmuseet:		
23.	Avlöningar	564 300
24.	Omkostnader	120 300
26.	Underhåll och ökande av samlingarna	100 000
26.	Vandringstställningar	2 500
27.	Inköp av konst för deposition	30 000
Livrustkammaren:		
27.	Avlöningar	146 200
29.	Omkostnader	22 000
Naturhistoriska riksmuseet:		
30.	Avlöningar	848 000
32.	Omkostnader	114 000
33.	Materiel m. m.	195 200
Statens etnografiska museum:		
34.	Avlöningar	126 800
36.	Omkostnader	52 400
36.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	6 000

Stid.		Kronor
37.	Bidrag till nordiska museet	343 500
38.	Bidrag till ombyggnads- och reparationsarbeten å nordiska museets byggnad	275 000
39.	Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund	59 100
39.	Bidrag till egyptiska museet	29 400
40.	Bidrag till vård av Cypernsamlingarna	33 400
40.	Bidrag till musikhistoriska museet	35 100
41.	Bidrag till Drottningholms teatermuseum	8 800
42.	Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet	10 000
42.	Bidrag till svenska skolmuseet	3 500
42.	Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem	15 000
Säger för arkiv, bibliotek och museer		5 631 300

C. Kyrkliga ändamål.

Domkapitlen och stiftsnämnderna:

44.	Avlöningar	629 600
51.	Omkostnader	109 700
55.	Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet i Skara m. m.	13 000
57.	Kleresistaten	5 000
58.	Vissa ersättningar till kyrkofonden	5 050 800
58.	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	33 800
60.	Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken	4 800
60.	Kyrkors underhåll	2 000
60.	Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka	105 000
65.	Vissa kostnader i samband med Uppsala domkyrkas restaureringssakkunnigas utredningsarbete	124 000
67.	Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka	1 000
68.	Uppgörande av underhålls- och restaureringsförslag för vissa Gotlandskyrkor	17 900
68.	Ersättningar till kyrkor	70 000
70.	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord	1 000
70.	Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst	10 000
70.	Bidrag till svenska ekumeniska nämnden	20 000
Säger för kyrkliga ändamål		6 197 600

D. Akademier m. m.

72.	Bidrag till svenska akademien	2 300
Vetenskapsakademien:		
72.	Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik	314 000
74.	Bidrag till naturvetenskaplig forskning i Övre Norrland	42 000
74.	Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt	41 900
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:		
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:		
76.	Avlöningar	1 052 000
78.	Omkostnader	179 900
79.	Inredning och utrustning	65 000
81.	Bidrag till avlöning åt landsantikvarier	138 600
Statens historiska museum m. m.:		
81.	Underhåll och ökande av samlingarna	40 000
Riksantikvarieämbetet:		
82.	Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken	104 500
84.	Fornminnesinventering	217 600

sid.	Kronor
Ostasiatiska arkeologiska samlingarna:	
84. Avlöningar	53 200
86. Omkostnader	5 900
86. Förvärv av en fastighet invid Uppsala högar	78 600
Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
89. Avlöningar	293 900
91. Omkostnader	62 000
92. Undervisningsmateriel m. m.	39 000
92. Stipendier m. m.	24 500
Musikaliska akademien med musikhögskolan:	
94. Avlöningar	665 400
97. Omkostnader	37 600
97. Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument	30 000
98. Stipendier m. m.	26 000
<hr/>	
Säger för akademier m. m. 3 513 900	

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Universitetskanslersämbetet:	
99. Avlöningar	*100 000
99. Omkostnader	*10 000
Uppsala universitet:	
99. Avlöningar	*8 400 000
99. Omkostnader	808 000
100. Materiel m. m.	*1 600 000
101. Nyanskaffning av apparater m. m.	200 000
102. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	365 000
103. Utrustning för kemiska och biokemiska institutionerna m. m.	360 000
105. Inredning och utrustning av fysiska institutionen	500 000
Lunds universitet:	
106. Avlöningar	*8 000 000
107. Omkostnader	619 000
107. Materiel m. m.	*1 320 000
108. Nyanskaffning av apparater m. m.	200 000
109. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	350 000
110. Inredning och utrustning av nya lokaler	416 000
112. Inköp av vissa algsamlingar	15 000
Karolinska mediko-kirurgiska institutet:	
113. Avlöningar	*3 400 000
113. Omkostnader	443 000
114. Materiel m. m.	902 000
114. Bokinköp och bokbindning för biblioteket	55 000
115. Engångsanslag för vissa institutioner	69 700
116. Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning	5 000
Medicinska högskolan i Göteborg:	
117. Avlöningar	1 270 000
124. Omkostnader	152 000
125. Materiel m. m.	245 000
127. Bidrag till kostnaderna för uppförande av patologisk-anatomisk institution m. m.	310 000
128. Utrustning	350 000
131. Bokinköp och bokbindning	80 000
131. Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid högskolans bibliotek	70 000
Organisationskommittén:	
132. Förvaltningskostnader m. m.	50 000

* Beräknat belopp.

Sid.	Kronor
132. Bidrag till Stockholms högskola	*4 000 000
132. Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola	82 000
134. Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtta lokaler	25 000
134. Bidrag till Göteborgs högskola	*700 000
135. Bidrag till nybyggnad för marinbotaniska institutionen vid Göteborgs högskola	50 000
Tandläkarhögskolan i Stockholm:	
136. Avlöningar	2 120 000
143. Omkostnader	513 500
145. Nyanskaffning och underhåll av utrustning	140 000
146. Utrustning av vissa nya lokaler m. m.	178 000
Tandläkarhögskolan i Malmö:	
148. Avlöningar	1 949 000
152. Omkostnader	545 000
153. Bokinköp och bokbindning m. m.	13 500
153. Nyanskaffning och underhåll av utrustning	60 000
Tandläkarhögskolorna:	
154. Bidrag till elever för anskaffande av instrument	220 000
154. Bidrag till driften av amanuenskliniker	50 000
156. Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor	160 000
158. Stipendier åt elever vid tandtekniker- och tandsköterskeskolor	85 000
Gemensamma universitetsändamål:	
159. Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater	*12 600
159. Kurser i krigskirurgi m. m.	7 500
159. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	40 000
159. Naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor	646 000
162. Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	450 000
162. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier	1 443 000
169. Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.	80 000
170. Gastföreläsningar	62 500
170. Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten	20 000
170. Bidrag till framjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter	586 000
171. Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet	10 000
Rasbiologiska institutet:	
172. Avlöningar	96 000
173. Omkostnader	13 300
173. Materiel m. m.	31 100
Farmaceutiska institutet:	
174. Avlöningar	298 000
181. Omkostnader	33 100
181. Materiel m. m.	30 000
Ortnamnskommissionen:	
182. Avlöningar	91 500
184. Omkostnader	15 600
185. Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	35 200
185. Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola	10 000
Landsmålsarkiven:	
186. Avlöningar	228 000
188. Omkostnader	18 800
189. Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	69 300
190. Bidrag till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola	18 300
191. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.	80 000
191. Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning	562 000
195. Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst	1 000
196. Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare	10 000

* Beräknat belopp.

sid.	Kronor
Garantilånenämnden:	
196. Avlöningar	40 500
198. Omkostnader	17 200
201. Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån	50 000
202. Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.	100
202. Bidrag till inventarier i studentbostadshus	300 000
203. Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar	2 000
203. Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.	29 500
204. Kurser för utbildande av laboratoriebiträden	11 000
<hr/>	
Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m.	47 004 800

F. Tekniska högskolor.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna:	
206. Avlöningar	55 200
207. Omkostnader	12 000
Tekniska högskolan i Stockholm:	
207. Avlöningar	4 440 000
222. Omkostnader	900 000
224. Materiel m. m.	1 800 000
225. Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	74 000
226. Stipendier	30 000
226. Inredning och utrustning av nya lokaler	1 000 000
227. Fortsättningskurs i stadsbyggnad	8 500
Chalmers tekniska högskola:	
227. Avlöningar	2 491 000
236. Omkostnader	423 000
238. Materiel m. m.	1 020 000
240. Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	68 000
240. Stipendier	15 000
240. Inredning och utrustning av nya lokaler	1 250 000
Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:	
242. Stipendier för främjande av högre tekniska studier	72 000
243. Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	11 000
243. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden	30 000
244. Resestipendier åt lärare m. fl.	64 000
<hr/>	
Säger för tekniska högskolor	13 763 700

G. Skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen:	
245. Avlöningar	*2 700 000
245. Omkostnader	*600 000
245. Försöksverksamhet m. m.	*475 000
<hr/>	
Säger för skolöverstyrelsen	3 775 000

H. Allmänna läroverken m. m.

Allmänna läroverken:	
246. Avlöningar	*80 000 000
246. Omkostnader	447 000
247. Bokinköp och bokbindning	202 000
247. Bidrag till ljus- och vedkassorna	3 185 000
249. Ersättning för djäknepenningar m. m.	8 500
249. Arvoden åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.	*950 000

* Beräknat belopp.

sid.	Kronor
Direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk:	
250. Avlöningar	18 400
251. Omkostnader	9 000
Kommunala läroverk:	
251. Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.	*900 000
252. Bidrag till kommunala flickskolor	10 700 000
252. Bidrag till kommunala realskolor	4 250 000
252. Bidrag till praktiska kommunala realskolor	6 000 000
254. Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor	81 000
Privatläroverk:	
255. Bidrag till vissa privatläroverk	4 785 000
257. Bidrag till Höglandsskolan i Stockholm	69 500
258. Bidrag till Franska skolan i Stockholm	59 500
259. Bidrag till Lyceum för flickor i Stockholm för dess realgymnasium	2 800
261. Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa	500
261. Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter	16 500
Statens skolköksseminarium och hushållsskola:	
262. Avlöningar	210 000
265. Omkostnader	27 000
265. Stipendier	3 500
266. Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	460 000
267. Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier	165 000
268. Läroboksnämnden	*31 000
269. Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet	15 000
269. Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter	7 000
269. Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter	25 000
271. Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor	35 000
273. Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter	74 000
274. Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter	65 000
Psykologisk-pedagogiska institutet:	
274. Avlöningar	40 800
276. Omkostnader	11 000
276. Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket	16 000
277. Undersökningar och kurser	100 000
278. Vissa kostnader för student- och realexamina	600 000
280. Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter	13 800 000
283. Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning	50 000
284. Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter	300 000
285. Bidrag till avlöande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter	70 000
<hr/>	
Säger för allmänna läroverken m. m. 127 790 000	

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

Folkskolseminarierna:

286. Avlöningar	*11 300 000
286. Omkostnader	1 239 100
288. Materiel, böcker m. m.	359 000
289. Utrustning	400 000

* Beräknat belopp.

Std.	Kronor
Småskoleseminarierna:	
289. Avlöningar	*3 150 000
289. Omkostnader	390 500
291. Materiel, böcker m. m.	84 000
291. Utrustning	50 000
292. Kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier	30 000
293. Kurs för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn	20 000
296. Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroarbete	20 000
296. Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor	60 000
297. Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter	35 000
298. Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska	150 000
298. Bidrag till Ericastiftelsen	118 000

Folkskolinspektionen.

Folkskolinspektionen:	
301. Avlöningar	1 322 000
302. Omkostnader	410 000

Skolmältider.

303. Bidrag till anordnande av skolmältider	26 300 000
308. Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmältider	1 400 000
309. Kurser för utbildande av personal för skolmältider	80 000

Folkskoleväsendet.

Folkskolor m. m.:	
310. Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor	346 000 000
325. Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor	1 060 000
327. Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor	65 000
327. Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter	50 000
327. Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern	500 000
328. Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.	300 000
328. Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor	650 000
329. Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem	2 250 000
330. Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn	18 000 000
331. Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.	8 300 000
332. Bidrag till vissa byggnadsarbeten	50 000 000
334. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten	2 500 000
335. Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler	600 000
335. Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.	900 000
338. Bidrag till undervisningsmateriel	2 900 000
339. Byggnadsbidrag till tjänstebostäder	3 900 000
343. Övergångsbidrag till tjänstebostäder	250 000
343. Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna	39 000
346. Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning	315 000
Nomadskolor:	
348. Avlöningar	674 000
351. Omkostnader	354 000
353. Fortsättningskolorundervisning för nomadbarn	38 900
Fortsättningskolor:	
353. Bidrag till avlöning åt lärare	5 000 000
354. Bidrag till centralisering av fortsättningskoleväsendet	725 000
355. Utbildningskurser för lärare	30 000

* Beräknat belopp.

sid.

Kronor

Högre folkskolor och folkhögskolor.

Högre folkskolor:		
356.	Understöd	700 000
356.	Bidrag till arvoden åt skolläkare m. m.	5 000
Folkhögskolor:		
357.	Understöd	5 500 000
357.	Bidrag till arvoden åt skolläkare	15 000
358.	Förberedande samhällsvetenskapliga kurser	46 500
359.	Stipendier åt elever	2 600 000
360.	Understöd för utbildning av lärare	14 500

Abnormundervisningen.

Läroanstalter för blinda:		
360.	Avlöningar	*775 000
360.	Omkostnader	308 600
Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:		
364.	Avlöningar	*490 000
364.	Omkostnader	173 600
365.	Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever	16 600
366.	Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare	27 000
366.	Arvoden åt blivande blindlärare	3 800
367.	Tryckning av blindskrifter	17 000
Dövstumskolorna:		
367.	Avlöningar	*2 650 000
367.	Omkostnader	*1 200 000
367.	Engångsanskaffning av utrustning m. m.	*90 000
367.	Resor för dövstumskolelever jämte åtföljande vårdare	55 000
368.	Stipendier åt vissa fortsättningskolpliktiga dövstumma m. fl.	8 000
368.	Arvoden åt blivande dövstummlärare	96 500
369.	Bidrag till förskolor och skolhem för dövstumma barn	*60 000
369.	Bidrag till bildningsverksamhet bland dövstumma	7 500
Dövstumpräster och dövstumkonsulenter:		
370.	Avlöningar	78 200
371.	Omkostnader	29 300
371.	Bidrag till tidning för dövstumma	2 000
372.	Bidrag till Hørselfrämjandet för kursverksamhet	20 000
		Säger för folkundervisningen 507 307 600

J. Yrkesundervisningen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning:		
374.	Avlöningar	975 000
377.	Omkostnader	129 000
378.	Yrkespedagogisk reformverksamhet	50 000
Högre tekniska läroverk:		
378.	Avlöningar	*5 000 000
379.	Omkostnader	531 500
380.	Materiel, böcker m. m.	430 000
382.	Stipendier	30 000
382.	Föreläsningar och fortbildningskurser	21 000
Konstfackskolan:		
383.	Avlöningar	666 000
387.	Omkostnader	71 100
387.	Undervisningsmateriel m. m.	83 200

* Beräknat belopp.

Sid.	Kronor
388. Understöd åt handelsgymnasier	979 600
392. Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning	22 000
Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning:	
392. Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning	11 200 000
396. Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning	1 950 000
398. Bidrag till inrättande av centrala verkstadsskolor m. m.	1 500 000
399. Bidrag till driften av centrala verkstadsskolor	4 000 000
400. Bidrag till driften av flygmekanikerskolan i Mölndal	285 000
403. Bidrag till inrättande av sjömannaskolor	75 000
404. Bidrag till driften av sjömannaskolor	130 000
404. Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer	72 000
406. Stipendier åt elever	7 000 000
Särskilda anstalter för yrkesundervisning:	
407. Bidrag till grafiska institutet	3 600
407. Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.	54 300
409. Bidrag till textilinstitutet i Borås	77 500
411. Bidrag till Lennings textiltkniska institut i Norrköping	45 000
412. Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.	1 100 000
413. Befrämjande av praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare	265 000
414. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov	20 000
414. Resestipendier för yrkesutbildning	46 000
414. Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen	240 000
416. Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen	11 500
416. Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik	13 700
<hr/>	
Säger för yrkesundervisningen 37 077 000	

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

417. Understöd åt folkbiblioteksväsendet	4 334 000
423. Bidrag till bildningsverksamhet bland sjömän	5 000
423. Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar	550 000
425. Understöd för anordnande av folkbildningskurser m. m.	155 000
427. Resekostnadsersättning åt föreläsare	175 000
427. Understöd åt studiecirkelverksamhet	2 300 000
432. Understöd för anordnande av s. k. universitetscirklar	30 000
432. Utbildning av studieledare för folkbildningsarbetet m. m.	62 500
434. Bidrag till studieförbund för organisations- och administrationskostnader	720 000
436. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar	35 000
436. Bidrag till verksamheten vid studiehjem	30 000
437. Bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande	564 000
Folkliga musikskolan i Arvika:	
440. Understöd	*25 000
440. Stipendier	14 000
Statens studielån:	
441. Studielånenämnden	125 000
441. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån	40 000
Statens biografbyrå:	
442. Avlöningar	106 500
443. Omkostnader	10 000
443. Bidrag till Samfundet för hembygdsvärd	25 000
<hr/>	
Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt m. m. 9 306 000	

* Beräknat belopp.

sid.

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

Kronor

Gymnastiska centralinstitutet:

444.	Avlöningar	320 000
447.	Omkostnader	101 000
448.	Materiel, böcker m. m.	14 500
448.	Stipendier	3 000
449.	Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.	7 500
449.	Engångsanslag för vissa ändamål	13 000
450.	Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.	6 500
450.	Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg	26 500
452.	Understöd åt svenska Dalcroze-institutet	10 000
Säger för gymnastiska centralinstitutet		502 000

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

453.	Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker	365 000
454.	Bidrag till främjande av humanistisk forskning	600 000
Statens medicinska forskningsråd:		
455.	Förvaltningskostnader	95 500
455.	Främjande av medicinsk forskning	1 320 000
Statens naturvetenskapliga forskningsråd:		
457.	Förvaltningskostnader	60 000
458.	Främjande av naturvetenskaplig forskning	1 200 000
458.	Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet	335 000
459.	Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat	60 000
Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd:		
459.	Förvaltningskostnader m. m.	20 000
460.	Främjande av samhällsvetenskaplig forskning	300 000
460.	Flyg- och navalmedicinsk forskning	335 600
464.	Atomenergiforskning	*2 300 000
Matematikmaskinnämnden:		
464.	Förvaltningskostnader m. m.	*400 000
464.	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut	131 800
465.	Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi	83 900
465.	Bidrag till oceanografiska institutet	81 300
466.	Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst	100 000
467.	Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg	4 800
467.	Statens konstråd	10 500
467.	Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader	175 000
468.	Bidrag till <u>samfundet De nio</u>	10 000
Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.		7 988 400

N. Diverse.

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:

469.	Slottsbyggnadernas delfond	29 000
469.	Byggnadsstyrelsens delfond	9 142 000
469.	Uppsala universitets delfond	927 000
469.	Lunds universitets delfond	854 000
469.	Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark	12 100

* Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
470.	Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar	18 800
470.	Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.	79 500
471.	Bidrag till driften av stiftelsen San Michele	5 000
471.	Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.	4 600
472.	Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris . .	9 000
472.	Främjande av internationellt-kulturellt samarbete	225 000
473.	Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete	200 000
473.	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco	990 000
475.	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	161 000
478.	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	850 000
479.	Extra utgifter	210 000
479.	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	75 000
479.	Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter	50 000
480.	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	80 000
480.	Barntillägg åt vissa lärare vid högre kommunala skolor	3 000
480.	Kristillägg	300 000
	Säger för diverse	14 225 000
		<u>Summa 785 027 200</u>

* Beräknat belopp.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
ÅR 1952

FÖRSTA SAMLINGEN

TREDJE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1
angående statsverkets tillstånd och behov:
nionde—tionde huvudtitlarna*

BILAGA II TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1952

NIONDE HUVUDTITELN

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, och statsrådet Hjalmar Nilson anmäla de frågor, som tillhöra regleringen av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel för budgetåret 1952/53, statsrådet Norup beträffande punkterna 1—138, 156—188, 211—215, 217—220 och 223—227 samt statsrådet Hjalmar Nilson beträffande punkterna 139—155, 189—210, 216 samt 221 och 222. Föredragandena yttra därvid följande.

A. Jordbruksdepartementet.

[1] 1. Jordbruksdepartementet: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	529 000	518 502
1951/52 (statsliggaren s. 735)	507 000	
1952/53 (förslag)	605 000	

Jag torde till en början få erinra om att Kungl. Maj:t förordnat den ene av departementets båda byråchefer i Cr 13 till lantbruksrepresentant i Washington. Hans byråchefstjänst uppehålls på grund härav icke för närvarande. I stället har förordnande meddelats å den tjänst som förste kansli-sekreterare i Ce 29, vilken innehaves av ifrågavarande byråchef. Denna an-

ordning beräknas komma att bestå även under nästa budgetår. Vid sådant förhållande och då för innevarande budgetår några medel icke beräknats för sistnämnda tjänst, bör anslaget å ena sidan minskas med ett belopp motsvarande lönen till en byråchef i Cr 13 men å andra sidan uppräknas med ett belopp motsvarande lönen till en förste kanslissekreterare i Ce 29.

För innevarande budgetår torde medgivande att överskrida icke-ordinarieposten med erforderligt belopp böra lämnas.

I övrigt torde beträffande departementets avlöningsanslag icke böra vidtagas andra ändringar än sådana, som ha automatisk karaktär. Detta innebär att de olika posterna i avlöningsstaten böra höjas i den utsträckning, som betingas av löneregleringen för vissa chefstjänstemän m. fl., det rörliga tilläggets höjning samt beräknade löneklassförändringar.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle jordbruksdepartementets avlöningsanslag för nästa budgetår behöva höjas med 98 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöning till departementschefen 31 500 (+ 3 900) kronor;

avlöningar till ordinarie tjänstemän 311 400 (— 2 400) kronor;

avlöningar till icke-ordinarie personal 129 200 (+ 14 200) kronor;

rörligt tillägg 132 900 (+ 82 300) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (31 500 + 311 400 + 129 200 + 132 900 =) 605 000 (+ 98 000) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för jordbruksdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	31 500
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	311 400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	129 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	132 900

Summa kronor 605 000;

b) till *Jordbruksdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 605 000 kronor.

[2] 2. Jordbruksdepartementet: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	54 500	64 590
1951/52 (statsliggaren s. 735)	55 000	
1952/53 (förslag)	60 000	

I detta sammanhang torde först få beröras den principiella frågan om den allmänna kostnadsökningens inverkan på medelsbehovet under de statliga myndigheternas omkostnadsanslag. Det torde vara uppenbart, att denna kostnadsökning påkallar en höjning av ett flertal poster i omkostnadsstaterna. Beträffande posterna till reseersättningar, övriga expenser och publikationstryck har i princip en uppräknings med respektive 15—20, 15 och 30—35 procent ansetts böra vidtagas. Då särskilda omständigheter förelegat har givetvis undantag gjorts från denna regel. Härvid har medelsåtgången under det senast förflutna budgetåret särskilt beaktats. Med utgångspunkt från denna har vidare medelsbehovet för sjukvård m. m. samt bränsle, lyse och vatten bedömts.

För jordbruksdepartementets del böra posterna reseersättningar och publikationstryck höjas med 1 000 respektive 4 000 kronor. Posten övriga expenser bör å ena sidan uppräknas med 5 000 kronor. Då den å andra sidan i anslutning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av finansdepartementets omkostnadsanslag anfört rörande kostnaderna för städning inom kanslihusen bör minskas med 10 000 kronor, bör posten upptagas till ett med 5 000 kronor sänkt belopp. Utgifterna för sjukvård m. m. samt bränsle, lyse och vatten voro under budgetåret 1950/51 5 355 respektive 7 315 kronor. Med hänsyn härtill anser jag dessa poster böra höjas med 3 000 respektive 2 000 kronor.

Ifrågavarande anslag bör följaktligen för nästa budgetår uppföras med $(55\,000 + 1\,000 + 4\,000 - 5\,000 + 3\,000 + 2\,000 =)$ 60 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för jordbruksdepartementet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbruksdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

B. Lantbruksstyrelsen m. m.

[3] 1. Lantbruksstyrelsen: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 529 000	1 487 997
1951/52 (statsliggaren s. 736)	1 488 500	
1952/53 (förslag)	1 773 500	

Y r k a n d e n. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 24/8 1951) hemställer, att anslaget skall höjas med 412 700 kronor till 1 901 200 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning	Minskn.
1. Generell anslagshöjning	50 000	
2. Kanslibyrån:		
1 förste byråsekreterare i Ce 27	15 888	
3. Lantbruksbyrån:		
a) 1 byrådirektör i Ca 31 i stället för Ca 29	1 332	
b) 1 byråinspektör i Ca 29 i stället för Ca 27	1 560	
c) 2 mejeriinspektörer i Ce 26 i stället för Ce 24	3 264	
d) 2 assistenter i Ce 19	20 640	
4. Undervisningsbyrån:		
a) 1 byråinspektör i Ca 29 i stället för Ca 27	1 560	
b) 1 byråinspektör i Ce 29 i stället för en inspektris med arvode	7 560	
c) 1 byråassistent i Ce 24	13 572	
d) 1 kansliskrivare i Ca 15	8 772	
5. Jordförbättringsbyrån:		
a) 2 extra tjänstemän i Cg 29 i stället för 2 förste byråingenjörer i Ca 29	—	
b) 1 extra tjänsteman i Cg 24 i stället för 1 byråingenjör i Ca 24	—	
c) 1 tekniker i Ce 17 i stället för Ce 15	708	
6. Planläggningsbyrån:		
1 byrådirektör i Cg 31	19 116	
7. Byggnadsbyrån:		
1 tekniker i Ce 17 i stället för Ce 15	708	
8. Ersättningar till sakkunniga	15 000	
9. Ersättningar för byggnadskontroll		70 000
10. Lönegradsupplyttningar enligt reglerad befordringsgång samt löneklassförändringar	20 520	
11. Löneregleringen för chefstjänstemän m. fl.	14 538	

	Ökning	Minsk.
12. Förbättrad befordringsgång för amanuenser med agromutbildning	7 074	
13. Rörliga tilläggets höjning	280 975	
	<hr/> 482 787	<hr/> 70 000
	<hr/> + 412 787.	

Motiv. 1. Yrkandet innebär att det belopp, varmed icke-ordinarieposten generellt sänktes för innevarande budgetår, skall återföras till posten.

2. Ifrågavarande tjänst inrättades från och med budgetåret 1951/52. Några särskilda medel för avlöning åt tjänsteinnehavaren beräknades emellertid icke. Då det ansetts synnerligen ovisst om avlöningskostnaderna skola kunna bestridas inom den strängt begränsade anslagsramen, har lantbruksstyrelsen ännu icke vidtagit några åtgärder för att tillsätta tjänsten. På grund härav anser styrelsen, att särskilda medel för ändamålet böra upptagas för budgetåret 1952/53.

3 a—c. Beträffande motiveringen för dessa förslag torde få hänvisas till IX ht 1950 s. 5 och 6.

3 d. Detta yrkande sammanhänger med att styrelsen föreslår att ansvaret för verksamheten angående avkastningsbedömningen rörande avelssvin, vilket nu åvilar styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, från och med nästa budgetår skall överflyttas till lantbruksstyrelsen. Förslaget redovisas under punkten 59.

4 a. Styrelsen erinrar inledningsvis om att den sedan flera år framhållit nödvändigheten av att undervisningsbyrån med hänsyn till den växande arbetsbelastningen tillföres ytterligare arbetskrafter. Styrelsens framställningar i ämnet ha dock icke föranlett någon åtgärd. Situationen har numera blivit ohållbar. Arbetsbelastningen har nämligen nått en sådan omfattning, att det icke längre är möjligt att med tillgänglig personal upprätthålla byråns verksamhet på önskvärt sätt. Ifrågavarande personal utgöres — förutom av byråchefen — av en byråinspektör, en amanuens, ett kanslibitråde och ett kontorsbitråde. Vidare kan till byråns personal räknas även den arvodesavlönade inspektrisen för lantbrukshållningen. Hennes tjänstgöring är dock icke förlagd till styrelsen och hon deltar icke i byråarbetet. Någon förstärkning av byråns personal har icke skett sedan byråns tillkomst utom såtillvida, att en amanuens tjänstgjort där sedan hösten 1945 och ett kontorsbitråde genom omplacering av personal inom styrelsen kunnat utbytas mot ett kanslibitråde.

På grund av berörda förhållanden har styrelsen sedan länge haft under övervägande ett förslag till omorganisation av undervisningsbyrån. Enligt detta skulle byråns uppgifter indelas i tre huvudgrupper. Den ena av dessa skulle omfatta ärenden rörande den fasta undervisningsverksamheten vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna med undantag av lantbrukshållsskolorna. Till den andra gruppen skulle hänföras motsvarande uppgifter beträffande lantbrukshållsskolorna och hemkonsulentverksamheten. Den tredje

gruppen skulle omfatta frågor rörande den ambuladoriska undervisningen och kursverksamheten vid hushållningssällskapen samt övrig upplysningsverksamhet. Inom varje grupp skulle arbetet, under byråchefens ledning och överinseende, förestås av en byråinspektör i 29 lönegraden med biträde av erforderlig personal.

Med hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge anser lantbruksstyrelsen, att den ifrågasatta omorganisationen bör förverkligas i etapper, förslagsvis under en period av två år. De förslag, som styrelsen nu framlagt, äro att betrakta som ett första steg till omorganisationens genomförande och innebära i övrigt, att styrelsen inskränkt sig till vad som med hänsyn till nuvarande arbetsuppgifter och belastning kan anses oundgängligen erforderligt.

I första hand är det angeläget, att byråchefens arbetsbörda skall lättas väsentligt. Bristen på arbetskraft inom byrån har nämligen medfört, att byråchefen varit nödsakad att i stor omfattning eftersätta sin huvudsakliga uppgift, d. v. s. överinseendet och ledningen av utbildnings- och upplysningsverksamheten, för att i stället ägna sig åt mera rutinbetonade arbetsuppgifter, vilka skulle ha kunnat utföras av mindre kvalificerad personal. Framför allt har byråchefen icke kunnat företaga inspektionsresor i önskvärd omfattning. Vidare framhålles att byråchefen endast i mindre utsträckning kunnat begagna sig av semester. Styrelsen föreslår därför, att vissa av byråchefens göromål skola överflyttas på byråinspektören. I avbidan på nyssnämnda omorganisations genomförande avses byråinspektören skola övertaga handläggningen och föredragningen av vissa ärenden rörande undervisningen vid de fasta skolorna och kursverksamheten vid hushållningssällskapen ävensom en del av byråchefens inspektionsverksamhet. Med hänsyn till det ökade ansvaret och den ställning, som byråinspektören vid bifall till förslaget skulle komma att få bland annat i förhållande till rektorerna vid lantbruksundervisningsanstalterna, anser lantbruksstyrelsen att han icke bör placeras lägre än i lönegrad Ca 29.

4 b. Befattningen såsom inspektris för lantbrukshållningen är förenad med ett arvode å 2 400 kronor. Den är att betrakta såsom en bisyssla. Ärendena rörande lantbrukshållningen ha emellertid numera nått en sådan omfattning, att de bereda full sysselsättning åt en heltidsanställd tjänsteman. Lantbruksstyrelsen anser det därför icke längre böra anstå med att inrätta en heltidstjänst för ändamålet. Därigenom skulle även befattningshavarna å undervisningsbyrån vinna en betydande lättnad i arbetsbördan. Styrelsen föreslår att ifrågavarande tjänsteman skall handlägga ärenden rörande lantbrukshållsskolorna, hemkonsulentverksamheten och övrig undervisnings- och upplysningsverksamhet angående kvinnornas arbetsområden på landsbygden ävensom inspektera lantbrukshållsskolornas undervisning m. m. samt hemkonsulenternas kursverksamhet. Arbetsuppgifterna skulle alltså bli fullt likvärdiga med dem, som avsetts skola handläggas av förenämnde byråinspektör. Med hänsyn härtill anser styrelsen att även den nu föreslagna tjänsten bör benämnas byråinspektör och liksom nyss berörda byråinspektörstjänst placeras i 29 lönegraden. Den bör dock tills vidare endast vara extra ordinarie. Slutligen uttalar styrelsen, att tjänsten bör inrättas först från och med ka-

lenderåret 1953, när den nuvarande inspektrisens förordnande utgår den 31 december 1952.

4 c. Även denna tjänst motiveras främst med önskemålet att avlasta en del rutinarbete från byråchefen och i viss utsträckning jämväl från den nuvarande byråinspektören. Bland annat åsyftas här arbetet med granskning av rekvisitioner å statsbidrag.

4 d. I samma mån som undervisningsbyråns arbetsbelastning vuxit ha göromålen med diari föring, registrering och expediering m. m. ökat å byrån. Kontorspersonalen å byrån, som nu endast omfattar ett kansli- och ett kontorsbiträde, behöver därför oundgängligen förstärkas. I enlighet härmed föreslås att en kansliskrivartjänst skall inrättas. Innehavaren av tjänsten avses skola svara för de mera kvalificerade göromålen i nyssnämnda hänseenden. Styrelsen anser tjänsten böra inrättas utan att resultatet av 1947 års biträdesutredning avvaktas.

5 a och b. För närvarande pågår en decentralisering av vissa ärenden rörande lån och bidrag till torrlägningsföretag från lantbruksstyrelsen till lantbruksnämnderna. I avbidan på vilken verkan detta kan få beträffande personalbehovet å jordförbättringsbyrån hemställas, att styrelsen liksom under innevarande budgetår även under nästkommande budgetår skall få anställa extra tjänstemän i stället för de tjänster såsom förste byråingenjör och byråingenjör, vilka icke må återbesättas.

5 c och 7. Lantbruksstyrelsen erinrar om att den redan tidigare framhållit att möjlighet saknas att befordra förtjänta befattningshavare med lägre ingenjörutbildning annat än vid vakans, och att detta medfört att dylika tjänstemän icke kunnat behållas för längre tid. Med hänsyn till olägenheten härav upprepar styrelsen nu sitt förslag att dess frihet att bestämma anställnings- och avlöningsvillkoren för nämnda personal endast skall begränsas genom angivande av den högsta lönegrad, som må tillämpas. Denna lönegrad anses böra vara för läroverksutbildad personal Ce 21 och för institutsutbildad personal Ce 17. Den sistnämnda lönegraden är densamma som styrelsen föreslår såsom slutlönegrad i reglerad befordringsgång för tekniska biträden hos lantbruksnämnderna. Styrelsen räknar med att vid bifall till detta förslag två tekniker i Ce 15 — en å jordförbättringsbyrån och en å byggnadsbyrån — skola uppflyttas till Ce 17 under nästa budgetår.

6. Sedan den 1 december 1949 har en särskild befattningshavare varit knuten till planlägningsbyrån med huvudsaklig uppgift att biträda vid handläggningen av frågor rörande den översiktliga planeringen och typområdesplaneringen. Han uppehåller för närvarande en extra ordinarie byrådirektörstjänst å byrån mot vikariatslön. Planeringsverksamheten befinner sig alltjänt i viss mån på försöksstadiet. Lantbruksnämnderna behöva därför vid fullgörandet av sina uppgifter på området såväl råd och ledning som aktiv medverkan från lantbruksstyrelsen. På grund härav anser styrelsen det synnerligen angeläget att tills vidare få behålla ifrågavarande befattningshavare och föreslår i sådant syfte, att en byrådirektörstjänst i Cg 31 skall inrättas. Samtidigt anföres, att behovet av särskild arbetskraft på före-

varande område sedermera ej kommer att bli lika påtagligt. Den nu föreslagna tjänsten antages sålunda icke komma att behövas efter utgången av budgetåret 1952/53.

8. Lantbruksstyrelsen framhåller under denna punkt, att det för närvarande icke finnes tillgång till skogligt utbildad personal inom lantbruksorganisationen. Denna brist har efter hand visat sig mycket kännbar, särskilt som skogsvårdsstyrelserna av olika skäl icke kunnat tillhandagå med dylik expertis i erforderlig utsträckning. Styrelsen finner det därför önskvärt att den — i avvaktan på ytterligare erfarenheter angående behovet inom lantbruksorganisationen av sakkunskap på området — från fall till fall skall kunna anlita sakkunniga vid behandlingen av skogliga frågor, bland annat rörande fastighetsförvaltning och värdering. För att tillgodose detta ävensom andra ändamål, vilka icke synas kunna inrymmas under nuvarande anslagsram, begäres för styrelsens del en uppräknig av posten ersättningar till sakkunniga med 15 000 kronor till 25 000 kronor.

9. Med hänsyn till att byggnadskontrollen väsentligen bedrivs genom tjänstemän, som äro knutna till lantbruksnämnderna, föreslås, att kostnaderna för denna verksamhet skola överföras till nämndernas avlönings- och omkostnadsanslag. I anslutning härtill upptager styrelsen anslagsäskanden till byggnadskontrollen under dessa anslag (se punkterna 6 och 7). Vid bifall till styrelsens förslag bortfaller helt anslagsposten ersättningar för byggnadskontroll i styrelsens avlöningsstat.

10—13. Ökningen under dessa punkter har automatisk karaktär.

Departementschefen.

Jag är icke för närvarande beredd att taga ställning till lantbruksstyrelsens förslag till omorganisation av undervisningsbyrån. Det torde emellertid vara uppenbart, att arbetsbelastningen på byrån nu nått en sådan omfattning, att en förstärkning av personalen icke längre kan uppskjutas. Framför allt synes det nödvändigt att minska byråchefens oskäligt stora arbetsbörda. Med hänsyn härtill biträder jag förslaget att vissa av dennes arbetsuppgifter skola överflyttas å byråinspektören. Denne bör på grund härav uppflyttas i lönegrad Ca 29. Vidare vill jag tillstyrka, att å byrån skall anställas en amanuens i reglerad befordringgång. Dessa förslag medföra en kostnadsökning å tillhopa 11 900 kronor. I övrigt kan jag icke nu förorda några ändringar beträffande personalen på undervisningsbyrån.

Vid anmälan av anslaget till Diverse åtgärder på husdjursavelsns område m. m. föreslår jag, att avkastningsbedömningen rörande avelssvin i sin helhet skall ställas under lantbruksstyrelsens överinseende. Vid bifall till detta förslag böra, såsom styrelsen föreslagit, två i denna verksamhet sysselsatta assistenter överföras från lantbrukshögskolans till styrelsens avlöningsstat. Härvid torde de böra placeras i lönegrad Ce 22. Detta medför en ökning av lantbruksstyrelsens avlöningsanslag med sammanlagt 23 300 kronor.

Vad härefter angår jordförbättringsbyrån är det alltjämt ovisst i vilken utsträckning den vid 1951 års riksdag beslutade överflyttningen av ett flertal låne- och bidragsärenden beträffande torrläggningsföretag till lantbruks-

nämnderna kommer att kunna möjliggöra en minskning av personalen på byrån. Med hänsyn härtill torde lantbruksstyrelsen även under nästa budgetår böra ha möjlighet att i mån av behov anställa extra tjänstemän i stället för dem, vilkas befattningar nu icke må återbesättas. Jag anser det dock till fyllest att medel skola beräknas för anställande av två tjänstemän i Cg 29. Anslaget bör alltså minskas med ett belopp motsvarande lönen till en tjänsteman i 24 lönegraden, eller med 13 600 kronor. Skulle nyssnämnda båda extra befattningshavare icke behöva tagas i anspråk under hela budgetåret, torde uppkommande besparing böra få disponeras för extra skrivhjälp inom styrelsen där så behövs.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag det vara av värde, att styrelsen vid behov kan anlita sakkunniga vid behandlingen av ärenden som röra skogliga frågor. Jag har därför icke något att erinra mot att medel skola anvisas till ersättning åt dylika sakkunniga. För ändamålet torde dock icke böra avses mera än 5 000 kronor.

Jag biträder vidare förslaget att överföra kostnaderna för byggnadskontrollen till lantbruksnämndernas avlönings- och omkostnadsanslag. Till frågan om anvisande av medel till dessa kostnader torde jag alltså få återkomma vid anmälan av nämnda anslag. Vid bifall till detta förslag kan den nuvarande posten å 70 000 kronor till ersättningar för byggnadskontroll utgå ur styrelsens avlöningsstat.

I övrigt kan jag icke nu förorda de av lantbruksstyrelsen framlagda förslagen utom i de fall då de äro föranledda av automatiska utgiftstegringar. I anslutning härtill bör anslaget på grund av löneklassförändringar och reglerad befordringsgång, löneregleringen för cheftjänstemän m. fl., förbättrad befordringsgång för amanuenser med agronomutbildning samt det rörliga tilläggets höjning uppräknas med respektive 20 500, 16 900, 7 100 samt 281 000 kronor. Å andra sidan bortfaller i anslutning till chefslönerregleringen ett arvodesbelopp å 2 400 kronor.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört i proposition den 28 december 1951 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. föreslår jag slutligen följande ändringar beträffande dylik personal hos lantbruksstyrelsen. En kansliskrivartjänst i lönegrad Ca 15 bör föras å övergångsstat. I stället bör inrättas en kontoristtjänst i lönegrad Ca 13. Sistnämnda tjänst bör dock hållas vakant, så länge innehavaren av nämnda kansliskrivartjänst kvarstår. Vidare böra utbytas dels en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ca 11 mot en kontoristtjänst i lönegrad Ca 13, dels en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ce 11 och en kontorsbiträdestjänst i lönegrad Ca 8 mot två kontoristtjänster i lönegrad Ce 13 och dels en kontoristtjänst i lönegrad Cg 13 och två kontorsbiträdestjänster i lönegrad Ca 8 mot tre kanslibiträdestjänster i lönegrad Ce 11. Kostnaderna för dessa tjänsteförändringar kunna uppskattas till 5 300 kronor.

Därest riksdagen bifaller vad jag sålunda föreslagit, skulle lantbruksstyrelsens avlöningsanslag för nästa budgetår behöva höjas med 285 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 755 200 (+ 8 400) kronor;
 arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 12 800 (— 2 400) kronor;
 ersättningar till sakkunniga 15 000 (+ 5 000) kronor;
 avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 547 600 (+ 51 400) kronor;
 rörligt tillägg 442 900 (+ 292 600) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (755 200 + 12 800 + 15 000 + 547 600 + 442 900 =) 1 773 500 (+ 285 000) kronor.

Å personalförteckningen bör en av de båda tjänsterna såsom byråinspektör i lönegrad Ca 27 uppflyttas i lönegrad Ca 29. Vidare bör en kansliskrivartjänst föras å övergångsstat samt å förteckningen uppföras två kontoristtjänster i lönegrad Ca 13. Beträffande den ena av sistnämnda båda tjänster bör anmärkas att den skall hållas vakant, så länge innehavaren av nyssnämnda kansliskrivartjänst kvarstår. Å andra sidan bör antalet kanslibiträdestjänster minska med en.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantbruksstyrelsen, som angivits i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	755 200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	12 800
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	547 600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	442 900

Summa kronor 1 773 500;

c) till *Lantbruksstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 1 773 500 kronor.

[4] 2. Lantbruksstyrelsen: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	235 000	237 075
1951/52 (statsliggaren s. 737)	235 000	
1952/53 (förslag)	267 500	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 24/8 1951) hemställer, att anslaget skall höjas med 41 800 kronor enligt följande beräkning.

	1951/52	Ökning	Minskn.
1. Sjukvård m. m.	5 000	5 000	
2. Reseersättningar	110 000	12 000	
3. Bränsle, lyse och vatten	12 000	2 000	
4. Övriga expenser	98 350	22 950	
5. Särskilda uppbördsmedel: Försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m.	350		150
		41 950	150
		+ 41 800	

M o t i v. 1. Ökningen betingas av medelsåtgången, som under budgetåren 1948/49—1950/51 uppgick till 9 269, 10 966 respektive 14 085 kronor.

2. Medelsåtgången under denna post var 101 644 kronor under budgetåret 1950/51. Med hänsyn till taxehöjningarna för järnvägs-, bil- och bussresor samt höjningen av traktamentsersättningarna, beräknar styrelsen att medelsbehovet under budgetåret 1952/53 kommer att stiga med 20 procent i förhållande till nämnda belopp. Då posten nu är uppförd med 110 000 kronor, föreslås därför att den skall höjas med 12 000 kronor.

3. Till stöd för ökningen av denna delpost anföres, att anslagsbelastningen under budgetåret 1950/51 var 13 792 kronor. Vidare åberopas den allmänna prisstegringen.

4. Utgifterna under förevarande delpost utgjorde under budgetåren 1948/49 och 1949/50 125 350 respektive 117 850 kronor. Genom att iakttaga största sparsamhet lyckades lantbruksstyrelsen däremot under budgetåret 1950/51 hålla utgifterna inom ramen för anvisat belopp. Följden härav har emellertid blivit att en del planerade nyanskaffningar måst inställas, bland annat ersättandet av en försliten matta i styrelsens sessionsrum och utbyte av två äldre dupliceringsmaskiner mot en ny sådan. För dessa båda ändamål begäres nu ett belopp av 3 300 kronor. Ökningen i övrigt, eller 19 650 kronor, motiveras med höjningen av telefonavgifterna och lönerna till städningsspersonalen samt med den allmänna prisstegringen.

5. Under ifrågavarande post, vilken i omkostnadsstaten upptagits med 350 kronor, redovisades för budgetåret 1950/51 inkomster å 1 938 kronor. Denna ökning förklaras delvis bero på att försäljningen av kungörelser och dylikt under nämnda budgetår varit av större omfattning än vanligt. Även bortsett härifrån anses emellertid posten kunna höjas något för budgetåret 1952/53, förslagsvis med 150 kronor.

Departementschefen.

Jag har icke något att erinra mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet under posterna sjukvård m. m. samt bränsle, lyse och vatten. Dessa poster böra alltså höjas med 5 000 respektive 2 000 kronor till 10 000

respektive 14 000 kronor. Däremot kan jag icke tillstyrka, att posterna reseersättningar och övriga expenser skola uppräknas i den omfattning som styrelsen föreslagit. Enligt min mening bör det vara tillräckligt, därest ifrågasvarande poster höjas med 10 000 respektive 15 650 kronor till 120 000 respektive 114 000 kronor. Vad slutligen angår inkomstposten försålda formulär, blanketter och kungörelser m. m. biträder jag styrelsens förslag, att den samma skall uppräknas med 150 kronor till 500 kronor.

Lantbruksstyrelsens omkostnadsanslag skulle sålunda för nästa budgetår behöva höjas med tillhoppa (5 000 + 2 000 + 10 000 + 15 650 — 150 =) 32 500 kronor till 267 500 kronor. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för styrelsen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 267 500 kronor.

[5] 3. **Lantbruksstyrelsen: Kostnader för utbetalande av producent- och kontantbidrag.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	60 000	13 451
1951/52 (statsliggaren s. 738) ..	55 000	
1952/53 (förslag)	76 000	

Lantbruksstyrelsen (skr. 24/8 1951) hemställer, att anslaget skall höjas med 21 000 kronor till 76 000 kronor. Härvid beräknas ersättningen till statens jordbruksnämnd till 30 000 kronor mot 25 000 kronor för innevarande budgetår. Ökningen beror på att nämnden räknat med större utgifter i anledning av de höjda rese- och traktamentskostnaderna. Ersättningen till mejerierna uppskattas till 14 000 kronor. På grundval av uppgift från Svenska mejeriernas riksförening beräknas slutligen ersättningen till denna förening till 32 000 kronor. Samtidigt upplyser styrelsen, att föreningen för budgetåret 1950/51 begärt ersättning med omkring 27 000 kronor.

Departementschefen.

Lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet under förevarande anslagspunkt för nästa budgetår föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen: Kostnader för utbetalande av producent- och kontantbidrag* för budgetåret 1952/53 anvisa ett anslag av 76 000 kronor.

[6] 4. Lantbruksnämnderna: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	6 275 000	6 600 206
1951/52 (statsliggaren s. 738)	6 188 000	
1952/53 (förslag)	7 507 000	

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 24/8 1951) hemställer, att anslaget skall höjas med 1 978 500 kronor till 8 166 500 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning
1. Generell anslagshöjning	200 000
2. Personalförstärkningar:	
a) 4 biträdande lantbruksdirektörer i Ca 29	69 336
b) 6 lantbrukskonsulenter i Ca 26	84 024
c) 8 lantbruksassistenter i Cf 19—Ce 24	89 280
d) 5 lantbruksinstruktörer i Ca 16	41 940
e) 5 byggnadskontrollanter i Ce 16	44 952
f) 10 kansliskrivare i Ca 15	80 760
3. Tillfällig arbetskraft	50 000
4. Ersättningar till sakkunniga	25 000
5. Förbättrad befordringgång för utbildade kartritningsbiträden (Cf 6—Ce 11)	4 800
6. Förbättrad befordringgång för 35 tekniska biträden (Cf 13— Ce 17)	46 563
7. Överförande å ordinarie stat av 4 kontorsbiträden i Ce 8	—
8. Lönegradsupplyftningar enligt reglerad befordringgång samt löneklassförändringar	87 373
9. Förbättrad befordringgång för lantbruksassistenter med ag- ronomutbildning	31 899
10. Rörliga tilläggets höjning	1 122 755
	<hr/>
	1 978 682

Ledamoten av lantbruksstyrelsen *E. A. Sjölander* har i särskilt yttrande förklarat sig icke kunna biträda styrelsens under punkt 2 a redovisade yrkande.

Motiv. 1. Lantbruksstyrelsen utgår från att den generella nedskärning av icke-ordinarieposten med 200 000 kronor, som företagits för löpande budgetår, icke skall ifrågakomma beträffande nästa budgetår. Styrelsen framhåller, att nedskärningen lett till att lantbruksnämndernas önskemål om extra arbetskraft kunnat tillgodoses endast i obetydlig omfattning och att den icke kan bibehållas utan allvarligt men för nämndernas verksamhet.

2 a—d. Såsom allmän motivering till dessa förslag framhåller styrelsen, att erfarenheterna hittills klart ge vid handen, att en icke ringa förstärkning av nämndernas personal är påkallad. Detta gäller särskilt verksamhe-

ten för yttre rationalisering. Men även verksamheten för inre rationalisering har krävt stora personalinsatser, och styrelsen har vid fördelningen av personal varit nödsakad att i görligaste mån tillmötesgå nämndernas ofta mycket enträgna önskemål om ökade arbetskrafter för denna verksamhet. Då tillgången på arbetskraft varit begränsad av gällande personalplan, har detta lett till att verksamheten för den yttre rationaliseringen fått stå tillbaka. Detta torde dock hittills icke ha varit till större men. En fortsatt begränsning av denna verksamhet torde emellertid icke kunna försvaras.

I detta sammanhang erinrar styrelsen om att den s. k. långtidsutredningen uttalat, att verksamheten med jordbrukets inre och yttre rationalisering måste bedrivas med största möjliga effektivitet samt att det därför vore av vikt att statsmakternas åtgärder till stöd för ifrågakommande verksamhet påskyndades.

Lantbruksstyrelsen upplyser vidare, att den redan innan långtidsutredningens resultat förelåg anmodat lantbruksnämnderna att göra en utredning rörande personalbehovet vid varje nämnd under de närmaste fem budgetåren. Såsom förutsättning angavs skola gälla normala förhållanden med en lånegarantiram och en anslagsanvisning av samma storleksordning som under budgetåret 1950/51. De inkomna svaren utvisa att nämnderna anse en icke obetydlig personalökning önskvärd.

Vad angår behovet av förstärkning av personalen för den inre rationaliseringsverksamheten anser sig styrelsen med hänsyn till rådande ekonomiska läge böra begränsa sig till att till en början föreslå en utökning av antalet lantbruksinstruktörer i Ca 16 med fem.

Beträffande verksamheten för yttre rationalisering påpekar lantbruksstyrelsen, att denna enligt gällande organisation skall ledas av lantbruksdirektörerna. Dessa äro emellertid samtidigt nämndernas cheftjänstemän och ha i sådan egenskap mångskiftande, ofta svårbemästrade och mycket grannliga uppgifter. De ha därför enligt vad erfarenheten visat endast i begränsad utsträckning kunnat taga mera omedelbar del i arbetet med den yttre rationaliseringen. Främst gäller detta de stora och medelstora nämnderna. Styrelsen finner det därför nödvändigt, att vid de större nämnderna en del av chefsföromålen avlastas från lantbruksdirektören på en erfaren och väl kvalificerad befattningshavare.

En viss utbyggnad av nämndernas personal för yttre rationalisering anses sålunda nödvändig. Enligt styrelsen måste önskemålet härvid främst vara att öka sagda personal i sådan omfattning, att varje nämnd blir utrustad med minst en kvalificerad befattningshavare. Beroende på den nuvarande tillgången på personal ävensom förhållandena i övrigt vid de olika nämnderna, bör därför ifrågakomma en förstärkning med antingen en lantbruksassistent eller en lantbrukskonsulent. Vid de mest arbetstyngda nämnderna eller där eljest förhållandena så motivera, bör emellertid en tjänst såsom biträdande lantbruksdirektör inrättas. På grund av det anförda föreslår styrelsen, att såsom ett första led i den nödvändiga utbyggnaden av lantbruksorganisationen skola inrättas fyra tjänster såsom biträdande lant-

bruksdirektör i Ca 29, sex lantbrukskonsulenttjänster i Ca 26 och åtta lantbruksassistenttjänster i Cf 19—Ce 24. Styrelsen understryker slutligen, att den anser nu föreslagna personalförstärkningar ofrånkomliga.

2 e. Såsom berörts i det föregående (punkten 3) anser lantbruksstyrelsen, att kostnaderna för byggnadskontrollen böra överföras till lantbruksnämndernas avlönings- och omkostnadsanslag.

För närvarande finnas byggnadskontrollanter i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Kungl. Maj:t har medgivit, att de må erhålla extra ordinarie anställning i 16 lönegraden. En var av lantbruksnämnderna i nyss angivna län har ansett ytterligare en byggnadskontrollant behövas. Vidare har lantbruksnämnden i Värmlands län hemställt om en dylik kontrollant såsom biträde åt byggnadskonsulenten. Slutligen har lantbruksnämnden i Kopparbergs län förklarat sig önska ett tekniskt utbildat biträde åt byggnadskonsulenten i länet.

För egen del tillstyrker lantbruksstyrelsen, att ytterligare två byggnadskontrollanttjänster skola inrättas, den ena för lantbruksnämnden i Värmlands län och den andra för lantbruksnämnden i Västerbottens län. Behovet i övrigt av biträde vid byggnadskontroll hör enligt styrelsen tillgodoses inom ramen för anvisade medel genom anställande av extra arbetskraft eller anlåtande av sakkunniga.

2 f. Till stöd för detta yrkande anföres främst, att vissa av biträdespersonalens arbetsuppgifter äro av så kvalificerad natur att de motivera högre biträdestjänster än dem som nu finnas hos lantbruksnämnderna. En ytterligare differentiering av biträdestjänsterna anses även vara påkallad redan med hänsyn till det stora antalet biträden hos de större nämnderna. Att högre biträdestjänster inrättas förklaras därjämte vara en förutsättning för att nämnderna skola kunna behålla de dugligaste biträdena. Vidare skulle en sådan förstärkning av personalen möjliggöra en önskvärd avlastning av framför allt kamrerarnas men även konsulenternas arbetsbörda. Slutligen påpekas att centrala lantbrukskommittén på sin tid föreslog att kansliskrivare i Ca 15 skulle finnas hos de flesta lantbruksnämnderna.

3. Yrkandet sammanhänger med de förut återgivna förslagen om utökning av den tekniska personalen. Bifallas dessa förslag uppkomma nämligen ökade krav på biträdespersonal. Det begärda beloppet beräknas möjliggöra anställande av ett tiotal tillfälliga biträden.

4. Till stöd för ökningen av denna post åberopas huvudsakligen samma skäl som de, vilka anförts för uppräknig av motsvarande delpost i lantbruksstyrelsens avlöningsstat (se punkten 3 under 8). I anslutning till förslaget att kostnaderna för byggnadskontrollen skola överföras till anslagen till lantbruksnämnderna beräknas under denna post vidare medel till arvoden åt sådana fackmän, som anlitas av nämnderna och icke äro anställda inom lantbruksorganisationen.

5. Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag torde få hänvisas till IX ht 1950 s. 12 under 1 c. Anslagsberäkningen förutsätter att åtta kvalificerade ritbiträden skulle kunna anställas från och med nästa budgetår.

6. Lantbruksstyrelsens förslag under förevarande punkt framfördes även i anslagsäskandena för innevarande budgetår. I fråga om motiveringen torde få hänvisas till IX ht 1950 s. 10 under 1 b. Styrelsen upplyser i detta sammanhang tillika, att Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund den 23 januari 1951 förklarar nytillsättning av tekniska biträdestjänster hos lantbruksnämnderna i blockad samt att icke mindre än elva av ifrågavarande tjänster för närvarande äro vakanta.

7. Åtgärden betingas av bestämmelserna om reglerad befordringsgång för ifrågavarande personal.

8—10. Ökningarna under dessa punkter äro av automatisk karaktär.

Departementschefen.

Jag är icke beredd att nu tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag om utökning av både den högre och den lägre tekniska personalen inom lantbruksorganisationen. Ej heller kan jag för närvarande förorda, att några kansli-skrivartjänster skola inrättas vid nämnderna. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört i proposition den 28 december 1951 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. föreslår jag emellertid, att 26 kanslibitradestjänster i lönegrad Ca 11 skola omändras till lika många kontoristtjänster i lönegrad Ca 13. Härigenom ökar medelsbehovet med 16 500 kronor.

Såsom jag anfört redan vid behandlingen av lantbruksstyrelsens avlöningsanslag torde i enlighet med styrelsens förslag kostnaderna för byggnadskontrollen i fortsättningen böra anvisas under nämndernas avlönings- och omkostnadsanslag. För närvarande finnas tre byggnadskontrollanter nämligen vid nämnderna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Styrelsen har emellertid föreslagit, att ytterligare en kontrollant skulle få anställas i Västerbottens län och därjämte en i Värmlands län. Detta förslag anser jag mig dock icke kunna biträda. Ifrågavarande anslag skulle därför endast behöva höjas med 27 400 kronor, vilket motsvarar avlöningen till de nuvarande tre kontrollanterna.

Vad angår förslagen till förbättrad befordringsgång för dels utbildade kartritningsbiträden dels vissa tekniska biträden är jag icke för närvarande beredd att fatta ståndpunkt till desamma. Med hänsyn till de av lantbruksstyrelsen angivna svårigheterna att besätta de tekniska biträdestjänsterna vill jag emellertid föreslå att dylika biträden efter ett års anställning i lönegrad Ce 13 skola placeras i lönegrad Ce 15. Biträde, som genomgått lantbruks- eller lantmannaskola, bör erhålla den ytterligare förbättringen, att han får börja befordringsgången i 11 lönegraden. Kostnadsökningen på grund av detta förslag torde kunna uppskattas till i runt tal 8 000 kronor.

Vid anmälan av lantbruksstyrelsens avlöningsanslag har jag tillstyrkt, att styrelsen skall få anlita särskilda sakkunniga i ärenden rörande skogliga frågor. Såsom styrelsen framhållit kunna uppenbarligen även lantbruksnämnderna behöva rådfråga dylika sakkunniga. Jag har därför icke något

att erinra mot styrelsens förslag i detta hänseende. Då emellertid medelsförbrukningen under anslagsposten till ersättningar till sakkunniga under budgetåret 1950/51 endast uppgick till omkring 31 200 kronor, synes någon uppräknig av posten icke nödvändig i anledning av förslaget. Någon höjning av posten torde icke heller påkallas av att — i överensstämmelse med vad förut förordats — kostnaderna för de fackmän, vilka nämnderna anlita för byggnadskontrollen och vilka icke äro anställda inom lantbruksorganisationen, från och med nästa budgetår likaledes skola bestridas från posten i fråga.

Lantbruksstyrelsen har vidare ifrågasatt en ökning av icke-ordinarieposten med 200 000 kronor, motsvarande den generella nedskärning av posten som vidtagits för löpande budgetår. Denna hemställan torde enligt min mening icke böra bifallas. Då emellertid enligt vad styrelsen anfört sänkning- en av posten medfört, att nämndernas behov av extra arbetskraft endast kunnat tillgodoses i obetydlig omfattning, vill jag i stället föreslå, att för anställande av dylik arbetskraft skall anvisas ett särskilt belopp av 25 000 kronor för nästa budgetår.

Vad slutligen angår styrelsens beräkning av medelsbehovet i anledning av de automatiska utgiftsökningarna föranleder denna icke någon erinran från min sida. På grund av löneklassförändringar och reglerad befordringsgång, förbättrad befordringsgång för lantbruksassistenter med agronomutbildning samt det rörliga tilläggets höjning bör anslaget följaktligen uppräknas med respektive 87 400, 31 900 samt 1 122 800 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör lantbruksnämndernas avlöningsanslag höjas med 1 319 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 2 968 800 (+ 44 800) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 170 000 (oförändrat) kronor;

ersättningar till sakkunniga 50 000 (oförändrat) kronor;

ersättningar till täckdiknings- och cementeringsförmän 100 000 (oförändrat) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 2 445 400 (+ 117 400) kronor;

rörligt tillägg 1 772 800 (+ 1 156 800) kronor.

Anslaget uppföres alltså med (2 968 800 + 170 000 + 50 000 + 100 000 + 2 445 400 + 1 772 800 =) 7 507 000 (+ 1 319 000) kronor.

Å personalförteckningen böra uppföras 26 kontoristtjänster i lönegrad Ca 13, medan antalet kanslibiträdestjänster bör minskas med samma siffra. Vidare bör antalet egnahemsdirektörer på grund av avgång minskas med en samt kontorsbiträdestjänsterna — enligt grunderna för den reglerade befordringsgången — ökas med fyra.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantbruksnämnderna, som angivits i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1952/53:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 968 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	170 000
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	50 000
4. Ersättningar till täckdiknings- och cementeringsförmän, <i>förslagsvis</i>	100 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	2 445 400
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 772 800

Summa kronor 7 507 000;

c) till *Lantbruksnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 7 507 000 kronor.

[7] 5. **Lantbruksnämnderna: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	1 450 000	1 791 229
1951/52 (statsliggaren s. 740) ..	1 825 000	
1952/53 (förslag)	2 177 000	

Y r k a n d e n. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 24/8 1951) hemställer, att anslaget skall höjas med 494 000 kronor till 2 319 000 kronor. De föreslagna ökningarna framgå av följande sammanställning.

	1951/52	Ökning
1. Sjukvård m. m.	20 000	12 000
2. Reseersättningar	1 400 000	392 000
3. Övriga expenser	380 000	70 000
4. Kostnader i samband med projekteringsverksamhet ..	—	20 000
		494 000

Motiv. 1. Ökningen föranledes av den allmänna prisstegringen och av anslagsbelastningen, som under budgetåret 1950/51 uppgick till 31 291 kronor.

2. De ändringar, vilka genomförts år 1951 i fråga om ersättningsgrunderna för tjänsteresa med egen bil samt i fråga om taxorna vid resor med

järnväg, buss och taxebil, beräknas komma att medföra en kostnadsökning av omkring 20 procent eller 280 000 kronor. Ökningen i övrigt, 112 000 kronor, avses för resekostnads- och traktamentsersättningar åt den under avlöningsanslaget begärda nya tekniska personalen samt åt byggnadskontrollanterna. För en var av dessa tjänstemän — sammanlagt 28 — beräknas 4 000 kronor.

3 och 4. Med hänsyn till den allmänna prisstegringen anser lantbruksstyrelsen delposten övriga expenser behöva uppräknas med 20 procent eller med 76 000 kronor. Härvid förutsättes emellertid, att det huvudsakliga behovet av medel till komplettering av lantbruksnämndernas inventarieutrustning skall kunna tillgodoses från särskilt anvisat anslag för ändamålet. Vidare begäres 14 000 kronor för den under 2. omförmälda, av styrelsen begärda nya personalen, motsvarande 500 kronor per befattningshavare.

Sammanlagt föreslås alltså en ökning å 90 000 kronor under delposten övriga expenser. Från posten bestridas emellertid vissa utgifter av förskotts-natur, vilka sedermera återkrävas av vederbörande rekvisiter. De inlevererade medlen tillgodoföras därefter inkomsttiteln Inkomster vid lantbruksnämnderna. Då berörda utgifter icke kunna hänföras till expenser i vanlig mening, föreslår lantbruksstyrelsen att de skola bestridas från en särskild förslagspost under förevarande anslag, benämnd Kostnader i samband med projekteringsverksamhet. I avbidan på närmare erfarenheter av medelsbehovet för ändamålet upptages posten med 20 000 kronor. Vid bifall till detta förslag skulle höjningen av delposten övriga expenser stanna vid 70 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom lantbruksstyrelsen föreslagit torde posten sjukvård m. m. i anledning av belastningen höra höjas med 12 000 kronor till 32 000 kronor.

Beträffande posten reseersättningar vill jag först erinra om att jag under nästföregående anslagspunkt förklarat mig icke kunna tillstyrka de personalförstärkningar vid lantbruksnämnderna, som styrelsen ifrågasatt. Därmed bortfaller givetvis denna anledning till höjning av förevarande post. Å andra sidan har jag vid behandlingen av lantbruksstyrelsens avlöningsanslag tillstyrkt förslaget att överflytta kostnaderna för byggnadskontrollanterna till lantbruksnämndernas avlönings- och omkostnadsanslag. Detta kan uppenbarligen komma att medföra en viss ökning av belastningen å ifrågavarande post. Denna ökning kan dock förväntas bli relativt obetydlig. Någon uppräknings av posten torde därför ej heller på grund härav behöva vidtagas. Däremot göra självfallet de ökade rese- och traktamentskostnaderna en avsevärd höjning av ifrågavarande anslagspost ofrånkomlig. I likhet med lantbruksstyrelsen uppskattar jag det ökade medelsbehovet till 280 000 kronor, motsvarande 20 procent av nu anvisat belopp. Posten till reseersättningar bör alltså för nästa budgetår uppräknas med nämnda belopp till 1 680 000 kronor.

Vad slutligen angår posten övriga expenser föreslår jag, med hänsyn till

den allmänna prisstegringen, att denna skall höjas med 60 000 kronor. Av samma skäl som anförts beträffande reseersättningsposten behöver någon uppräknig i övrigt av ifrågavarande post icke vidtagas. Såsom lantbruksstyrelsen föreslagit torde emellertid kostnaderna i samband med projekteringsverksamhet från och med nästa budgetår böra bestridas från en särskild anslagspost. Posten övriga expenser skulle följaktligen för nästa budgetår behöva uppföras med $(380\,000 + 60\,000 - 20\,000 =)$ 420 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör lantbruksnämndernas omkostnadsanslag för budgetåret 1952/53 uppföras med $(1\,825\,000 + 12\,000 + 280\,000 + 60\,000 =)$ 2 177 000 kronor. I förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär detta en ökning med 352 000 kronor. Det torde få ankomma å Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för lantbruksnämnderna.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 2 177 000 kronor.

[8] **6. Lantbruksnämnderna: Utrustning.**

	Anslag
1950/51	—
1951/52 (statsliggaren s. 741)	40 000
1952/53 (förslag)	20 000

Y r k a n d e. *Lantbruksstyrelsen* (skr. 24/8 1951) hemställer, att anslaget skall upptagas med oförändrat belopp av 40 000 kronor.

M o t i v. Enligt infordrade uppgifter från lantbruksnämnderna erfordras utöver tidigare anvisade medel ytterligare omkring 110 000 kronor till nyanskaffning av utrustning. Någon möjlighet att under innevarande budgetår anlita nämndernas omkostnadsanslag för ändamålet anser lantbruksstyrelsen icke föreligga med hänsyn till den allmänna prisstegringen. Styrelsen finner det därför nödvändigt, att ett särskilt utrustningsanslag skall anvisas även för nästa budgetår. Därest kompletteringen av utrustningen skall kunna ske i någorlunda tillfredsställande takt bör enligt styrelsen anslaget upptagas med minst samma belopp som för löpande budgetår eller med 40 000 kronor.

Departementschefen.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att förevarande anslag bör uppföras även för nästa budgetår. Jag kan emellertid icke tillstyrka att mer än 20 000 kronor anvisas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Utrustning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[9] 7. Lantbruksnämnderna: Ersättningar åt ortsombuden.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	200 000	245 877
1951/52 (statsliggaren s. 741)	200 000	
1952/53 (förslag)	300 000	

Enligt gällande föreskrifter äger ortsombud uppbära *dels* årsarvode, *dels* särskild ersättning med 50 öre för varje ärende rörande producent- och kontantbidrag till vissa innehavare av mindre jordbruk, som handlagts av ombudet, samt 5 kronor för varje annat ärende, varmed ombudet i någon mera väsentlig omfattning tagit befattning, beträffande sistnämnda ärenden dock med högst 15 kronor för en och samma dag, *dels ock* vid resor resekostnadsersättning enligt klass III i allmänna resereglementet samt, därest resan sträcker sig utanför ombudets distrikt och minst 6 timmar tagas i anspråk för resa eller förrättning, traktamentsersättning enligt klass D i nämnda reglemente. Lantbruksstyrelsen äger fastställa storleken av årsarvodet i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som angivits i propositionen 149/1948. I berörda proposition anfördes att årsarvodet borde utgå med belopp, som lantbruksnämnden prövade skäligt med hänsyn till ombudets intresse för uppgiften och till arbetets omfattning, förslagsvis i genomsnitt 100 kronor per år.

Vidare må här nämnas, att i samma proposition uttalades att lantbruksnämndernas ortsorganisation i största möjliga utsträckning borde anslutas till den kommunala indelningen. Därmed avsågos närmast de större kommuner, som skulle framkomma som resultat av förslaget till ny kommunindelning.

Y r k a n d e. Lantbruksstyrelsen (skr. 24/8 och 21/9 1951) hemställer, att anslaget skall höjas med 100 000 kronor till 300 000 kronor.

M o t i v. Den begärda anslagshöjningen sammanhänger med att lantbruksstyrelsen framlägger förslag till vissa ändringar av ersättningsreglerna. Förslaget grundar sig på uppgifter, som infordrats från lantbruksnämnderna till utredning av denna fråga. Nämnderna ha så gott som undantagslöst funnit en måttlig höjning av ersättningen befogad. Särskilt har den nuvarande ersättningen för ärende ansetts alltför låg. Styrelsens förslag innebär följande.

Årsarvodet anses alltjämt böra vara rörligt. I likhet med de flesta nämnderna finner emellertid styrelsen, att detsamma bör höjas på grund av penningvärdets förändringar sedan år 1948 och med hänsyn till att ombudens arbetsbörda i många fall kommer att öka i samband med en justering av ombudsdistrikten i anledning av den nya kommunindelningen. Styrelsen föreslår, att ifrågasvarande anslag skall uppräknas så att det genomsnittliga årsarvodet kan höjas med 50 kronor.

Beträffande det särskilda arvodet ha nämnderna framlagt olika ändringsförslag. Bland annat har ifrågasatts, att tid- eller saktaxa skulle införas. Detta anser emellertid styrelsen icke lämpligt av praktiska skäl. I stället fö-

reslås, att ifrågavarande ersättning skall bestämmas till högst 8 kronor för ärende, med vilket ombud tagit mera väsentlig befattning, dock högst 24 kronor för en och samma dag. Därigenom skulle nämnderna få större möjlighet att vid ersättningens bestämmande taga hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet. Vidare anser styrelsen att nämnderna böra beredas möjlighet att i undantagsfall för mera omfattande uppdrag utbetala ersättning med högst 24 kronor för dag.

Även i fråga om ersättningen vid resa föreslås en ändring. Styrelsen anser nämligen, att traktamentsersättning bör utgå oberoende av om resan företages inom eller utom vederbörande distrikt. Detta motiveras med att ombudens resor särskilt inom stora distrikt kunna taga mycken tid i anspråk.

I förevarande sammanhang berör styrelsen tillika frågan om det antal Ortsombud, som kan erfordras, sedan den nya kommunindelningen trätt i kraft. Styrelsen upplyser härvid, att det av de förenämnda uppgifterna från nämnderna framgår att indelningen i Ortsombudsdistrikt för närvarande i stort sett bygger på gällande kommunindelning. I viss utsträckning har dock en anslutning till den nya indelningen kunnat ske. Däremot ha delade meningar yppat sig inom nämnderna huruvida en sådan anslutning bör ske i samband med nyssnämnda reforms ikraftträdande. En viss minskning av ombudens antal — som nu uppgår till 1 644 — torde emellertid enligt styrelsens mening kunna genomföras efter hand vid justeringar av distriktsindelningen.

Vad slutligen angår anslagsberäkningen för nästa budgetår framhåller styrelsen, att ett genomförande av de föreslagna ändringarna i ersättningsgrunderna sannolikt kommer att medföra rätt betydande kostnadsökningar. Visserligen kommer antalet distrikt att nedgå något i samband med kommunindelningsreformens genomförande och därigenom torde även efter hand en viss besparing i fråga om årsarvodena kunna ernås. Denna besparing kan dock icke väntas få sådan omfattning att en avsevärd höjning av anslagsbeloppet kan undvikas. Huru stor anslagshöjning, som erfordras, anser sig emellertid styrelsen icke kunna angiva närmare för närvarande. Med hänsyn till att anslagsbelastningen under budgetåret 1950/51 uppgick till 245 877 kronor beräknar styrelsen dock, att medelsbehovet i händelse av bifall till styrelsens nu framlagda förslag icke kommer att understiga 300 000 kronor. Anslaget upptages därför med nämnda belopp.

Departementschefen.

Såsom framgår av det föregående har lantbruksstyrelsen framlagt förslag till vissa ändringar i de nuvarande bestämmelserna rörande ersättningar till Ortsombuden. Ändringarna innebära i huvudsak, att en höjning av dessa ersättningar skall genomföras. För min del anser jag i likhet med styrelsen, att bärande skäl föreligga för en sådan åtgärd. Jag kan därför i princip ansluta mig till förslaget. Emellertid äro enligt min mening vissa modifikationerna av förslaget påkallade. Jag anser sålunda till en början, att någon

ändring beträffande årsarvodena icke bör ske. Vidare torde det särskilda arvodet till ombuden icke böra höjas i sådan omfattning som styrelsen ifrågasatt. Jag föreslår, att detta arvode skall uppräknas från fem till sex kronor för ärende, varmed ombud tagit mera väsentlig befattning, samt att den högsta ersättningen för en och samma dag skall bestämmas till 18 kronor i stället för nuvarande belopp av 15 kronor. I anslutning härtill bör den ersättning, som ansetts böra undantagsvis kunna utgå för mera omfattande uppdrag, likaledes fastställas till högst 18 kronor.

Ett genomförande av nu angivna ändringar i fråga om ersättningarna till ortsombuden kommer givetvis att medföra ökade utgifter under förevarande anslag. Vid anslagsberäkningen bör vidare beaktas, att medelsåtgången under budgetåret 1950/51 var så stor som nära 250 000 kronor. En icke obetydlig höjning av anslaget torde därför bli nödvändig. Det torde emellertid icke vara möjligt att nu mera exakt beräkna den erforderliga anslagshöjningen. För min del föreslår jag, att anslaget i avbidan på närmare erfarenheter i ämnet skall höjas med 100 000 kronor till 300 000 kronor för nästa budgetår.

Därest riksdagen bifaller vad jag i det föregående föreslagit torde det få ankomma å Kungl. Maj:t att utfärda de föreskrifter i ämnet, som härvid bli erforderliga.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Ersättningar åt ortsombuden* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[10] 8. *Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer.*

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	400 000	217 617
1951/52 (statsliggaren s. 741)	250 000	
1952/53 (förslag)	250 000	

I enlighet med förslag av *lantbruksstyrelsen* (skr. 24/8 1951) torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp av 250 000 kronor för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna: Kostnader för planeringskommittéer* för budgetåret 1952/53 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[11] 9. *Lantbruksattachéer: Avlöningar.*

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	139 000	156 474
1951/52 (statsliggaren s. 742)	166 000	
1952/53 (förslag)	198 500	